

Kultur- och fritidsnämnden

Kallelse

Nämnd	Kultur- och fritidsnämnd
Datum och tid	Torsdag 2021-06-03 kl. 14.00
Plats	SR Örskär, kommunhuset, Stångörsgatan 10, Östhammar
	Information om digital närvaro skickas separat
Sekreterare	Rebecka Modin
Ordförande	Jonas Lennström (S)

Ärendelista

1. Val av justerare	2
2. Fastställande av föredragningslista	2
3. Information om heltid som norm kl. 14.00-14.10 Birgitta Kraft	3
4. Information om resultat av LUPP kl. 14.10-14.40 Sanna Hansson	4
5. Information om planerade lovaktiviteter kl. 14.40-14.55 Louise Söderqvist	5
6. Information om bibliotekens hantering av Covid 19 kl. 14.55-15.10 Barbro Grähs	6
7. Föreningsbidrag 2021, komplettering kl. 15.10-15.15 Daniel Andersson, Peter Jansson	7
8. Åtgärdstrappa för trygga idrotts-och fritidsmiljöer kl. 15.15-15.25 Daniel Andersson, Peter Jansson	8
9. Uppdrag om Friluftspolitisk plan kl. 15.25-15.35 Daniel Andersson, Peter Bender	9
10. Yttrande över revisionens uppföljande granskning av 2018 års genomförda granskningar	11
11. Yttrande om motion om äldre- och brukarombud	13
12. Information om arbetsmiljö kl. 15.40-15.55 Elin Dahm	14
13. Tertialbokslut för kultur- och fritidsnämnden kl. 15.55-16.10 Elin Dahm	15
14. Information från kommunförvaltningen kl. 16.10-16.25 Elin Dahm, Daniel Andersson	16
15. Anmälningssärenden	17
16. Delegationsbeslut	18

Kultur- och fritidsnämnden

1. Val av justerare

2. Fastställande av föredragningslista

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2020-200

3. Information om heltid som norm

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tar del av information.

Ärendebeskrivning

Information om hur pilotprojektet Heltidsresan i Gimo fortskrider.

Ärendets behandling

Kultur- och fritidsnämnden 2021-02-18, § 2: Kultur- och fritidsnämnden godkänner pilotprojektet i likhet med Socialnämnden och Barn- och utbildningsnämnden.

Beslutet skickas till

Sektor Verksamhetsstöd, HR: Lisa Karbelius och Birgitta Kraft.

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2021-63

4. Information om resultat av LUPP

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tar del av informationen om resultatet av LUPP.

Kultur- och fritidsnämnden ställer sig bakom de redovisade förslagen på åtgärder.

Ärendebeskrivning

Beslut som rör unga ska bygga på kunskap om unga. Ungdomsenkäten LUPP (lokal uppföljning av ungdomspolitik) är ett verktyg för att ta reda på hur ungas livssituation ser ut lokalt. Lupp-enkäten genomförs var tredje år i kommunen i åk 8 på högstadiet och åk 2 på gymnasiet.

Syftet med LUPP är:

- Skaffa kunskap om unga
- Tydliga verksamhetsmål
- Förbättra ungas levnadsvillkor
- Statistik, könsuppdelat
- Utveckling av verksamheterna
- Möjliggöra ungdomars inflytande
- Stärka ungdomars roll och visa att de kan påverka
- Sammanställa underlag till folkhälsoarbete
- Främja sektorsövergripande samarbeten

Resultatet finns i en rapport (se beslutsunderlag).

Åtgärder för sektor samhälle för att förbättra ungdomar livsvillkor:

- Jämställt kultur- och fritidsutbud
- Möt upp unga i deras forum
- Informera om HUR man påverkar i frågor
- Trygghetsfrågor och inflytandefrågor
- Trygghetsaspekt i utemiljöer (belysning, inbjudande miljöer)
- Fortsätta arbetet med implementering och utbildning kring barnkonventionen
- Involvera ungdomar mer i olika samarbeten.

Beslutsunderlag

Lupp rapport från Enkätfabriken

Information om LUPP kommer publiceras på intranätet Ines.

Beslutet skickas till

Ungdomssamordnare Sanna Hansson

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2020-106

5. Information om planerade lovaktiviteter

Förslag till beslut

Kultur och fritidsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kultur- och fritidsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att införa lovaktiviteter som innefattar programpunkter med bland annat hoppborgar för att uppfylla förslaget. Denna åtgärd bekostas inom ramen för lovaktiviteter. Uppdraget lämnades efter ett förslag i samband med samhällsveckan, då ungdomar får information om kommunens verksamheter.

Vi kommer att ordna kostnadsfria lovaktiviteter för barn och unga i Östhammars kommun. Dessa ska fördelas på våra orter. Detta kommer att ske via mötesplatser där man kommer att kunna prova på idrotter, dans, musik och se på bla. Teater.

Dnr KFN-2021-68

6. Information om bibliotekens hantering av Covid 19

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Nämnden får information om hur biblioteken har arbetet i situationen med covid-19 utifrån följande punkter:

- **Beskrivning av höstens säkerhetsarbete på biblioteken;**
Gemensamma beslutsmöten ägde rum under våra "torsdagsmöten" med personalen om arbetsmiljö och vilka skyddsåtgärder vi behövde göra. Inköp av visir och handsprit m.m. liknande materiel samt beställning av montage av skydd på våra informationsdiskar ägde rum under hösten. Begränsat antal besökare, flytt av möbler m.m.
- **Stängning av alla bibliotek i januari 2021 och den verksamhet som ändå bedrevs.**
Vi valde att utveckla bokkassehanteringen som vi bedrivit för enskilda besökare som tidigare erbjöds besökare med särskilda behov till att gälla alla. Dator placerades på Östhammars Stadsbibliotek i glasentrén och kunde användas efter bokning vissa tider.
- **Beslut att öppna Östhammars Stadsbibliotek,** huvudbiblioteket i kommunen den 26 januari 2021.
- **Beskrivning av säkerhetstänk och information** både till personal och besökare före och under denna öppning samt hur det fungerade på övriga fortsatt stängda bibliotek.
- **Önskemål från vissa besökare** att öppna mer och resonemanget kring det
- **Jämförelser med övriga bibliotek i Region Uppsala** pågått under hösten 2020 och våren 2021. Senaste uppdateringen tisdag 18 maj 2021 på eftermiddagen i ett Regionchefs möte.

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2020-179

7. Föreningsbidrag 2021, komplettering

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tilldelar kompletterande föreningsbidrag 2021 till:

- PRO Alunda för minigolfbanan i Alunda 10 000 kr
- Furuhöjdskyrkans Ungdomsförening grundbidrag 1800 kr
- Österby Sportfiskeklubb grundbidrag 1350 kr och vandringsled Harviksdammen Runt 4800 kr.

Ärendebeskrivning

Kommunens föreningsbidrag söks årsvis av föreningar enligt nämndens bidragsnormer. 2019 infördes digitalt ansökningsformulär i väntan på upphandlingsprocessen för nytt boknings- och bidragssystem.

På grund av tekniska problem har två föreningar inkommit med sena ansökningar.

Kommunen har varken ekonomiska eller personella resurser att driva minigolfbanan i Alunda, men PRO Alunda önskar driva anläggningen vidare i föreningsregi. Nämnden har att ta ställning till PRO:s förslag alternativt en nedläggning och avveckling av anläggningen.

Beslutet skickas till

Berörda föreningar

Dnr KFN-2019-73

8. Åtgärdstrappa för trygga idrotts-och fritidsmiljöer

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden antar åtgärdstrappa enligt bifogat dokument och ger förvaltningen i uppdrag att inarbeta texten i föreningsbidragsnormerna.

Ärendebeskrivning

2018-2019 genomfördes projektet High Five för idrottsföreningar i kommunen i samarbete mellan kommunen, RF-SISU Uppland och Rädda Barnen. Syftet var att skapa beredskap och rutiner för att förebygga, upptäcka och hantera diskriminering, kränkning och mobbning i den egna föreningen.

För att betona vikten av trygga idrotts- och fritidsmiljöer har förslag till åtgärdstrappa tagits fram för att inarbetas i bidragsnormerna. Åtgärdstrappan skall vara en riktlinje för kommunens tjänstepersoner att tillsammans med RF-SISU Upplands idrottskonsulenter agera om missförhållanden upptäcks i en förening.

Beslutsunderlag

Åtgärdstrappa förslag

Ärendets behandling

Beslut om uppdrag har fattats i separat ärende, KFN-2018-70: Kultur- och fritidsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att utreda premiering av de föreningar som certifieras. I uppdraget ingår även att utreda möjlig koppling mellan handlingsplanen/certifieringen och kommunens föreningsbidrag. Lägesrapport lämnades 2019-09-19, § 49. Ärendet behandlas fortsatt inom ramen för ärende om bidragsnormer. Senaste lägesrapport lämnades 2021-02-18, § 3.

Beslutet skickas till

Enhetschef Daniel Andersson

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2021-69

9. Uppdrag om Friluftspolitisk plan

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en friluftspolitisk plan med följande inriktning:

- Inventera och klassificera friluftsområden
- Ta fram förbättringsåtgärder för friluftsområden i samverkan med föreningar, skola, markägare, besökare och övriga medborgare
- Fokus på det friluftspolitiska målet ”Ett rikt friluftsliv i skolan”
- Fokus på målet ”Tillgänglig natur för alla”
- Marknadsföring och kommunikation av våra friluftsområden

Ärendebeskrivning

Bakgrund

En referensgrupp bestående av Peter Bender, projektledare, Fritidsenheten och miljösekreteraren Camilla Andersson, arbetar med att ta fram ett förslag till friluftspolitisk plan för Östhammars kommun. Uppdraget är att i så bred samverkan som möjligt och med bland annat skola, civilsamhälle, markägare och privatpersoner ta reda på kommunens gemensamma vilja med friluftslivet. Planen kommer svara på frågan hur vi vill att friluftslivet ska utvecklas och vilka åtgärder som krävs för att uppnå önskad utveckling. Förslag på plan lämnas till KF för beslut. Om och när KF antar planen börjar arbetet med implementering av planen och åtgärder kopplade till den.

Lägesrapport

Planen tas fram enligt Naturvårdsverkets metod och kommer tas med som ett tillägg till ÖP 2021. Vi har hittills samlat in underlag, kartlagt områdestyper och klassificerat områdena. Innan sammanställandet av förslag till plan ska vi digitalisera och visualisera områdena i digitala kartskikt och ta in förbättringsåtgärder från medborgare och tidigare nämnda grupper i kommunen. Förslag till plan beräknas gå till beslut i KF den 9 November år 2021.

Syfte

Syftet med planen är att göra friluftslivet mer tillgängligt för våra invånare och besökare, och att förbättra folkhälsan. Genom att direkt eller indirekt anordna fler fysiska aktiviteter för våra olika grupper i samhället tror vi att intresset för friluftslivet kommer öka, särskilt hos dem som idag inte är särskilt aktiva. För det behöver vi bli bättre på att marknadsföra och informera om våra friluftsområden.

Varje år genomför vi en självskattad enkät om vårt friluftsliv. Den har även tidigare år visat att just fler aktiviteter i friluftsområden och marknadsföring av desamma är våra största utvecklingsområden.

Kultur- och fritidsnämnden

Passande nog är det friluftslivets år 2021 och vi har redan anordnat flera aktiviteter i naturen, bland annat friluftskompis där målgruppen är nyanlända. Tanken är att deltagarna själva blir en friluftskompis och i sin tur visar sina vänner de områden de själva besökt.

Behovsanalys för plan (se bilaga)

Enligt riktlinje för styrdokument ska en behovsanalys göras innan framtagande eller revidering av politiskt antagna styrdokument.

Beslutsunderlag

Behovsanalys, (se bilaga 1).

Projektdirektiv 32 ”Inventera friluftsområden och upprätta en friluftspolitisk plan” (se bilaga 2)

Beslutet skickas till

Kommunförvaltningens ledningsgrupp för kännedom: Kersti Ingemarsson

Handläggare: Peter Bender

Enhetschef Fritid Daniel Andersson

Verksamhetschef Attraktiv Kommun Elin Dahm

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2021-37

Dnr REV-2021-2

10. Yttrande över revisionens uppföljande granskning av 2018 års genomförda granskningar

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden yttrar sig enligt följande:

Förtroendekänsliga poster och följsamhet av styrdokument på upphandlingsområdet kommer ingå i riskanalys inför framtagande av internkontrollplan. Om riskanalysen visar att områdena behöver ingå i nämndens internkontrollplan kommer de göra det.

Nämnden står bakom förvaltningens kommentarer.

Ärendebeskrivning

Revisionen har genomfört en granskning av 2018 års genomförda granskningar. Dessa granskningar rör budgetprocess och prognossäkerhet, konsulttjänster, lokalförsörjning och fastighetsunderhåll, tillsynsverksamhet inom bygg- och miljönämnden samt förtroendekänsliga poster. Sammanfattningsvis har revisionen konstaterat att bedömningar och rekommendationer hörsammats till stor del. Mot bakgrund av granskningen lämnar revisionen ett antal rekommendationer till kultur- och fritidsnämnden. Dessa återges i kursivt nedan följt av förvaltningens kommentar.

I likhet med socialnämnden, genomföra en inventering av befintliga avtal med syfte att säkerställa att samtliga avtal finns i kommunens avtalsdatabas.

En inventering anses inte nödvändig i samtliga verksamheter då avtal redan har funnits inlagda. En inventering inom IT-området har genomförts. Att upphandlade avtal finns i kommunens avtalskatalog säkerställs genom att det är Verksamhet Upphandling som genomför samtliga annonserade upphandlingar och ansvarar för framtagandet av avtal och att samtliga avtal läggs in i avtalskatalogen. Om en verksamhet genomför en upphandling själv vilket de kan göra upp till 100 tkr är rutinen att avtal ska lämnas till Verksamhet Upphandling som lägger in avtalet i avtalskatalogen. Detta anses inte som ett problem numera sedan en central verksamhet för upphandling finns.

Överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll.

Genom att Verksamhet Upphandling genomför samtliga annonserade upphandlingar ingår det i arbetet att överväga ev risker. Om en verksamhet genomför en konsultupphandling vilket de har möjlighet att göra upp till 100 tkr finns rutiner för hur en direktupphandling ska göras på INES och att avtal ska tecknas. Verksamheten rekommenderas också att alltid att ta kontakt med Verksamhet upphandling inför genomförande av en direktupphandling.

Utifrån kommunens nya riktlinjer för styrdokument kommer alla politiskt antagna styrdokument av normerande typ övervägas som en del i riskanalysen för internkontroll. Det

Kultur- och fritidsnämnden

gäller även policy och riktlinjer för upphandling. Om det i riskanalysen identifieras en risk för att detta område eller andra områden inom upphandling inte hanteras på det sätt som är beslutat så kommer det ingå i internkontrollen.

Säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Verksamhetsstöd ekonomi arbetar fortlöpande med utbildning och information på kommunens intranät kring handläggningen av förtroendekänsliga poster. Visst systemstöd, såsom inbyggda kontrollmoment i ekonomisystemet, finns idag men detta kan möjligtvis utvecklas, frågan kommer att utredas vidare. Inför fastställande av nästkommande periods internkontrollplaner kommer frågan om internkontroll av förtroendekänsliga poster lyftas, hanteringen likställas i hela kommunen och det förebyggande arbetet förtydligas.

Övriga kommentarer

Kommunen har genomfört en omorganisation sedan granskningarna 2018 genomfördes.

Revisionen önskar yttrande senast 2021-06-30.

Beslutsunderlag

Uppföljande granskning av 2018 års genomförda granskningar

Beslutet skickas till

Förtroendevalda revisorer samt sakkunnigt biträde KPMG

Registrator revisionen, via kommunstyrelsen@osthammar.se

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2020-202

Dnr KS-2020-442

11. Yttrande om motion om äldre- och brukarombud

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden ställer sig bakom socialnämndens och kommunstyrelsens yttranden över motionen.

Ärendebeskrivning

Irmeli Bellander (L) yrkar i motion daterad 2020-06-03 att man i Östhammars kommun snarast inrättar en tjänst som äldre/brukarombud enligt ovan beskrivna inriktning. (Beskrivs i motionen.) Medel till tjänsten ska skapas inom kommunstyrelsens budget.

Vid behandling av svaret på motionen i fullmäktige 2020-11-10, § 136, beslutade fullmäktige att återremittera ärendet för att det skulle skickas på remiss till övriga nämnder och till brukarorganisationer.

Beslutsunderlag

Motion

Yttrande från socialnämnden

Svar från Jacob Spangenberg (C), kommunstyrelsens ordförande

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2021-70

12. Information om arbetsmiljö

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

För att kontinuerligt följa hur medarbetarna inom sektor samhälle upplever sin arbetsmiljö kommer alla medarbetare i sektorn att göra prevents enkät *organisatoriskt och social arbetsmiljö* en gång per kvartal, dvs fyra gånger per år. Kultur – och Fritidsnämndens medarbetare har tidigare arbetat med en egen enkät men övergår nu alltså till samma system som övrig förvaltning. Resultatet för första kvartalet var bättre än väntat vilket är mycket glädjande. Att förväntan var lägre beror på att pågående pandemi så starkt påverkar de områden som medarbetarna ansvarar för. I kombination med hemarbete skapas lätt en känsla av ensamhet.

Beslutsunderlag

Enkätresultatet.

Beslutet skickas till

Verksamhetschef Attraktiv Kommun Elin Dahm

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2021-71

13. Tertialbokslut för kultur- och fritidsnämnden

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner tertialbokslutet.

Ärendebeskrivning

Från och med 2021 har kommunförvaltningen i uppdrag att skriva tertialbokslut som komplement till delårsberättelse och årsredovisning. Detta då majoriteten av kommunens mål inte uppnåddes 2020 och detta blir ett sätt för politiken att lättare följa prognosen för året.

För kultur- och fritidsnämnden är måluppfyllelsen för 2021 mycket oviss. Detta då restriktioner och begränsningar pga pandemin starkt påverkar nämndens område. För år 2020 uppfylldes ändå flera av de uppsatta målen vilket får sägas var överraskande givet den mycket ansträngda situationen som pandemin medförde för möjligt utbud.

Beslutsunderlag

Bifogat finns tertialbokslut för 2021.

Beslutet skickas till

Verksamhetschef Attraktiv Kommun Elin Dahm

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2021-10

14. Information från kommunförvaltningen

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information från verksamheten. Vid arbetsutskottets sammanträde lämnades information om:

- Marknadsföring av lovaktiviteter i sommar
- Konstrummet på Storbrunn har öppnat
- Platsbesök på Dannemora har genomförts
- Upplandsstiftelsens kommande besiktning av kulturfastigheter
- Rekrytering av digital samordnare pågår
- Arbetet med kommunikativa insatser gällande månadens besöksmål och event vid källor
- Folder Uppleva och göra
- Besiktning av källare på Storbrunn inför ev. verksamhet
- Framtida öppningar utifrån pandemilagen
- Arbete utifrån kommunstyrelsens beslut om stödbidrag
- Olandsbadet
- Föreningsdialogen
- Utegymp i Öregrund
- Samverkan kring Aspö naturreservat och Lortfjärden
- Kompetenshöjande insatser för driftspersonal
- Regional digital konferens.

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2021-10

15. Anmälningsärenden

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tar del av anmälningsärenden.

Ärendebeskrivning

Anmälningsärenden:

- a) Protokollsutdrag från kommunfullmäktige 2021-04-27, § 42: fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2020 (KS-2021-215)
- b) Protokollsutdrag från kommunfullmäktige 2021-04-27, § 63: beslut om särskilt stöd till föreningslivet och fortsatta insatser med anledning av coronapandemin (KFN-2021-7)
- c) Protokollsutdrag från kommunstyrelsens arbetsutskott 2021-04-06, § 69: uppföljning av RSMH Vallonernas verksamhet (KS-2019-736)
- d) Protokollsutdrag från kommunstyrelsen 2021-04-13, § 119: information om utkast till handlingsplan för lekmiljö (KS-2021-110)
- e) Protokollsutdrag från kommunstyrelsen 2021-04-13, § 99: medborgarlöfte mellan Östhammars kommun och Polisen (KS-2021-145)
- f) Protokollsutdrag från kommunstyrelsen 2021-04-13, § 109: tillägg till arrendeavtal med Öregrunds tennissällskap för padelbana (KS-2021-183)
- g) Protokollsutdrag från kommunstyrelsen 2021-04-13, § 86: personer som utses att delta vid öppnande av anbud (KS-2021-198)

Beslutsunderlag

Anmälningsärendena publiceras separat i nämndens arbetsrum.

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2021-19

16. Delegationsbeslut

Förslag till beslut

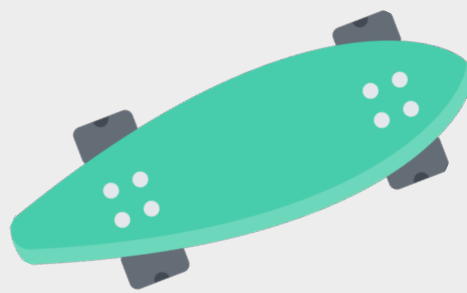
Kultur- och fritidsnämnden tar del av redovisningen av delegationsbeslut.

Ärendebeskrivning

Beslut	Beslutsfattare	Beslutsdatum	Diarienummer
Kostnadsreglering för bygglov-/byggnmälan gällande ideell förening: RSMH Vallonerna ansöker om avgiftsbefrielse för bygglovsavgift.	Peter Jansson	2021-02-17	KFN-2021-22
Ansökan om evenemangsstöd 2021, Alundagossen 30 år	Elin Dahm	2021-03-25	KFN-2021-34
Delegationsbeslut projektstöd. Huset Källörs historia, Föreningen Teater K	Elin Dahm	2021-04-09	KFN-2020-188
Delegationsbeslut/Evenemangsstöd. Konstrunda Källör	Elin Dahm	2021-04-30	KFN-2021-35
Delegationsbeslut till ärende KFN-2021-54 gällande Coronastöd till Stiftelsen Österbybruks herrgård	Elin Dahm	2021-05-07	KFN-2021-54
Kostnadsreglering för bygglov-/byggnmälan gällande ideell förening, Alunda SK	Peter Jansson	2021-05-20	KFN-2021-72

Beslutsunderlag

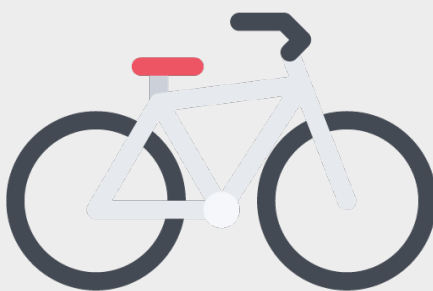
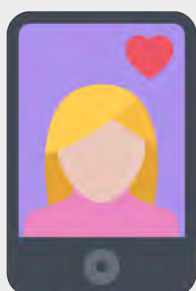
Meddela nämndsekreterare eller registrator om du vill ta del av ett särskilt delegationsbeslut i fulltext.

Lupp 2020

Lokal uppföljning av ungdomspolitiken
Östhammars kommun

ENKÄTFABRIKEN

.. ” ta reda på vad ungdomarna vill ha inte vad ni tror att de vill ha.”

Kille i gymnasiet

Sammanställd av Enkätfabriken
Februari 2021

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Bakgrund och syfte.....	6
A. Bakgrundsfrågor.....	8
B. Fritid.....	11
C. Skola.....	27
D. Politik och samhälle.....	40
E. Trygghet.....	58
F. Hälsa.....	72
G. Arbete.....	86
H. Framtid.....	90
Skillnader mellan skolor.....	100
Referenslista.....	102

Sammanfattning

Att ha kunskap om unga och deras livsvillkor är en viktig förutsättning i kommunernas arbete i alla förvaltningar och områden. Både barnkonventionen och Sveriges ungdomspolitik betonar vikten av att alla beslut som tas, som på något sätt rör barn och unga, alltid ska utgå från ett barn- och ungdomsperspektiv.

I Sverige beslutade riksdagen år 2014 om en ny ungdomspolitik. De nya målen för ungdomspolitiken är att alla ungdomar (mellan 13 och 25 år) ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Alla beslut som tas och insatser som genomförs rörande unga ska utgå från dessa perspektiv. Tre prioriterade områden har även tagits fram i det ungdomspolitiska handlingsprogrammet och dessa är: ungdomars inflytande, egen försörjning och psykisk hälsa.

Vi rekommenderar att man läser hela rapporten för att få en mer heltäckande bild av ungdomarnas livsvillkor i Östhammars kommun. Några korta sammanfattade reflektioner presenteras dock här i ett några utvalda områden.

Fritiden i Östhammars kommun

En majoritet av ungdomarna i Östhammars kommun är nöjda med sin fritid. Killarna är nöjdare än tjejerna och könsskillnaden är störst mellan killar och tjejer i högstadiet. Över tid har det skett en viss positiv utveckling, främst bland killarna. Även när det gäller fritidsutbudet är tjejer mindre nöjda än killarna. Över tid har det även skett en viss positiv utveckling bland killar och en viss negativ utveckling bland tjejer ifråga om hur mycket det finns att göra på fritiden. Vad gäller avsaknaden av fritidsaktiviteter svarar däremot tjejerna i gymnasiet i lägst grad att de tycker att det saknas aktiviteter. Könsskillnaden totalt sett har även minskat i frågan.

Ifråga om vad unga gör på fritiden framgår att killar spelar data, tv- eller onlinespel i klart högre utsträckning än tjejer. Tjejer håller däremot på med olika kreativa aktiviteter (foto, film, och så vidare) i klart högre grad än killar. Över tid har andelen som gör flertalet fritidsaktiviteter minst en gång i veckan minskat. Undantag gäller dock för online- data- eller tv-spel där andelen som gör det i år är större. Ökningen är störst bland tjejer. Det framgår även att andelen lågaktiva ökat sedan 2017.

Skolan

När det kommer till skolan utmärker sig tjejerna i årskurs 8 genom att i lägst grad vara nöjda, både med skolan överlag och med flertalet aspekter. Exempelvis instämmer 58% av högstadietjjejerna i att de trivs med stämningen i skolan, jämfört med 87-95% bland övriga.

Vad gäller gymnasieungdomarna är nöjdheten med skolan överlag högre än för högstadiet och gymnasietjejerna är mer nöjda med skolan generellt än gymnasiekillarna. Könsskillnaderna är dock mindre för gymnasiet än för högstadiet, undantaget ifråga om man fått veta vad eleverna ska ha inflytande över/ska kunna påverka i skolan, vilket killarna i högre grad instämmer i.

Inflytande och delaktighet

En bit under hälften av alla ungdomar i Östhammars kommun vill vara med och påverka i kommunen. Andelen som vill vara med och påverka har minskat över tid, både bland killar och tjejer. Andelen ungdomar som ser sig ha möjligheter att påverka är lägre än de som vill påverka. Andelen killar som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter att påverka har också minskat över tid. För tjejerna har andelen däremot ökat, vilket resulterar i att könsskillnaderna är mindre i årets Lupp än år 2017 i frågan. Gymnasiekillarna är dock de som i högst grad ser sig ha möjligheter att påverka. Vad som också framgår är att förtroendet för politiker ökat något jämfört med Lupp 2017.

Trygghet och utsatthet

Vad gäller trygghet och utsatthet framgår det att en hög andel av ungdomarna i Östhammars kommun alltid eller oftast känner sig trygga på olika platser i kommunen. Tryggheten i kollektivtrafiken och på stan är dock lägre, framförallt bland tjejerna. Tryggheten i kollektivtrafiken för högstadiet totalt i Östhammars kommun är även lägre än rikssnittet samt har minskat över tid bland tjejer. Vad som också framgår är att en relativt hög andel av tjejerna, framförallt i högstadiet, uppger att de utsatts för mobbning enstaka gånger eller under en längre period. Tjejer i högstadiet har även utsatts för orättvis behandling i högst grad. Andelen totalt sett av både killar och tjejer som utsatts för mobbning har dock minskat något över tid.

Ungdomars hälsa

De flesta ungdomar i Östhammars kommun mår bra. Däremot finns det vissa skillnader, framförallt utifrån kön. Tjejer svarar i klart lägre grad än killar att de mår bra. Andelen som bedömer sin hälsa som bra eller ganska bra har dock minskat över tid både bland killarna och tjejerna, men minskningen är störst för tjejerna som även år 2017 mådde sämre än killarna. Tjejer på både högstadiet och gymnasiet svarar också i klart högre grad än killar att de har regelbundna psykiska och somatiska besvär. Dessa könsskillnader är inte unika för Östhammars kommun utan är ofta konstaterade i forskning. Tjejer, framför allt i gymnasiet, svarar även i högre grad än killar att deras psykiska hälsa påverkats negativt av pandemin.

Framtiden

En hög andel av ungdomarna i båda årskurser svarar att de ser mycket eller ganska positivt på framtiden. Även vad gäller framtidssyn sticker dock högstadietjejerna ut genom att se något mindre positivt på framtiden än övriga. Över tid har ingen större förändring skett.

43 % av ungdomarna i högstadiet tror att de kommer flytta från Östhammars kommun. Bland gymnasieungdomarna är andelen högre, 71 %. Andelen som tror att de kommer att flytta är lägre än år 2017, både för högstadiet och gymnasiet. Det vanligaste skälet till att tjejerna tror att de ska flytta är på grund av studier. En lika stor andel av gymnasiekillarna tror däremot att de kommer flytta på grund av arbete som på grund av studier. Bland högstadiekillarna är det vanligaste skälet på grund av arbete.

Bakgrund och syfte

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors Lupp-undersökning har år 2020 genomförts i Östhammars kommun på högstadiet i årskurs 8 samt på gymnasiet i årskurs 2. Undersökningen genomfördes vårterminen 2020 och insamlingen gjordes genom en webbenkät på skolorna. Insamlingen har skötts av kommunen och analys samt sammanställning har gjorts av Enkätfabriken på uppdrag av Östhammars kommun.

Lupp står för lokal uppföljning av ungdomspolitiken och startades av MUCF år 2001. Lupp är en enkät som ska ge kommuner, stadsdelar eller regioner kunskap om ungas situation. MUCF erbjuder enkäten för att stötta kommuner i utvecklingen av ungdomspolitiken. Meningen är att beslut som berör unga i kommuner ska bygga på aktuell kunskap om ungas situation, erfarenheter och åsikter. Lupp-enkäten erbjuds inom tre åldersgrupper: högstadiet 13-16 år, gymnasiet 16-19 år och unga vuxna 19-25 år.

Svarsfrekvens

Totalt har 193 elever av 229 på högstadiet svarat på undersökningen. Svarsfrekvensen på högstadiet är således 84 %. På gymnasiet har 133 elever svarat på enkäten, utav totalt 169 elever. Detta ger en svarsfrekvens om 79 %.

**Svarsfrekvensen är
84 % på högstadiet
och 79 % på
gymnasiet**

I den här typen av skolundersökningar beror bortfallet ofta på att hela klasser inte har haft möjlighet att delta i enkäten eller att elever varit sjuka. Svårigheter att nå de elever som bedriver gymnasiestudier utanför Östhammars kommun kan också bidra.

Bortfallsanalys

För vissa frågor finns det internt bortfall, det vill säga att ungdomar på grund av olika anledningar valt att inte besvara en viss fråga i enkäten. Det rör sig oftast om några få procent, men varierar något mellan frågorna. Det kan exempelvis bero på att elever bedömt en fråga som irrelevant eller att det rört sig om känsliga frågor. Detta är dock vanligt förekommande i undersökningar likt denna.

Analys

Enkätfabriken har analyserat och sammanställt resultaten för att i denna rapport ge en bild av ungdomarnas upplevelser. Rapporten innefattar först och främst statistik uppdelat på ålder (högstadiet årskurs 8 och gymnasiet årskurs 2) samt kön. Jämförelser, inte bara för kön utan även avseende andra faktorer, möjliggör en större förståelse för huruvida alla ungdomar har lika villkor och möjligheter i samhället. Denna kunskap är viktig för att kunna arbeta vidare med förändring och för att anpassa insatserna.

I enkäten finns en fråga om respondenternas könsidentitet. Utöver alternativen kille och tjej fanns även alternativet "annan könsidentitet". Att vi endast redovisar skillnader mellan de som identifierar sig som killar eller tjejer beror på att de som svarat "annan könsidentitet" är väldigt få till antalet.

Jämförelser till rikssnitt för Lupp 2020

I den löpande texten samt i tabeller berörs även på olika ställen jämförelser med rikssnittet för Lupp (de kommuner som genomfört Lupp år 2020). Rikssnittet är dock inget nationellt snitt för alla kommuner, utan innefattar endast de kommuner som deltog i Lupp år 2020. Trots att en sådan jämförelse har vissa brister kan det vara fördelaktigt att kunna se kommunens resultat i förhållande till en större kontext.

I rapporten tas rikssnittet upp i utvalda frågor där det anses vara relevant att jämföra resultatet.

Läsanvisningar

Rapporten är indelad tematiskt i de områden som finns i Lupp-enkäten: A. Bakgrundsfrågor, B. Fritid, C. Skola, D. Politik och samhälle, E. Trygghet, F. Hälsa, G. Arbete och H. Framtid.

För att göra materialet mer överskådligt tas de mest relevanta jämförelserna och nedbrytningarna fram. Vad som även kan vara viktigt att uppmärksamma är att en del svarsalternativ uteslutits i redovisningen. Detta har gjorts för att göra resultatet mer överskådligt. Observera också att vissa diagram redovisar resultatet totalt eller totalt per kön.

Notera även att maskinella avrundningar kan förekomma i rapporten. Det handlar då om enstaka procent.

A. Bakgrundsfrågor

Frågor om bakgrund och familj

I den första delen av enkäten ställdes några frågor om ungdomarna och deras familj.

Som det framgår av bilden nedan är könsfördelningen relativt jämn bland de som svarat på Lupp-enkäten. Då få angett "annan könsidentitet" kommer detta inte redovisas nedbrutet i rapporten. 15% har en långvarig nedsatt funktion och 90% är födda i Sverige av de svarande.

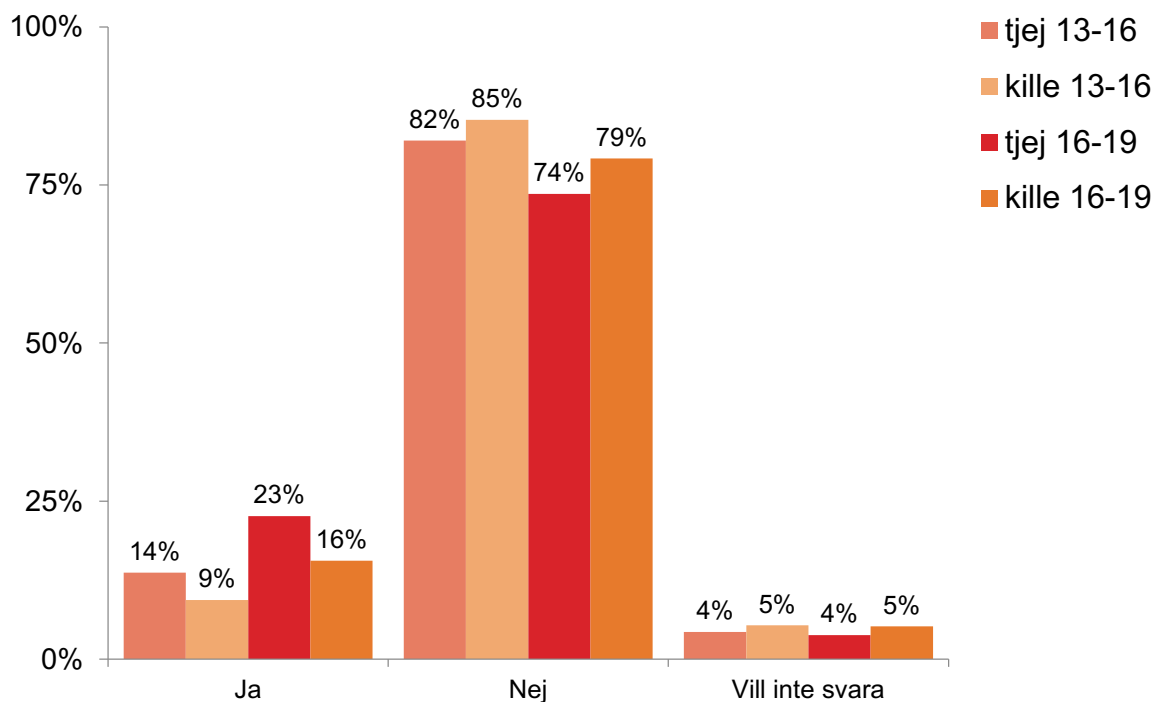
Vi har svarat på Lupp-enkäten

52% tjejer
47% killar
1% annan könstillhörighet

85% Heterosexuella
2% Homosexuella
5% Bisexuella
**8% Övrigt/annat/
vill ej svara**

**15% totalt har
en långvarig
nedsatt funktion**

A4. Har du någon sjukdom eller någon nedsatt funktion, som inte är tillfällig, och som innebär att du har svårigheter att delta i olika aktiviteter, t.ex. i skolan, med vänner eller på din fritid?

A5. Var är du och dina föräldrar födda?

	Sverige	Norden	Europa	Utanför Europa
Du själv	90%	0%	2%	7%
Förälder a	87%	2%	3%	8%
Förälder b	86%	2%	2%	10%

A5a. Du angav att du inte var född i Sverige. Hur länge har du bott här?

10 år eller längre	41%
4-9 år	55%
0-3 år	3%

A6. Vad gör din/dina föräldrar huvudsakligen?

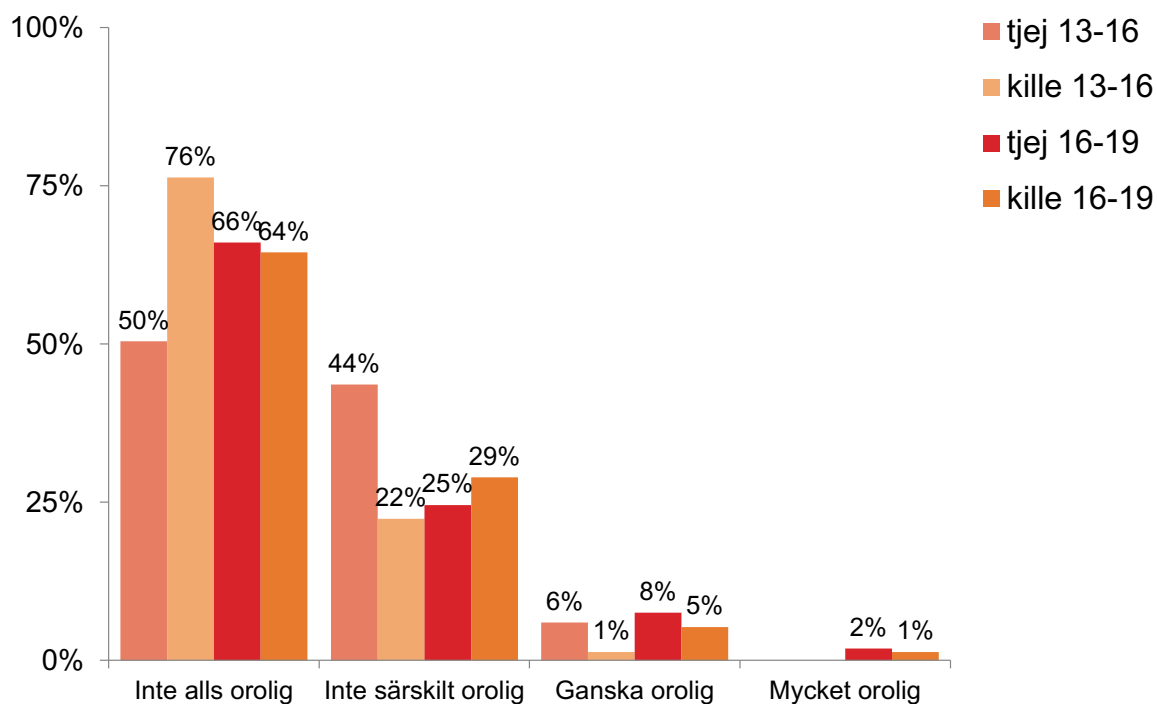
	Förälder a	Förälder b
Arbetar	91%	90%
Studerar	2%	2%
Föräldraledig	2%	1%
Arbetslös	1%	2%
Långtidssjukskriven/sjukpensionär	0%	2%
Ålderspensionär	1%	1%
Annat	2%	2%
Vet inte	1%	0%

Ekonomi

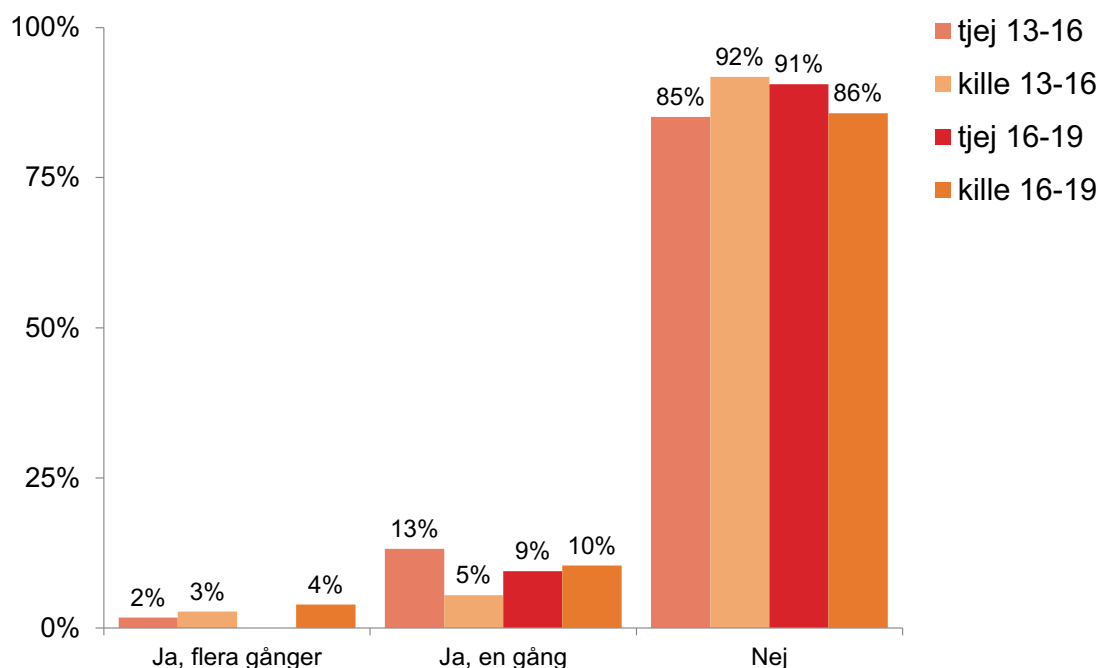
En majoritet av ungdomarna svarar att de inte är oroliga för sina föräldrars ekonomi, se diagram A7. Bland gymnasieungdomarna svarar dock 1-2 % att de är mycket oroliga. Killar i högstadiet är mindre oroliga än övriga medan tjejer i gymnasiet är mer oroliga än övriga.

Vidare framgår i diagram A8 att mellan 8-15 % av de unga svarar att det en eller flera gånger hänt att de inte kunnat göra eller köpa något som många andra i deras ålder gör eller köper för att familjen inte haft råd.

A7. I vilken grad är du orolig för dina föräldrars ekonomi?

A8. Under de senaste sex månaderna, har det hänt att du inte kunnat göra något eller inte kunnat köpa något som många andra i din ålder gör eller köper för att din familj inte haft råd?

B. Fritid

Inom området fritid ställs frågor om hur ungdomarna uppfattar sin fritid, hur mycket det finns att göra på fritiden i kommunen samt hur ofta de deltar i olika typer av kultur- och fritidssysselsättningar.

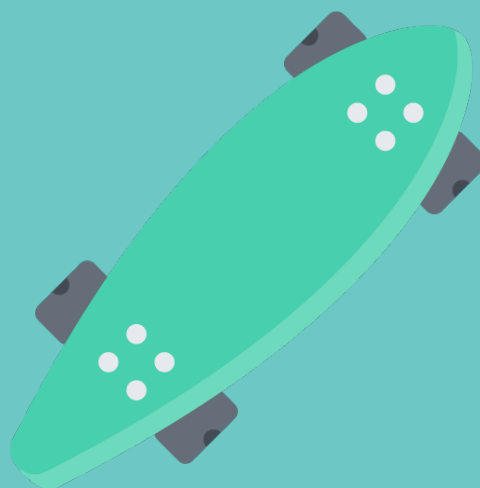
Kommunens eller samhällets ansvar när det kommer till ungas fritid handlar dels om att erbjuda ett utbud med många olika möjligheter för olika åldrar och intresseinriktningar och dels om att bevaka tillgängligheten samt se till att ingen utestängs från en stimulerande och meningsfull fritid.

Forskning och tidigare studier visar dock att vissa grupper av ungdomar i lägre grad deltar i olika typer av fritidsaktiviteter. Bland annat framgår det att utrikesfödda tjejer, unga med funktionsvariation, unga hbtq-personer och unga med begränsade ekonomiska resurser i lägre grad är aktiva i fritidsverksamheter och föreningar.¹

En studie från MUCF år 2019 visar också att det är vanligare att unga utrikesfödda, unga hbtq-personer samt unga tjejer upplever olika hinder att delta i fritidsaktiviteter. I samma studie finner man också att var tredje ung med funktionsvariation och var fjärde ung hbtq-person avstår från fritidsaktiviteter av rädsla för att bli dåligt bemötta.²

”jag vet inte riktigt vad jag saknar men varje gång tex jag och mina kompisar är med varandra så vet vi aldrig vad vi ska göra på sommaren kunde man ju åka och bada men nu när de börjar bli kallt vet man inte vad man ska göra.”

Tjej i högstadiet

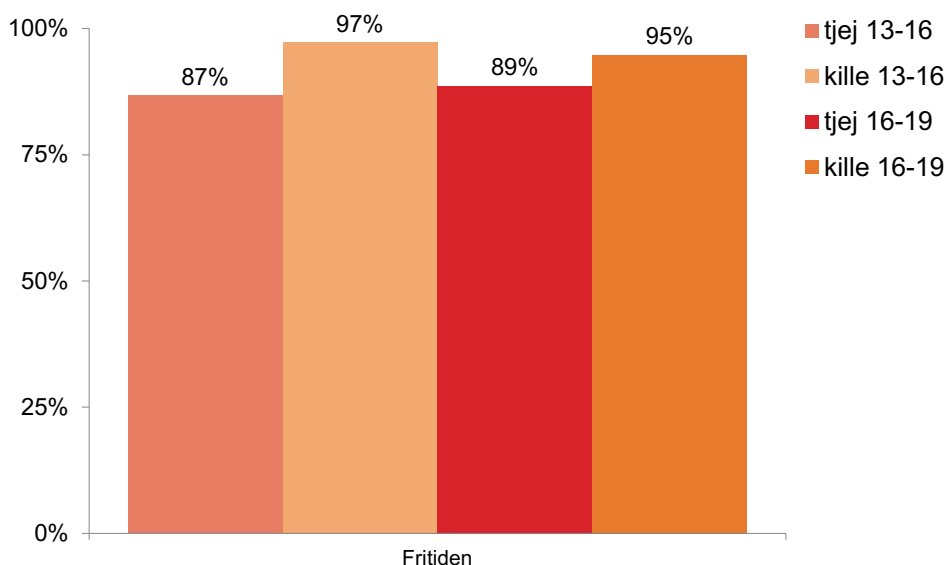
¹ MUCF 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering

² MUCF 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid – tillgång, trygghet och hinder

I diagram B0 nedan redovisas andelen nöjda med sin fritid i Östhammars kommun. Killar är nöjdare än tjejer. Nöjdheten med fritiden har ökat både bland killar och tjejer jämfört med 2017, se diagram B0b på nästa sida.

Jämför man med rikssnittet är gymnasieungdomarna i Östhammars kommun något mer nöjda med sin fritid, se tabell B0a.

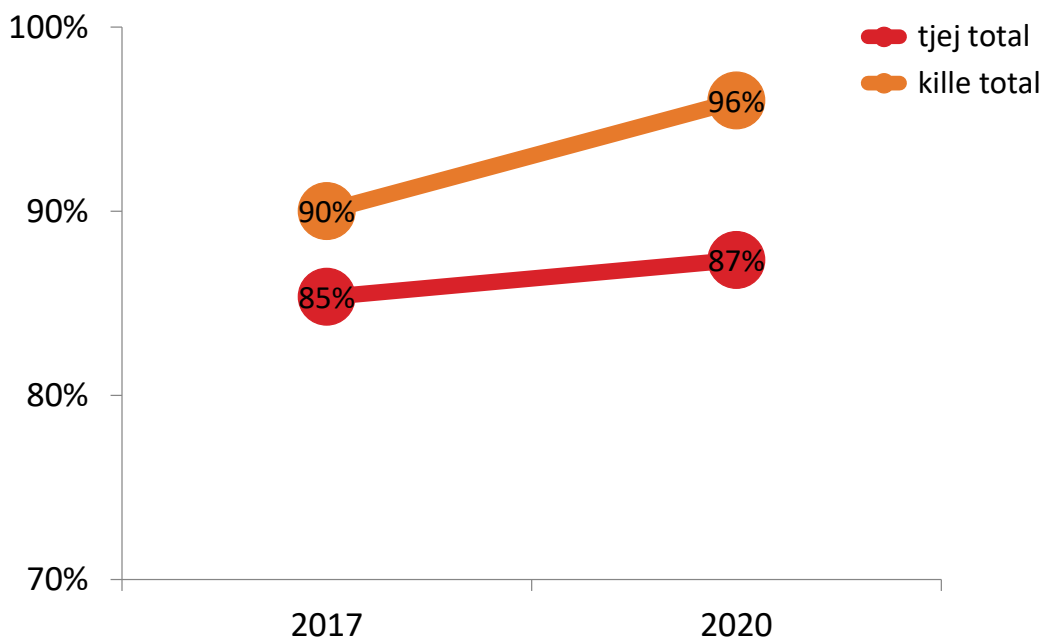
**B0. Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det kommer till din fritid?
Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"**

B0a. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse till rikssnittet

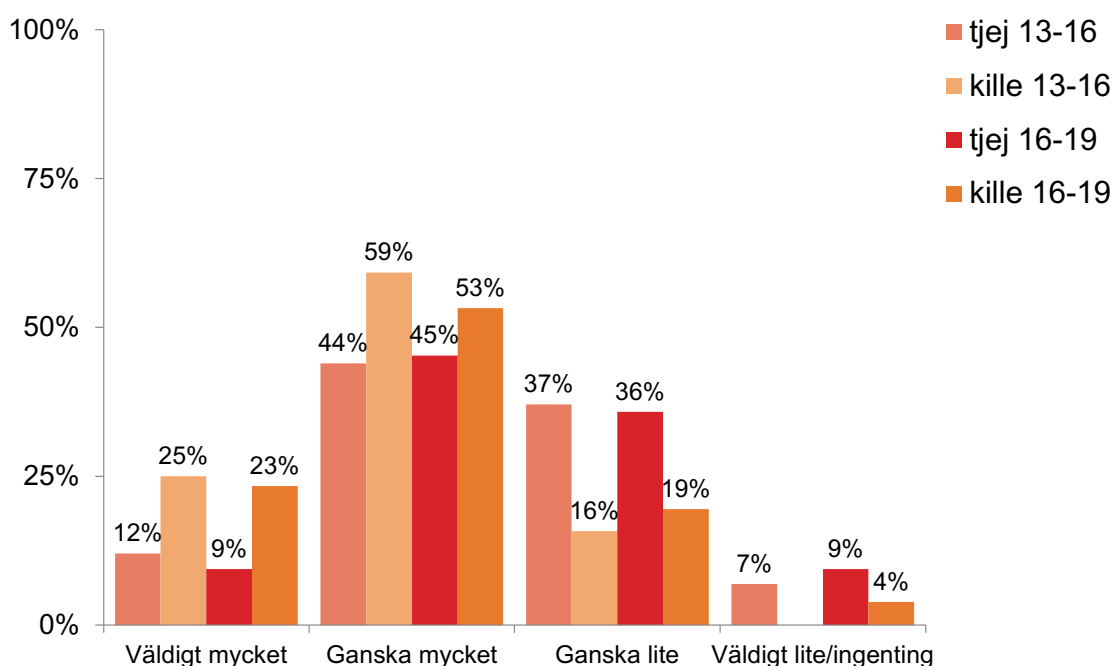
Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
91%	89%	92%	86%

B0b. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse över tid

När det handlar om utbudet av fritidsaktiviteter i kommunen eller hur mycket det finns att göra så framkommer i diagram B1 att tjejerna är mindre nöjda med utbudet än killarna. Totalt 45 % av tjejerna svarar att det finns ganska lite eller väldigt lite/ingenting att göra. Motsvarande andel bland killarna är 20 %. Killar i gymnasiet är något mindre nöjda med utbudet jämfört med killar i högstadiet.

B1. Hur mycket eller lite tycker du att det finns att göra på fritiden?

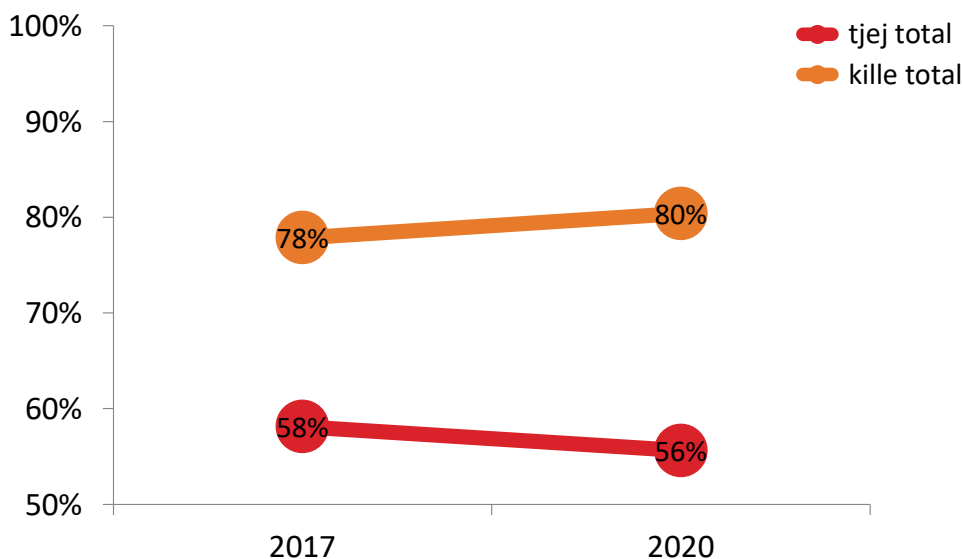
I jämförelse med rikssnittet framgår det att gymnasieungdomarna i Östhammars kommun är något mer nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter. Högstadiungdomarna är däremot mindre nöjda, se tabell B1a.

Över tid har andelen killar som är nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter ökat något medan andelen tjejer däremot har minskat.

B1a. Andel som svarat att det finns "våldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: Jämförelse till rikssnittet

Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
67%	75%	68%	63%

B1b. Andel som svarat att det finns "våldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: Jämförelse över tid

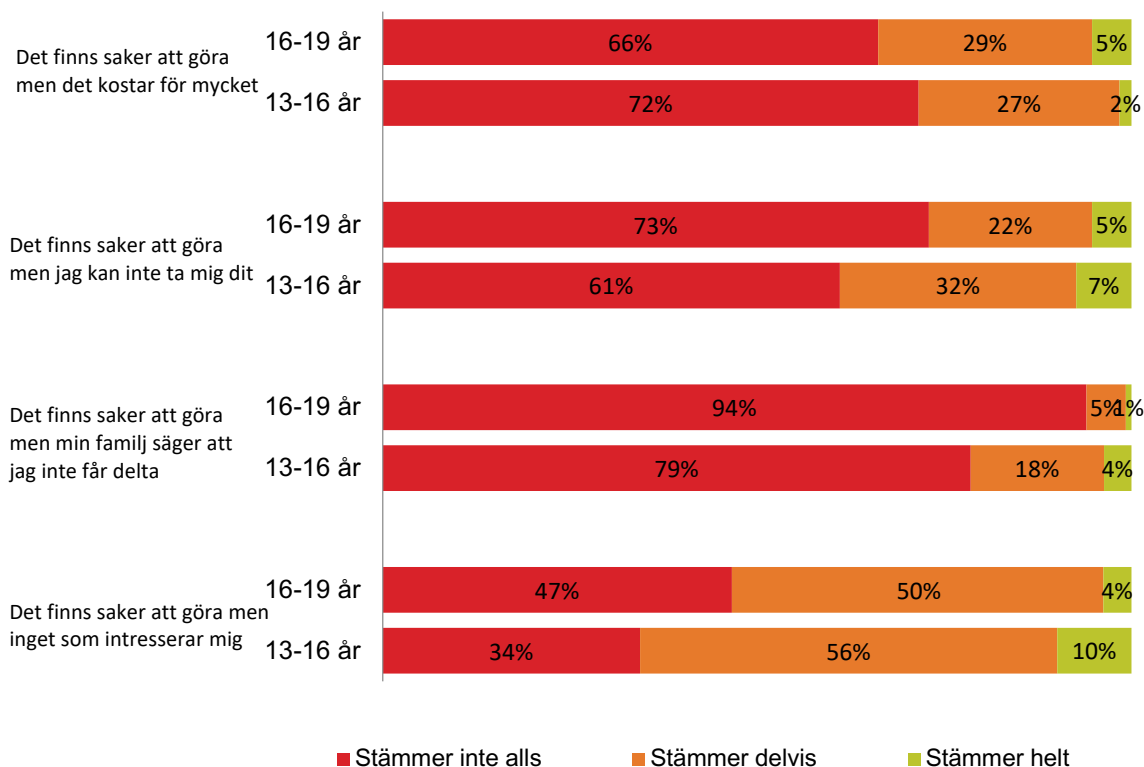

Orsaker att avstå från fritidsaktiviteter

Ungdomarna fick ta ställning till några påståenden om fritidsutbudet. Högstadiungdomarna svarar i något högre grad än gymnasieungdomarna att det finns olika typer av hinder gällande fritidsaktiviteter. Som framgår av diagram B2 svarar 10 % av högstadiungdomarna att det finns saker att göra men inget som intresserar dem och över hälften, 56 %, svarar att det delvis stämmer. 7 % svarar därutöver att det finns saker att göra men att de inte kan ta sig dit. Bland gymnasieungdomarna svarar 5 % att det finns saker att göra men att de inte kan ta sig dit samt att det finns saker att göra men att det kostar för mycket. 50 % svarar att det delvis stämmer att det finns saker att göra men inget som intresserar dem.

I jämförelse med rikssnittet framkommer bland annat att en större andel gymnasieungdomar i Östhammars kommun har svarat "stämmer inte alls" på påståendena "Det finns saker att göra men inget som intresserar mig" samt "Det finns saker att göra men jag kan inte ta mig dit".

B2. Hur stämmer dessa påståenden in på dig?

B2a. Andel som svarat "stämmer inte alls" jämförelse till riksnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Det finns saker att göra men inget som intresserar mig	34%	40%	47%	40%
Det finns saker att göra men min familj säger att jag inte får delta	79%	75%	94%	91%
Det finns saker att göra men jag kan inte ta mig dit	61%	63%	73%	66%
Det finns saker att göra men det kostar för mycket	72%	67%	66%	62%

Vad ungdomarna gör och hur ofta

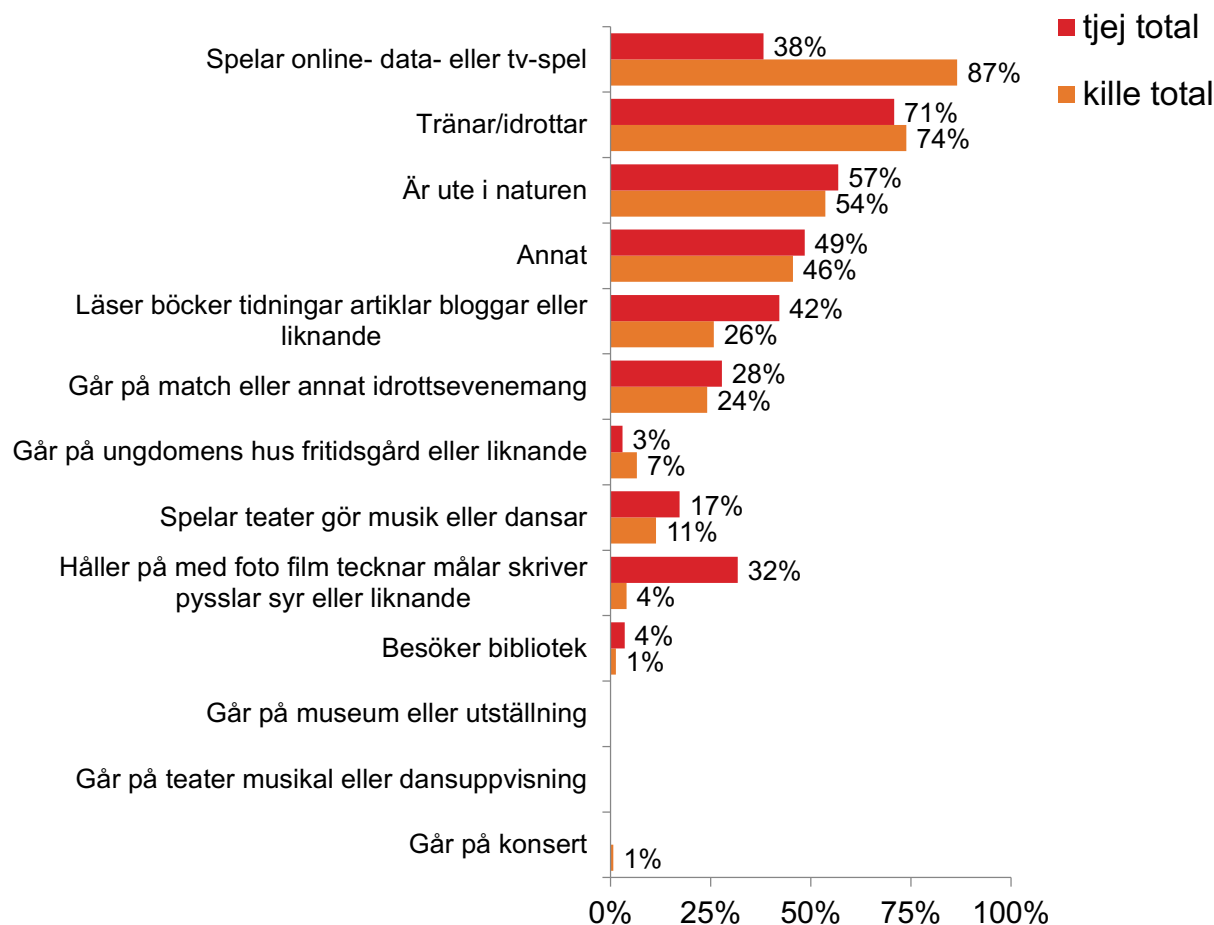
I diagram B3 redovisas vilka aktiviteter ungdomarna regelbundet (minst en gång i veckan) sysselsätter sig med. Vad som framgår är att en hög andel, 71-74 %, av både killar och tjejer tränar eller idrottar minst en gång i veckan. Över hälften, 54-57 %, av både killarna och tjejerna svarar även att de är ute i naturen minst en gång i veckan.

Vad gäller data-, tv- eller onlinespel svarar 87 % av killarna att de spelar minst en gång i veckan. Motsvarande andel bland tjejerna är 38 %. Tjejer svarar däremot i högre grad än killar att de läser och håller på med foto, film, tecknar, skriver, pysslar och liknande.

Resultatet i Östhammars kommun gällande vad ungdomarna gör minst en gång i veckan är i många fall likt rikssnittet för Lupp, se tabell B3a på följande sida. Det som främst sticker ut är att högstadieungdomarna i Östhammars kommun i lägre grad spelar teater, gör musik eller dansar men i högre grad går på match eller annat idrottsevenemang.

Andelen som tränar minst en gång i veckan har minskat både bland killar och tjejer sedan år 2017. Även andelen som är ute i naturen, spelar teater, gör musik eller dansar samt som läser har minskat. Andelen som spelar onlinespel, dataspel eller tv-spel har däremot ökat, främst bland tjejerna.

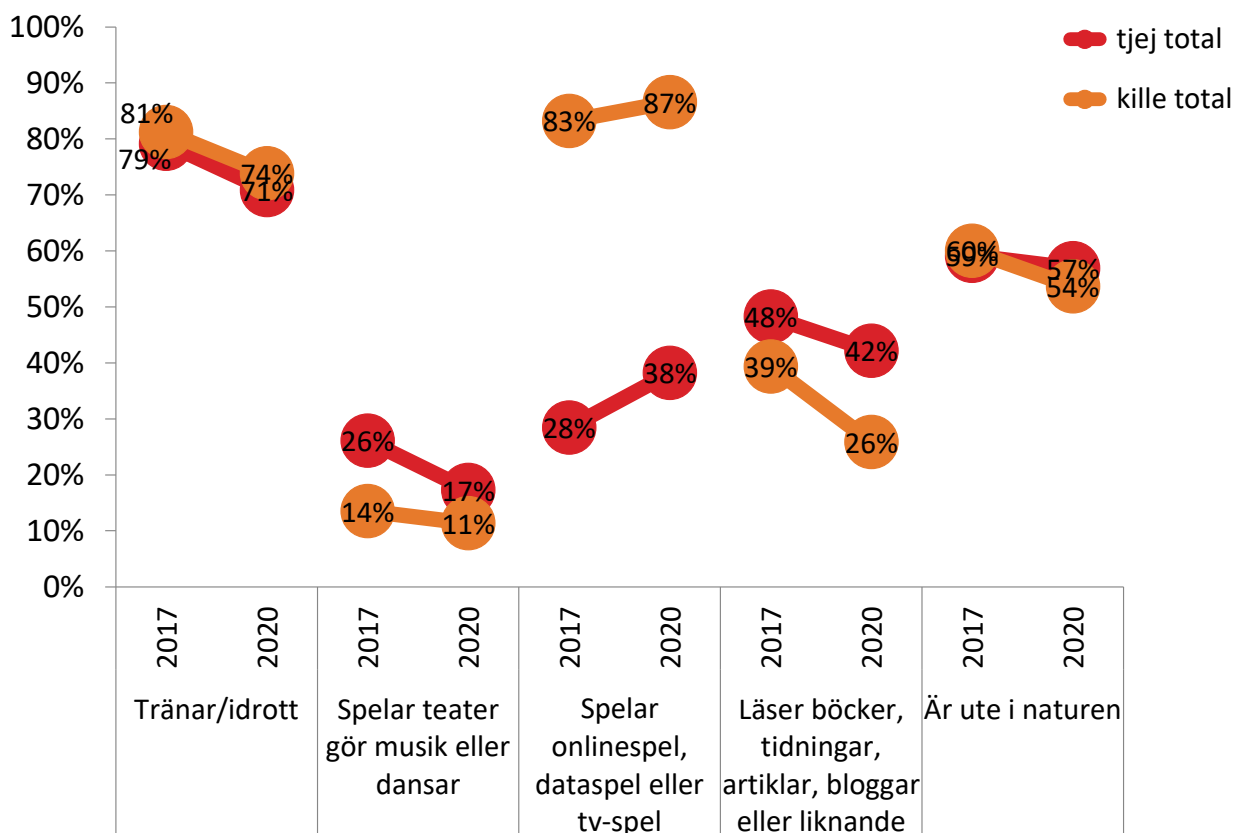
B3. Hur ofta gör du följande saker på din fritid? Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

B3a. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Tränar/idrottar	73%	79%	72%	74%
Spelar teater, gör musik eller dansar	13%	24%	17%	18%
Håller på med foto, film, tecknar, målar, skriver, pysslar, syr eller liknande	22%	24%	14%	19%
Spelar online-, data- eller tv-spel	64%	66%	57%	55%
Läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar eller liknande	33%	38%	38%	38%
Besöker bibliotek	4%	6%	4%	7%
Är ute i naturen	58%	62%	54%	55%
Går på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande	7%	12%	3%	4%
Går på konsert	0%	1%	1%	1%
Går på teater, musikal eller dansuppvisning	0%	1%	1%	1%
Går på museum eller utställning	0%	1%	1%	1%
Går på match eller annat idrottsevenemang	31%	24%	18%	16%
Annat	47%	49%	48%	44%

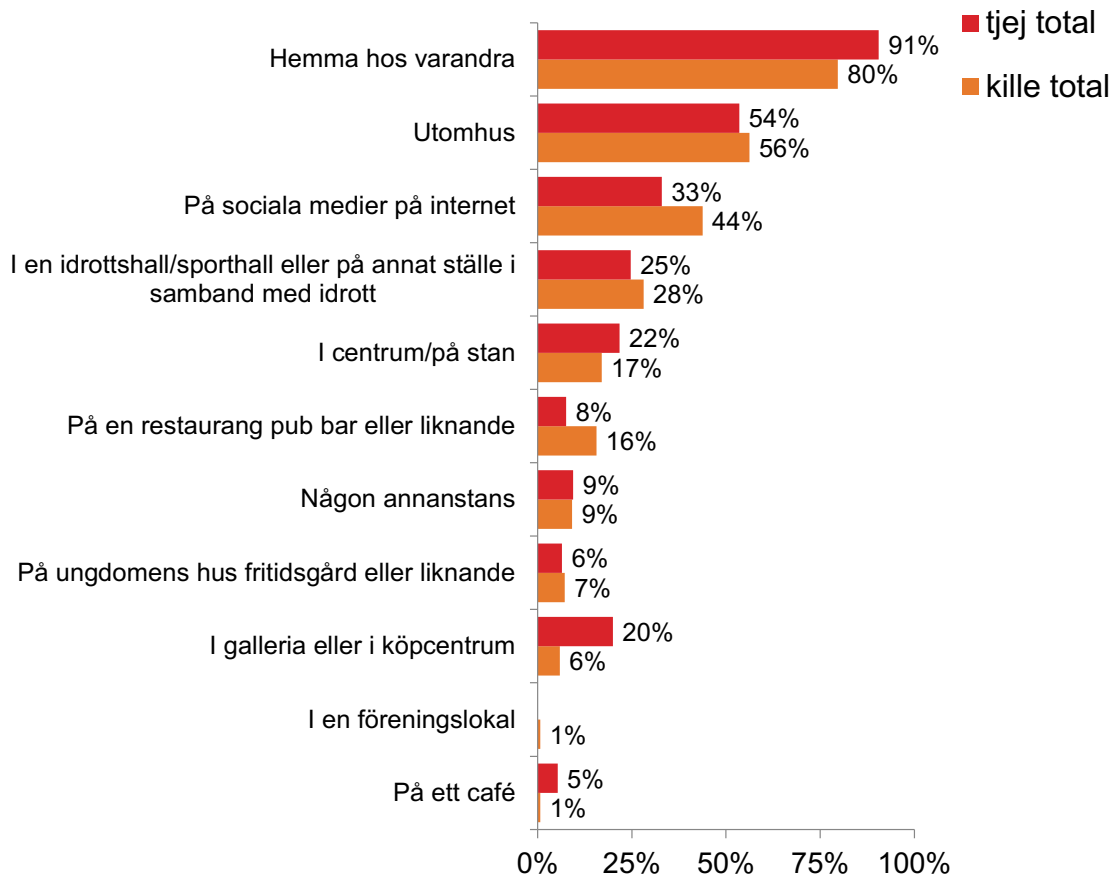
B3b. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse över tid

Vad gäller var ungdomarna brukar träffa sina kompisar på fritiden är det vanligast att träffas hemma hos varandra. 91 % av tjejerna och 80 % av killarna brukar träffas hemma. Näst vanligast är att träffas utomhus, vilket ungefär 55 % av ungdomarna svarar att de brukar göra.

En större andel killar (44 %) än tjejer (33 %) anger att de brukar träffas online. En större andel tjejer träffas i galleria eller köpcentrum (20 %) eller på stan (22 %) medan motsvarande andel bland killarna är 6 respektive 17 %. Ungefär 27 % av ungdomarna brukar träffas i samband med idrott.

B4. När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara?

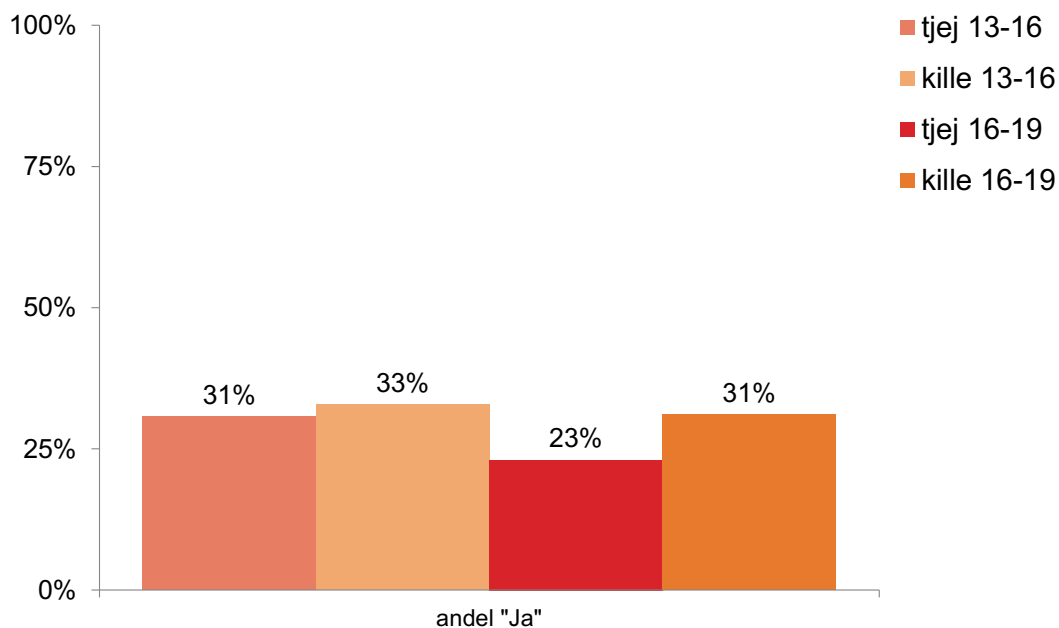
Saknas fritidsaktiviteter?

Ungdomarna svarade på en fråga om det saknas fritidsaktiviteter där de bor, se diagram B5 på följande sida. Tjejer i gymnasiet svarar i lägst grad att det saknar fritidsaktiviteter (23%), jämfört med 31-33 % bland övriga.

Vid en jämförelse med rikssnittet ser vi att högstadiungdomarna i Östhammars kommun är mer nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter än genomsnittet för Lupp 2017. Gymnasieungdomarna är däremot ungefär lika nöjda.

Andelen som saknar fritidsaktiviteter har minskat sedan år 2017, framförallt bland tjejerna.

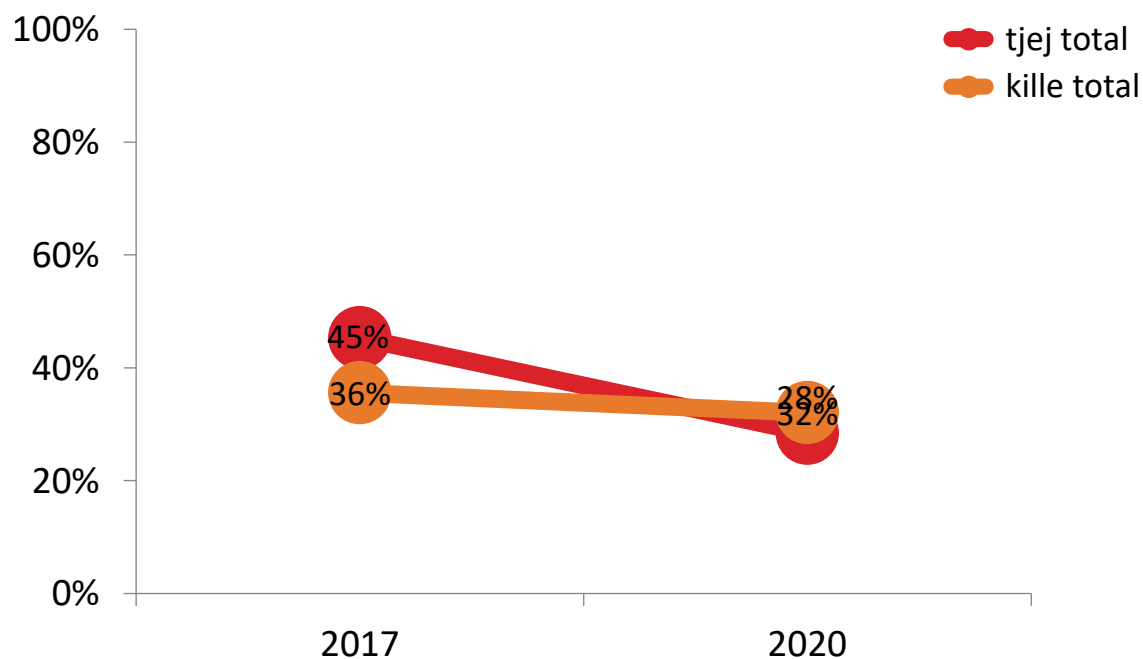
B5. Tycker du att det saknas fritidsaktiviteter där du bor?

B5a. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse till riksnittet

Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
31%	24%	29%	31%

B5b. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse över tid

Vilka aktiviteter som saknas

B5c. Vad är det för fritidsaktiviteter du saknar?

Ungdomarna kunde även i fritext skriva vad för fritidsaktiviteter de saknar. Bland de aktiviteter som nämns av flertalet finns bland annat paddel, dans, ishall/ishockey och skatepark. En del kommenterar även att det rent allmänt inte finns så mycket att göra i kommunen och att de hade velat att det fanns mer aktiviteter och/eller fler platser för ungdomar. Några nämner även fotboll.

*”Aktiviteter/ stäl-
len för ungdom-
mar att hänga på”*

*”Mest grejer som
kommunen mis-
sar att bygga
t.ex. en bra ska-
teboardpark.”*

*”vet inte
tycker bara att
det är väldigt
dött här”*

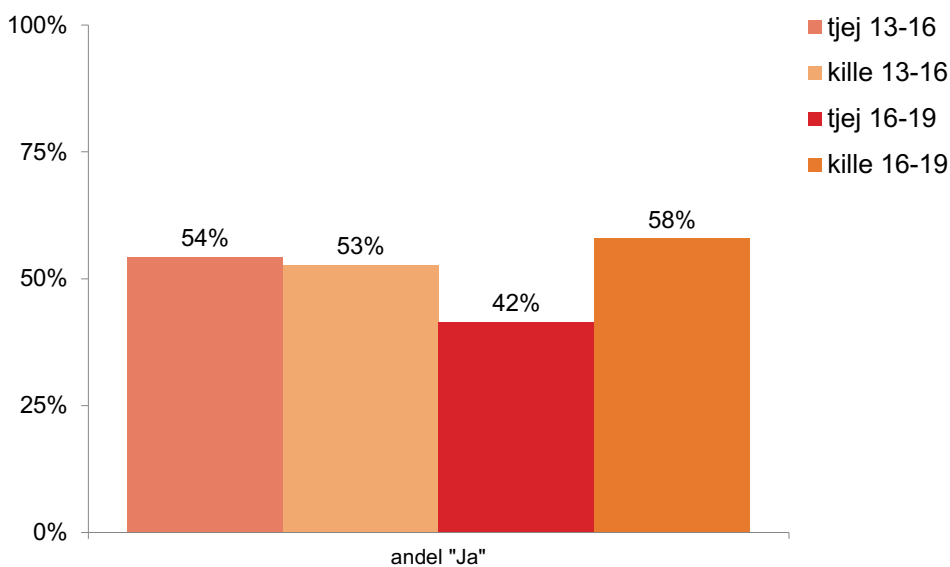
*”dans eller
sångskola
eller konståk-
ning”*

Medlemskap i föreningar

I Sverige har andelen unga som är medlemmar i en förening eller anger att de har ett intresse för ett föreningsmedlemskap minskat de senaste åren. Föreningslivet i Sverige når inte en lika stor andel unga som det tidigare gjort och unga är även i lägre utsträckning med i flera föreningar. Ju äldre undersökningsgruppen är bland 10–19-åringar, i desto högre grad gäller detta.¹ I Östhammars kommun svarar 53-54 % av ungdomarna i högstadiet att de är medlemmar i någon förening. Bland gymnasieelever är skillnaden större mellan tjejer och killar. 42 % av gymnasietjejerna är medlemmar i någon förening medan 58 % av killarna är det.

Andelen högstadieungdomar i Östhammars kommun som är föreningsmedlemmar är något lägre än rikssnittet. Andelen föreningsmedlemmar bland högstadieungdomarna har även minskat något jämfört med 2017.

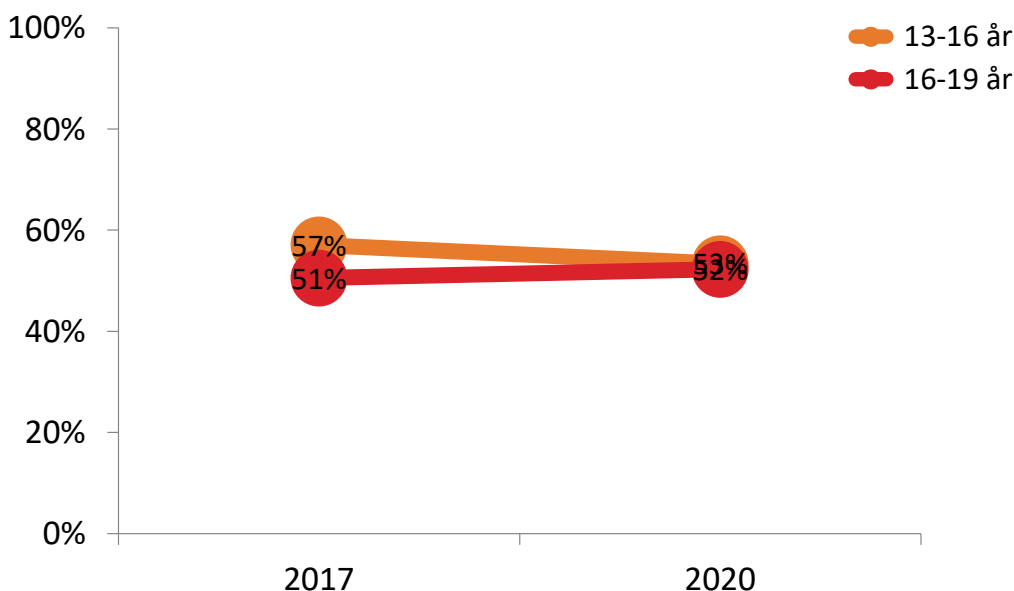
B6. Är du medlem i någon förening? Andel "ja"

B6a. Andel som svarat att de är föreningsmedlemmar: Jämförelse till rikssnittet

Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
53%	59%	52%	48%

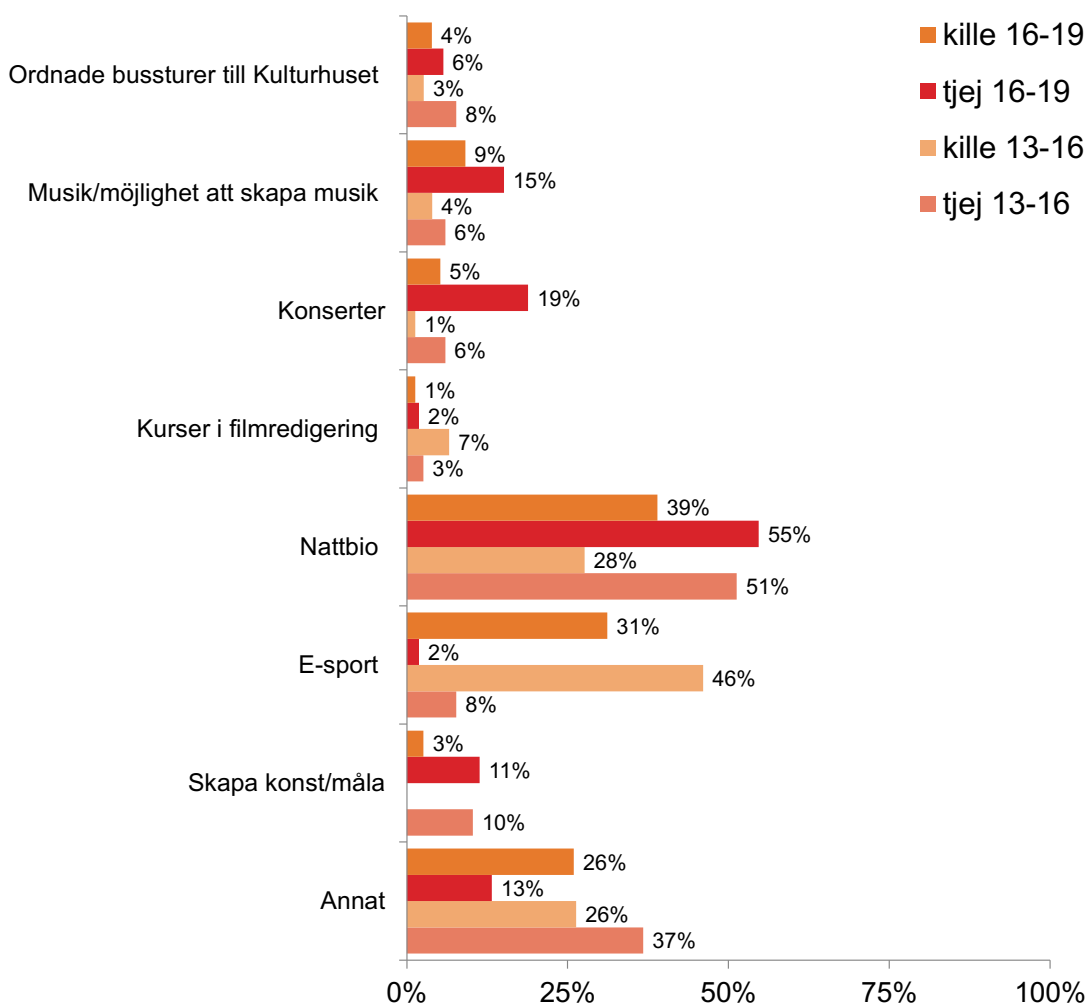
B5b. Andel som är medlem i en förening: Jämförelse över tid

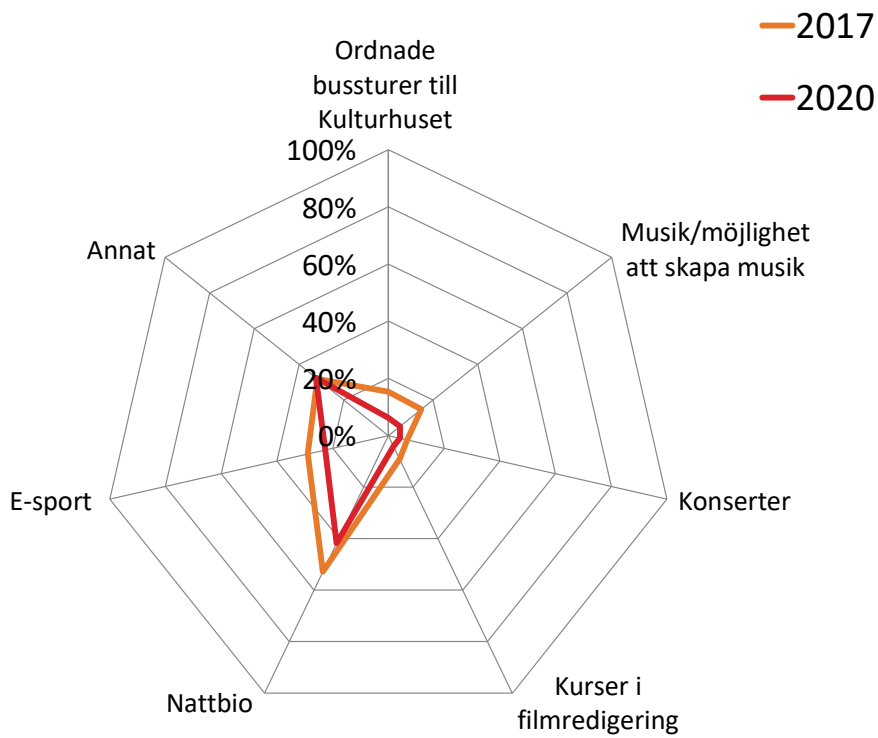
Östhammar kulturhus

I Östhammars kommun ställs också en fråga om vad som skulle få ungdomarna att gå till kulturhuset. Det vanligaste svaret bland gymnasietjejerna, högstadietjejerna och gymnasiekillarna är att man skulle gå till kulturhuset för nattbio. Det vanligaste svaret bland högstadietkillarna är att man skulle gå dit för E-sport. Gymnasietjejerna svarar i högre grad än övriga att de skulle gå dit för konserter.

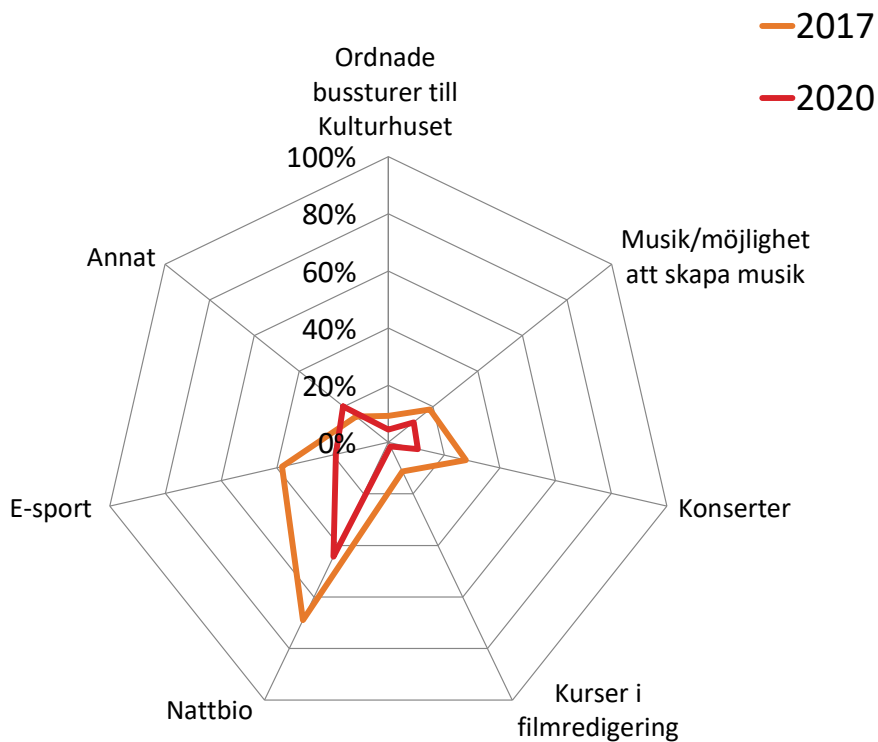
B4a. Kulturhuset i Östhammar innehåller ungdomsgård, bio och bibliotek bland annat, vad skulle få dig att gå till kulturhuset?

B4b_1. Kulturhuset i Östhammar innehåller ungdomsgård, bio och bibliotek bland annat, vad skulle få dig att gå till kulturhuset? åk 8, Jämförelse över tid*

B4b_2. Kulturhuset i Östhammar innehåller ungdomsgård, bio och bibliotek bland annat, vad skulle få dig att gå till kulturhuset? år 2, Jämförelse över tid*

*2017 ställdes frågan "År 2018 kommer ett nytt Kulturhus (Storbrunn) stå klart i Östhammar. Vad skulle få dig att gå till Kulturhuset Storbrunn?". Alternativet "Skapa konst/måla" var ej inkluderat 2017.

Vad skulle få dig att besöka biblioteket?

Det ställdes även en fritextfråga om vad som skulle få ungdomarna att besöka ett bibliotek. Många svarar att inget skulle få dem att besöka och en del att de bara besöker om skolan tvingar dem. Bland de som faktiskt brukar eller skulle kunna tänka sig att besöka är det flera som nämner att de skulle gå dit för att låna böcker, varav en del kommenterar att de skulle kunna gå dit om de behövde någon specifik bok. En del går även dit för att studera. Några nämner även att de skulle gå dit för tystnad/lugn och ro och/eller för studier. Det finns också några som nämner att de skulle gå dit om det fanns fler platser där man kunde sitta.

”Om jag behöver plugga i lugn och ro, för där är det tyst”

”ta det lugnt med kompisar eller plugga”

”om man gick dit med skolan eller någon förälder. jag skulle inte gå dit själv eller frivilligt”

”jag vet inte kanske att det skulle finnas fler platser att sitta att läsa på”

Fördjupat om fritid

Lågaktiva ungdomar

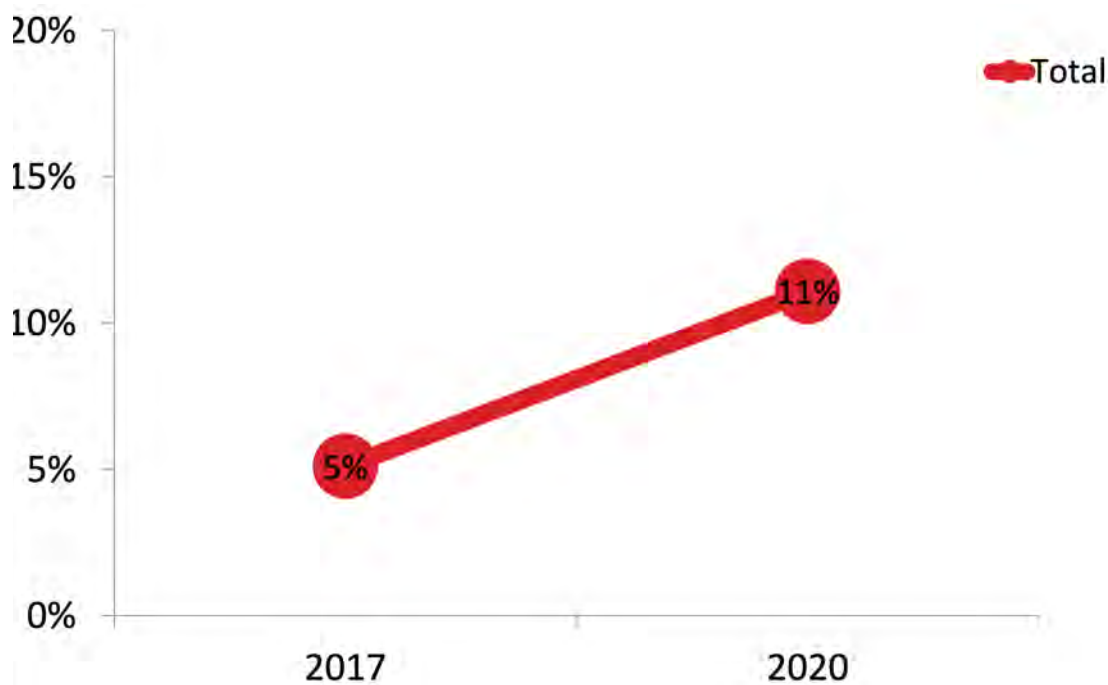
I Östhammars kommuns Lupp-undersökning i år är ett av de valda fördjupningsområdena fritid. Fritid var även ett av fördjupningsområdena när Lupp genomfördes i kommunen år 2014 och år 2017. Tidigare år lades ett fokus på gruppen lågaktiva, det vill säga de ungdomar som inte utför någon av följande aktiviteter varje dag eller varje vecka: idrottar eller motionerar, skriver, sjunger, spelar instrument, skapar musik, dansar, spelar teater, målar, syr, slöjdar, snickrar eller annat textilarbete/ hantverk eller som deltar aktivt i föreningsverksamhet. Bland detta inkluderas även de ungdomar som inte går på teater, musikal eller dansuppvisning samt de som inte går på konsert. År 2017 var andelen lågaktiva enligt denna definition 5%. Vad som framgår av årets resultat är att andelen lågaktiva ungdomar ökat och i år är 11%.

Genom sambandsanalyser framgår att de som har någon form av funktionsvariation i högre grad än övriga är lågaktiva. De som har någon form av funktionsvariation är även mindre nöjda med sin fritid jämfört med övriga. Vad som också framgår är att lågaktiva är mindre nöjda med sin ekonomi och med sin fritid.

Att andelen lågaktiva ökat speglas också av resultatet totalt sett. Vad som framgår är att andelen ungdomar som tränar/idrottar, spelar teater, gör musik eller dansar, läser och är ute i naturen minskat sedan år 2017. Andelen högstadieungdomar som är föreningsmedlemmar har också minskat något. Andelen ungdomar som spelar onlinespel, dataspel eller tv-spel har däremot ökat, främst bland tjejerna.

Vad som också framgår är att de som idrottar en gång/flera gånger i veckan upplever att deras fritid försämrats på grund av Coronapandemin. De som spelar dataspel flera gånger i veckan svarar istället i högre utsträckning att deras fritid är ungefär lika bra som innan. Detsamma gäller de som läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar eller liknande flera gånger i veckan. Exakt vad detta beror på utvisas inte av Lupp-undersökningens resultat, men en möjlig förklaring till att andelen lågaktiva ökat kan vara på grund av corona.

Andel lågaktiva: Jämförelse över tid

Kön och fritid

Det som kan konstateras är att majoriteten av ungdomarna i Östhammars kommun totalt sett tycker att det finns ganska eller väldigt mycket att göra i kommunen. Vad som dock är tydligt är att det genomgående finns könsskillnader i de frågor som rör fritid. Svaren skiljer sig framförallt i frågan om hur mycket det finns att göra, men även i viss mån i vad ungdomarna gör och var de ses.

Vad som framgår i avsnittet om fritid är att en majoritet av ungdomarna i Östhammars kommun är nöjda med sin fritid. Killarna är nöjdare än tjejerna och könsskillnaden är störst mellan killar och tjejer som går i högstadiet. Över tid har det skett en viss positiv utveckling bland både killar och tjejer totalt sett. Den positiva ökningen är dock störst för killarna. När det gäller fritidsutbudet är tjejer mindre nöjda än killar. Över tid har det även skett en viss positiv utveckling bland killar och en viss negativ utveckling bland tjejer. Förändringarna är förvisso små, men ökar dock ändå könsskillnaderna något ifråga om hur man ser på utbudet av fritidsaktiviteter. Vad gäller avsaknaden av fritidsaktiviteter svarar däremot gymnasietjejerna i lägst grad att de tycker att det saknas aktiviteter och könsskillnaden totalt sett har även minskat i frågan.

Det som är tydligt genom hela rapporten är dock att tjejer i lägre grad än killar skattar sin hälsa som bra och har regelbundna psykiska och somatiska besvär. I avsnittet om hälsa framgår dock att andelen som tränar minst en gång i veckan är ungefär lika hög bland tjejer som bland killar, men har dock minskat något för båda könen sedan 2017. Vad som också framgår är att hbtq-personer* samt personer som har en funktionsvariation tränar i lägre grad än övriga. I resultatet för Östhammars kommun syns dock inget tydligt samband mellan regelbunden träning och en bättre hälsa.

Ekonomi och fritid

Genom sambandsanalyser framgår att andelen ungdomar som är oroliga för sina föräldrars ekonomi i större utsträckning svarat att de finns saker att göra i kommunen men att de inte kan ta sig dit samt att det kostar för mycket. Denna grupp har även svarat att det finns väldigt lite/ingenting att göra på fritiden i större utsträckning än övriga. Dessa samband fanns även år 2017. Till skillnad från föregående undersökning finns dock ingen tydlig skillnad gällande föreningsmedlemskap.

Kommunens mötesplatser

Vad gäller skillnader ifråga om vilka som besöker kommunens mötesplatser, fritidsgårdar samt bibliotek finns det inga tydliga skillnader baserat på kön. Så var det även förra mätningen. Skillnader som framkommer baserat på andra bakgrundsfaktorer är däremot att hbtq-personer och personer med funktionsvariation besöker fritidsgårdar i lägre grad än övriga. Vad som också framgår är att de som är utlandsfödda besöker bibliotek i lägre grad än övriga. Utlandsfödda tycker även i högre grad än övriga att det finns ganska eller väldigt lite att göra på fritiden.

* De som svarat att de är homosexuella, bisexuella eller övrigt/annat/vill ej uppge och/eller som svarat "annan könsidentitet"

C. Skola

Enligt en forskningssammanställning av Skolinspektionen bygger framgångar i skolan och undervisningen bland annat på ett tydligt pedagogiskt ledarskap från lärarens sida, goda relationer mellan lärare och elever, samt att själva lärandemiljön i skolan är trygg och stödjande för eleverna.¹

Det tas också upp att det behöver finnas tilltro till varje elevs förmåga samt att skolan måste anpassa undervisningen efter varje elev.

De senaste åren har det kommit en rad publikationer gällande jämställdhet i skolan. Det är nämligen så att killars skolresultat är avsevärt sämre än tjejers, vilket bland annat förklaras med begränsande normer kring maskulinitet.² Därutöver har det kommit studier som visar att tjejer är mindre trygga i skolan, mår sämre och är mer utsatta för bland annat trakasserier och övergrepp. Flera studier pekar på att lösningen på dessa problem är ett aktivt jämställdhetsarbete i skolorna, där man kontinuerligt utmanar destruktiva normer.³

För att alla elever ska tillförsäkras en utbildning av hög kvalitet där skolmiljön är såväl trygg som jämställd är det därför angeläget att skolor bedriver ett aktivt och långsiktigt arbete med jämställdhet kopplat till trygghet.⁴

I Lupp-enkäten ställs en rad frågor om hur ungdomarna ser på sin skola – hur de trivs, hur de ser på undervisningen och skolmiljön samt flertalet övriga aspekter. Lupp-resultatet ger således värdefull information om elevernas syn på vissa aspekter, även om frågorna inte är heltäckande avseende skolsituationen.

1 Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen

2 SKL 2018: Maskulinitet och jämställd skola: Arbete för ökad trygghet och bättre studieresultat.

3 Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet

4 Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet

För att tillförsäkra alla elever en utbildning av hög kvalitet där skolmiljön är trygg och jämställd är det angeläget att skolor bedriver ett aktivt och långsiktigt arbete med jämställdhet kopplat till trygghet

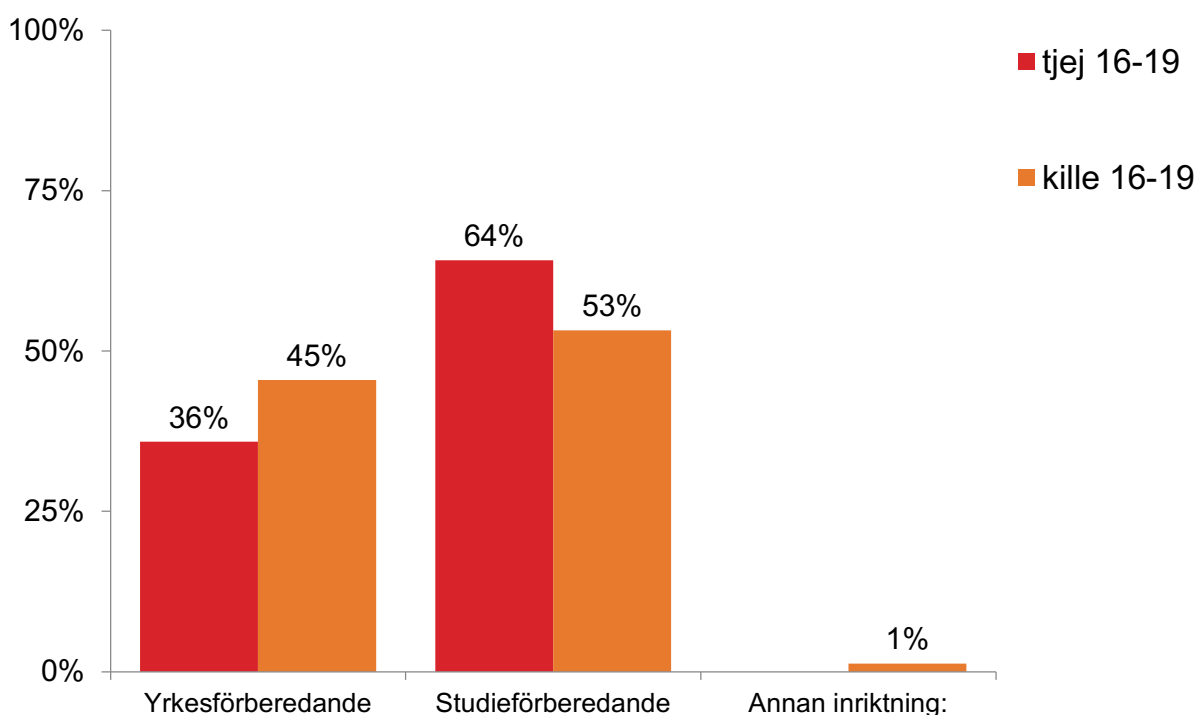
Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet

Programinriktning gymnasiet

I diagrammet nedan redovisas gymnasieelevernas programinriktning. En majoritet av ungdomarna på gymnasiet i kommunen läser studieförberedande program, 53-64 %. En större andel killar än tjejer läser ett yrkesförberedande program, 45 % av killarna och 36 % av tjejerna.

C2. Vilken inriktning har ditt gymnasieprogram?

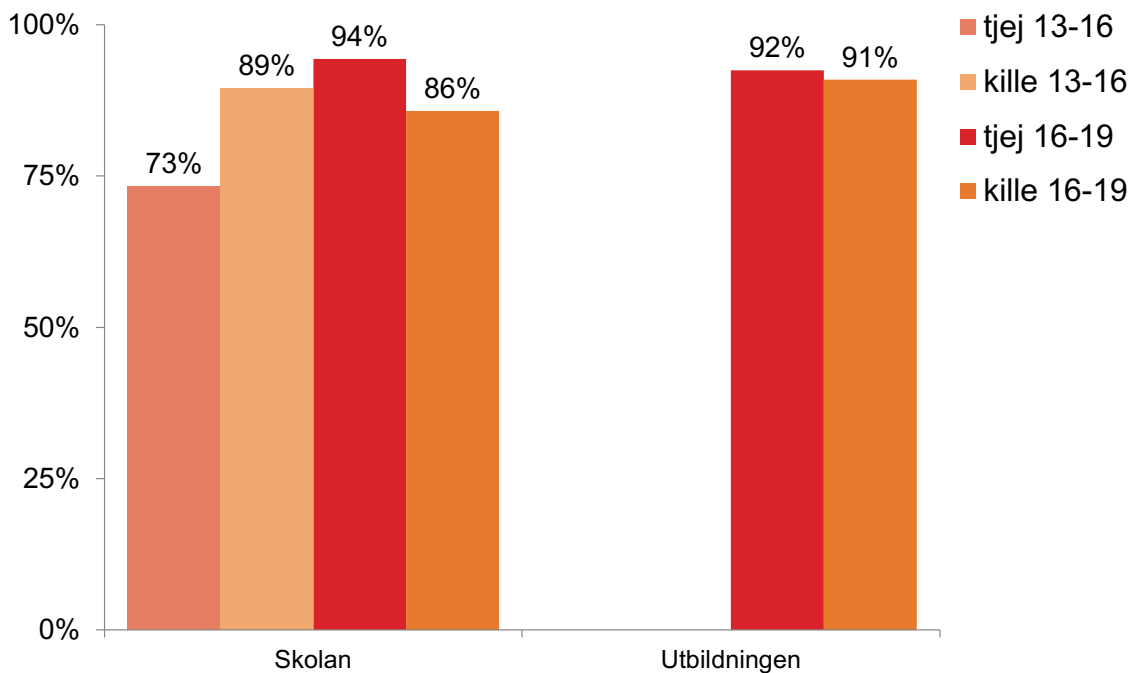

Ungdomarna fick även svara på en fråga om hur nöjda de är med skolan. En andel om mellan 73-94 % svarar att de är nöjda med skolan. Vad som framgår är att tjejerna i högstadiet är minst nöjda. 73 % av högstadietjejerna svarar att de är nöjda med skolan, jämfört med 89% av högstadiekillarna. I gymnasiet är däremot tjejerna, 94 %, mer nöjda än killarna, 86 %. Totalt sett är gymnasieungdomarna mer nöjda med skolan än högstadieungdomarna.

Till gymnasieungdomarna ställdes även en fråga om hur nöjda de är med sin utbildning och 91-92 % svarar att de är nöjda.

I diagram C2b framgår att ungdomarna i Östhammars kommun är ungefär lika nöjda med skolan som rikssnittet. Andelen nöjda med skolan har även ökat över tid.

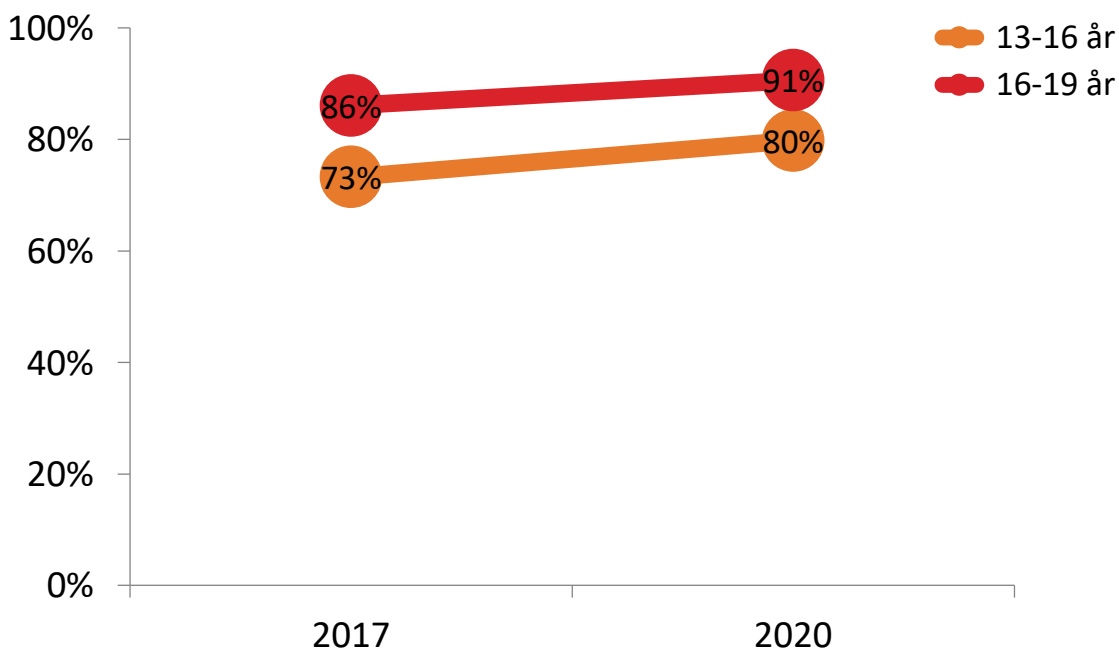
**C2a. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?
Andel "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"**

C2b. Andel nöjda med skolan och utbildningen: Jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Skolan	80%	78%	89%	85%
Utbildningen	-	-	91%	89%

C2c. Andel nöjda med skolan och utbildningen: Jämförelse över tid

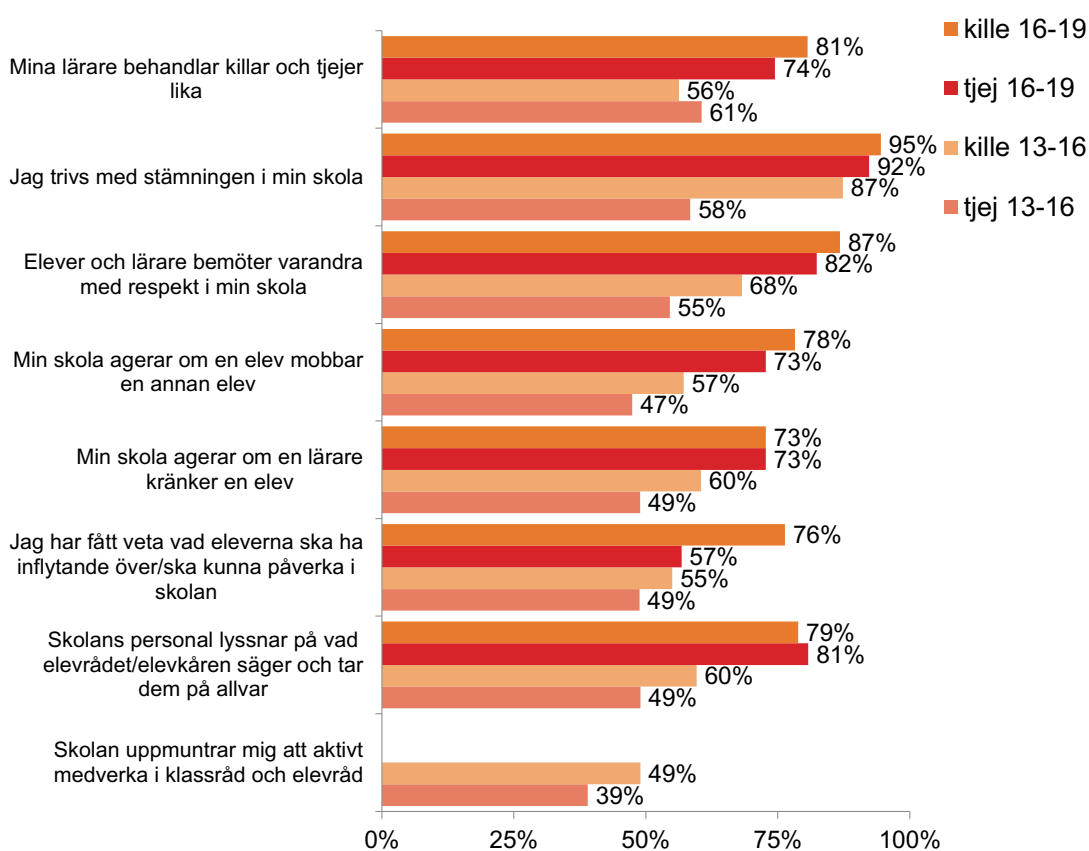
Trivsel och stämning

Hur elever trivs i skolan har ett nära samband med hur de upplever skolmiljön, men det har också ett samband med deras allmänna välbefinnande samt psykosomatiska hälsa.¹

I diagram C3 nedan redovisas andelen som instämmer helt eller till stor del i respektive påstående. Gymnasieungdomarna instämmer i högre grad än högstadieungdomarna i samtliga påståenden. Gymnasiekillarna instämmer i högre grad än övriga i majoriteten av påståendena. Störst är skillnaden för påståendet "Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över/ska kunna påverka i skolan", vilket 76 % av gymnasiekillarna instämmer i, Bland övriga instämmer 49-57 %. Högstadietjejerna instämmer i lägst grad i nästan samtliga påståenden. Skillnaden är störst för påståendet "Jag trivs med stämningen i min skola", vilket 58 % av högstadietjejerna instämmer i jämfört med 87-95 % bland övriga.

På följande sida redovisas Östhammars kommuns resultat och rikssnittet för Lupp 2020. Högstadieungdomarna i Östhammars kommun instämmer i något lägre grad i samtliga påståenden jämfört med rikssnittet. Gymnasieungdomarna instämmer däremot i högre grad än rikssnittet i flertalet påståenden, och framförallt i påståendet om huruvida personalen lyssnar på elevrådet/elevkåren, vilket 79 % av gymnasieungdomarna i Östhammars kommun instämmer i. Motsvarande andel för rikssnittet är 67 %.

C3. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? *
Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

***OBS!** Andelen som svarat "vet ej" är bortplockad ur redovisningen för C3a för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 3-45 %.

Notera även att endast högstadieelever fick svara på frågan "Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd".

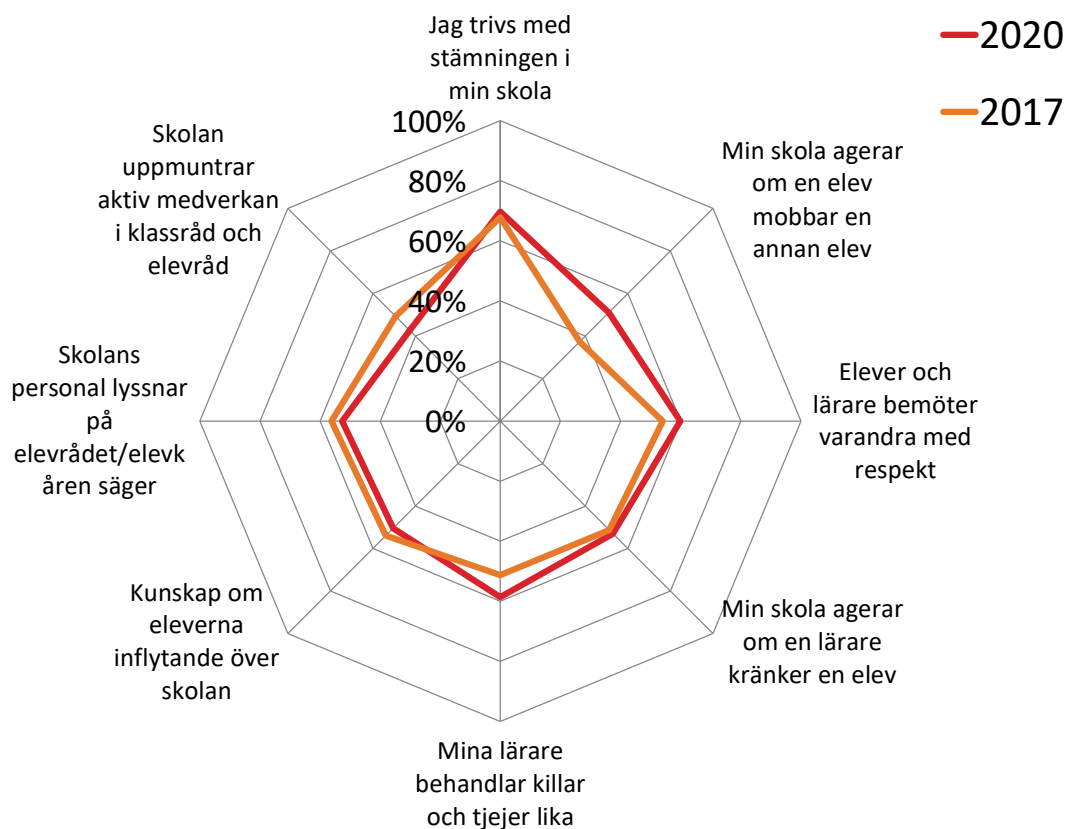
¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor 2013-2014

C3a. Andel som instämmer i påståenden om skolan: Jämförelse till rikssnittet*

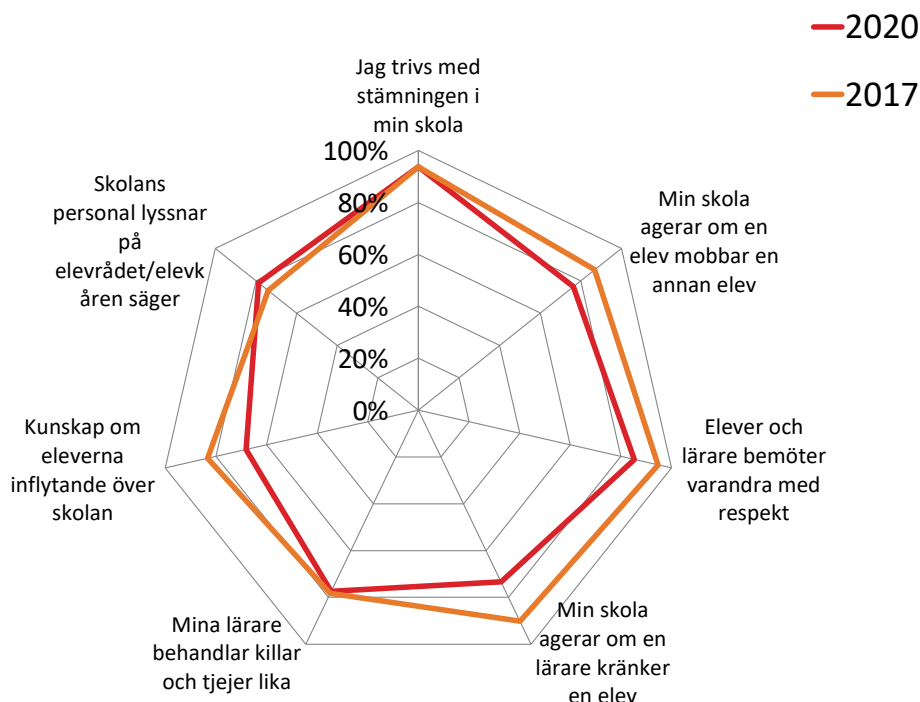
	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Jag trivs med stämningen i min skola	69%	72%	93%	85%
Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	51%	57%	77%	71%
Elever och lärare bemöter varandra med respekt i min skola	60%	64%	85%	82%
Min skola agerar om en lärare kränker en elev	53%	59%	73%	72%
Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	58%	64%	77%	78%
Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över/ ska kunna påverka i skolan	51%	60%	68%	67%
Skolans personal lyssnar på vad elevrådet/elevkåren säger och tar dem på allvar	53%	57%	79%	67%
Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd	43%	51%		

***OBS!** Andelen som svarat "vet ej" är bortplockad ur redovisningen för C3a för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden

C3b_1. Andel som instämmer i påståenden om skolan: åk 8, Jämförelse över tid*

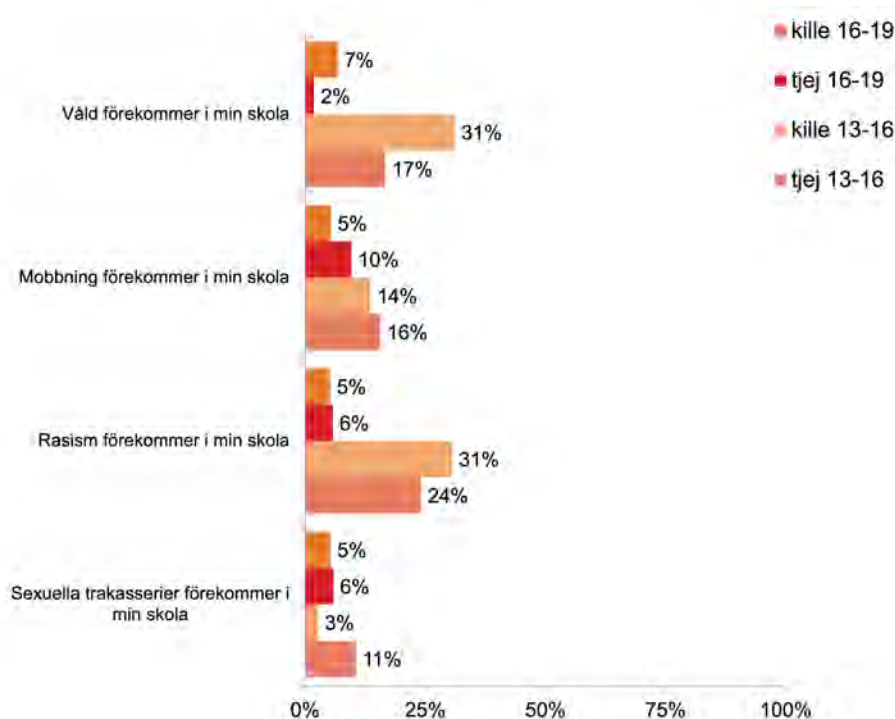

C3b_2. Andel som instämmer i påståenden om skolan: år 2, Jämförelse över tid*

Ungdomarna fick även ta ställning till huruvida rasism, våld, mobbning eller sexuella trakasserier är problem som förekommer på skolan. Vad som framgår är att en relativt hög andel av högstadieungdomarna svarar att samtliga problem, och framförallt våld och rasism, förekommer på deras skola. Andelen gymnasieungdomar som uppger detta är däremot lägre, och är även på en lägre nivå än för riksnittet. Skillnaden är störst avseende rasism. Även högstadieungdomarna uppger i lägre grad än riksnittet att flertalet av problemen förekommer på skolan, och skillnaden är störst avseende mobbning.

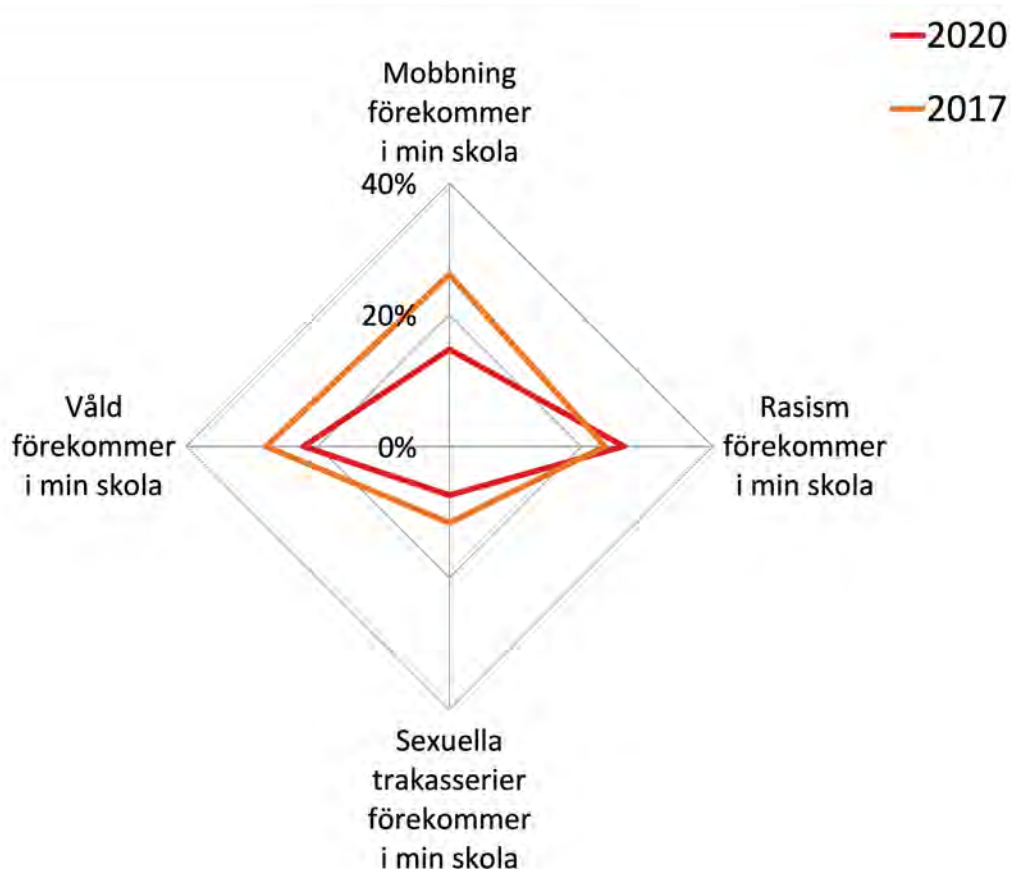
**C3c. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola?
Andel som svarat "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"**

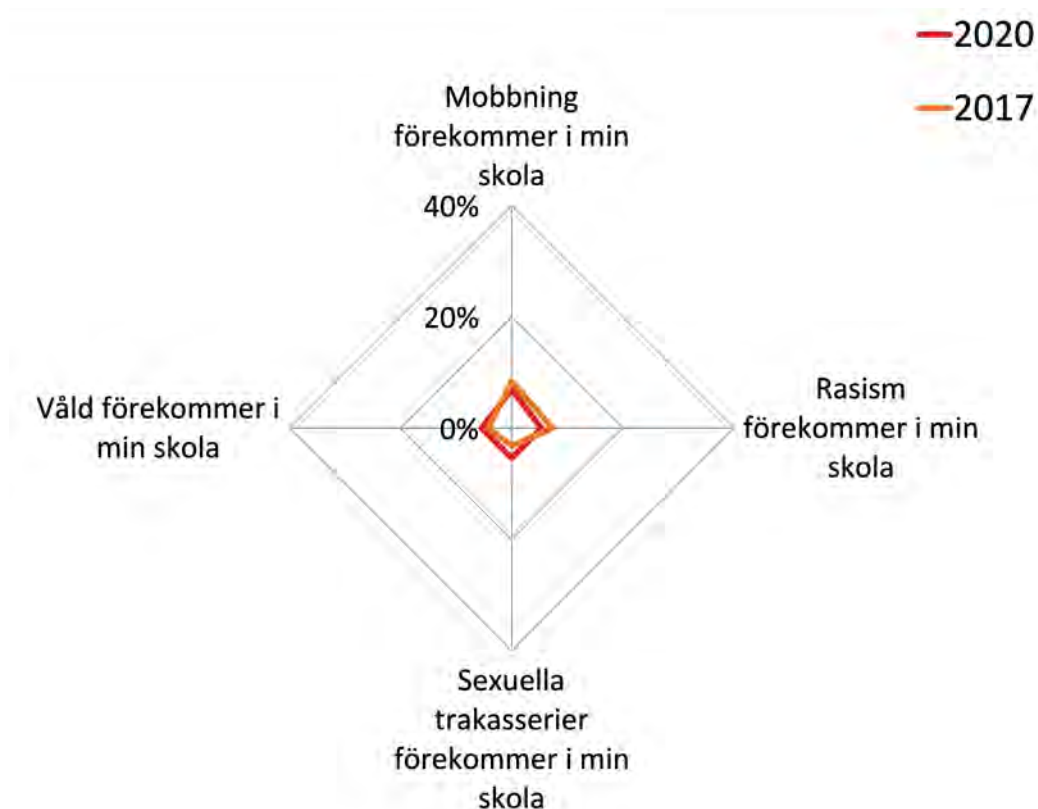

C3d. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: Jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Mobbning förekommer i min skola	14%	26%	7%	14%
Rasism förekommer i min skola	26%	27%	5%	18%
Sexuella trakasserier förekommer i min skola	7%	17%	6%	12%
Våld förekommer i min skola	22%	29%	5%	13%

C3e_1. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: åk 8, Jämförelse över tid

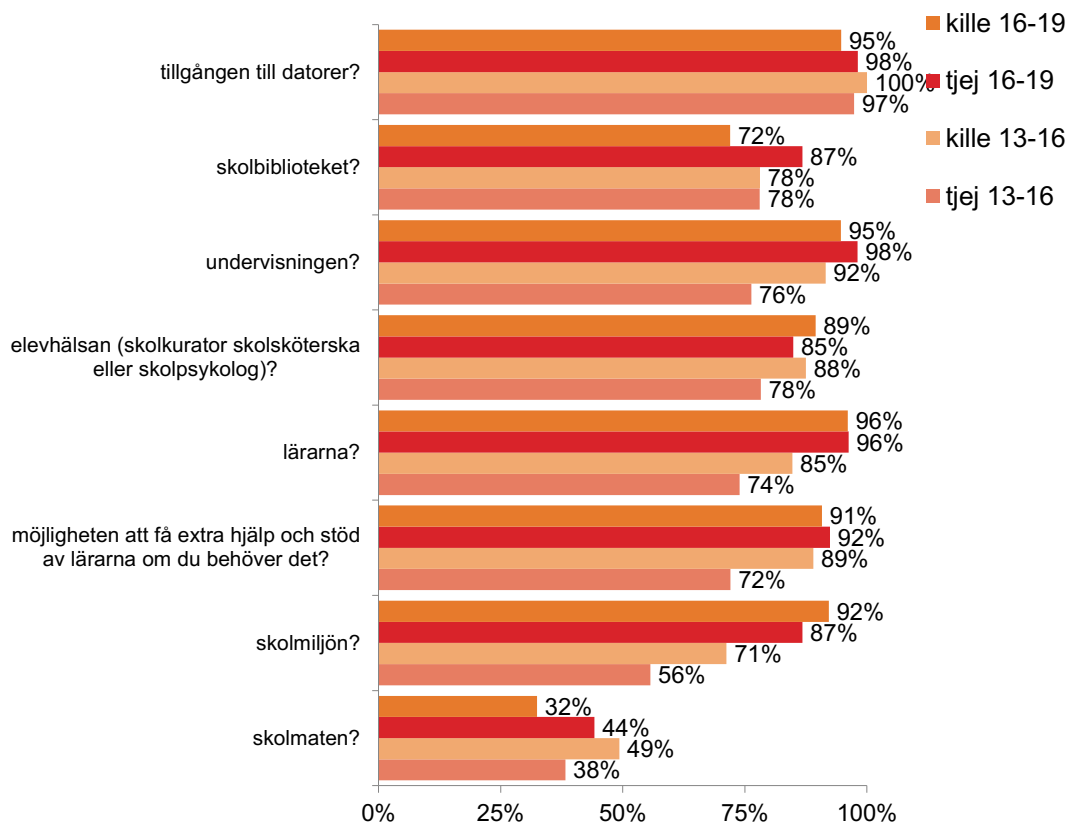

Omdöme skola

Lupp-enkäten innefattar även frågor om en rad centrala aspekter av ungdomarnas skolsituation, så som skolbiblioteket, skolmiljön, skolmaten, undervisningen, lärarna, elevhälsovården, tillgången till datorer samt möjligheten att få extra hjälp eller stöd. I diagram C4 på nästa sida framgår att en hög andel, 95-100 %, av ungdomarna i Östhammars kommun är nöjda med tillgången till datorer. Nöjdheten är även hög avseende lärarna och undervisningen, framförallt bland gymnasieungdomarna. Högstadietjejerna är dock mindre nöjda vad gäller lärarna och undervisningen och sticker även ut som den grupp som är minst nöjda i flertalet påståenden. Exempelvis är 56 % av högstadietjejerna nöjda med skolmiljön, jämfört med 71-92 % bland övriga. Nöjdheten bland samtliga är lägst, 32-49%, gällande skolmaten.

I tabell C4a görs en jämförelse med rikssnittet. Här framgår att högstadieungdomarna i Östhammars kommun är mindre nöjda med skolmiljön, men mer nöjda med tillgången till datorer jämfört med rikssnittet. Gymnasieungdomarna är ungefär lika nöjda som rikssnittet gällande flertalet aspekter. Frågan om skolmaten sticker dock ut, och gymnasieungdomarna i Östhammars kommun är klart mindre nöjda än rikssnittet. Gymnasieungdomarna i Östhammars kommun är även mindre nöjda med skolbiblioteket.

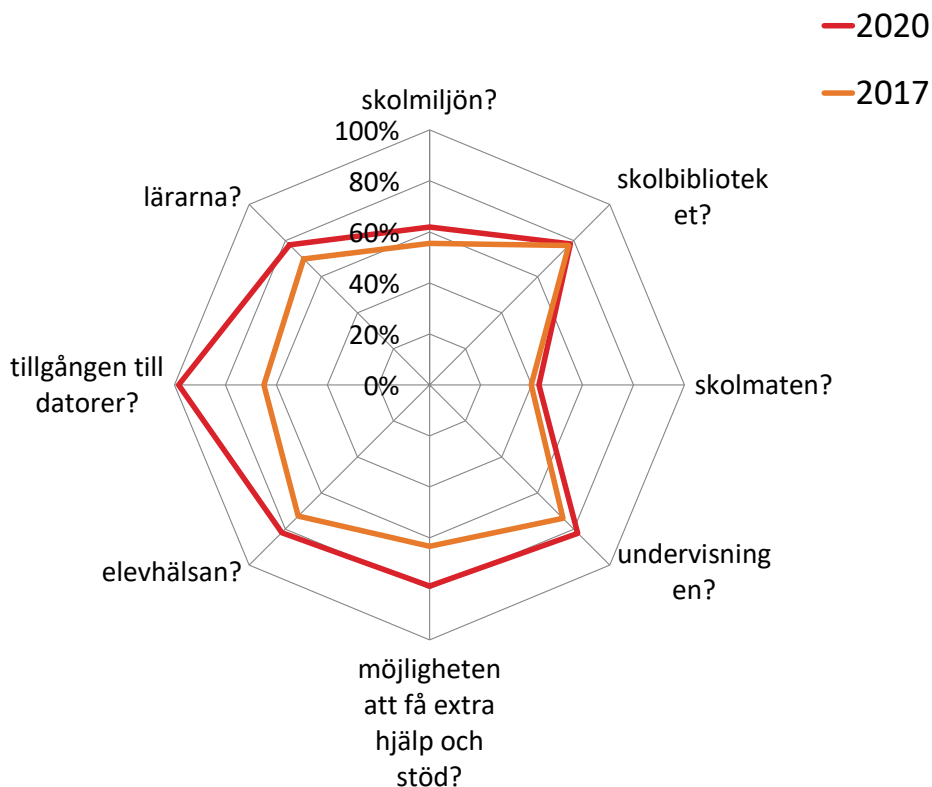
**C4. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra"**

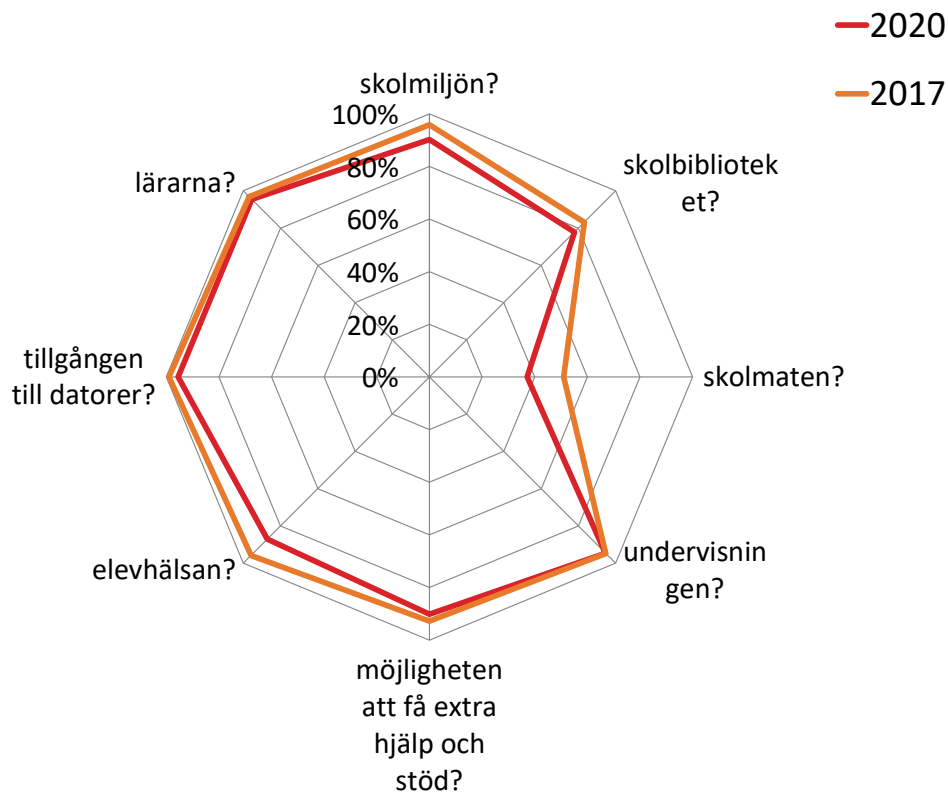
**C4a. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra" Jämförelse till rikssnittet**

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
skolmiljön?	61%	72%	90%	90%
skolbiblioteket?	78%	74%	78%	87%
skolmaten?	43%	37%	37%	55%
undervisningen?	82%	84%	94%	93%
möjligheten att få extra hjälp och stöd av lärarna om du behöver det?	79%	79%	90%	86%
elevhälsan (skolkurator, skolsköterska eller skolpsykolog)?	82%	78%	87%	87%
tillgången till datorer?	98%	87%	95%	95%
lärarna?	77%	82%	96%	92%

C4b_1. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...: åk 8, Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra" Jämförelse över tid

C4b_2. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...: år 2, Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra" Jämförelse över tid

Elevinflytande

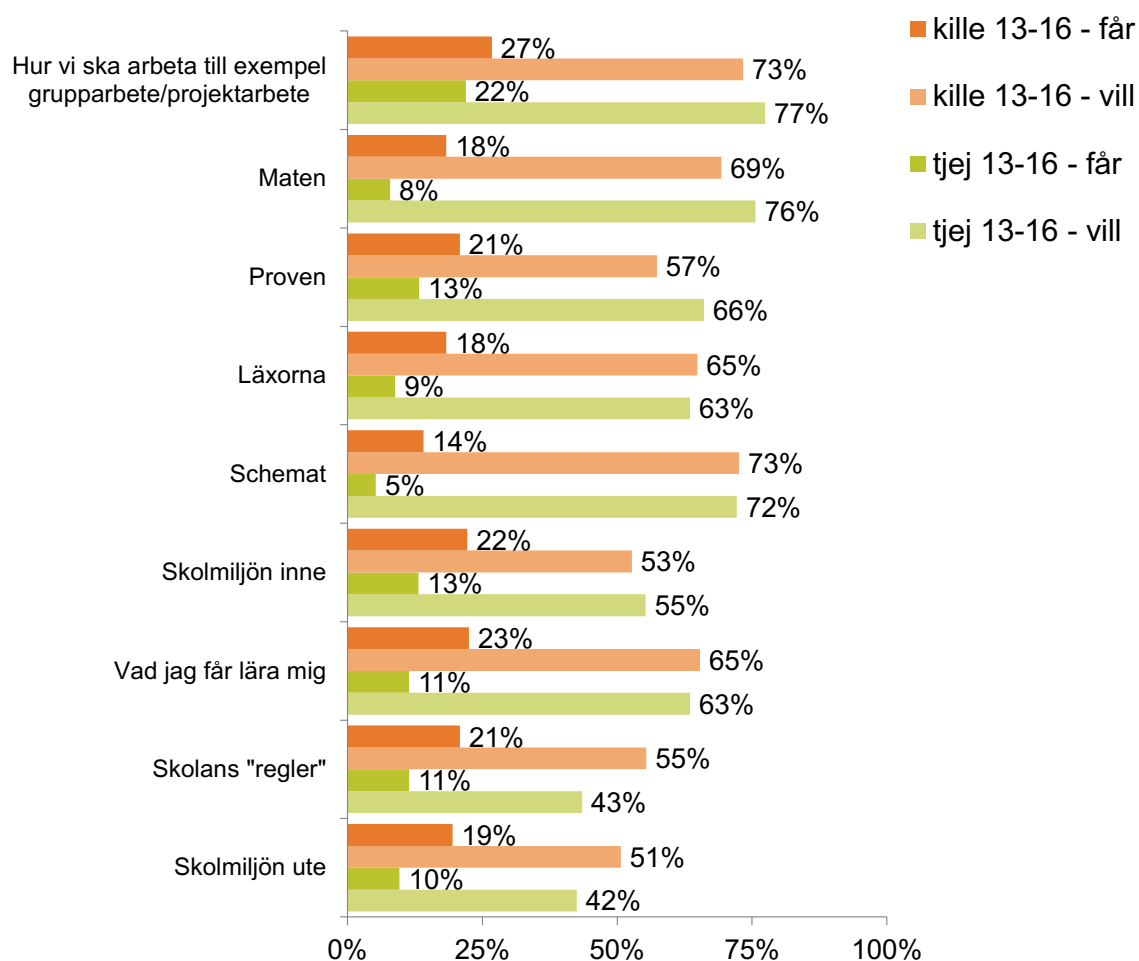
Lupp-enkäten innehåller ett antal frågor som rör elevinflytande. Ungdomarna svarade på frågor om hur mycket de skulle vilja vara med och bestämma om i skolan och hur mycket de anser att de får bestämma i dagsläget. Skolverket påpekar att det finns ett tydligt samband mellan elevers möjlighet till delaktighet och inflytande samt kunskapsresultat och välmående i skolan. I en utredning från 2009 framgår det att ju mer inflytande en elev upplever att den har om en aspekt, desto mer positivt ser eleven på den aspekten i skolan.¹ Med andra ord korrelerar möjligheter till inflytande med nöjdhet.

I klassrummet är elevernas möjligheter att påverka beroende av lärarens inställning. Elevrådets möjlighet att påverka beslut som rör hela skolan beror på skolledningens inställning och vilka strukturer som finns för elevinflytande på skolan.²

I Östhammars kommun ser vi att andelen unga som vill påverka är hög både i årskurs 8 (se diagram C5a) och årskurs 2 (se diagram C5b på följande sida). Tjejer i gymnasiet vill i högst grad vara med och påverka i olika frågor.

Hur man ska arbeta med grupparbete/projektarbete är det som både högstadieungdomarna och gymnasieungdomarna anser att de i högsta grad får vara med och bestämma om idag.

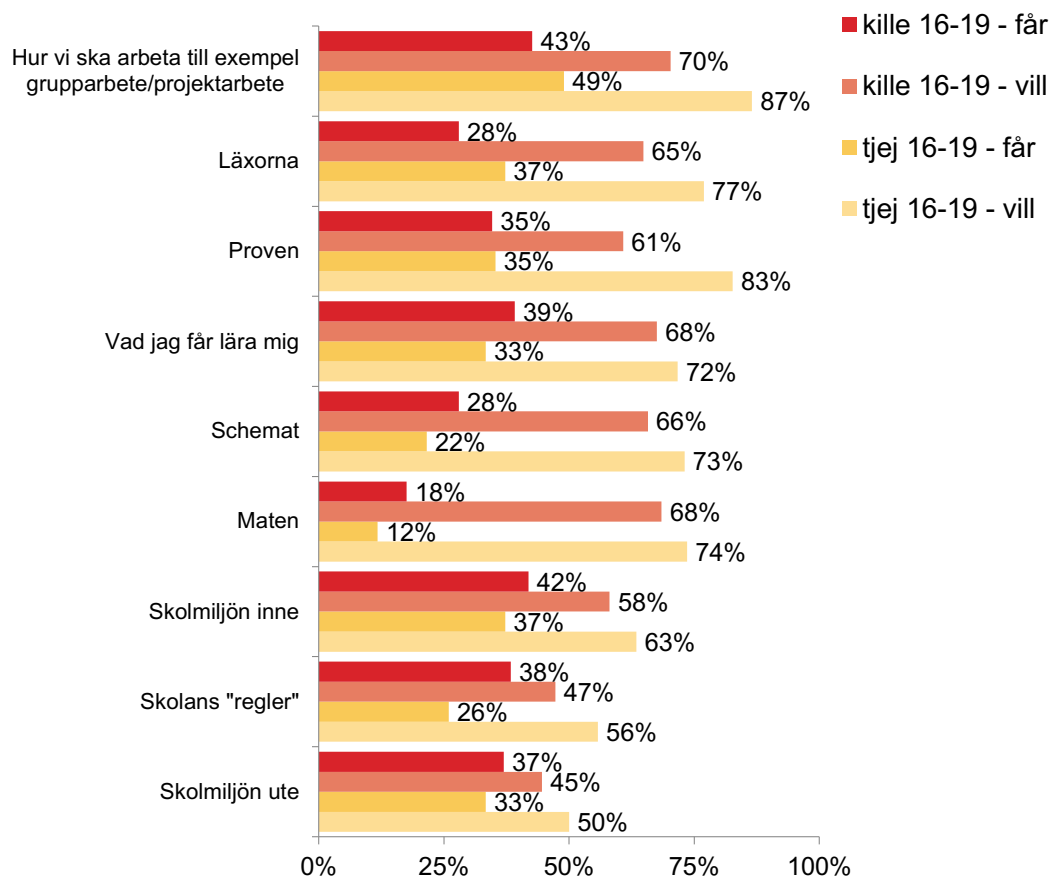
C5a. Årskurs 8: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "våldigt mycket" eller "ganska mycket"

1 SOU 2009:64 Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det?

2 Rädda Barnen 2008: Vems röst väger mest? Barn och vuxna om elevinflytande i skolan

C5b. Årskurs 2: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "våldigt mycket" eller "ganska mycket"

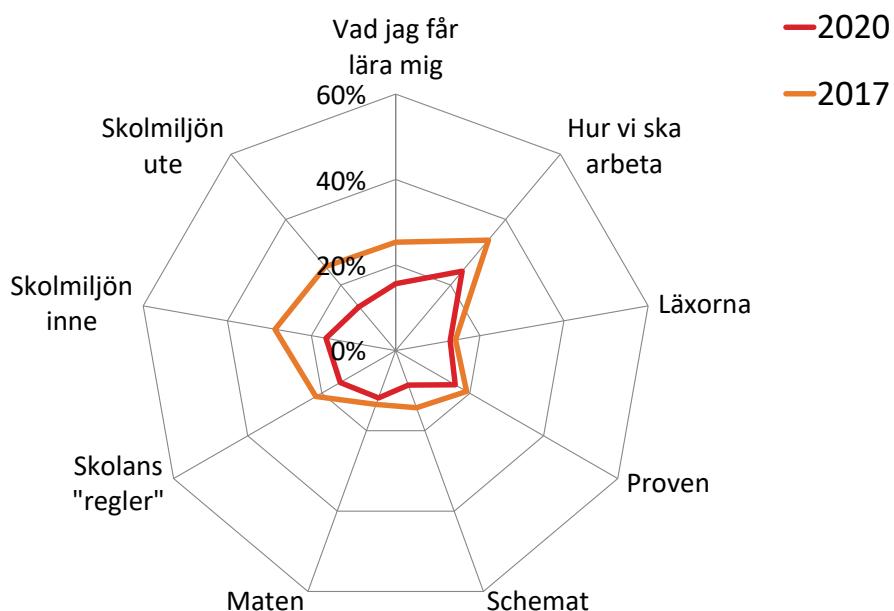
I tabell C5c nedan redovisas andelen som får vara med och påverka i jämförelse med rikssnittet. Vad som framgår är att högstadieungdomarna i Östhammars kommun i lägre grad än rikssnittet får vara med och bestämma om samtliga aspekter. Skillnaden är dock mycket liten avseende maten. Gymnasieungdomarna får däremot i högre grad vara med och bestämma om flera aspekter, och framförallt om skolmiljön och skolans regler. Vad gäller hur man arbetar med grupparbete och projektarbete får gymnasieungdomarna dock vara med och bestämma i något lägre grad än rikssnittet.

C5c: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande: Jämförelse till rikssnittet

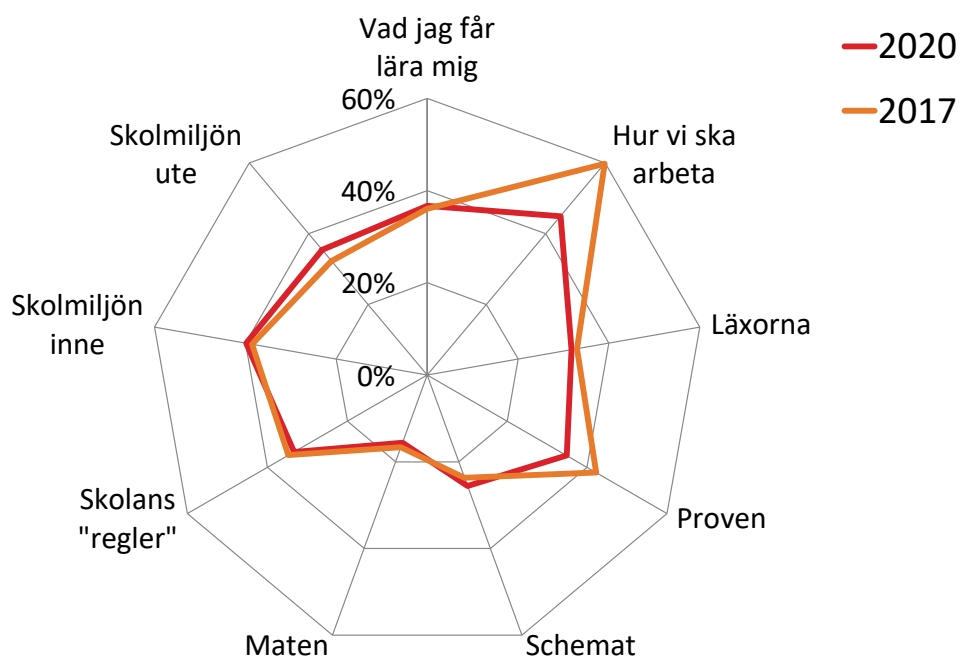
	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Vad jag får lära mig	16%	26%	37%	31%
Hur vi ska arbeta, till exempel grupparbete/projektarbete	25%	34%	45%	50%
Läxorna	13%	19%	32%	31%
Proven	16%	21%	35%	37%
Schemat	8%	15%	26%	20%
Maten	12%	14%	16%	16%
Skolans "regler"	15%	24%	34%	25%
Skolmiljön inne	16%	27%	40%	29%
Skolmiljön ute	14%	25%	36%	24%

Andelen i högstadiet som upplever att de får vara med att bestämma om olika saker i skolan har minskat sedan år 2017, se diagram nedan. I gymnasiet är resultatet mer likt tidigare år, undantaget avseende hur man ska arbeta, där är resultatet lägre i år.

C5d: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande, åk 8, jämförelse över tid

C5e: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande, år 2, jämförelse över tid

D. Politik och samhälle

Det tredje delmålet i ungdomspolitiken syftar till att unga ska få vara med och göra sina röster hörda både i frågor som direkt berör dem och för samhället i stort.

I aktuell forskning både i Sverige och andra demokratier finns det oenigheter om ungas engagemang. En del menar att demokratin är hotad och att unga tappat både intresset och tron på möjligheten att påverka. Andra menar istället att unga är mer missnöjda och kritiska till dagens traditionella former för inflytande, och att det nödvändigtvis inte bör ses som ett hot.¹

Vad som dock framkommer är att man inte kan se skillnader mellan äldre och unga avseende intresse för politik och samhälle. Däremot röstar unga i mindre utsträckning än äldre och en mindre andel uppger att de är medlemmar eller aktiva i politiska partier eller föreningar. Fler unga uppger dock att de deltar i andra politiska aktiviteter, exempelvis demonstrationer. Jämfört med äldre är ungas engagemang mer individualiserat och många väljer bort organiserade aktiviteter. Slutsatsen enligt flera nya studier är att unga inte är mindre politiskt aktiva än äldre, däremot deltar de på andra sätt.²

Förutsättningarna för unga att delta och påverka är även ofta sämre på grund av bland annat ålder, utbildning och erfarenhet. Trösklarna för deltagande kan vara högre då unga ofta har ett svagare politiskt kapital jämfört med vuxna.³ Samhället och kommunen får därför en väldigt viktig roll i att stötta unga i dessa frågor.

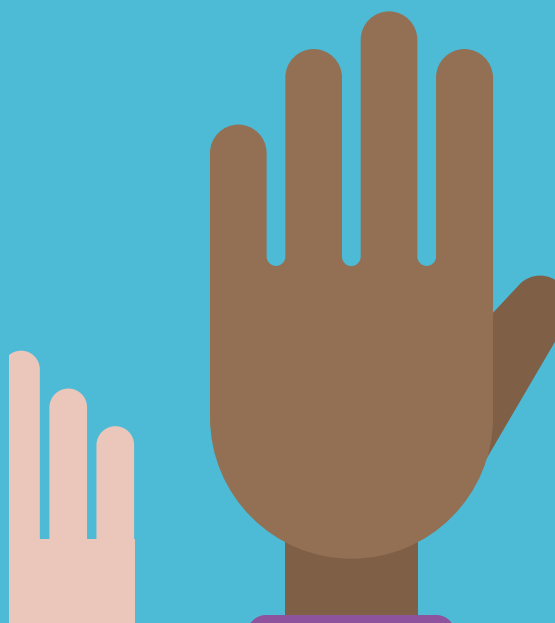
1 SOU 2016:5 "Låt fler forma framtiden" del A

2 MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

3 SKL 2014: Ungas inflytande och delaktighet

”Grejer, lite allt möjligt, mest skulle jag nog ta kontakt för att se över vad som bestäms så man vet vad som sker.”

Kille i gymnasiet

Intresse för olika frågor

Ungdomarna i Östhammars kommun svarade på frågor om hur intresserade de är av politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder, se diagram D1 nedan. Är man intresserad är också sannolikheten större att man engagerar sig aktivt i samhället.¹

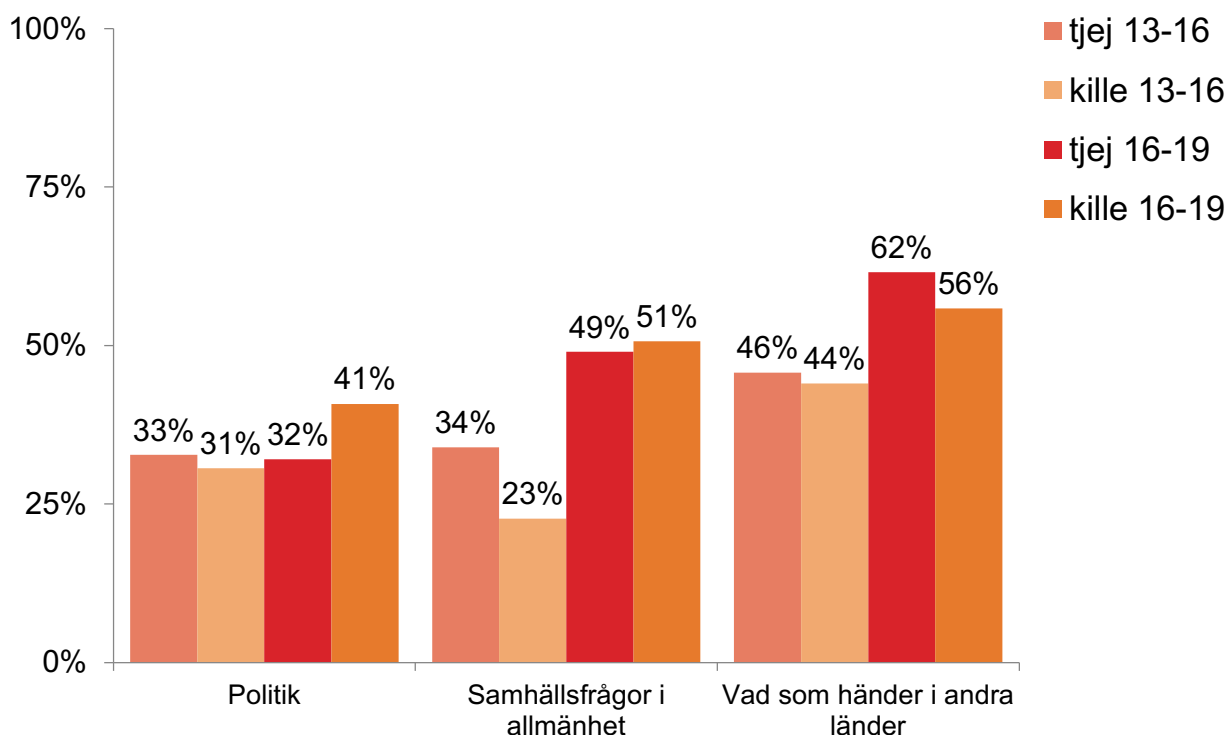
Killar i gymnasiet är i högre grad än övriga intresserade av politik. 41 % av gymnasiekillarna svarar att de är intresserade av detta, medan motsvarande andel bland gymnasietjejerna är 32 %. 31-33 % av högstadiungdomarna är intresserade av politik. Gymnasieungdomarna är mer intresserade än högstadiungdomarna både om samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder. Högstadietjejerna är mer intresserade än högstadiekillarna av samhällsfrågor i allmänhet.

I en jämförelse med rikssnittet framkommer att högstadiungdomarna i Östhammars kommun är mindre intresserade av samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder.

Sett över tid har intresset för vad som händer i andra länder minskat bland ungdomarna i Östhammars kommun.

D1. Hur intresserad är du av följande?

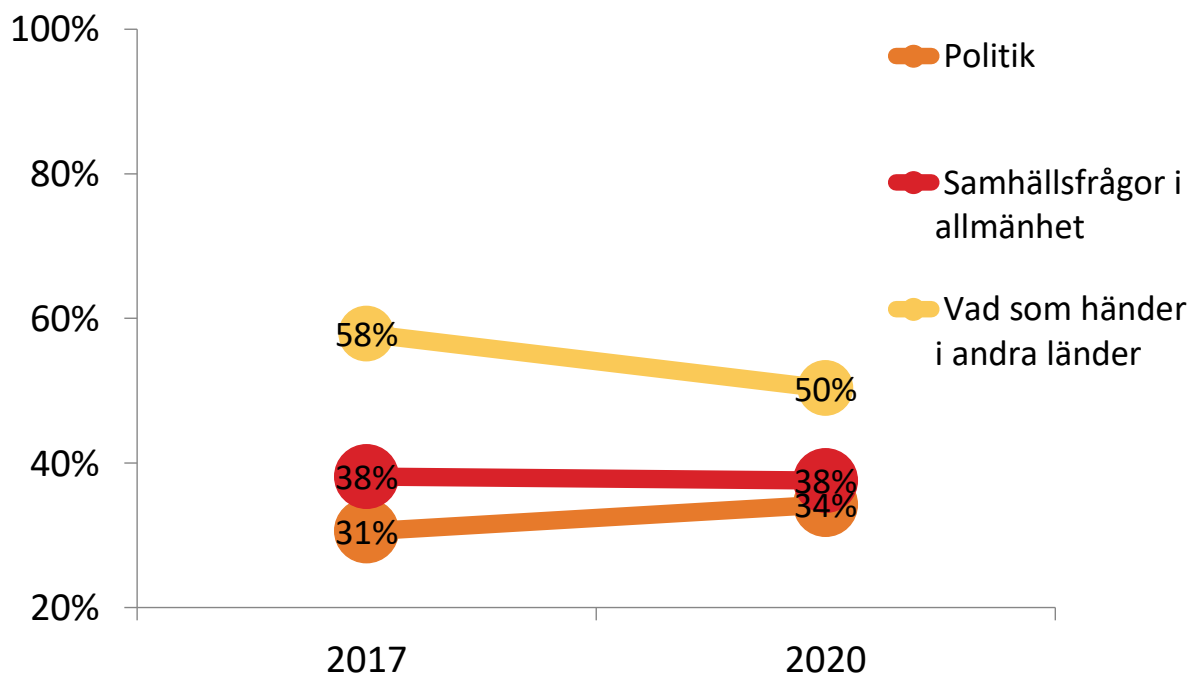
Andel som svarat "mycket intresserad" eller "ganska intresserad"

D1a. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande: Jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Politik	32%	31%	38%	41%
Samhällsfrågor i allmänhet	29%	37%	49%	53%
Vad som händer i andra länder	45%	58%	58%	60%

D1b. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande: Jämförelse över tid

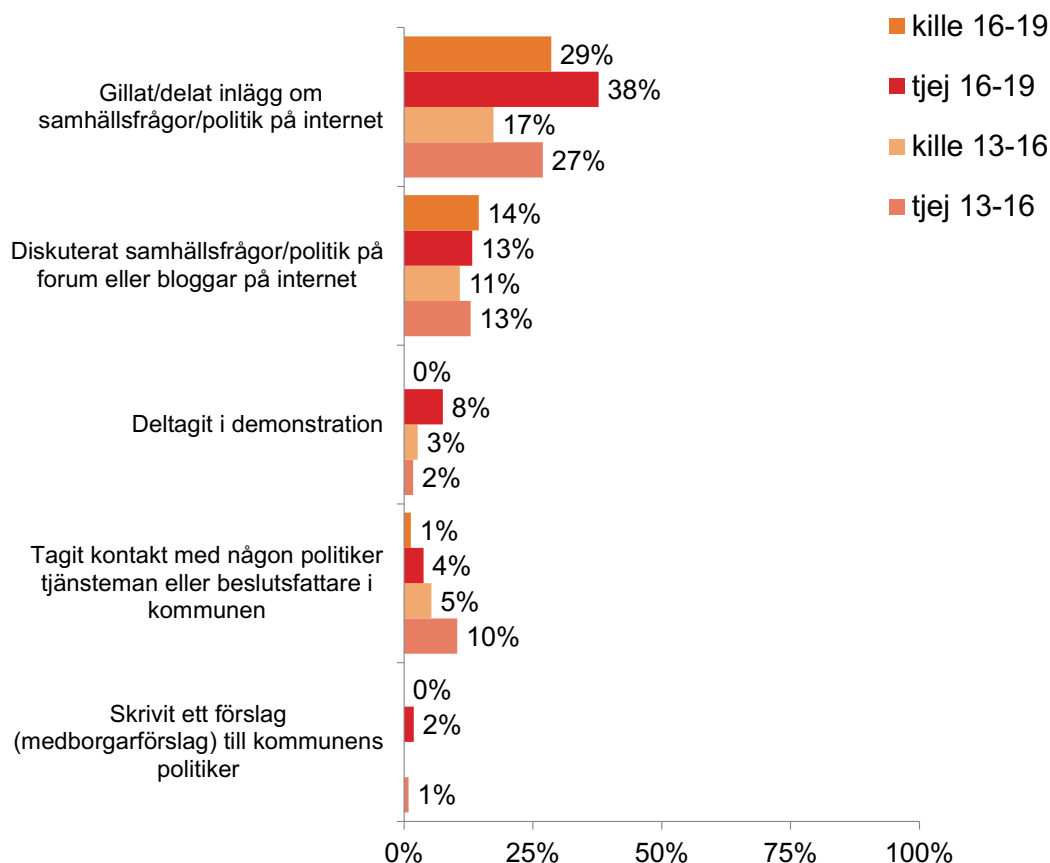
Aktivt samhällsengagemang

Formerna för det politiska engagemanget bland unga har som tidigare nämnts förändrats under senare år. Antalet unga som väljer att bli medlemmar i politiska partier och som är engagerade i de traditionella folkrörelseorganisationerna har minskat. Tidigare nämndes även att det inte nödvändigtvis behöver vara något negativt, men denna utveckling leder samtidigt till att färre unga får erfarenheter av den representativa demokratis beslutsprocesser, som exempelvis gemensamt beslutsfattande. Dessa erfarenheter är viktiga och ses som bidragande till känslan av delaktighet, tillhörighet och ansvarstagande.¹

I Lupp-enkäten ställs inte någon fråga om politiskt engagemang i partier, men däremot finns en fråga om ungdomarna gjort någon aktiv politisk handling under det senaste året. Vad som framgår i diagram D2 är att en andel mellan 29-38 % av gymnasieungdomarna har gillat eller delat inlägg om samhällsfrågor/politik på nätet. Bland högstadieungdomarna har 17-27 % gjort detta. Det är mer vanligt bland tjejerna än bland killarna att ha gillat/delat inlägg, både för gymnasiet och högstadiet. 11-14 % av ungdomarna har diskuterat samhällsfrågor/politik på nätet. Tjejer i högstadiet har i högre grad än övriga tagit kontakt med politiker, tjänstemän eller beslutsfattare i kommunen.

¹ Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet

**D2. Under de senaste 12 månaderna, har du gjort något av följande?
Andel som svarat ”ja”**

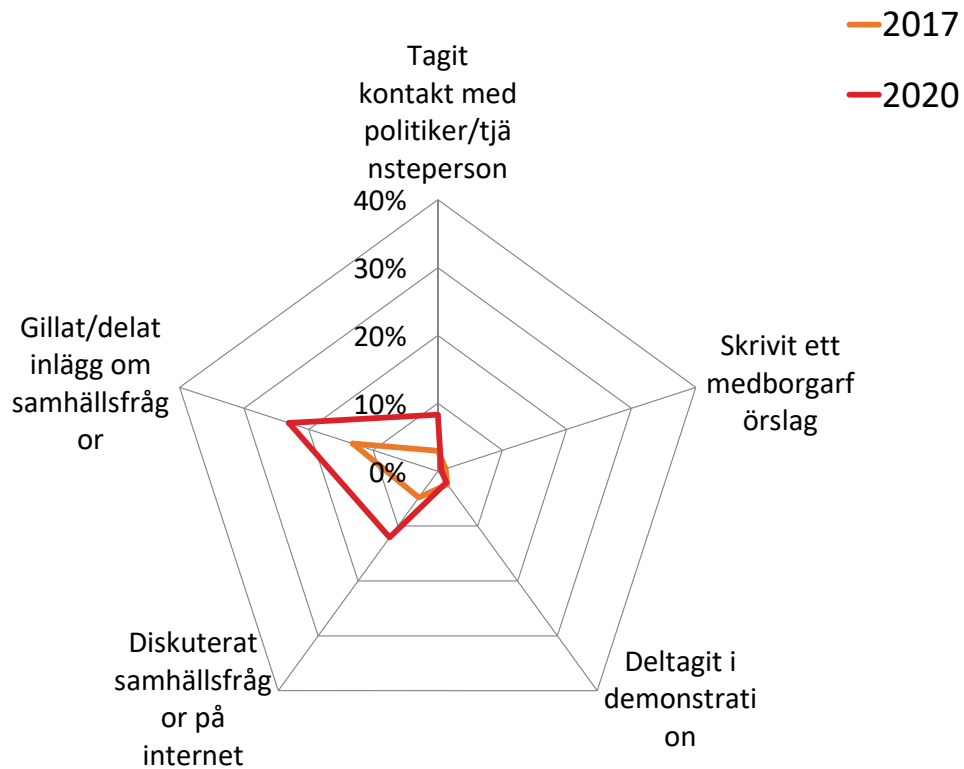

Vid en jämförelse med rikssnittet framgår det att resultatet för Östhammars kommun ligger på ungefär samma nivå vad gäller flertalet aspekter. Andelen ungdomar, både i högstadiet och gymnasiet, som gillat/delat samhällsfrågor/politik på internet är dock lägre för Östhammars kommun än för rikssnittet.

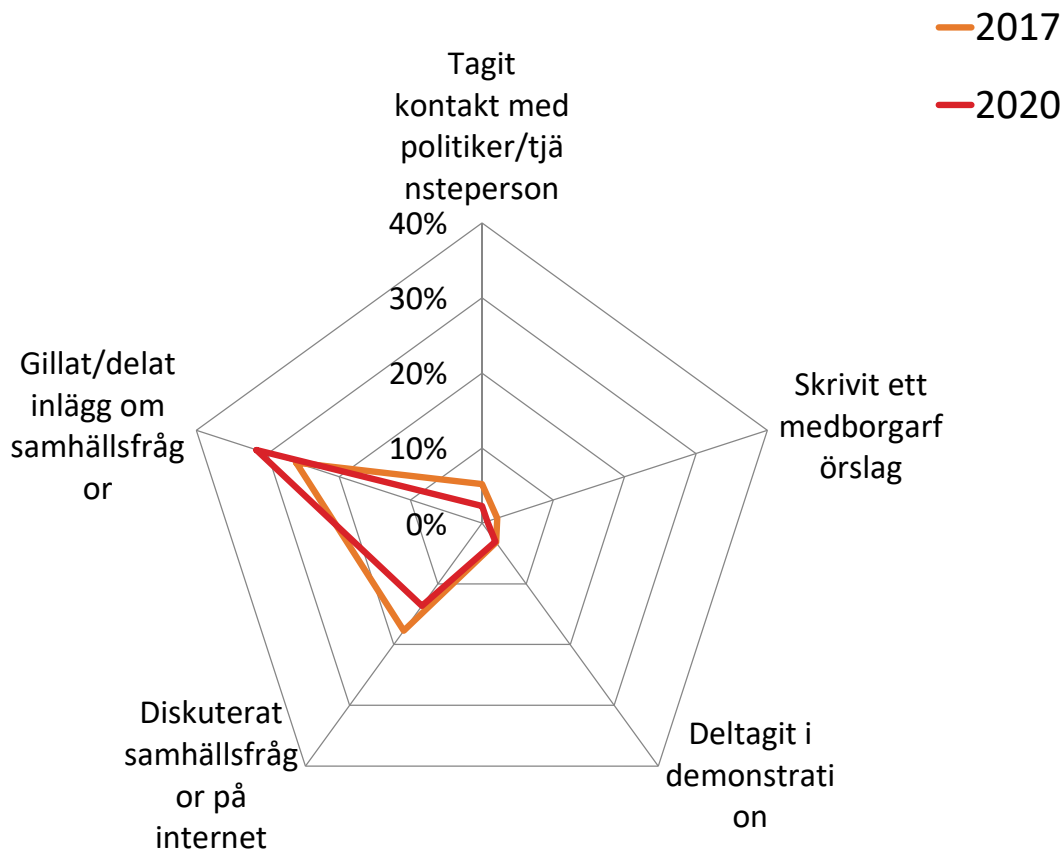
D2a. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: Jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Tagit kontakt med någon politiker, tjänsteman eller beslutsfattare i kommunen	8%	4%	2%	5%
Skrivit ett förslag (medborgarförslag) till kommunens politiker	1%	2%	1%	2%
Deltagit i demonstration	2%	4%	3%	5%
Diskuterat samhällsfrågor/politik på forum eller bloggar på internet	12%	11%	14%	17%
Gillat/delat inlägg om samhällsfrågor/politik på internet	23%	30%	32%	41%

D2b_1. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: åk 8, Jämförelse över tid

D2b_2. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: år 2, Jämförelse över tid

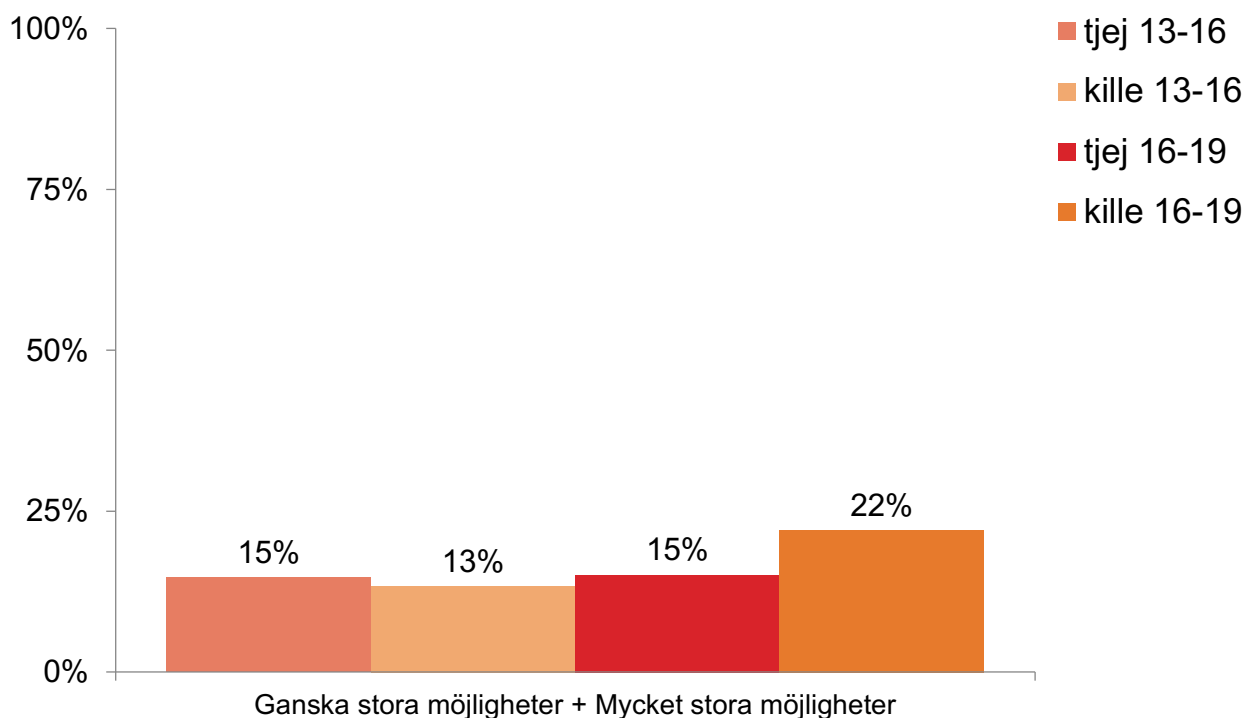
Möjligheter att påverka

En viktig faktor för att kunna öka ungas delaktighet i kommunen och samhället är att unga faktiskt ser att de har möjligheter att få sin röst hörd.

Vad som framgår i diagrammet är att gymnasiekillarna i högre grad än övriga ser positivt på möjligheten att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen.

Resultatet för högstadieungdomarna i Östhammars kommun är på en något lägre nivå än rikssnittet för Lupp 2020. För gymnasieungdomarna är resultatet på en liknande nivå.

D3. Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? Andel som svarat "mycket stora" eller "ganska stora" möjligheter

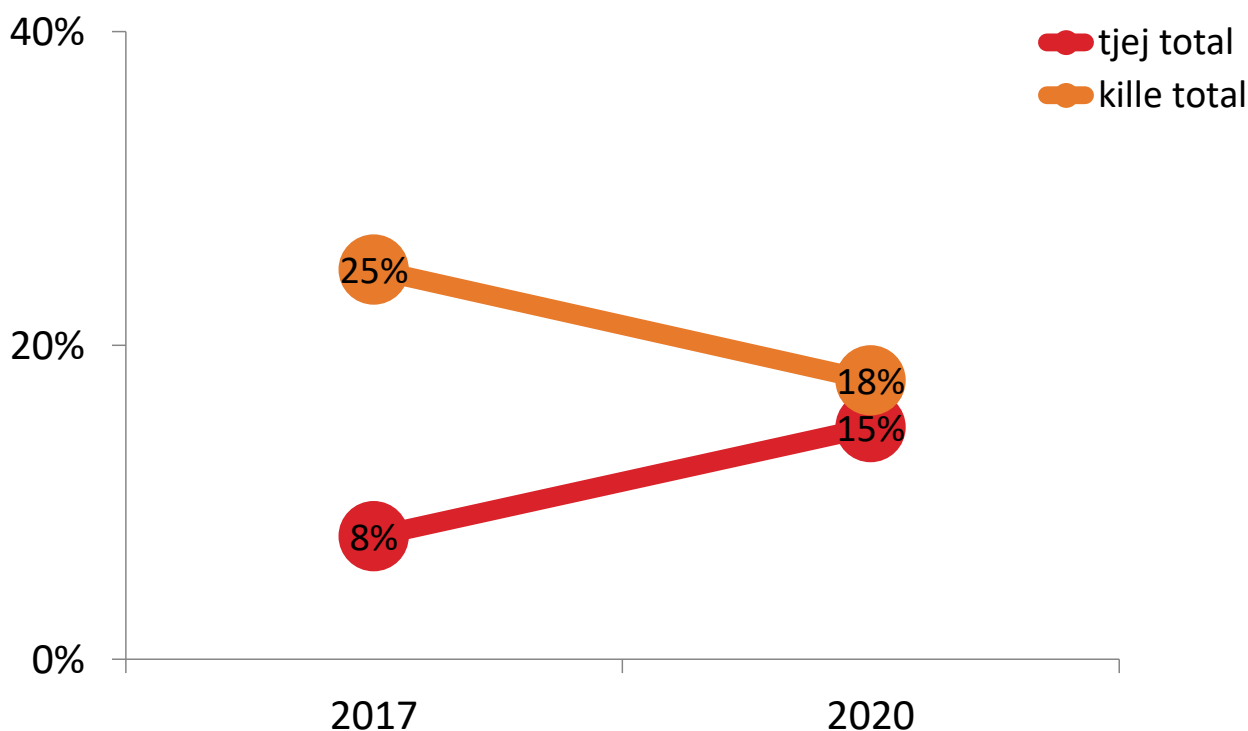

D3a. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Jämförelse till rikssnittet

Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
15%	19%	19%	20%

I en jämförelse över tid framkommer det att andelen killar som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter att påverka har minskat sedan år 2017, medan andelen tjejer som anser detsamma har ökat. Detta innebär att gapet mellan tjejer och killar minskat och är på en liknande nivå i år.

D3b. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Jämförelse över tid

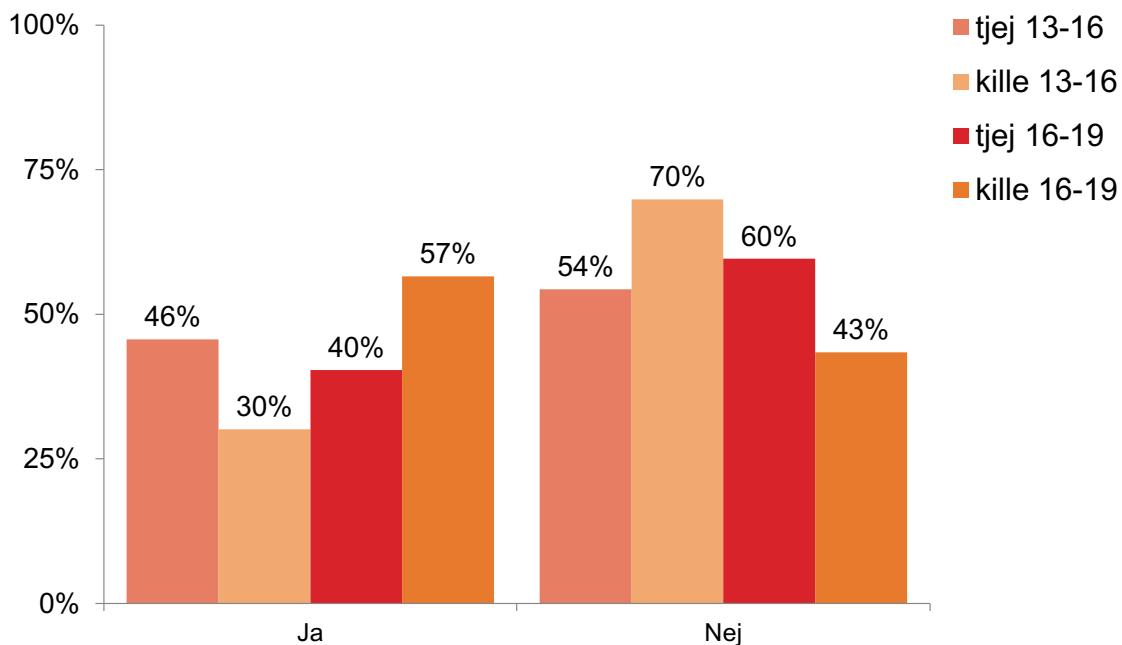
Vill vara med och påverka

Ungdomarna svarade på en fråga om de vill vara med och påverka i frågor som rör Östhammars kommun. I denna fråga framgår att andelen gymnasieungdomar totalt sett som vill påverka är högre än andelen högstadieungdomar, där framför allt gymnasiekillarna vill vara med och påverka. Högstadietjejerna vill vara med och påverka i högre grad än högstadiekillarna, som är de som i lägst utsträckning vill vara med och påverka.

Ungdomarna i Östhammars kommun vill vara med och påverka vad som händer i kommunen i ungefär samma utsträckning som rikssnittet.

I diagram D4b på följande sida framkommer att andelen unga som vill påverka i kommunen har minskat sedan år 2017.

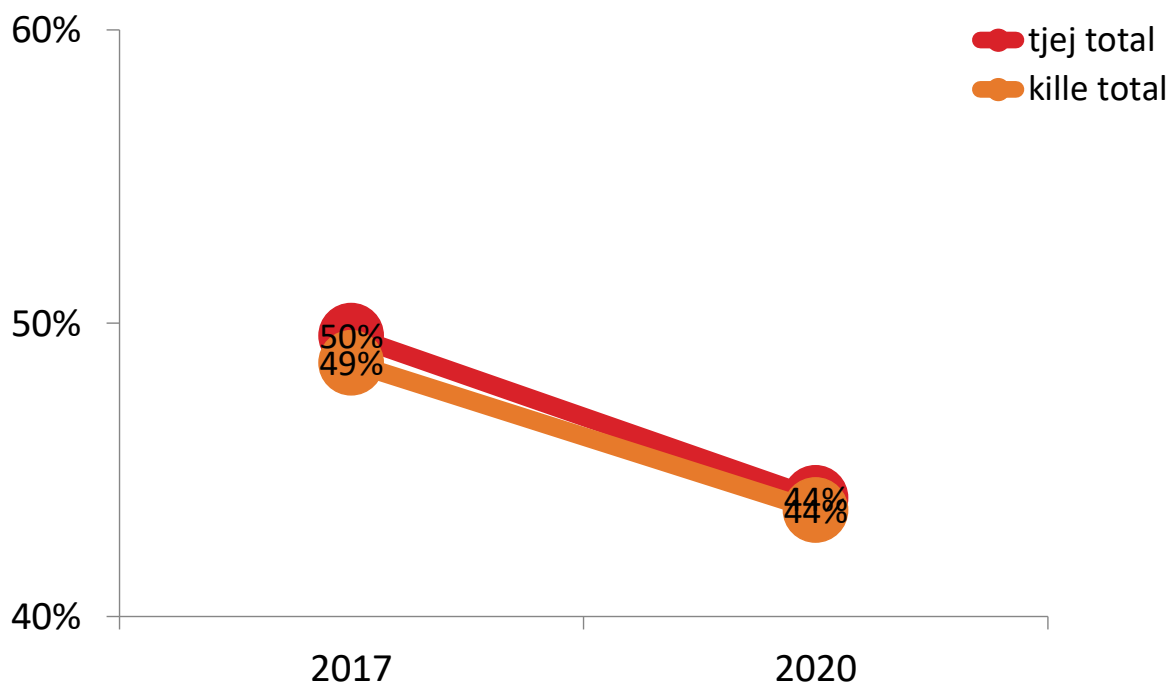
D4. Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun?

D4a. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse till rikssnittet

Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
39%	41%	50%	47%

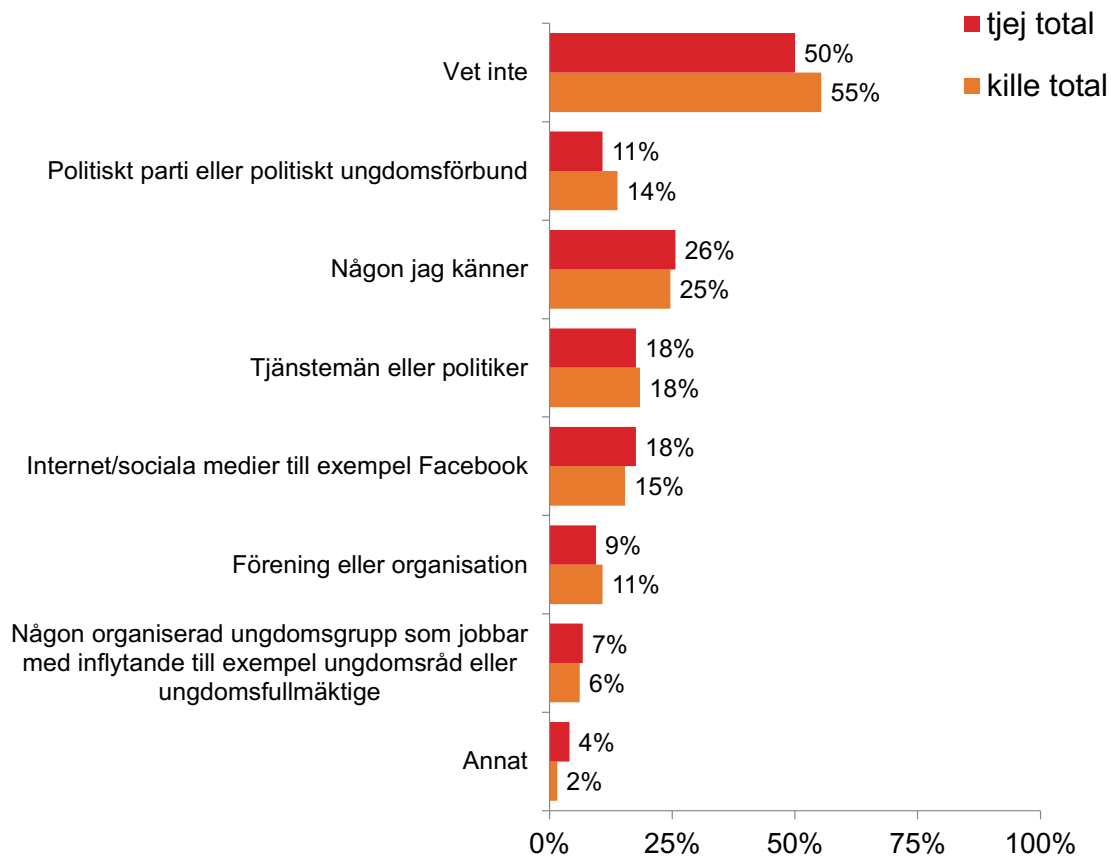
D4b. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse över tid

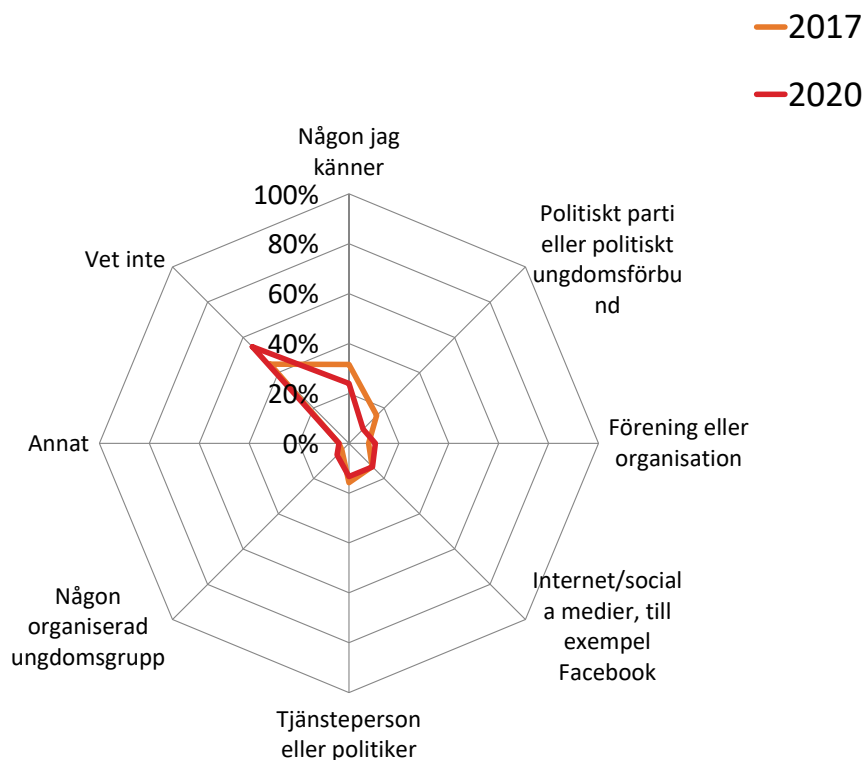
De som svarade att de vill påverka i kommunen fick en följdfråga gällande vem de skulle vända sig till om de vill påverka något. 50-55 % av både tjejerna och killarna svarar att de inte vet. Därefter svarar störst andel av både tjejer och killar att de skulle vända sig till någon de känner.

D4c. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?

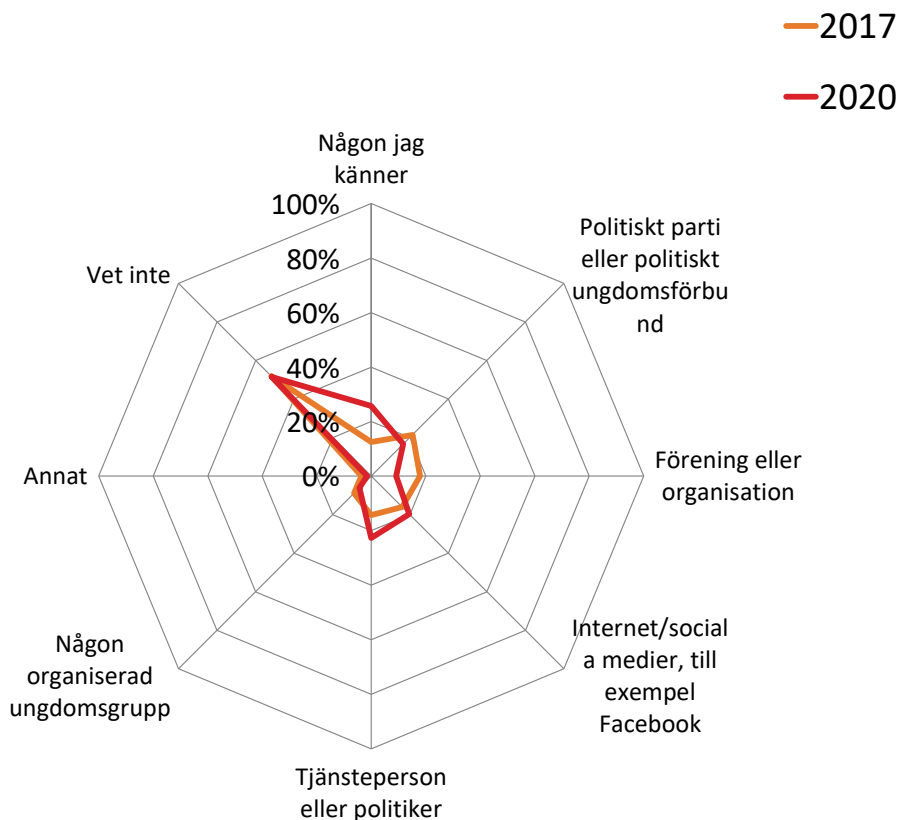
Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka

D4d_1. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
 Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka: åk 8, Jämförelse över tid

D4d_2. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
 Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka: år 2, Jämförelse över tid

D4d. Vad vill du påverka?

Ungdomarna som svarade att de ville påverka kunde även i fritext ta upp vad för typ av frågor de skulle vilja påverka. Många kommenterar sådant som rör skolan, som till exempel skolmaten och schemat. Ytterligare saker som nämns är sådant som rör stadsplaneringen, som byggen och belysning, fritidsaktiviteter och vad kommunens pengar går till.

”Det som rör oss unga. Skola, fritid och sånt.”

”Mer lampor på t.ex gångvägar där det inte finns lampor.”

”Olika aktiviteter som finns i kommunen och vart olika pengar ska gå till”

”Skolans schema, fritidsaktiviteter, vad de ska bygga”

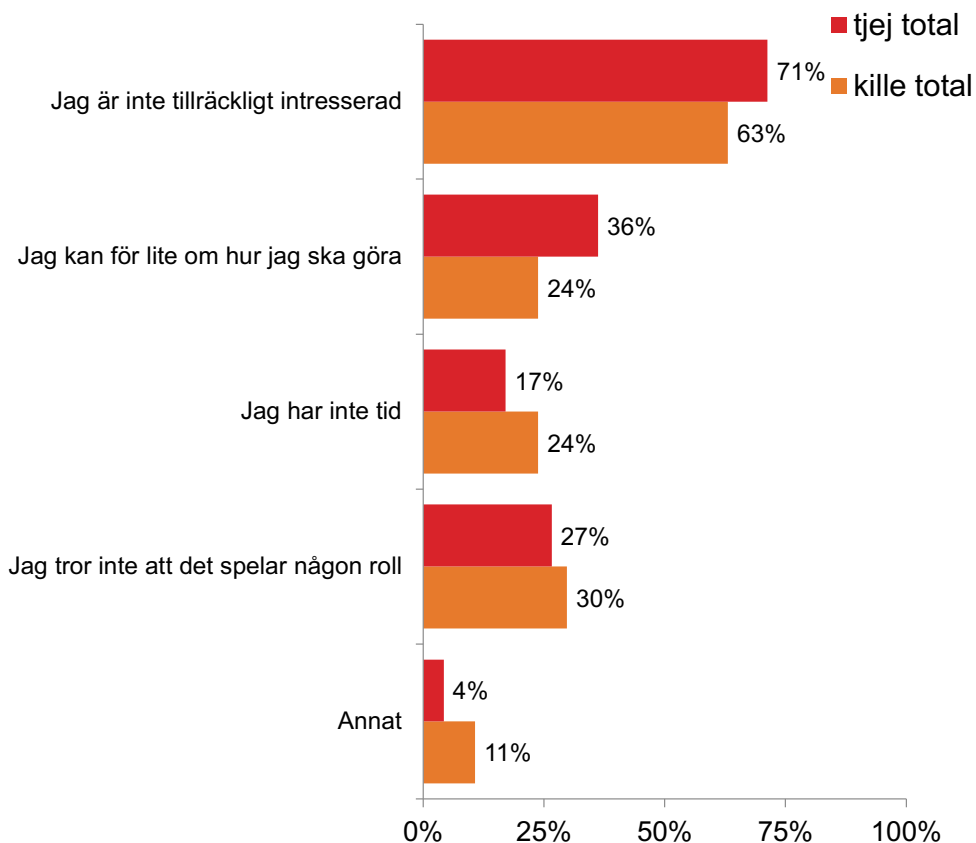
De som inte vill påverka

De som på fråga D4 svarade att de inte vill vara med och påverka i kommunen fick svara på en fråga om varför de inte vill det, se diagram D4e nedan.

63-71% svarar att de inte är tillräckligt intresserade. 36% av tjejerna svarar att de kan för lite om hur de ska göra och 24 % av killarna svarar detsamma. 27-30 % av både killarna och tjejerna svarar därutöver att de inte tror att det spelar någon roll och 24 % av killarna svarar att de inte har tid. Motsvarande andel bland tjejerna är 17 %.

D4e. Vilken eller vilka är anledningarna till att du inte vill vara med och påverka?

Besvarades endast av de som svarat att de inte vill påverka

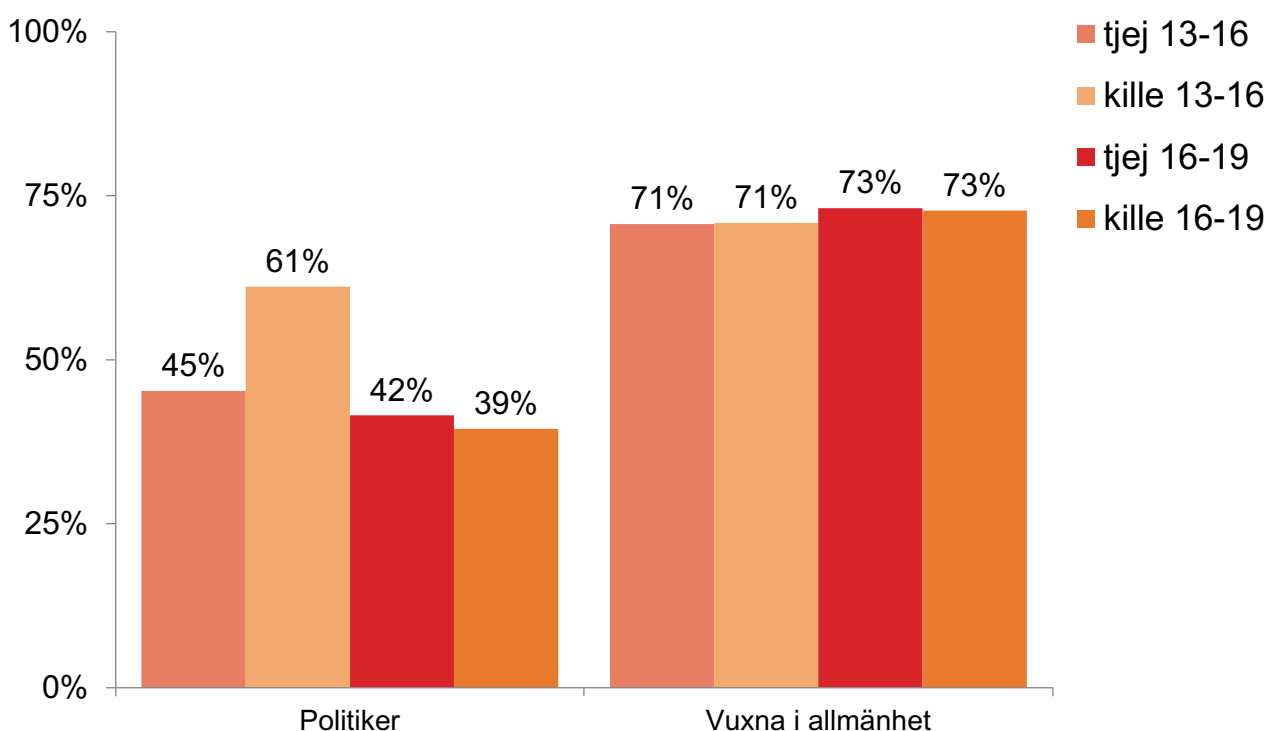

Förtroende för vuxna och politiker

Ungdomarna svarade på en fråga om hur stort förtroende de har för vuxna i allmänhet och en fråga om hur stort förtroende de har för politiker. 71-73 % svarar att de har ett högt förtroende för vuxna i allmänhet. Förtroendet för politiker är däremot lägre, och har tydligare skillnader mellan årskurserna, främst bland killarna. Högst är förtroendet för politiker bland killar i högstadiet, 61 %, och lägst bland killar i gymnasiet, 39 %. Bland tjejerna är förtroendet ungefär lika högt bland de som går i högstadiet respektive gymnasiet, 42-45 %.

Vid en jämförelse med rikssnittet framgår det att ungdomar i Östhammars kommun har ungefär lika högt förtroende för vuxna. Högstadiungdomarna har något högre förtroende för politiker jämfört med rikssnittet.

D5. Hur stort eller litet förtroende har du för följande vuxna personer? Andel som svarat "mycket stort" eller "ganska stort"

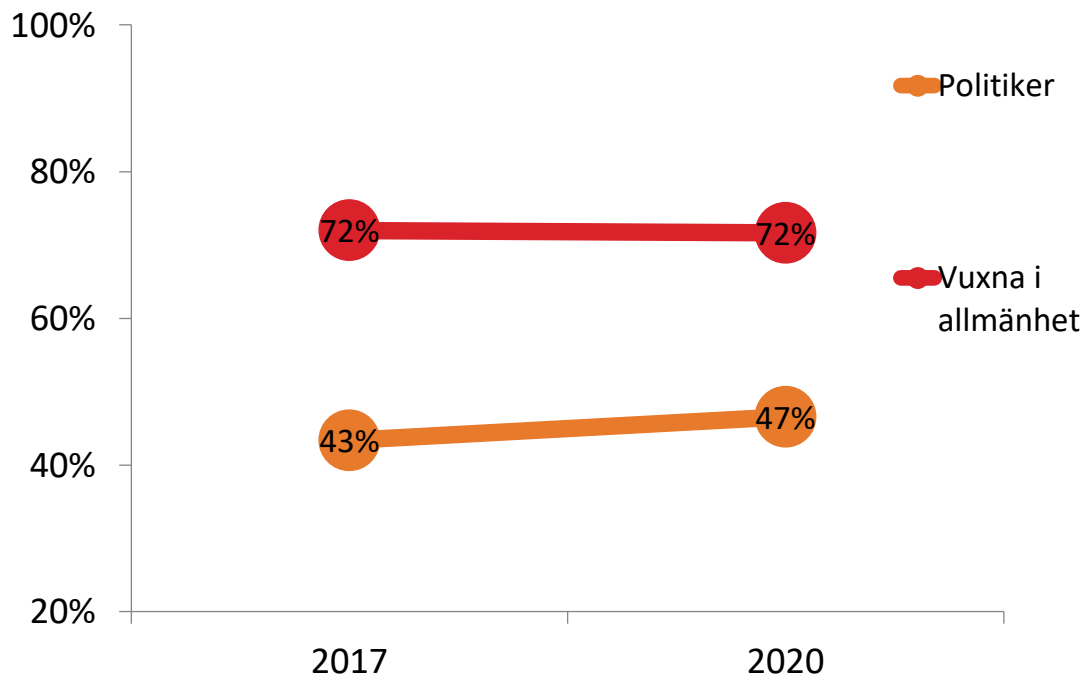

D5a. Andel med stort eller ganska stort förtroende för vuxna och politiker. Jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Politiker	51%	47%	40%	40%
Vuxna	70%	70%	73%	70%

Andelen ungdomar med stort eller ganska stort förtroende för politiker har ökat något sedan år 2017 medan förtroendet för vuxna i allmänhet är på samma nivå.

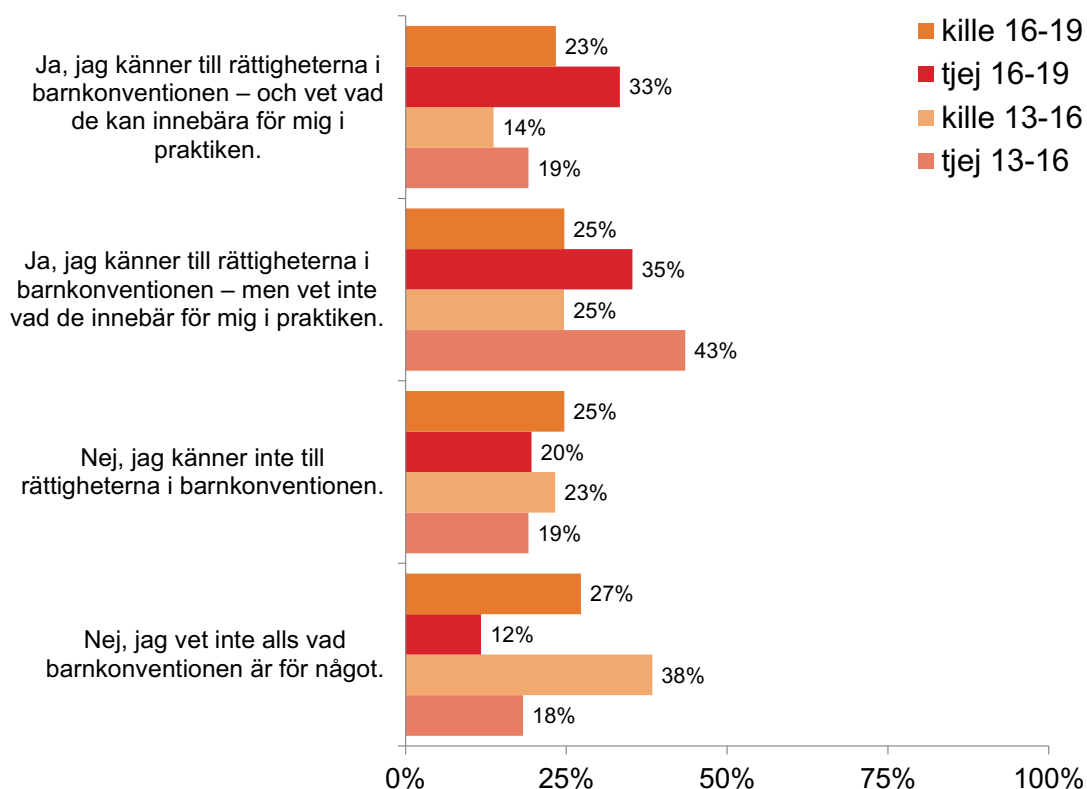
D5b. Andel med stort eller ganska stort förtroende för vuxna och politiker. Jämförelse över tid

Barnkonventionen

I årets undersökning ställdes även en fråga om huruvida ungdomarna känner till sina rättigheter enligt barnkonventionen. Av svaren framgår att majoriteten av ungdomarna i viss utsträckning känner till barnkonventionen. Tjejer har större kännedom än killar, och gymnasieungdomar högre kännedom än högstadieungdomar. Kännedomen om rättigheterna och vad dessa innebär i praktiken är däremot låg, framförallt bland högstadieungdomarna. Av gymnasieungdomarna känner 23-33% till rättigheterna i barnkonventionen och vad de innebär i praktiken. Motsvarande andel bland högstadieungdomarna är 14-19%. En liknande andel av gymnasieungdomarna, 25-35%, anger att de känner till rättigheterna men däremot att de inte vet vad de innebär i praktiken. Bland högstadieungdomarna är könsskillnaderna större i denna fråga. 25% av killarna känner till konventionen utan att veta vad det innebär i praktiken medan motsvarande andel bland högstadietjejerna är 43%.

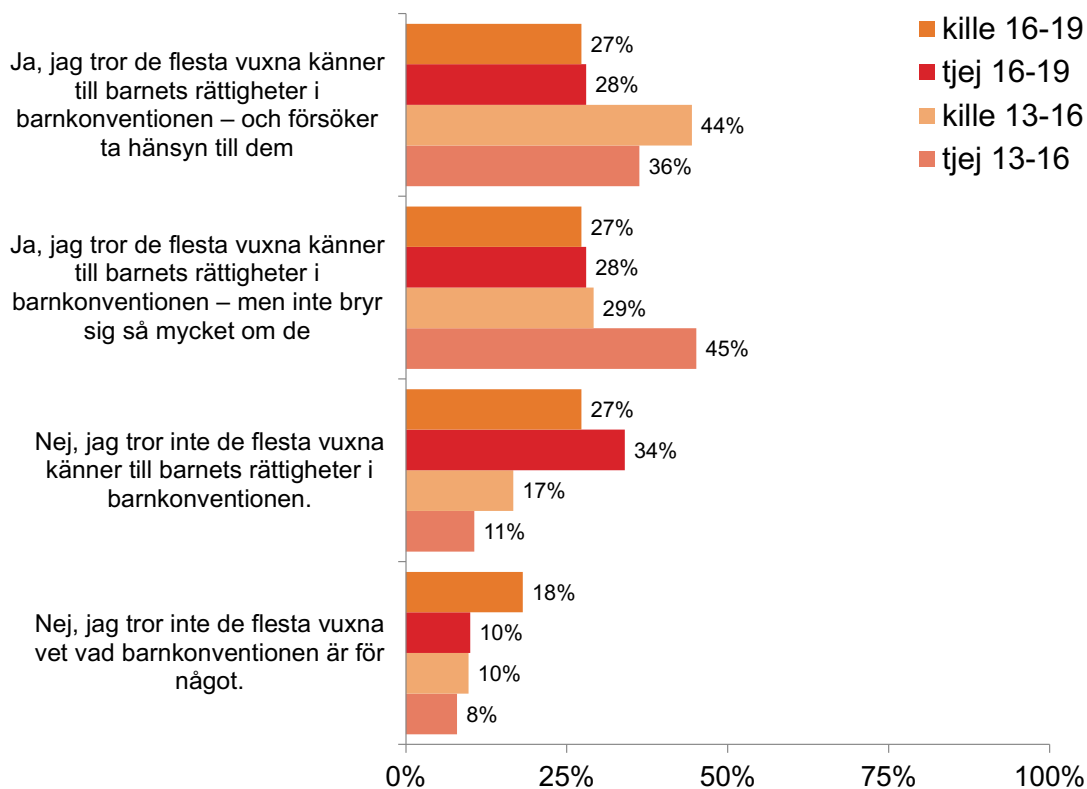
H10a Känner du till vilka rättigheter du har enligt barnkonventionen?

Högstadiungdomarna tror i högre grad än gymnasieungdomarna att de flesta vuxna känner till barnets rättigheter i barnkonventionen och försöker ta hänsyn till dem. 36-44% av högstadiungdomarna tror detta, jämfört med 27-28% av gymnasieungdomarna.

Högstadietjejerna tror i högst grad att de flesta vuxna känner till barnets rättigheter i barnkonventionen, men inte bryr sig om det så mycket och gymnasiekillarna tror i högst grad att de flesta vuxna inte vet vad barnkonventionen är för något.

H10b Tror du att vuxna i allmänhet känner till barnets rättigheter enligt barnkonventionen?

Fördjupat om inflytande

Precis som föregående års Lupp-undersökningar är inflytande ett av Östhammars kommuns fokusområden. Ungas inflytande är även ett av de tre prioriterade områdena i de nationella ungdomspolitiska målen. Unga ska ha makt att forma sina liv och ha inflytande över samhällsutvecklingen. I Barnkonventionen, som en naturlig utgångspunkt i barn- och ungdomsarbetet och som också är lag, berörs även frågor om barn och ungas rätt till åsikter och inflytande.¹ Ungas delaktighet kan ses ur två viktiga perspektiv: resursperspektivet, som utgår från att ungdomar är en resurs och kan bidra med erfarenheter och kunskaper, samt medborgarperspektivet, som utgår från att unga som medborgare har en rätt att vara med och påverka. Dessa perspektiv är viktiga då ungdomar under 18 år inte har samma formella rättigheter att påverka som äldre har.

År 2017 framgick bland annat att andelen ungdomar i Östhammars kommun som ville påverka var större än andelen som faktiskt såg sig ha möjlighet att göra det utan några större könsskillnader. Vad som också framgick var att de som svarat att de såg sig ha små/inga möjligheter att påverka i kommunen i högre grad än de som såg sig ha stora möjligheter att påverka ville vara med och påverka. Det fanns däremot inget tydligt samband mellan att vilja påverka samt att se sig ha möjligheter till det. Däremot fanns det ett tydligt samband mellan framtidssyn och intresset för samhällsfrågor och politik, där ungdomarna med ett lägre intresse också hade en mer negativ framtidssyn. De med en negativ framtidssyn hade även lägre förtroende för vuxna och politiker.

	Tjej hög 2017	Tjej hög 2020	Kille hög 2017	Kille hög 2020	Tjej gym 2017	Tjej gym 2020	Kille gym 2017	Kille gym 2020
Andel som ser sig ha stora möjligheter att föra fram åsikter till dem som bestämmer i kommunen	8%	15%	30%	13%	8%	15%	17%	22%
Andel som vill påverka i frågor som rör kommunen	47%	46%	42%	30%	56%	40%	58%	57%

Vissa av de samband som syntes år 2017 kan även urskiljas i årets undersökning. Exempelvis är andelen som vill påverka fortfarande högre än andelen som faktiskt ser sig ha möjlighet att göra det. Att ta tillvara på ungdomarnas intresse att påverka kan således bli viktigt för att skapa en positiv utveckling avseende ungas inflytande och delaktighet.

Likt föregående år finns heller inga tydliga könsskillnader ifråga om att vilja vara med och påverka. 44% av både tjejerna och killarna svarar i år att de vill vara med och påverka i kommunen. Andelen ungdomar som vill vara med och påverka har dock minskat över tid, både bland killar och tjejer. Vid en analys av de ungdomar som vill vara med och påverka framgår likt föregående år att de som är intresserade av politik i högre grad vill påverka i kommunen. Av de som inte är intresserade av politik svarar 27% att de vill vara med och påverka i kommunen, medan 43% av de som är intresserade av politik svarade detsamma. Vad som också framgår är att de som är missnöjda i skolan i högre grad vill vara med och påverka.

Vad gäller synen på sina möjligheter att påverka fanns det däremot tydliga könsskillnader år 2017. Detta ser dock annorlunda ut i år, då andelen killar som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter att påverka minskat över tid medan andelen tjejer som gör det

¹ Barnombudsmannen

har ökat. I tabellen på föregående sida framgår att det är bland högstadietkillarna som synen på möjligheterna att påverka minskat kraftigt. Detta resulterar i att könsskillnaderna är mindre i årets Lupp avseende synen på möjligheter att påverka och killar och tjejer totalt sett ser sig ha möjligheter att påverka i ungefär samma utsträckning.

Vid en analys av den grupp unga som svarat att de ser sig ha små/inga möjligheter framgår att 50% vill vara med och påverka, jämfört med 44% bland övriga. Vad som därmed framgår är att viljan att vara delaktig i samhället likt år 2017 inte samvarierar med synen på möjligheterna. Vad som dock framgår är att det finns ett visst samband mellan att se sig ha små möjligheter att påverka i kommunen och att i lägre grad instämna i inflytandefrågorna gällande skolan. Exempelvis instämmer 33% av de som ser sig ha små eller inga möjligheter att påverka i kommunen att skolan aktivt uppmuntrar dem till att aktivt medverka i klassråd och elevråd, jämfört med 49% bland övriga. MUCF konstaterar även i en rapport att inflytande på ett område eller inom en sfär även ger goda möjligheter till inflytande i fler områden. Detta innebär att ett fungerande elevråd i skolorna troligen är viktigt för att fler ungdomar ska ta steget och engagera sig i andra sfärer, exempelvis i kommunen.² De som ser sig ha små möjligheter att påverka har i högre grad än övriga varit utsatta för otrygga situationer, mobbning och diskriminering.

Ett ytterligare samband som syns även i år är att de som har ett högre förtroende för politiker och vuxna i allmänhet även har en mer positiv framtidssyn. Ungas tilltro till sina egna möjligheter att vara delaktig i samhället samvarierar alltså med flera andra frågor.

² MUCF 2010: Fokus 10: En analys av ungas inflytande

E. Trygghet

Att så många unga som möjligt får trygga uppväxtvillkor möjliggör en bra start i livet och goda möjligheter att utvecklas. Utsatthet för mobbning, kränkningar, trakasserier och våld påverkar hälsan och känslan av trygghet hos unga. MUCF konstaterar att en av de faktorer som påverkar ungas hälsa i störst utsträckning är om man under den senaste tiden har blivit utsatt för någon form av mobbning, men även andra former av utsatthet tas upp (hot, misshandel, utnyttjande).¹ Otrygghet och utsatthet kan även påverka den utsattes möjligheter till kunskapsutveckling i skolan och således potentiellt påverka möjligheterna för individen i framtiden.

Enligt SCB så ökar mobbningen och otryggheten i skolan och detta gäller både pojkar och flickor.² Att få bukt med denna typ av problem är därmed väldigt viktigt.

Andelen ungdomar i Östhammars kommun som utsatts för mobbning har minskat något sedan 2017

¹ MUCF 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet

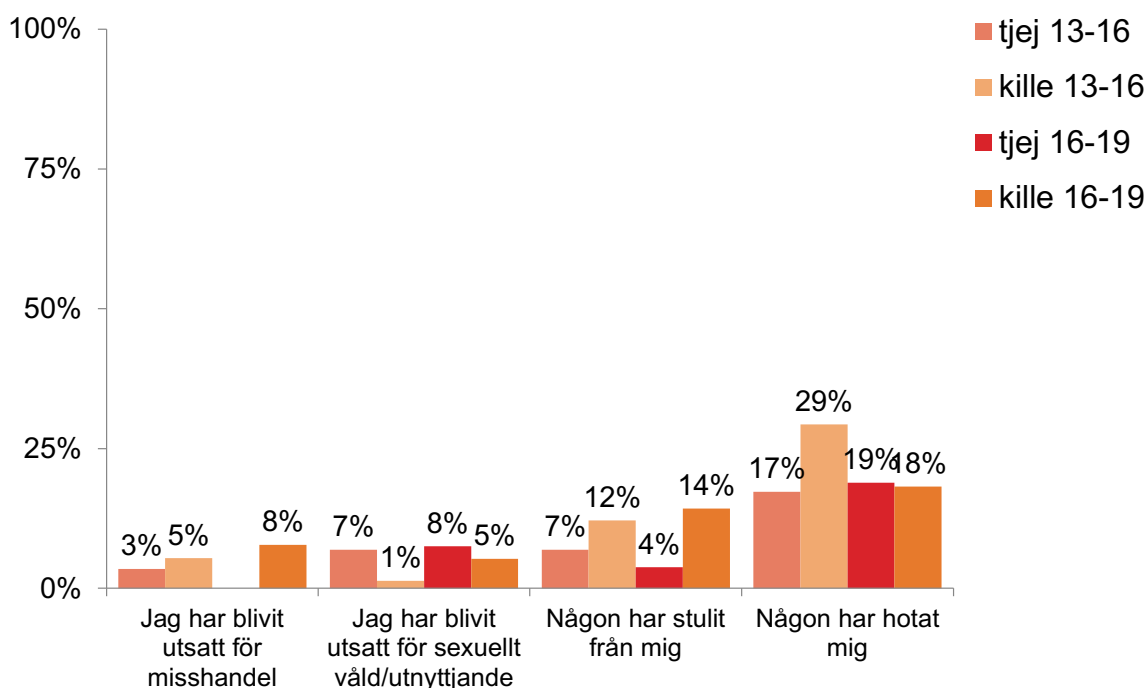
² SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige

Utsatthet för brott och otrygga situationer

I enkäten ställdes en fråga om man har blivit utsatt för någon otrygg situation de senaste sex månaderna. Störst andel svarar att de har utsatts för hot, speciellt högstadiekillarerna där 29 % svarar att de utsatts jämfört med 17-19 % bland övriga. Killar i både högstadiet och gymnasiet har även i högst grad utsatts för stöld. Andelen killar som utsatts för detta har även ökat över tid, se diagram E1b.

Tjejerna har däremot i högre grad än killar blivit utsatta för sexuellt våld/utnyttjande, 7-8 % både bland gymnasie- och högstadietjejerna har blivit utsatta. Gymnasiekillarerna har utsatts för sexuellt våld/utnyttjande i högre grad än högstadiekillarerna. Andelen ungdomar i Östhammars kommun som utsatts för olika typer av brott är på en liknande nivå som för rikssnittet.

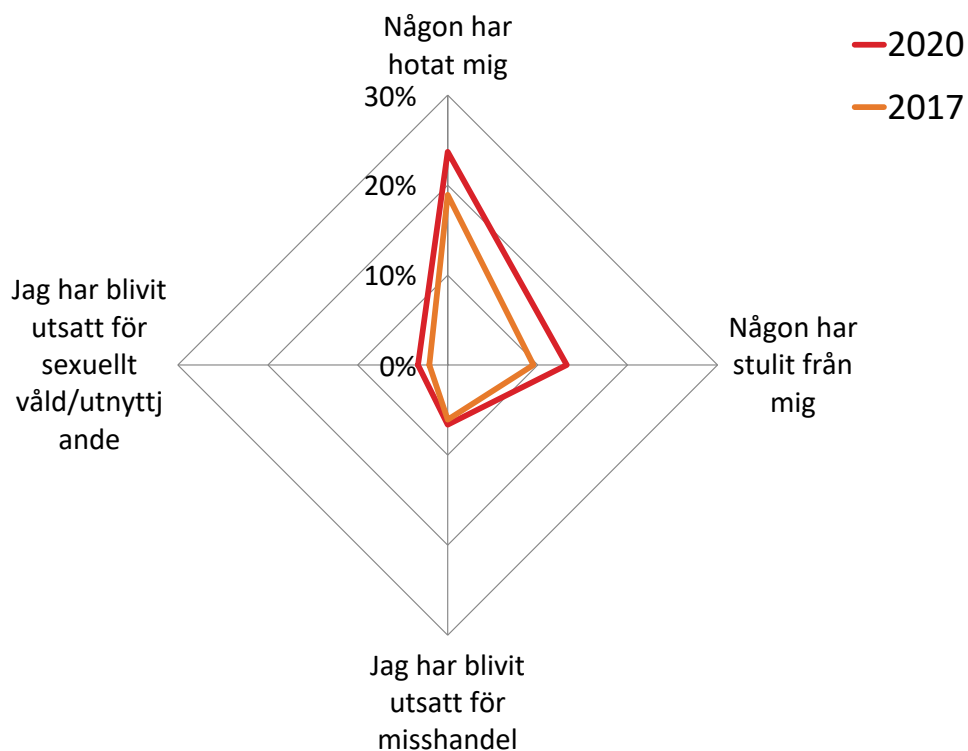
E1. Nu vill vi att du tänker tillbaka på de senaste sex månaderna. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat ”ja”

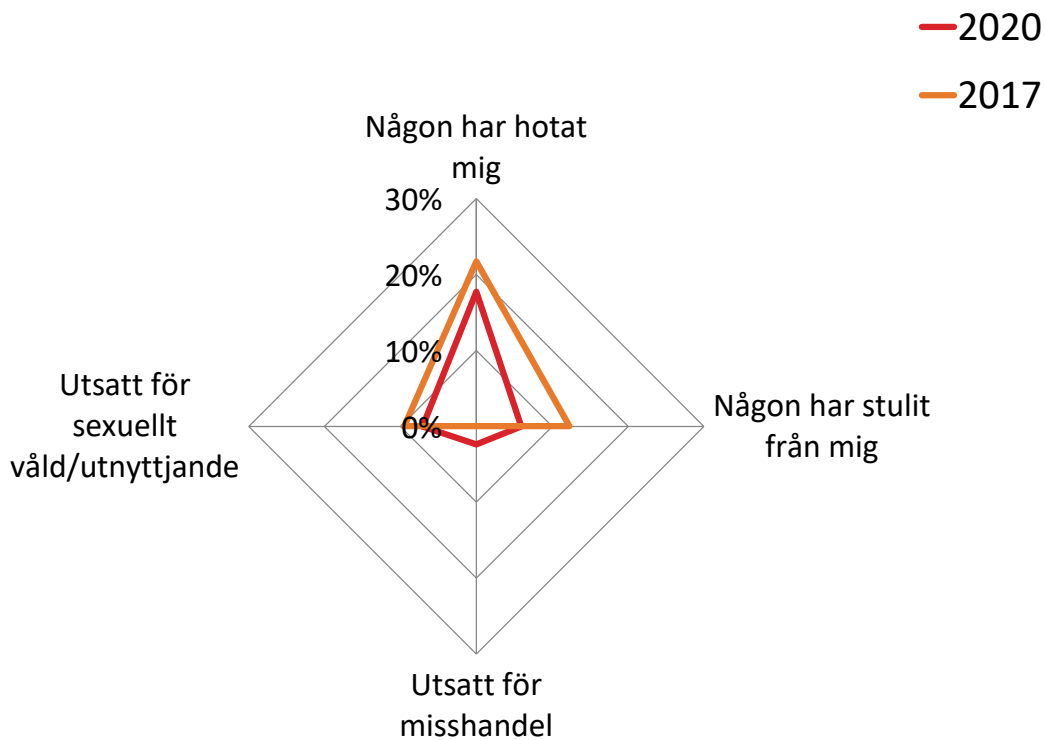
E1a. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat ”ja”: Jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Någon har hotat mig	22%	20%	20%	17%
Någon har stulit från mig	9%	12%	11%	11%
Jag har blivit utsatt för misshandel	4%	5%	5%	4%
Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande	5%	4%	6%	5%

E1b. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja": Jämförelse över tid, kille

E1c. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja": Jämförelse över tid, tjej

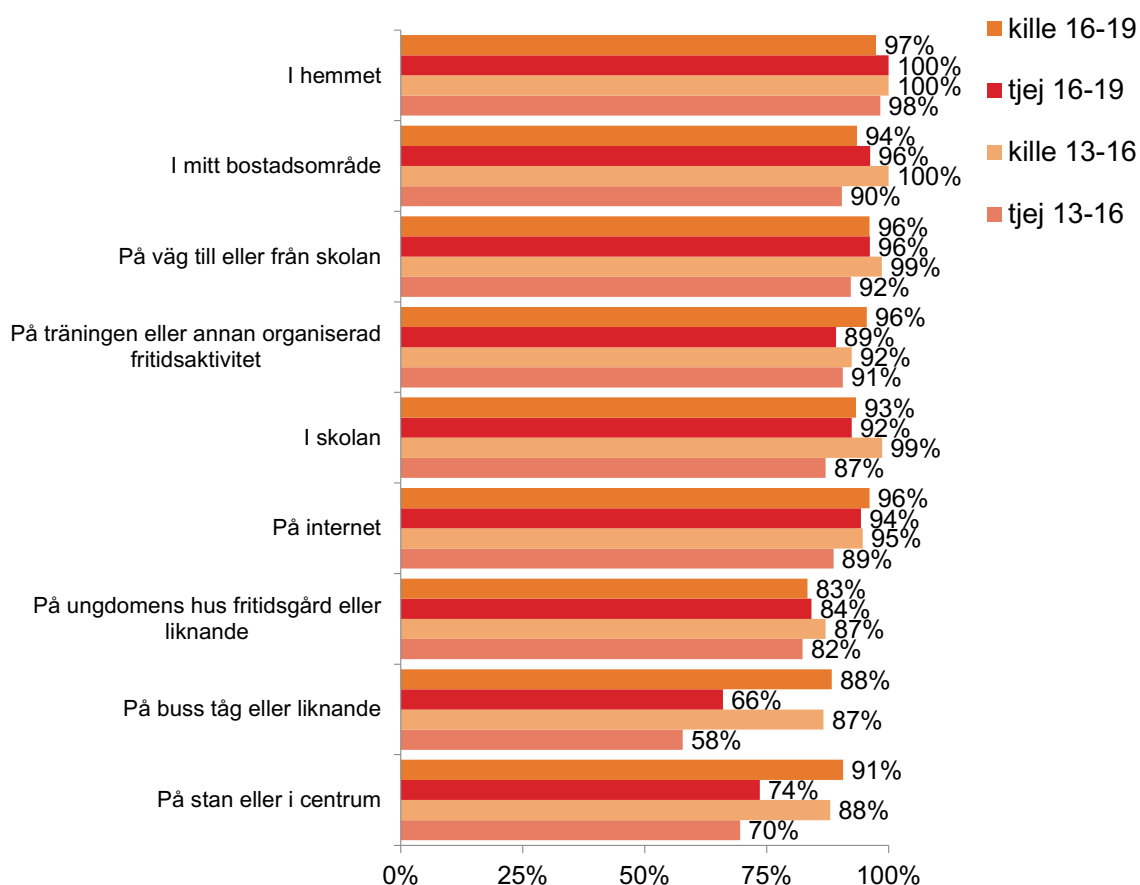

Trygghet

Ungdomarna fick svara på en fråga om hur trygga de upplever att de är på olika fysiska platser i kommunen och på internet. Som det framgår i diagram E2 nedan svarar en stor andel, 87-100 %, att de alltid eller oftast trygga i hemmet, i bostadsområdet, på vägen till/från skolan, på träningen, i skolan och på internet. Tryggheten är dock lägre, 82-87 %, på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande. Tryggheten bland tjejerna är även lägre på bussar, tåg eller liknande samt på stan/centrum. Jämfört med rikssnittet känner sig ungdomarna i Östhammars kommun ungefär lika trygga på flertalet platser. Den skillnad som främst sticker ut gäller tryggheten i kollektivtrafiken, där högstadiungdomarna i Östhammars kommun känner sig mindre trygga jämfört med rikssnittet. I diagram E2a på nästa sida framgår även att tjejer känner sig mindre trygga i kollektivtrafiken jämfört med 2017.

E2. Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen?*

Andel som svarat att de "alltid" eller "oftast" är trygga

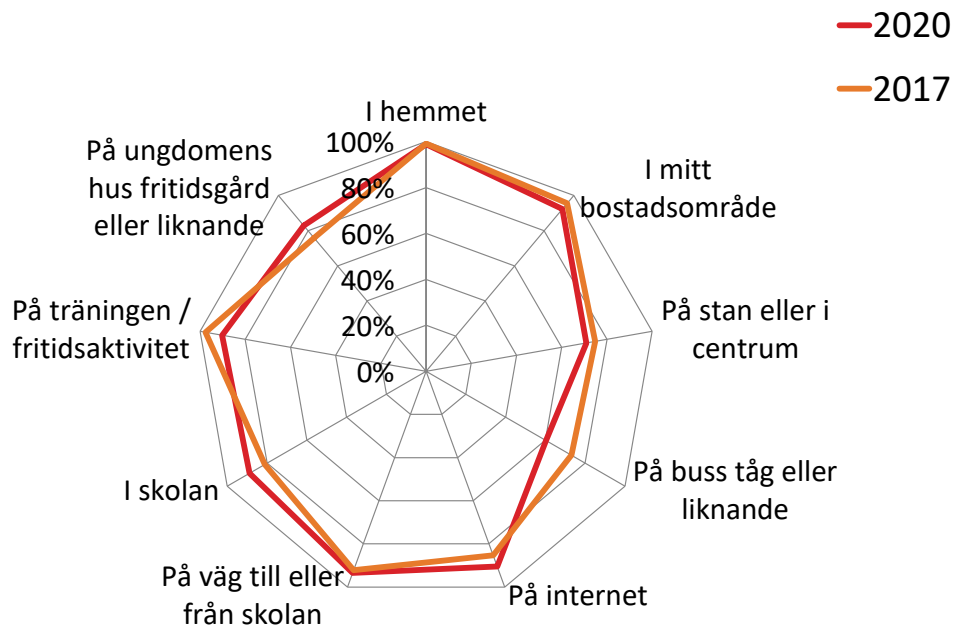

*Siffrorna i diagrammet och tabellen ovan visar endast de som svarat på frågan, d.v.s. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat. Andelen som svarat "ej aktuellt" på fritidsgårdsalternativet är 61 %. Andelen som svarat "ej aktuellt" på träning/fritidsaktivitet är 24%.

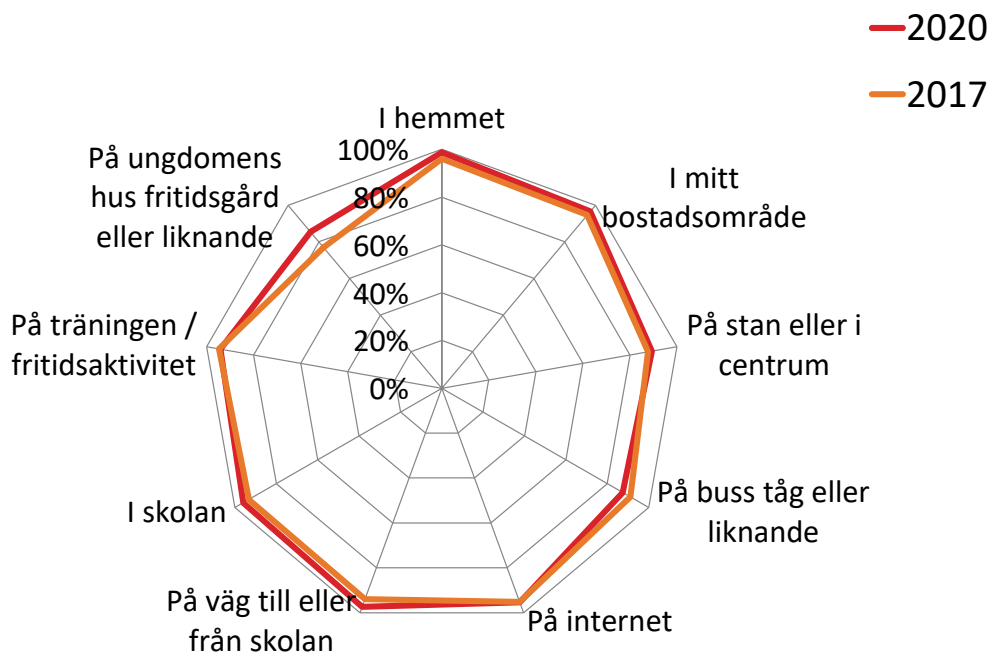
E2a. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
I hemmet	99%	98%	98%	98%
I mitt bostadsområde	95%	94%	94%	94%
På stan eller i centrum	76%	78%	82%	77%
På buss, tåg eller liknande	68%	78%	79%	81%
På internet	91%	90%	95%	90%
På väg till eller från skolan	94%	93%	95%	94%
I skolan	91%	89%	93%	94%
På träningen eller annan organiserad fritidsaktivitet	91%	93%	93%	94%
På ungdomens hus, fritidsgård eller liknande	84%	78%	84%	76%

E2b_1. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse över tid, tjej

E2b_2. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse över tid, kille

Vad får dig att känna dig trygg på en mötesplats?

Det ställdes även en fråga om vad som skulle få ungdomarna att känna sig trygga på en mötesplats. Majoriteten svarar att de inte vet, men många kommenterar även att de skulle känna sig trygga genom att ha sina vänner eller folk som de känner där. En ytterligare aspekt som nämns av flera är närvarande vuxna.

”Trygga ledare och vänliga människor som säger hej och lägger märke till en”

” Om mina vänner är där eller om det finns vuxna som lyssnar på en”

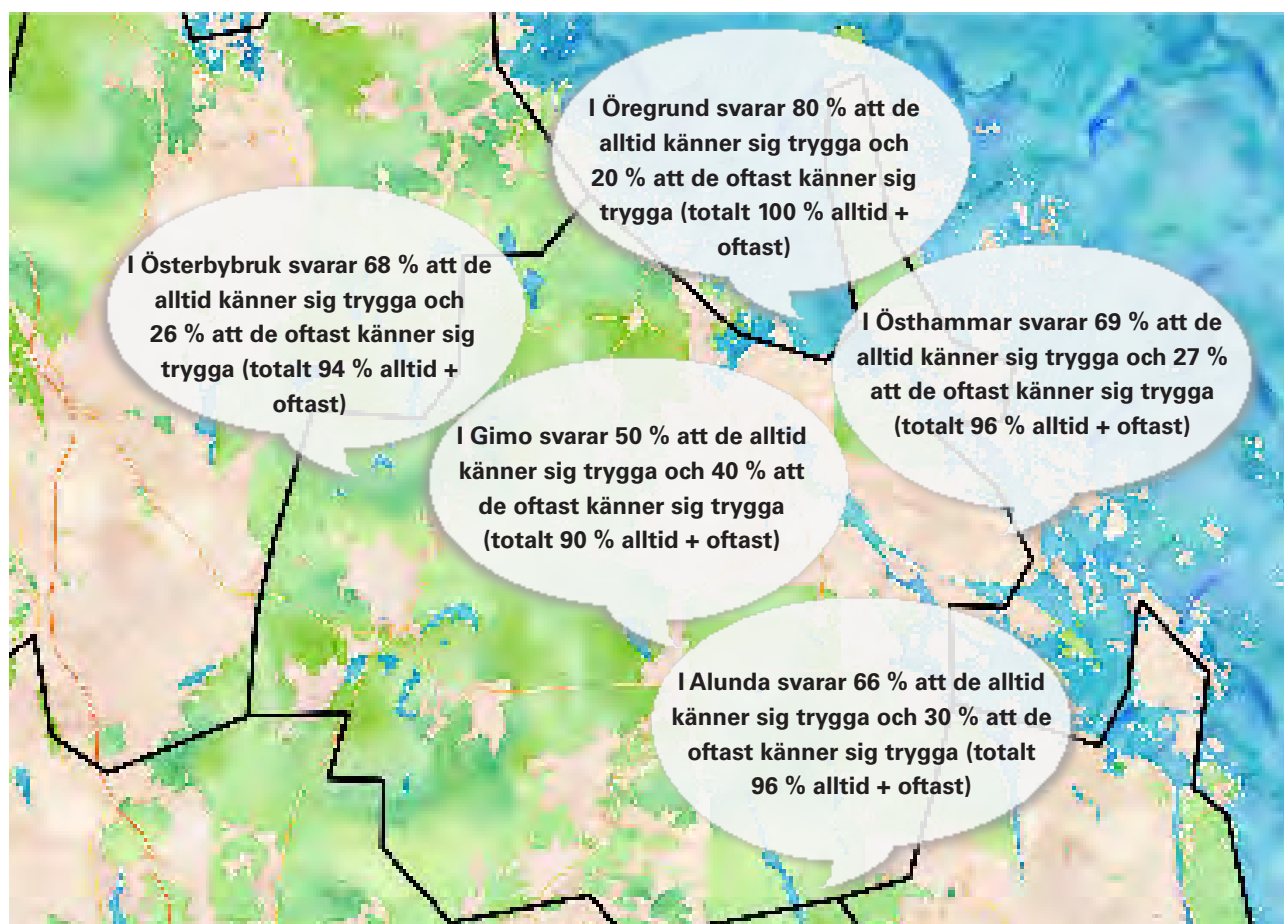
” om jag vet att det finns människor runt om mig som jag kan lita på”

”när mina vänner är där”

Trygghet i bostadsområdet

Frågan om hur trygg man känner sig i bostadsområdet har även analyserats per bostadsområde. Vad som framgår är att det inte är några större skillnader mellan olika områden sett till andelen som alltid eller oftast känner sig trygga. Öregrund sticker dock ut genom att samtliga ungdomar som bor där alltid eller oftast känner sig trygga, medan ungdomarna i Gimo i något lägre grad än övriga känner sig trygga. Ifråga om hur stor andel som **alltid** känner sig trygga finns vissa skillnader mellan olika områden. Ungdomarna i Östhammar, Österbybruk och Alunda känner sig alltid trygga i ungefär samma utsträckning (66-69 %). I Öregrund är andelen ungdomar som alltid känner sig trygga högre, 80%, medan motsvarande andel i Gimo är lägre, 50%. Tobo/Örbyhus finns inte med i analysen per bostadsområde på grund av för få svar.

E2c. Hur ofta känner du dig trygg i ditt bostadsområde?

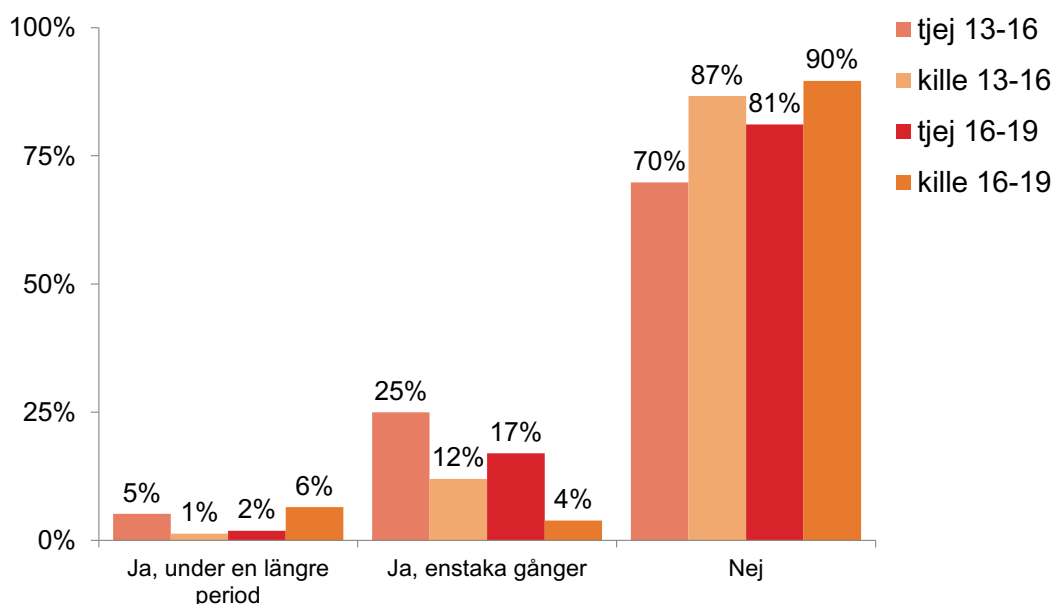
Mobbning och trakasserier

I denna del redovisas frågor som rör utsatthet för mobbning och trakasserier. Som tidigare nämnt är utsatthet för mobbning något som tydligt påverkar hälsan. Vad som framgår är att en relativt hög andel av tjejerna, framförallt i högstadiet, uppger att de utsatts för mobbning enstaka gånger eller under en längre period. Killarna, framförallt i gymnasiet, svarar i lägst grad att de utsatts.

Det finns ingen större skillnad avseende andelen som utsatts för mobbning i Östhammars kommun jämfört med rikssnittet, se tabell E3a. På nästa sida framgår att andelen som blivit utsatt för mobbning har minskat jämfört med 2017, främst bland tjejerna.

Som det framgår i diagram E3b på följande sida har majoriteten av de som utsatts svarat att det skett i skolan följt av på internet/i mobilen. Killar svarar i högre grad än tjejer att de utsatts på andra platser, undantaget i hemmet vilket tjejer svarar i högre grad.

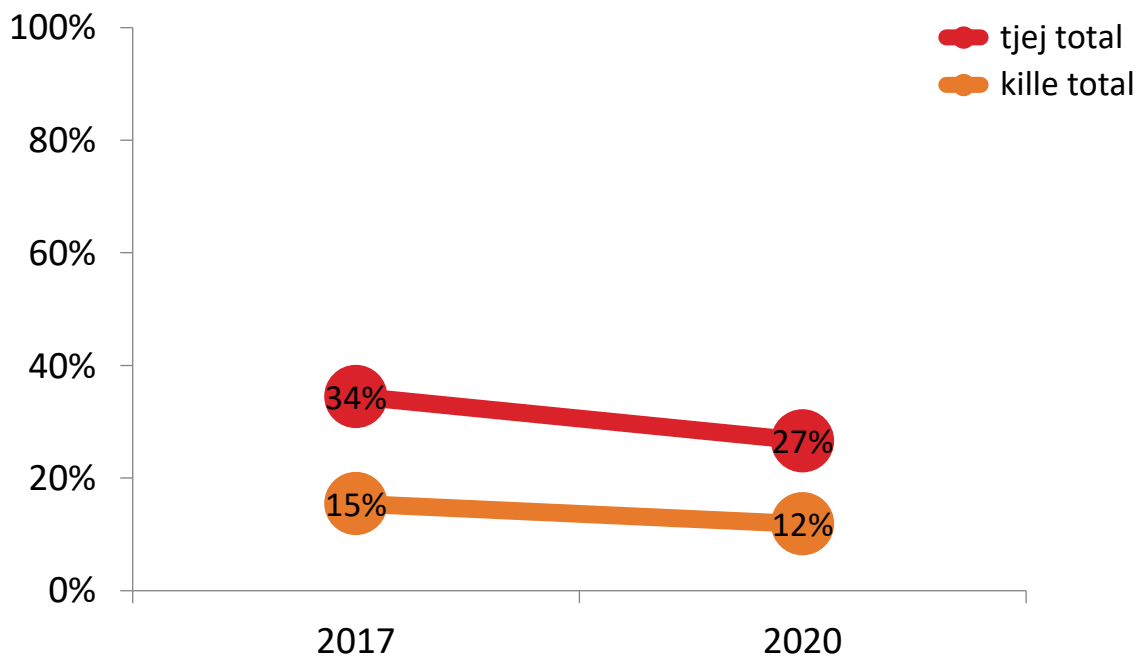
E3. Under de senaste sex månaderna, har du blivit mobbad, trakasserad eller utfryst?

E3a. Andel som svarat "ja, längre period" eller "ja, enstaka gånger" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: Jämförelse till rikssnittet

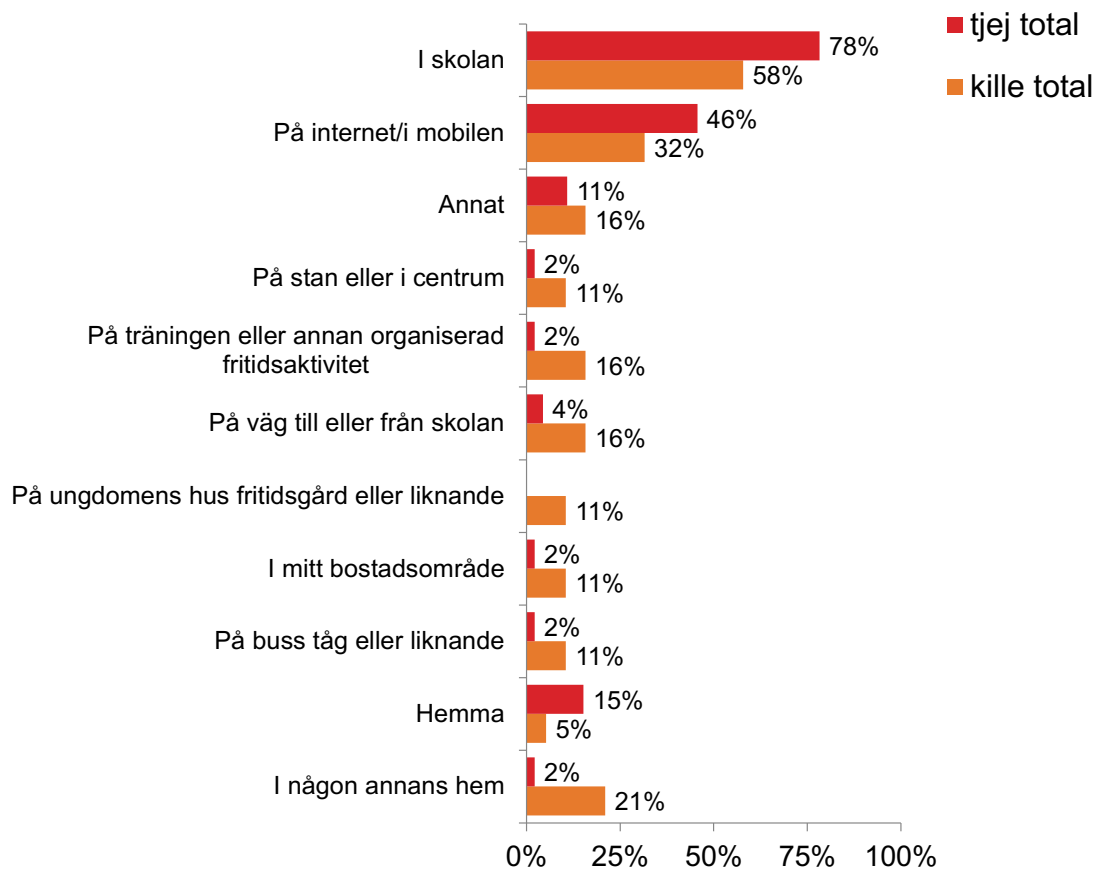
Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
24%	26%	16%	18%

E3b. Andel som svarat ”ja, längre period” eller ”ja, enstaka gånger” på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: Jämförelse över tid

E3c. Var blev du mobbad, trakasserad eller utfrysad?

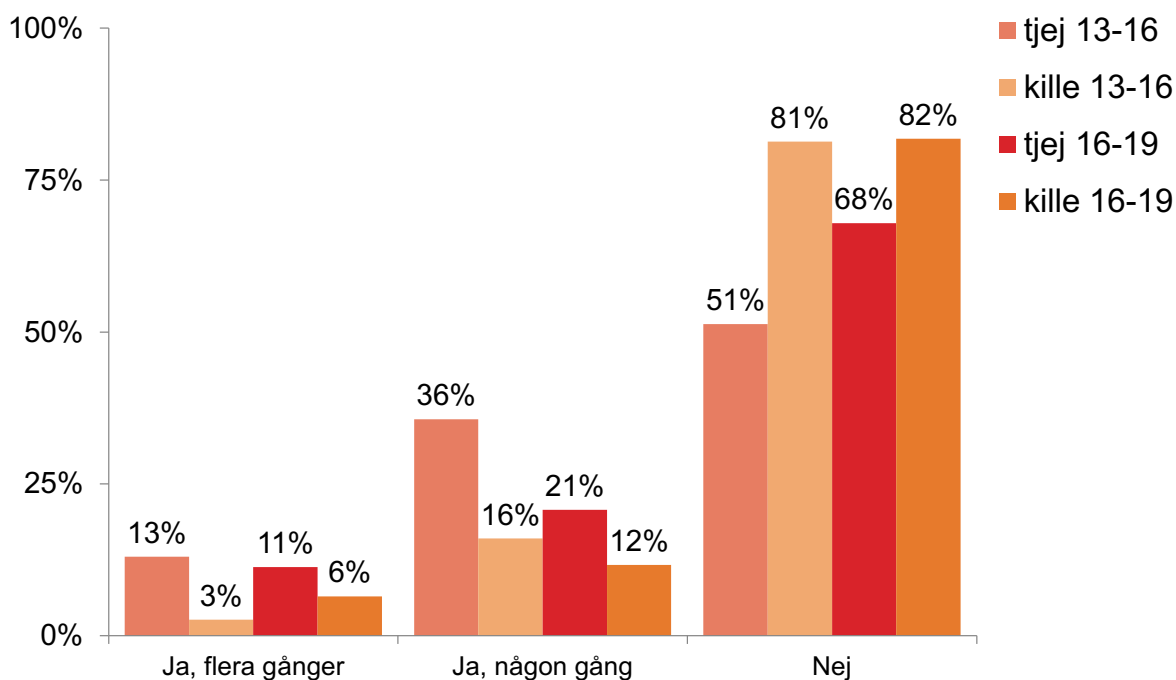
Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för mobbning/trakasserier/utfrysning

Orättvis behandling

Ungdomarna fick även ange om de blivit orättvist behandlade på ett sätt som gjort att de mått dåligt. Här framgår att tjejer, framförallt i högstadiet, har blivit utsatta i högre grad än killar. Nästan hälften av högstadietjerna anger att de utsatts någon eller flera gånger. 19% av högstadiekillarna uppger detsamma. För högstadiet ligger resultatet på en liknande nivå som rikssnittet, medan andelen som utsatts på gymnasiet är lägre (25% jämfört med 35% för rikssnittet).

E4. Har du de senaste sex månaderna, har du upplevt att du har blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt?

E4a. Andel utsatta för orättvis behandling flera gånger eller någon gång: Jämförelse till rikssnittet

Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
37%	39%	25%	35%

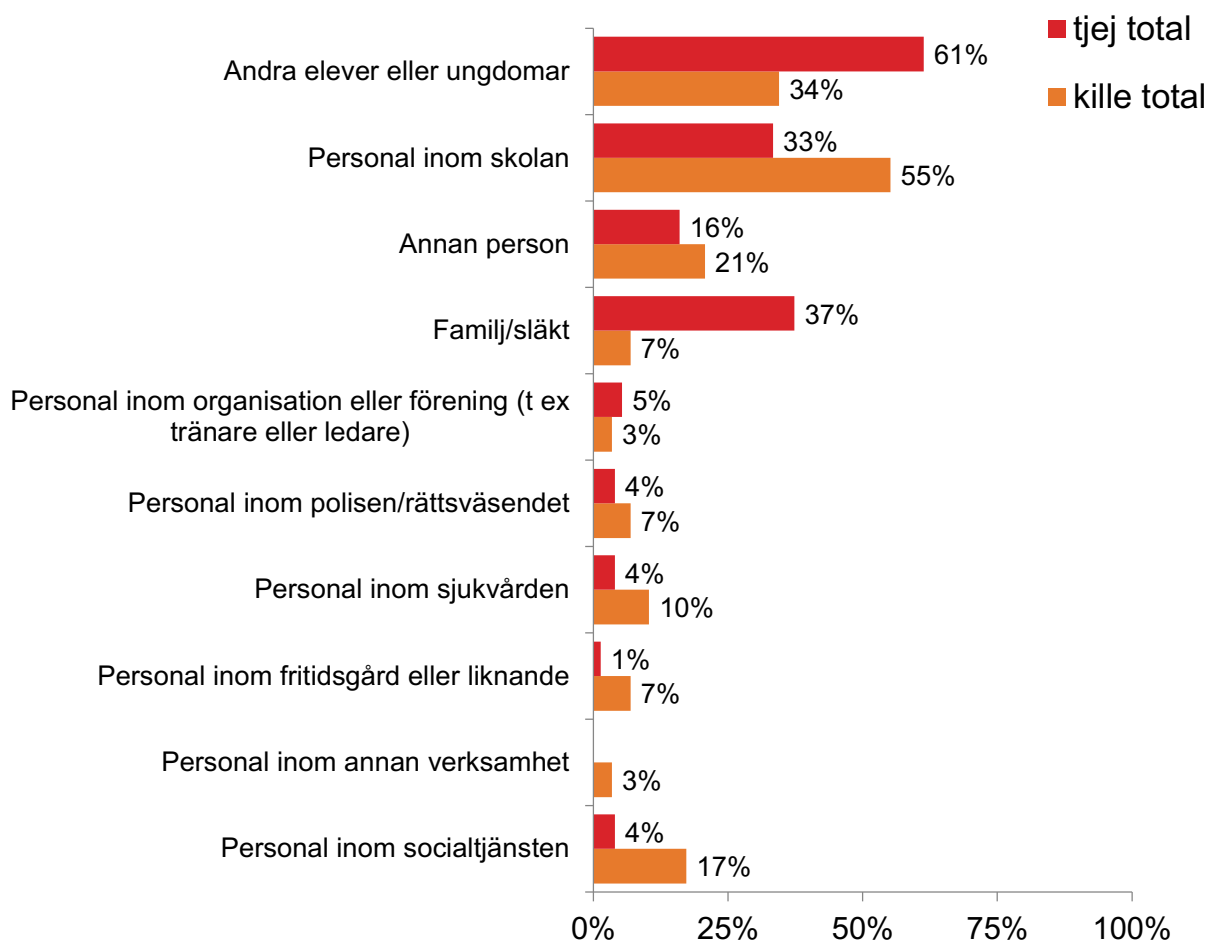
De ungdomar som har utsatts fick även svara på en fråga om vem som utsatte dem för orättvis behandling. En majoritet av tjejerna svarar att de utsatts av andra elever eller ungdomar (61%). För killarna är motsvarande andel 34%. Tjejer svarar även i högre grad än killar att de utsatts av familj/släkt. 37% av tjejerna svarar detta, jämfört med 7% av killarna. Killarna svarar istället att de som främst utsatt dem för orättvis behandling är personal inom skolan (55%) medan motsvarande andel för tjejerna är 33%.

På följande sida framgår i diagram E4c att ungefär hälften av tjejerna inte vet varför de blivit utsatta. Bland killarna är det vanligast att ha blivit utsatt på grund av kön, vilket 24% av killarna svarar. 21% av killarna vet inte varför de blivit utsatta.

På följande sida i diagram E5 framgår också att en majoritet av ungdomarna vet vart de kan vända sig om de blir illa behandlade eller mår dåligt. Resultatet ligger på en liknande nivå som rikssnittet, se diagram E5a.

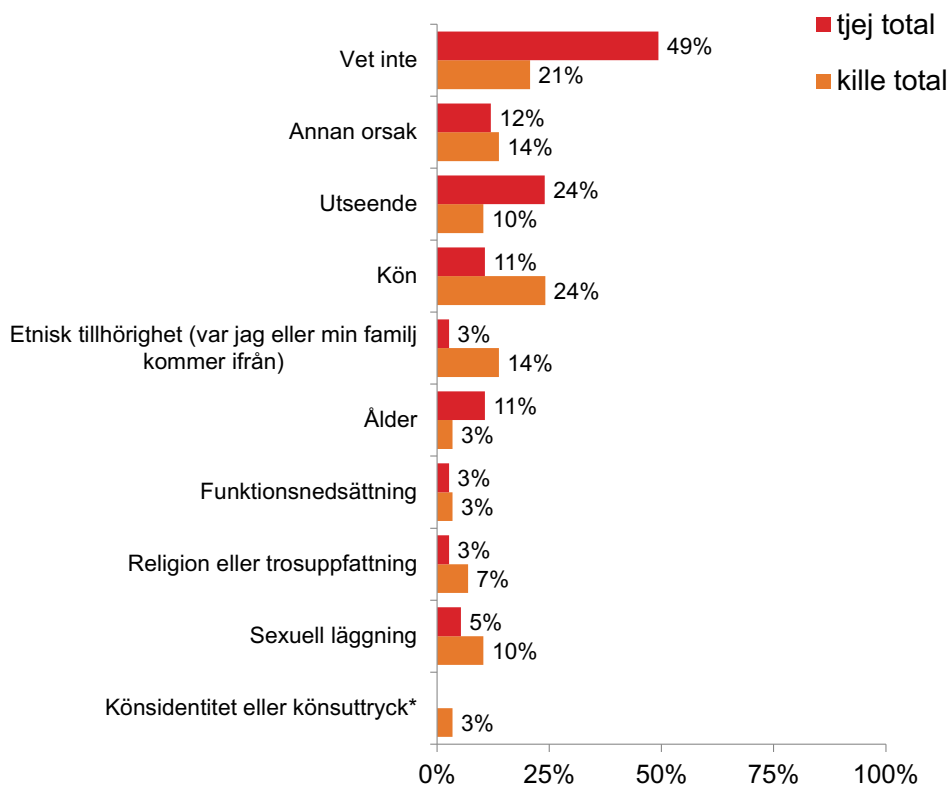
E4b. Vem eller vilka har du känt dig orättvist behandlad av?

Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling

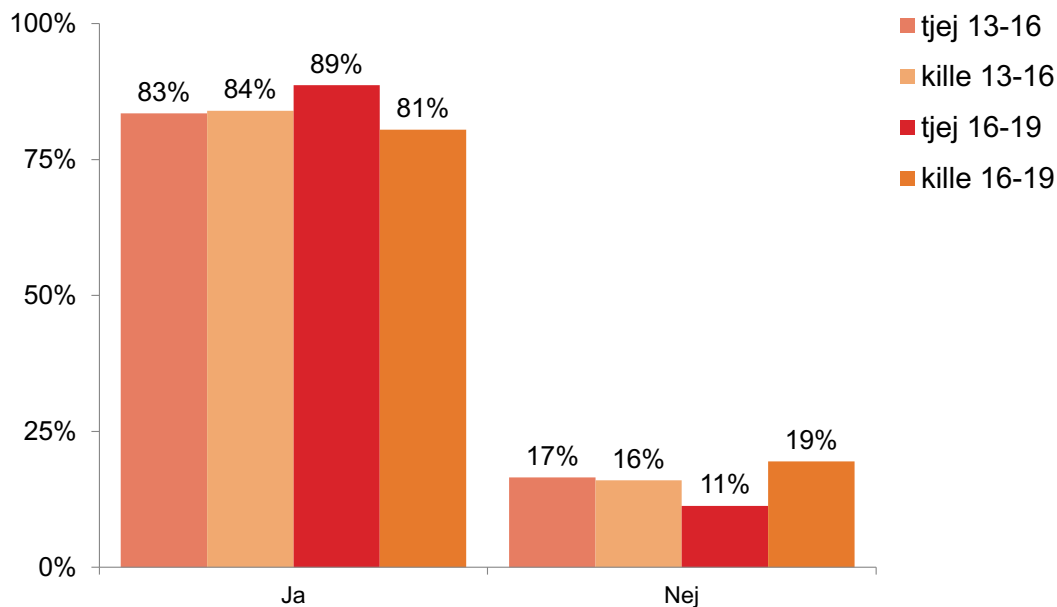

E4c. Av vilken eller vilka orsaker tror du att du blev orättvist behandlad?

Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling

E5. Vet du vart du kan vända dig för att få stöd om du skulle bli illa behandlad eller må dåligt?

E5a. Andel ja: Jämförelse till rikssnittet

Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
84%	83%	83%	83%

Fördjupat om trygghet

I avsnittet om trygghet framgår att 13 % av killarna i årskurs 8 och 10 % av killarna i årskurs 2 har utsatts för mobbning. Motsvarande andel bland tjejerna är 30 % i årskurs 8 och 19 % i årskurs 2. Det finns alltså en tydlig könsskillnad i denna fråga, och framförallt i högstadiet. Andelen som har utsatts, och framförallt tjejerna, har dock minskat sedan 2017 vilket är positivt. Tjejer är dock fortsatt utsatta för mobbning i högre grad än killar. Vad som också framgår är att killar i högre grad än tjejer utsatts för hot och stöld, samt att andelen utsatta även ökat över tid. Killar i högstadiet sticker ut genom att ha utsatts för hot i högst grad. Det finns också studier som visar att pojkar är mer utsatta för direkt mobbning (exempelvis våld, ta saker från offret), medan flickor är mer utsatta för indirekt mobbning (exempelvis skvaller, ryktesspridning). Utsatthet för verbal mobbning konstateras dock i studier vara ungefär lika stor i båda grupperna.¹ Av de som utsatts för mobbning eller trakasserier svarar majoriteten att det skett i skolan, efterföljt av på internet/i mobilen. Skolornas roll i att förebygga och motverka mobbning kommer således fortsatt vara central. Vidare har ungdomar som utsatts för mobbning och diskriminering i lägre utsträckning svarat att de är nöjda med livet i sin helhet. Samma mönster syntes även år 2017. Vad som också framgår är att de som utsatts för mobbning mår sämre, och i högre grad regelbundet har olika psykiska och somatiska problem. Att utsatthet för mobbning samvarierar med hälsa är även det ofta nämnt i forskning. Eftersom sambanden på många sätt liknar de samband som också fanns förra året är det därmed viktigt att kommunen fortsatt arbetar med att motverka mobbning, diskriminering och för ett bra skolklimat.

Trygghet på olika ställen i kommunen

Hur trygg en individ känner sig är avgörande för var och på vilket sätt individen rör sig i samhället. Trygghet kan således ses som en demokratifråga. I Östhammars kommun upplever en majoritet av ungdomarna att de är trygga på alla ställen i kommunen. Bland tjejer är dock tryggheten lägre i kollektivtrafiken och på stan eller i centrum. Runt 40% av tjejerna känner sig inte trygga i kollektivtrafiken och 25-30% känner sig inte trygga på stan eller i centrum. Att tjejer tenderar att vara mindre trygga än killar är dock inget unikt för Östhammars kommun.²

År 2017 fanns det ett tydligt samband mellan gruppen som under det senaste halvåret blivit utsatta för mobbning och känslan av trygghet, där gruppen som utsatts för mobbning svarat att de alltid känner sig trygga i klart lägre utsträckning än ungdomar som inte utsatts. Detta samband syns även i år och gäller för samtliga av de listade ställena, men är särskilt tydligt på väg till/från samt på skolan, på stan/i centrum och i kollektivtrafiken.

Även gruppen som blivit utsatta för diskriminering svarade förra året att de alltid känner sig trygga i klart lägre grad än de som inte utsatts för diskriminering. Även detta samband syns i årets Lupp-undersökning. Ytterligare ett tydligt samband var år 2017 att ungdomar som svarat att de inte ser positivt på framtiden i klart högre utsträckning svarat att de aldrig känner sig trygga på majoriteten av de listade platserna. I årets undersökning framgår att de med negativ framtidstro i högre grad än övriga är utsatta för otrygga situationer. Det finns alltså ett samband mellan att känna sig otrygg och att ha negativ framtidstro. Även enskilda platser återsyns denna samvariation men på grund av få svarande bland de med negativ framtidstro är det svårt att dra några slutsatser av dessa skillnader.

¹ SOU 2009:64: Flickor och pojkar i skolan - Hur jämställt är det?

² BRÅ 2016: Nationella trygghetsundersökningen

Vad som också framgår i årets undersökning är att hbtq-personer i högre grad känner sig otrygga på samtliga platser jämfört med de som inte är det. Detsamma gäller för personer som är födda utomlands jämfört med de som är födda i Sverige. Vad gäller personer som har någon långvarig sjukdom eller funktionsvariation framgår att de i högre grad än de som inte har det känner sig otrygga på samtliga platser utomhus.

Trygghetskluster

Trygg på alla platser

Otrygg utomhus

Otrygg skola

Otrygg fritid

Otrygg internet

Varje figur motsvarar totalt ca. 10 respondenter. Observera att en respondent kan finnas med i mer än en grupp otrygga. Indelningen är gjord med hjälp av faktorsanalys, där samtliga frågor kring otrygghet på olika platser har klustrats till färre kategorier. Kategorierna består av frågor som hör samman, då respondenterna i stor utsträckning svarat lika i de inkluderade frågorna

När man fördjupat analyserat området trygghet är det tydligt att den upplevda tryggheten i kommunen kan delas in i fem olika grupper eller "kluster"; se figuren ovan. Den första gruppen är den grupp ungdomar som alltid känner sig trygga i princip på alla ställen. Denna grupp består av en större andel killar än tjejer. Därtill framkommer fyra andra kluster, varav en består av ungdomar som är otrygga utomhus, dvs. på stan, i kollektivtrafiken samt på väg till och från skolan. Den andra gruppen är otrygg i skolan, den tredje på internet och den fjärde på fritidsaktiviteter (på träning eller fritidsgård). Samtliga av dessa grupper består av en större andel tjejer än killar och skillnaden är störst avseende otrygghet utomhus. Detta mönster syntes även år 2017. Könsskillnaderna har även ökat något avseende otrygghet på fritidsaktiviteter, men minskat något avseende otrygghet i skolan,¹

F. Hälsa

I Lupp-enkäten finns ett avsnitt som rör ungas hälsa. En god hälsa tidigt i livet leder till att unga kan skapa goda sociala relationer och tillgodogöra sig utbildning. Detta påverkar i sin tur bland annat möjligheterna till trygghet, arbete och inkomst. Ungas hälsa är därför avgörande för flertalet andra aspekter senare livet. Idag finns det dock stora skillnader i ungas hälsa, bland annat utifrån om man är kille eller tjej, vilken bakgrund man har och familjens ekonomiska situation. Det finns också hälsoskillnader mellan personer i särskilt utsatta situationer och den övriga befolkningen. Särskilt tydliga är dessa skillnader för personer med funktionsvariation, hbtq-personer och vissa nationella minoriteter.¹

Ungas hälsa, i synnerhet den psykiska hälsan, har uppmärksammats i ett flertal rapporter under de senaste tiden. Det konstateras att de flesta ungdomar i Sverige mår bra, men att psykisk ohälsa och psykosomatiska besvär har ökat betydligt de senaste årtiondena, för att under de senaste åren ha stannat på en relativt hög nivå i jämförelse med resten av befolkningen.

Varför ungas psykiska hälsa försämrats verkar bero på flera olika orsaker. Folkhälsomyndigheten konstaterar i en rapport från 2019 att brister i skolans funktion troligen är en orsak till att psykosomatiska symtom ökat hos unga. De tar också upp att en större medvetenhet om de ökade krav som förändringarna på arbetsmarknaden medför kan vara en orsak till ökningen av ohälsa.² I en rapport från organisationen Mind tar man också upp en viktig sak, nämligen att det idag finns en större öppenhet för ohälsa och att detta även kan påverka hur den psykiska ohälsan ser ut över tid då unga idag är mer ärliga med hur de mår än vad kanske tidigare generationer varit.³

1 SOU 2016:55, Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa

2 Folkhälsomyndigheten 2018 "Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?"

3 Mind 2018: En rapport om ungas psykiska hälsa

Tjejer i Östhammars kommun mår sämre än killar och upplever i högre grad olika psykiska och somatiska besvär

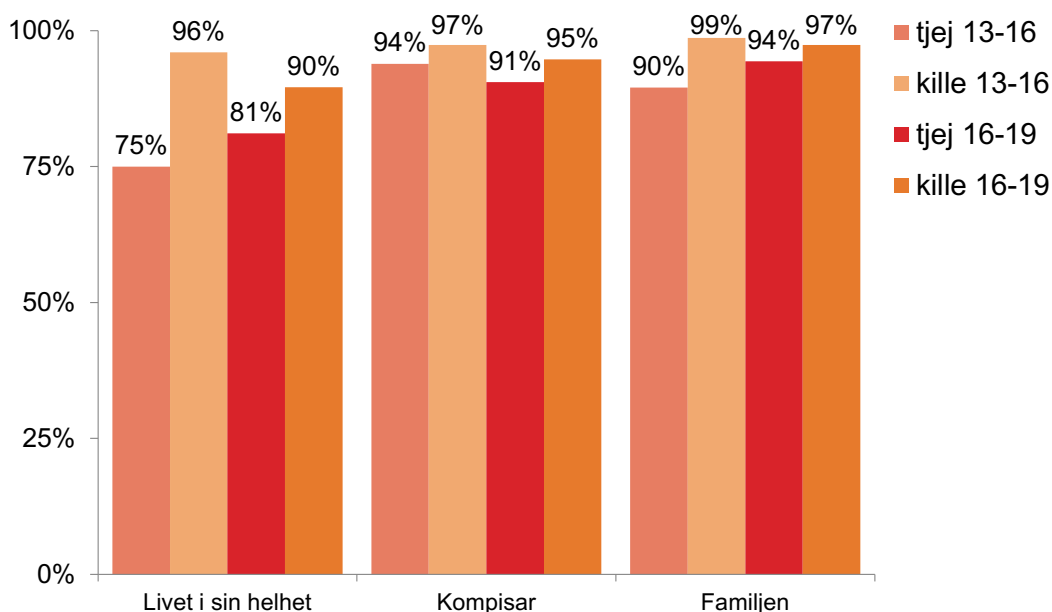

Relationer och nöjdhet med livet

Familje- och kompisrelationer samt andra sociala nätverk är faktorer som även påverkar en individs hälsa. Hur individen ser på livet som helhet är en fråga som ofta, med lite olika formuleringar, även används för att avspegla psykisk hälsa. En hög andel, 90-99%, av ungdomarna i Östhammars kommun är nöjda med kompisarna och familjen. När det gäller livet i sin helhet är nöjdheten lägre bland tjejerna. Tjejer i högstadiet är minst nöjda med livet i sin helhet, medan killar i högstadiet är mest nöjda. Resultatet för Östhammars kommun är på en liknande nivå som för rikssnittet avseende samtliga tre aspekter, se F0a nedan.

A9. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?

Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

F0a. Andel nöjda med livet, familjen och kompisarna: Jämförelse till rikssnittet

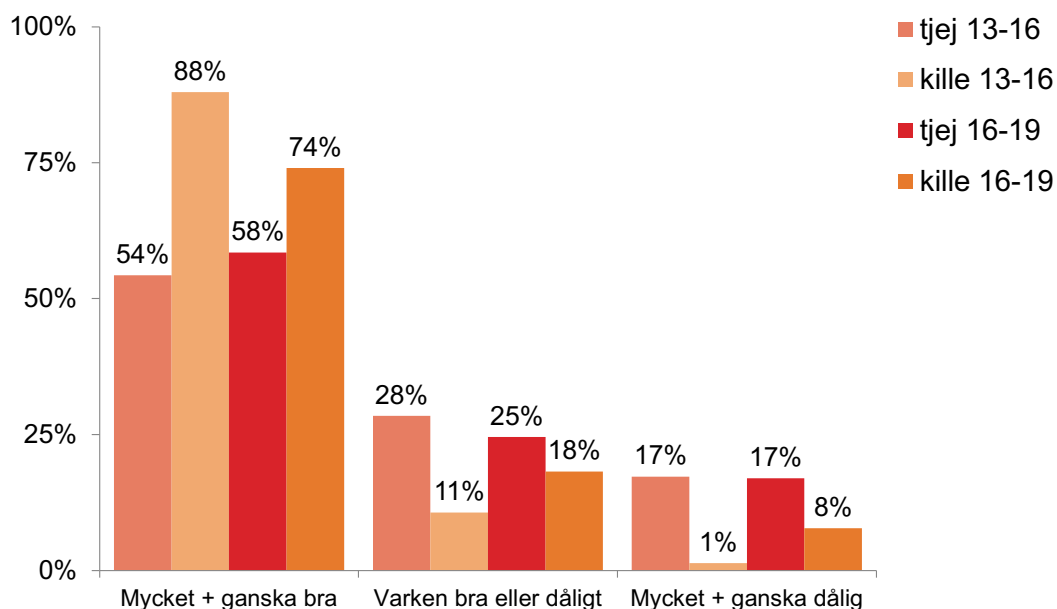
	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Livet	84%	84%	86%	85%
Familjen	93%	94%	96%	94%
Kompisarna	96%	93%	93%	91%

Självskattad hälsa

Självskattad hälsa innebär att individer ombeds att själva skatta sitt allmänna hälsotillstånd på en skala. Den självskattade hälsan är med andra ord ett subjektivt mått. Resultat av detta slag ifrågasätts ibland på grund av det subjektiva inslaget, men har visat sig stämma väl överens med mer objektiva och medicinska mått på hälsa.¹ Forskning visar att det är vanligare att tjejer upplever ohälsa och psykosomatiska besvär än att killar gör det. Detta ses även i Östhammars kommuns Lupp-resultat. Av diagrammet nedan framgår att tjejer mår dåligt i högre grad än killar. 42-45% av tjejerna svarar att de mår mycket eller ganska dåligt, medan 12-26% av killarna svarar detsamma. Killar i högstadiet svarar i högst grad, 88%, att de mår mycket eller ganska bra.

Högstadieungdomarna i Östhammars kommun mår något sämre än rikssnittet. Östhammars kommuns resultat för gymnasiet ligger däremot på en liknande nivå som för rikssnittet.

F1. Under de senaste sex månaderna, hur bedömer du din hälsa, hur du mår eller känner dig?

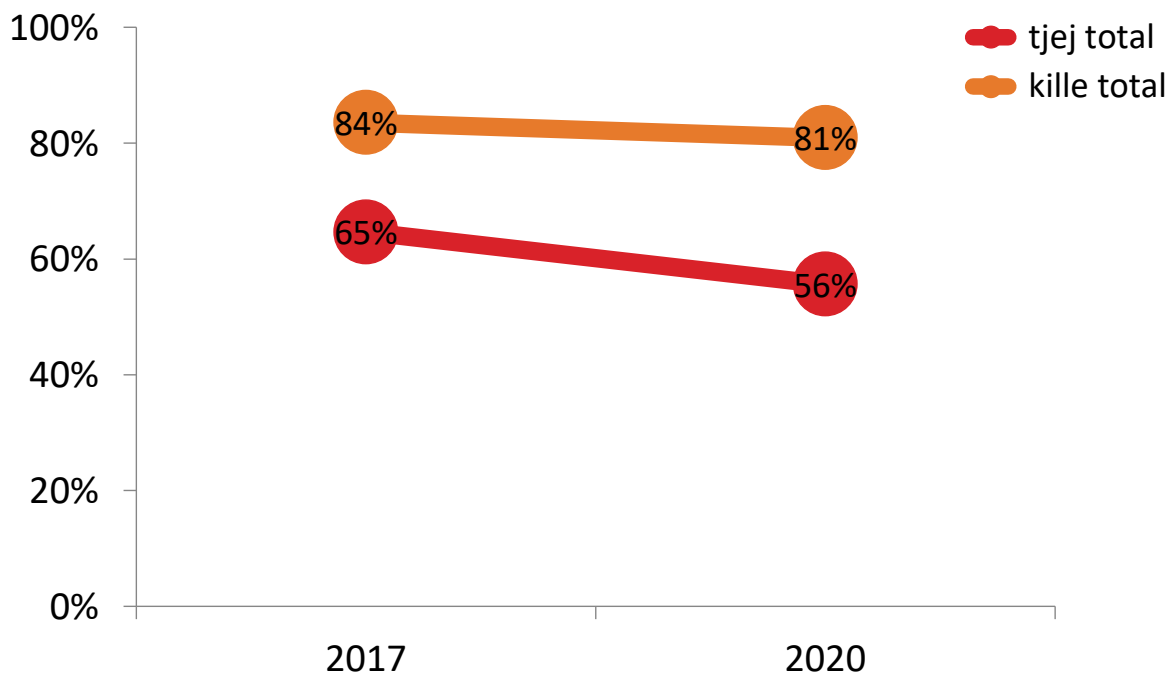

F1a. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Jämförelse till rikssnittet

Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
67%	72%	67%	68%

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2013-2014

F1b. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Jämförelse över tid

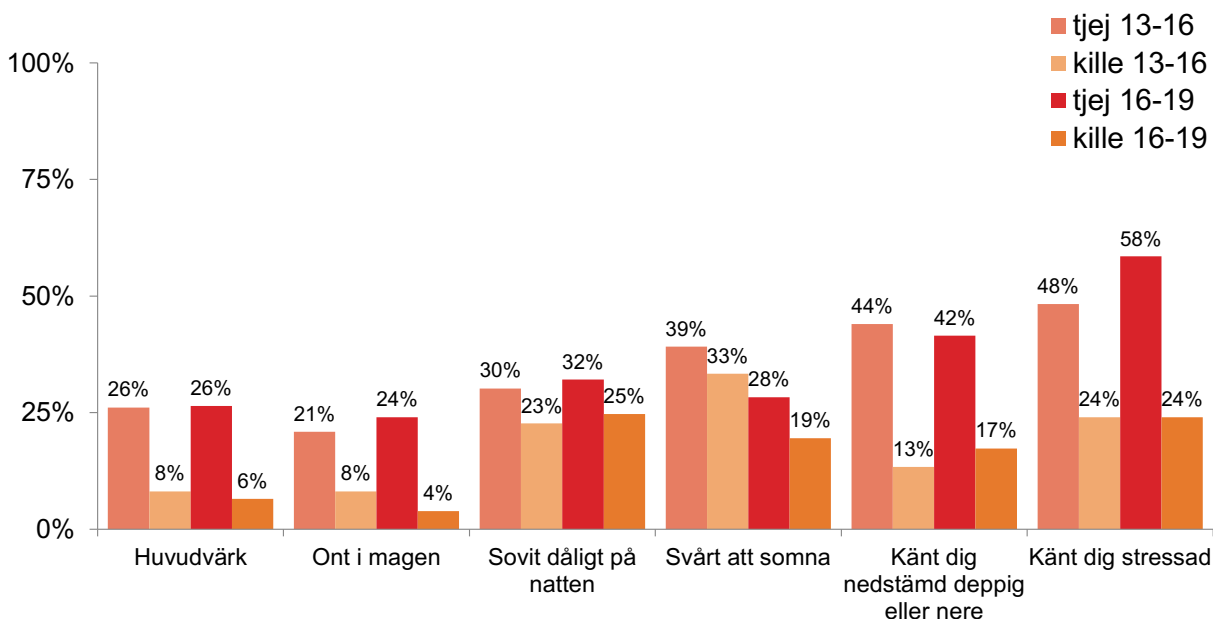
Psykiska och somatiska besvär

Ungdomarna fick svara på frågor om hur ofta de upplever olika psykiska och somatiska besvär, såsom stress, huvudvärk, ont i magen, sömnsvårigheter och nedstämdhet. Enligt MUCF indikerar förekomsten av besvär av ohälsa om de förekommer flera gånger i veckan eller oftare under en längre period. Liknande kategorisering görs i Folkhälsomyndighetens undersökning "Hälsa på lika villkor".

I diagram F2 på nästa sida redovisas andelen ungdomar som har de listade besvären regelbundet, det vill säga flera gånger i veckan eller oftare. Samtliga besvär upplevs i högre grad av tjejer än av killar. Totalt 48-58% av tjejerna uppger att de känner sig stressade och 42-44% uppger att de känt sig nedstämda eller deppiga. Bland killarna uppger 24% att de känt sig stressade och 13-17% att de känt sig nedstämda eller deppiga. Vad gäller svårigheter att somna är skillnaderna mellan kön dock mindre, och killarna i högstadiet uppger i något högre grad än tjejerna i gymnasiet att de haft svårt att somna.

Andelen högstadieelever i Östhammars kommun som upplever svårigheter att somna är på en högre nivå än rikssnittet. Vad gäller gymnasieeleverna är andelen som upplever stress och svårigheter att somna däremot lägre än för rikssnittet.

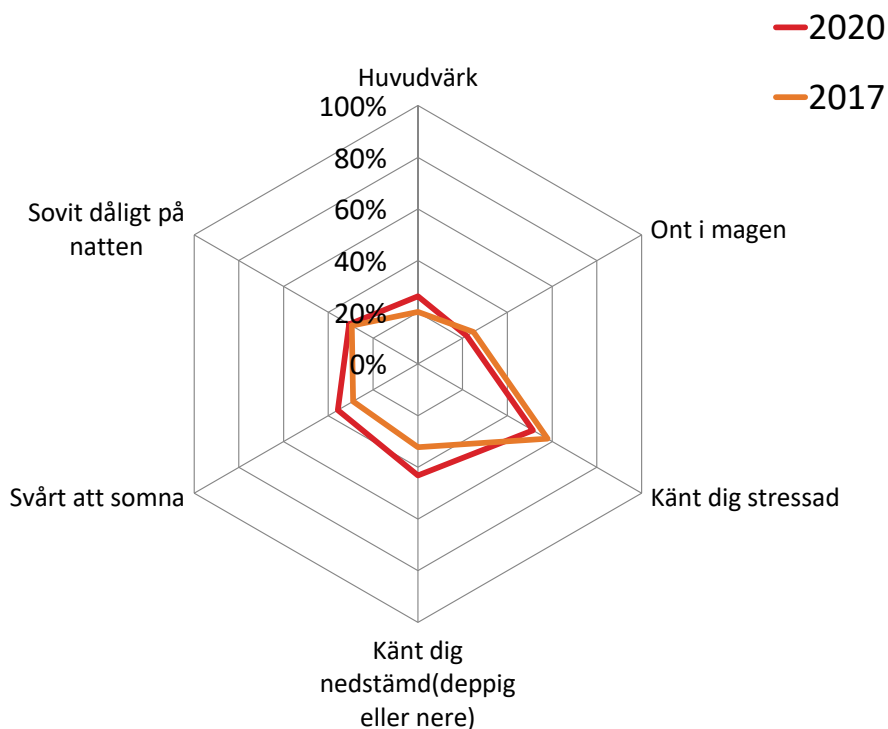
**F2. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare**

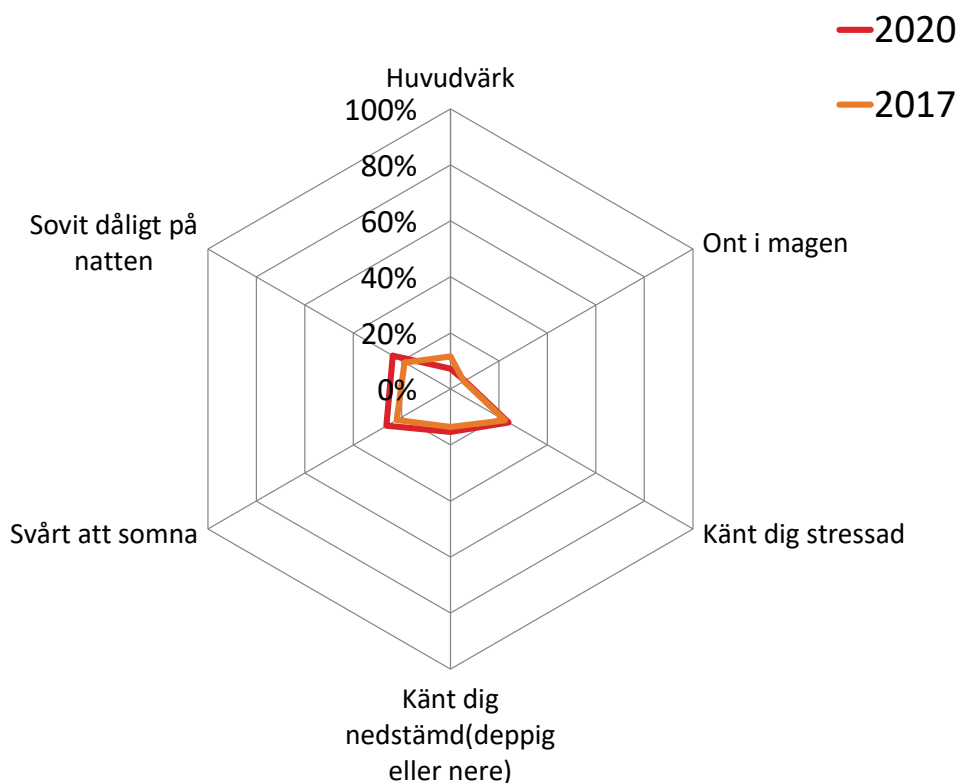
F2a. Andel som svarat att de har besvär flera gånger i veckan eller oftare: Jämförelse till riksnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Huvudvärk	19%	19%	14%	20%
Ont i magen	16%	16%	11%	16%
Känt dig stressad	39%	42%	38%	48%
Känt dig nedstämd, deppig eller nere	32%	29%	27%	30%
Svårt att somna	37%	30%	23%	30%
Sovit dåligt på natten	27%	25%	28%	28%

**F2b_1. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: Jämförelse över tid, tjej**

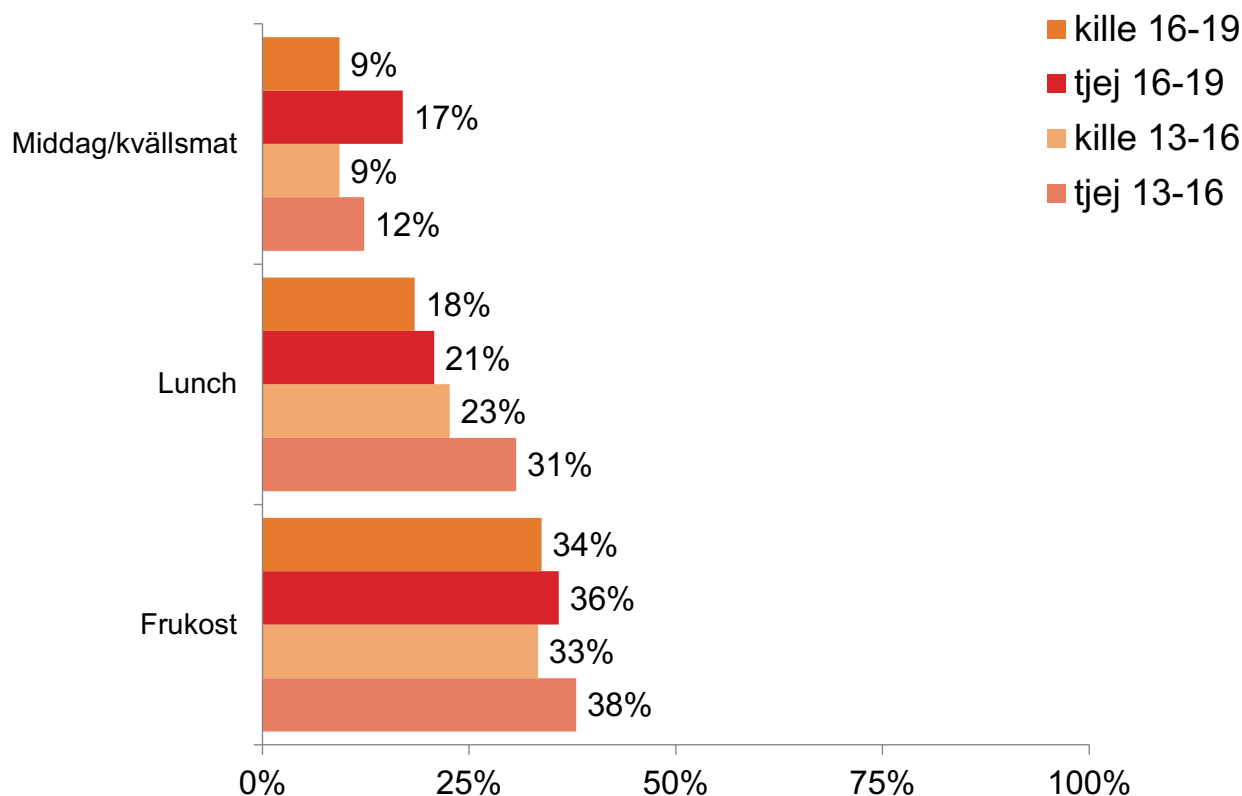
**F2b_2. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: Jämförelse över tid, kille**

Hoppa över måltider

I diagram F3 nedan redovisas andelen ungdomar som svarat att de hoppar över måltider flera gånger i veckan eller oftare. 33-38% svarar att de hoppar över frukosten. Högstadietjejerna svarar i högst grad att de hoppar över frukost och lunch, medan gymnasietjejerna i högre grad hoppar över middag/kvällsmat.

**F3. Hur ofta händer det att du hoppar över följande måltider?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare**

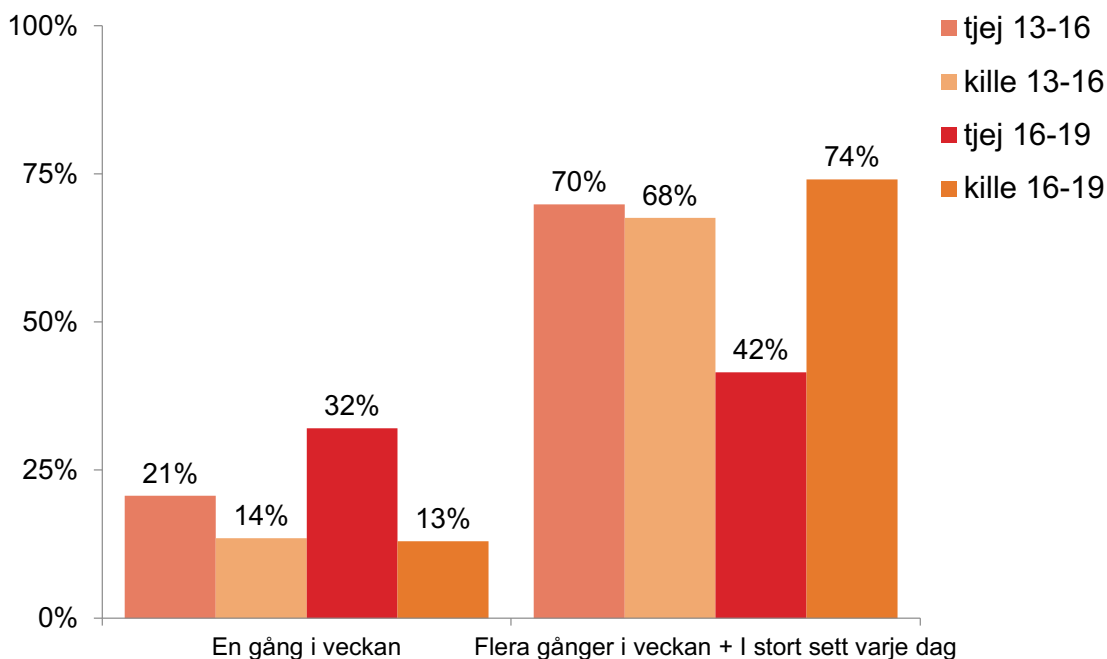
Träning och motion

Fysisk aktivitet är relaterat både till fysisk och psykisk hälsa. Andelen skolbarn som uppnår den rekommenderade mängden fysisk aktivitet (1 timme per dag enligt WHO) är fortsatt låg i Sverige. Det är en levnadsvana som inte har förbättrats över tid, konstaterar Folkhälsomyndigheten.¹ Vad som framgår i diagram F4 på nästa sida är att tjejerna i gymnasiet i lägst utsträckning, 42 %, tränar så att de blir andfådda eller svettas flera gånger i veckan eller oftare. Bland övriga tränar en andel om 68-74 % flera gånger i veckan eller oftare, varav killarna i gymnasiet i högst grad.

I en jämförelse med rikssnittet, se tabell F4a, framkommer att både högstadie- och gymnasieungdomarna i Östhammars kommun tränar minst flera gånger i ungefär lika hög utsträckning som rikssnittet. Andelen som tränar har minskat något över tid (Se diagram F4b).

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor 2013-2014

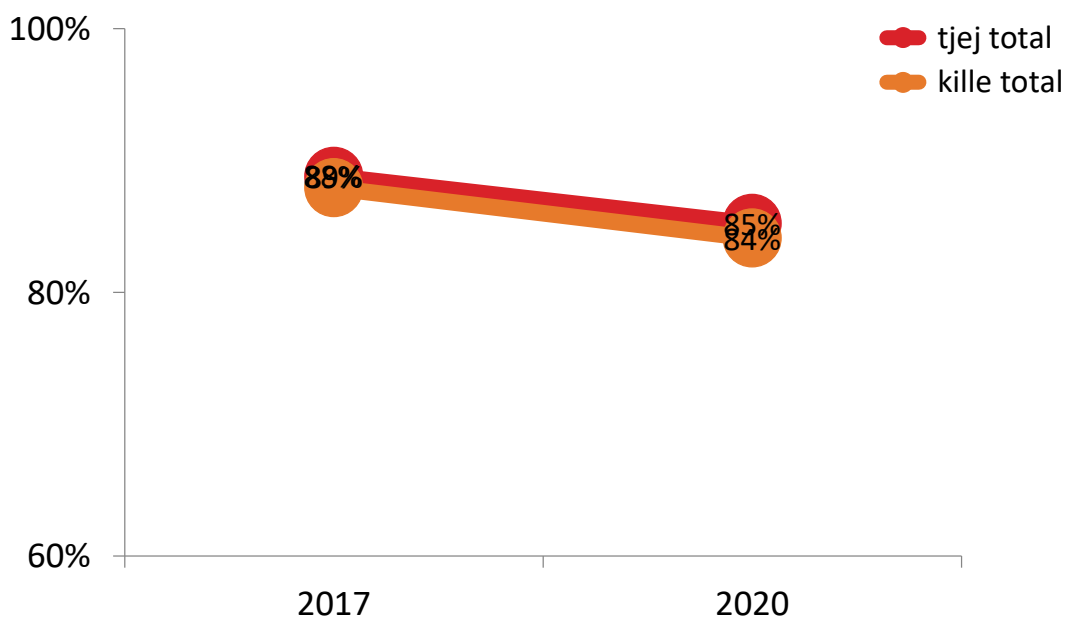
**F4. Hur ofta brukar du träna så att du blir andfådd eller svettas?
Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare**

F4a. Andel som tränar en gång i veckan eller oftare: Jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
En gång i veckan	18%	15%	20%	20%
Flera gånger i veckan + I stort sett varje dag	68%	72%	62%	58%

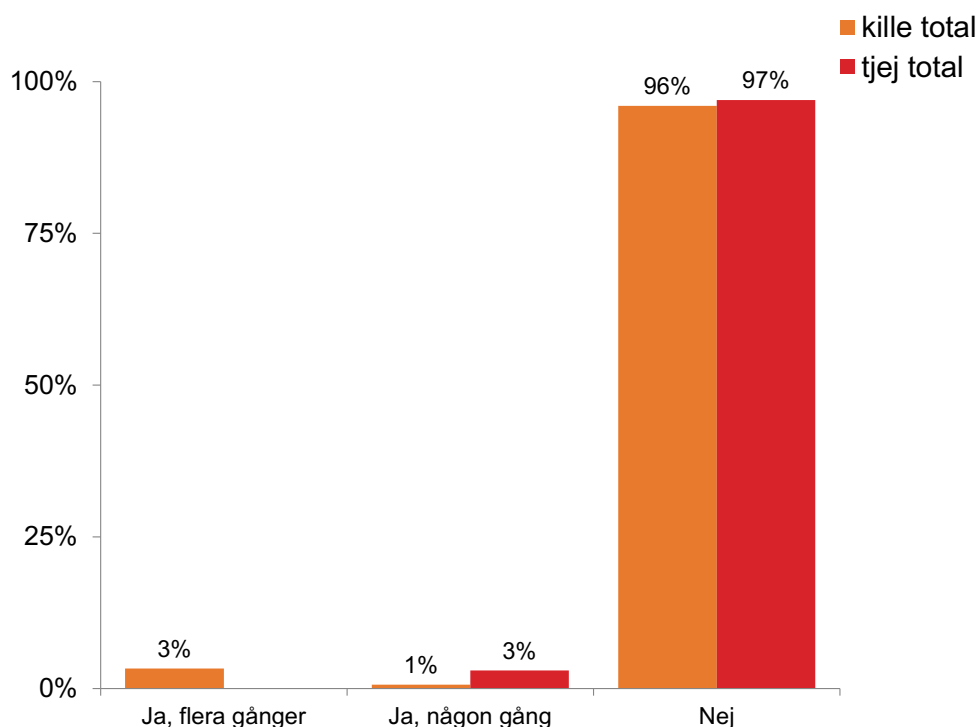
F4b. Andel som tränar en gång i veckan eller oftare: Jämförelse över tid

Prestationshöjande medel

I Lupp-enkäten ställs en fråga om användningen av anabola steroider eller motsvarande medel. En andel om 4% av killarna och 3% av tjejerna svarar att de någon eller flera gånger använt denna typ av medel.

F5. Har du någon gång använt anabola steroider eller andra motsvarande prestationshöjande medel?

Alkohol, tobak och snus

Lupp-enkäten innefattar också frågor om hur ofta man röker, snusar och dricker alkohol. I tabell F6 på följande sida redovisas resultaten för dessa frågor.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) konstaterar att andelen skolelever i Sverige som använder tobak minskat de senaste åren. Vad gäller alkohol konstaterar CAN att såväl andelen alkoholkonsumenter som alkoholkonsumtionen bland svenska elever är på fortsatt historiskt låga nivåer.¹

I Östhammars kommun ser vi att både tjejer och killar i gymnasiet är de som i högst grad röker cigaretter minst en gång per vecka. Killar i gymnasiet är de som snusar i högst grad. Det framgår också att 53-64% av gymnasieungdomarna dricker starköl/cider, vin eller sprit minst en gång per månad, varav tjejerna i högre utsträckning än killarna. Att minst en gång per månad dricka så mycket alkohol att man känner sig full är ungefär lika vanligt bland tjejer och killar i gymnasiet. Vid en jämförelse med rikssnittet framgår det att gymnasieungdomarna i Östhammars kommun dricker alkohol minst en gång i månaden i högre grad. Andelen högstadieungdomar i Östhammars kommun som dricker, snusar och röker är på en liknande nivå som rikssnittet.

3 % av högstadieungdomarna och 34 % av gymnasieungdomarna svarar vidare att de får dricka alkohol för sina föräldrar, se diagram F7. 34 % av gymnasieungdomarna svarar att de inte vet.

¹ CAN: Skolelevers drogvanor 2018

F6. Hur ofta brukar du...

	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Röka cigaretter?				
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	96%	99%	89%	88%
Minst en gång per vecka	4%	1%	11%	12%
Snusa?				
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	98%	89%	94%	75%
Minst en gång per vecka	2%	11%	6%	25%
Dricka folköl?				
Aldrig/Sällan	96%	91%	85%	70%
Minst en gång per månad	4%	9%	15%	30%
Dricka starköl, starkcider, alkoholäsk, vin eller sprit?				
Aldrig/Sällan	89%	86%	36%	47%
Minst en gång per månad	11%	14%	64%	53%
Hur ofta dricker du så mycket alkohol att du känner dig full?*				
Aldrig/Sällan	40%	55%	18%	21%
Minst en gång per månad	60%	45%	82%	79%

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

F6a. Jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Röker minst en gång per vecka	4%	3%	12%	9%
Snusar minst en gång per vecka	6%	4%	17%	16%
Dricker folköl minst en gång i månaden	7%	6%	25%	20%
Dricker starköl, starkcider, alkoholäsk, vin eller sprit minst en gång i månaden	12%	11%	58%	48%
Dricker alkohol så att de känner sig fulla minst en gång per månad*	54%	52%	79%	74%

F6b. Jämförelse över tid

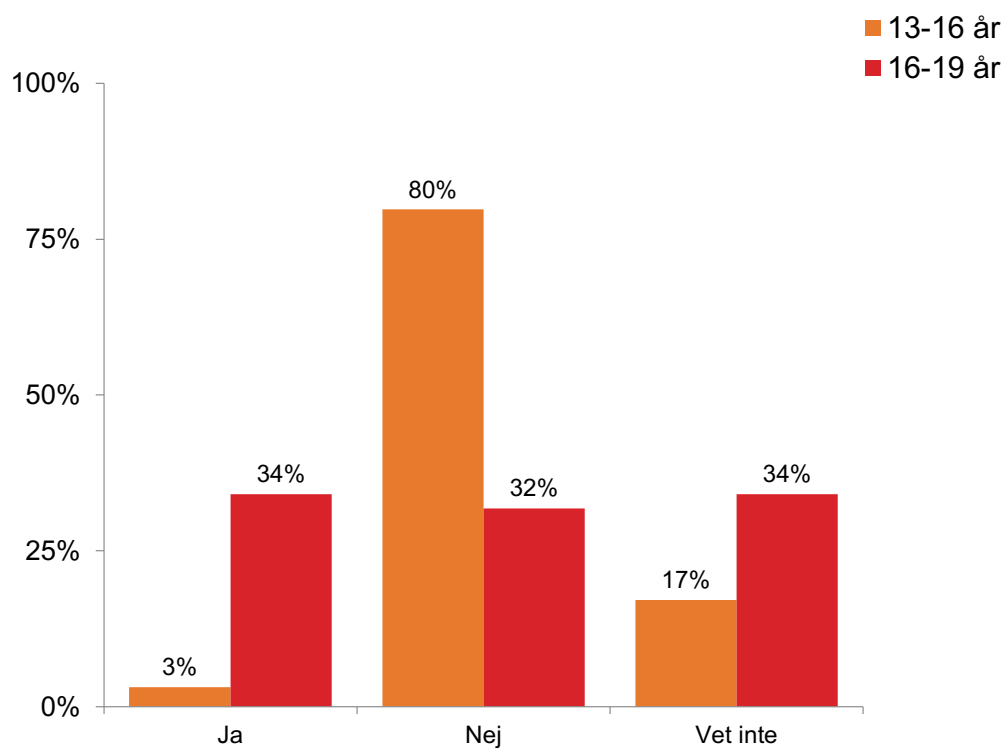
	Tjej		Kille	
	2020	2017	2020	2017
Röker minst en gång per vecka	6%	8%	7%	5%
Snusar minst en gång per vecka	13%	6%	23%	19%
Dricker folköl minst en gång i månaden	8%	7%	20%	16%
Dricker starköl, starkcider, alkoholäsk, vin eller sprit minst en gång i månaden	28%	29%	34%	27%
Dricker alkohol så att de känner sig fulla minst en gång per månad*	76%	67%	72%	68%

F6c. Hur får du oftast tag på alkohol?

Besvarades endast av de som någon gång druckit alkohol

	Andel 2020
Från kompisar, kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner	39%
På annat sätt	39%
Får från mina föräldrar	4%
Från annan vuxen	22%
Köper själv i affären	0%
Tar från mina föräldrar utan att de vet om det	39%
Från syskon	0%
Handlar utomlands	0%
Tillverkar själv	0%
Beställer på internet	4%

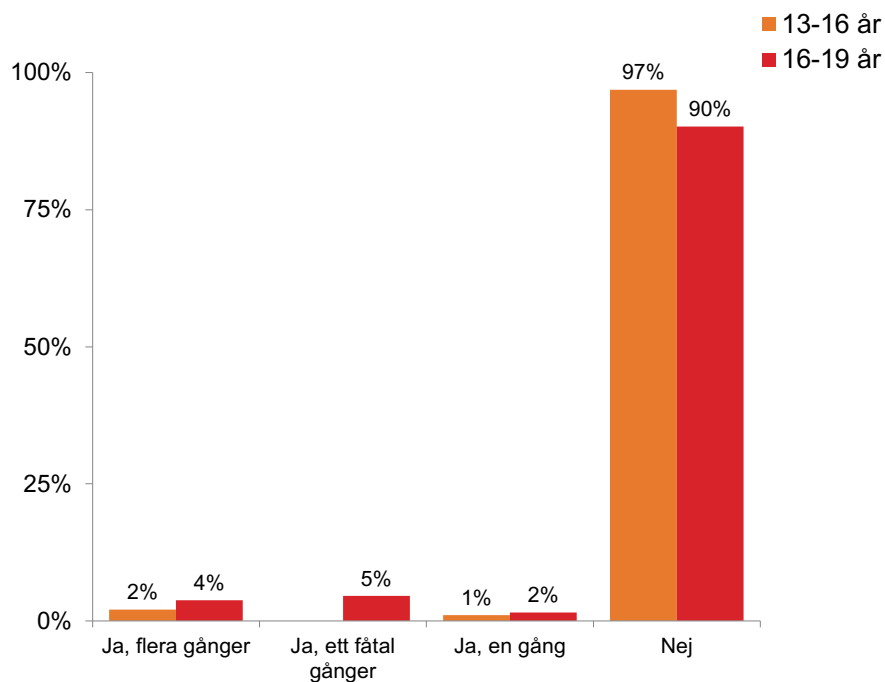
F7. Får du dricka alkohol för din/dina föräldrar?

Narkotika

Lupp-enkäten innefattar även frågor om narkotikaanvändning. 3% av högstadieungdomarna och 11% av gymnasieungdomarna svarar att de en eller flera gånger har använt narkotika. Som det framgår i diagram F8b på följande sida är hasch den vanligaste drogsorten. De flesta av de som använt droger har fått tag på det från någon person på orten eller på annat sätt, se diagram F8c. Det är inga större skillnader mellan Östhammars kommuns resultat och rikssnittet.

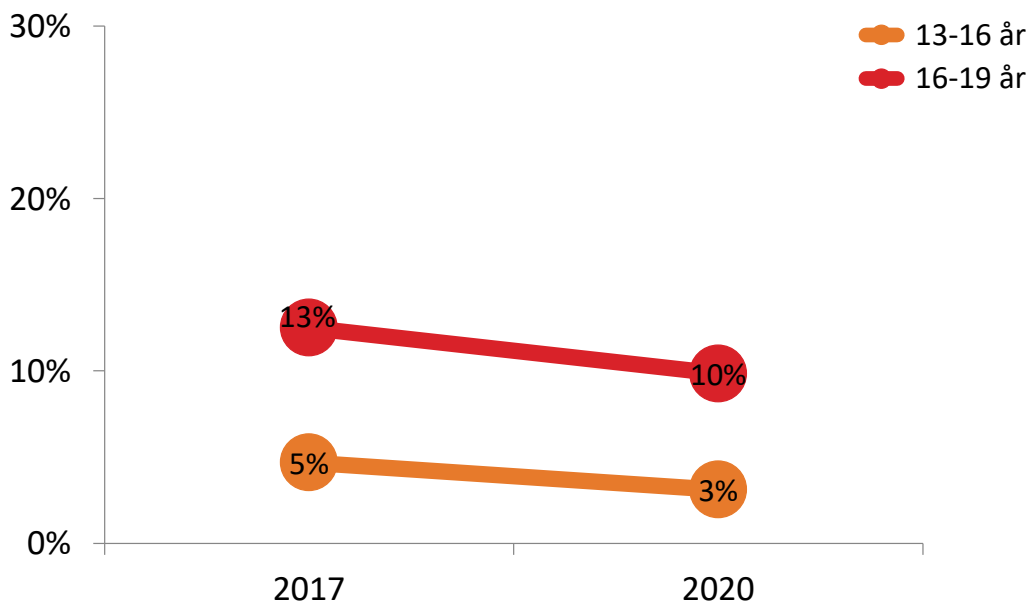
F8. Andel som använt narkotika

F8a_1. Andel som använt narkotika. Jämförelse till rikssnittet

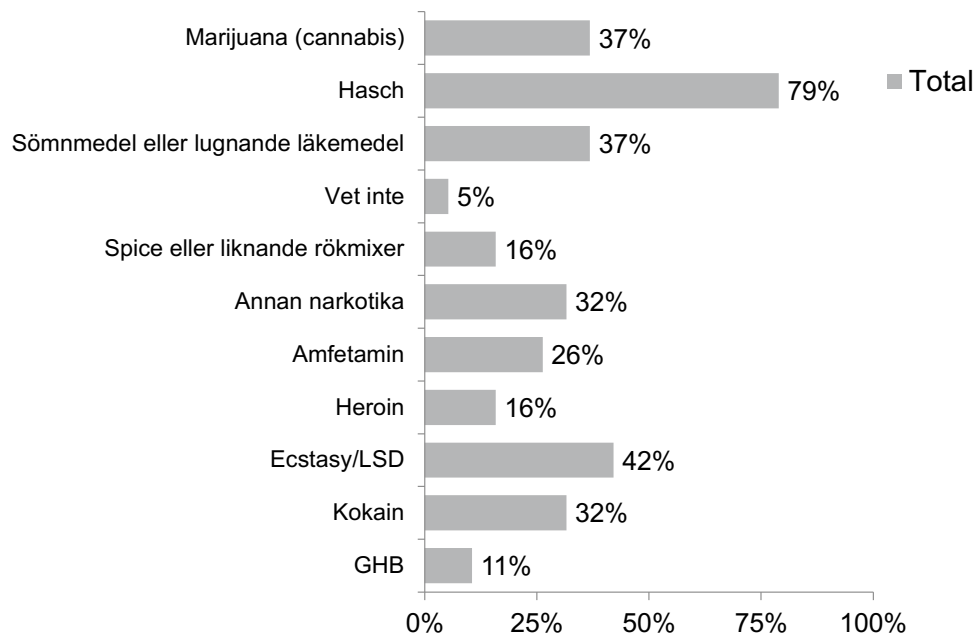
Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
3%	4%	11%	12%

F8a_2. Andel som använt narkotika. Jämförelse över tid

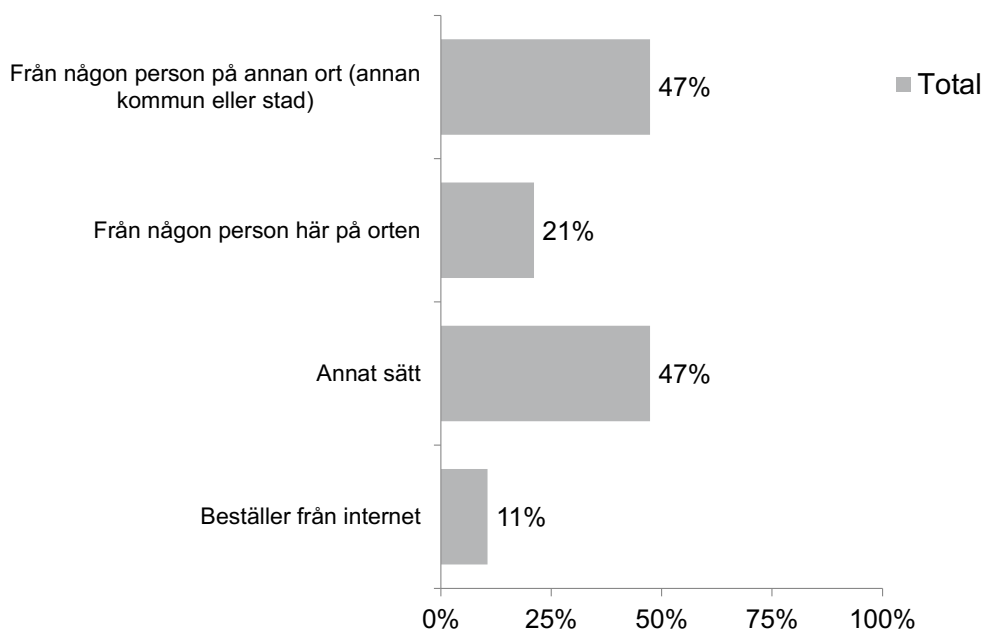
F8b. Vilken eller vilka typer av narkotika har du använt?

Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika

F8c. Hur fick du/får du tag på narkotika?

Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika

Fördjupat om hälsa

Orsakerna till ökningen av psykisk ohälsa och psykosomatiska besvär bland unga i Sverige förklaras ofta, åtminstone till viss del, av den ökade individualiseringen i samhället. Vi har idag stora valmöjligheter, vilket är positivt, men samtidigt kan det vara så att förmågan att hantera dessa val inte har utvecklats i samma takt. Andra förklaringar som tas upp är ökad skolstress, bland annat utifrån den reformerade grundskolan.¹ Det finns även studier där ungdomar själva uttrycker att skolan är en viktig anledning till att de känner sig stressade och mår dåligt. Där lyfts skolarbetet som en källa till stress, och särskilt gäller detta tjejer. Samtidigt som tjejer presterar bättre i skolan än killar, och får bättre betyg och bättre resultat på prov som mäter kunskapsnivån i olika ämnen, är psykosomatiska symtom är dubbelt så vanliga bland tjejer. Det innebär att sambandet mellan skolprestationer och psykisk ohälsa är komplext och påverkas av många faktorer. Könsskillnader i skolresultat och psykisk ohälsa kan bero på biologiska faktorer, strukturella faktorer och förväntningar knutna till kön. Till strukturella faktorer hör bland annat utvecklingen på arbetsmarknaden och ökade utbildningskrav. Många kvinnodominerade yrken, inom exempelvis vård och utbildning, kräver numera högre utbildning. Detta kan påverka synen på framtiden, engagemanget i skolan och upplevelsen av stress. Förväntningar knutna till kön handlar om att flickor och pojkar ställs inför olika möjligheter och hinder i sin vardag och att de reagerar på och hanterar påfrestningar olika.² Övriga saker som ofta omnämns i forskning som orsaker till den psykiska ohälsan bland unga är den tekniska utvecklingen, sociala normer och att unga har höga ambitioner och krav på sig själva.³

Vad som framkommer i delen om hälsa är att de flesta ungdomarna i Östhammars kommun mår bra. Samtidigt framgår att det finns tydliga skillnader i ungas hälsa utifrån kön. Bland annat framgår att tjejer har klart mer besvär med regelbundna psykiska och somatiska besvär än vad killar har och i lägre grad skattar sin hälsa som bra. Totalt 56% av tjejerna skattar sin hälsa som bra, jämfört med 81% av killarna. Tjejer har även i högre grad problem med stress, nedstämdhet, huvudvärk, magont och dålig sömn. För att få ännu mer fördjupad information om vad som samvarierar ungas hälsa har sambandsanalyser gjorts utifrån antal bakgrundsvariabler.

De ungdomar som mår sämre

Som tidigare nämnt mår alltså tjejer sämre än killar. Vad som också framgår är att det finns vissa skillnader baserat på ytterligare faktorer. Vad som framgår är att hbtq-personer och personer som har en funktionsvariation mår sämre än övriga. Det gäller såväl den självskattade hälsan som problem med regelbundna psykiska och somatiska besvär.

Ett ytterligare samband som framkommer är att en sämre hälsa och missnöje med skolan samvarierar. Även detta gäller såväl den självskattade hälsan som regelbundna besvär av psykisk och somatisk karaktär. Därmed framgår att ungas hälsa samvarierar med trivsel i skolan.

Vad som också framgår är att de som oroar sig för sina föräldrars ekonomi och/eller är mindre nöjda med sin ekonomi skattar sin hälsa som sämre. De som mår sämre har även en mer negativ framtidssyn. Även de som saknar fritidsaktiviteter samt har ett lågt förtroende för vuxna i allmänhet mår sämre än övriga.

¹ SOU 2009:64, SOU 2010:80, Folkhälsomyndigheten 2016: Skolprestationer, skolstress och psykisk ohälsa bland tonåringar, Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2013/2014

² Barnombudsmannen 2015: Könsskillnader i skolresultat och psykisk ohälsa. Temarapport Max18

³ SOU 2009:64, SOU 2010:80, Folkhälsomyndigheten 2016: Skolprestationer, skolstress och psykisk ohälsa bland tonåringar, Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2013/2014

G. Arbete

I detta avsnitt ställs några frågor om arbete och företagande.

Arbetsmarknaden har de senaste åren förändrats och detta har påverkat unga i stor grad. Etableringsåldern har ökat och likaså har kraven på kompetens och utbildning kraftigt ökat. Enligt Folkhälsomyndigheten är en ökad medvetenhet bland unga om dessa krav och svårigheter något som påverkar ungas hälsa. Enligt flera studier oroar sig även många unga över framtiden och möjligheten att få ett arbete.¹

En fullföljd gymnasieutbildning är det viktigaste för att unga senare ska få ett arbete.² En annan sak som även kan vara viktig för kommunen är att arbeta för att fler ungdomar får möjligheten till arbetserfarenhet via extrajobb och sommarjobb, vilket också kan öka chanserna för en senare etablering på arbetsmarknaden.

I rapporten "Unga röster 2016" framkommer det också att många ungdomar efterfrågar mer praktik, mer information från skolan om hur arbetsmarknaden fungerar, mer studiebesök och möjligheten att få träffa olika personer som berättar om sina yrken.³

67 % av gymnasieungdomarna och 25% av högstadiungdomarna i Östhammars kommun hade ett sommarjobb i somras

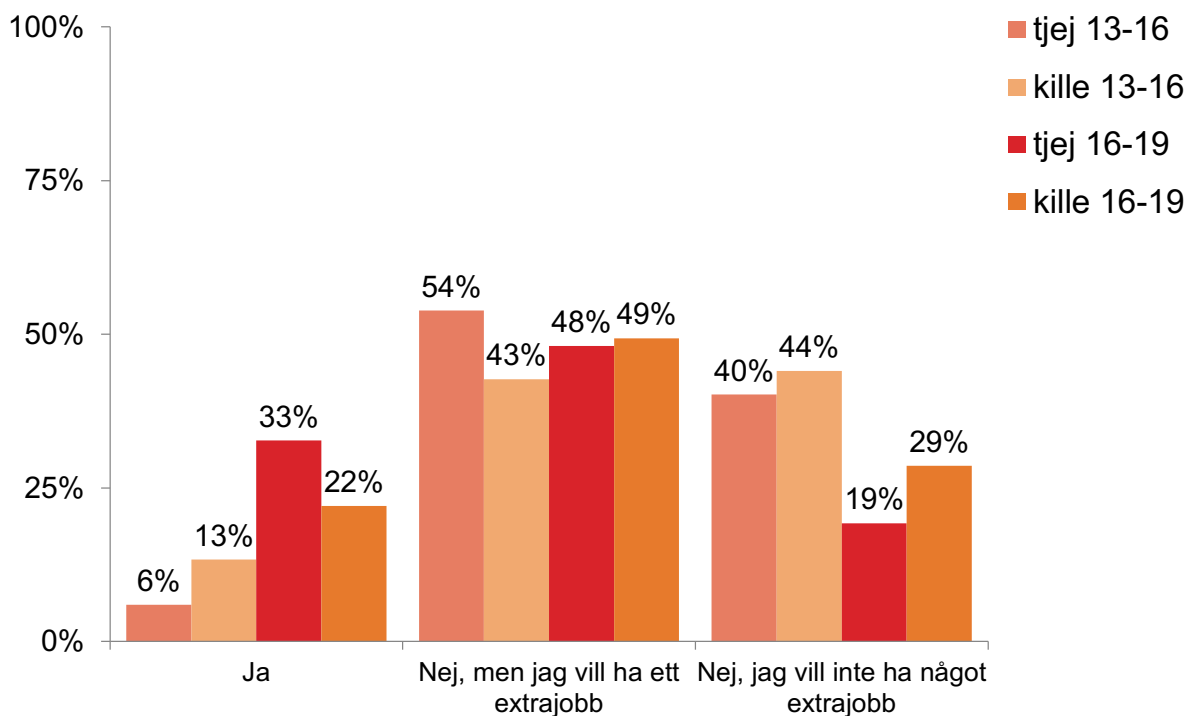
¹ Se exempelvis: Linneuniversitet 2016 "Sveriges ungdomar om framtiden." eller Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

² Folkhälsomyndigheten 2018 "Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?"

³ Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

En andel om 9% av högstadieungdomarna och 27% av gymnasieungdomarna har ett extrajobb. Drygt hälften svarar att de skulle vilja ha ett extrajobb. Tjejer i högstadiet är de som i högst grad svarar att de skulle vilja ha ett extrajobb medan tjejer i gymnasiet är de som högst grad redan har ett extrajobb. Andelen gymnasieungdomar med extrajobb totalt sett har även ökat över tid. Vid en jämförelse med rikssnittet framgår det att andelen med extrajobb i Östhammars kommun är på en liknande nivå.

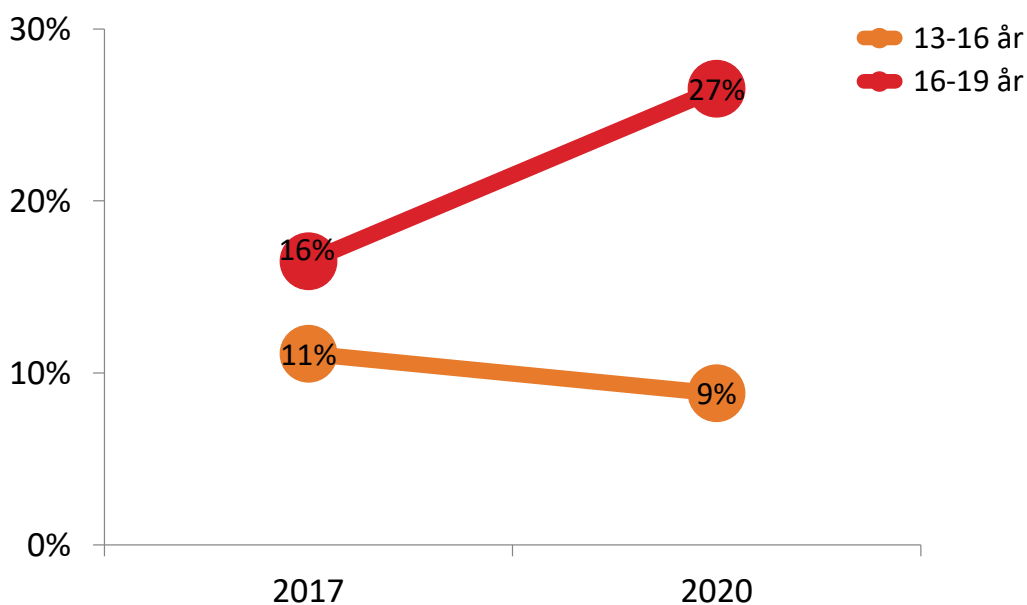
G1. Har du något extrajobb just nu?

G1a. Andel med extrajobb just nu: Jämförelse till rikssnittet

Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
9%	13%	27%	30%

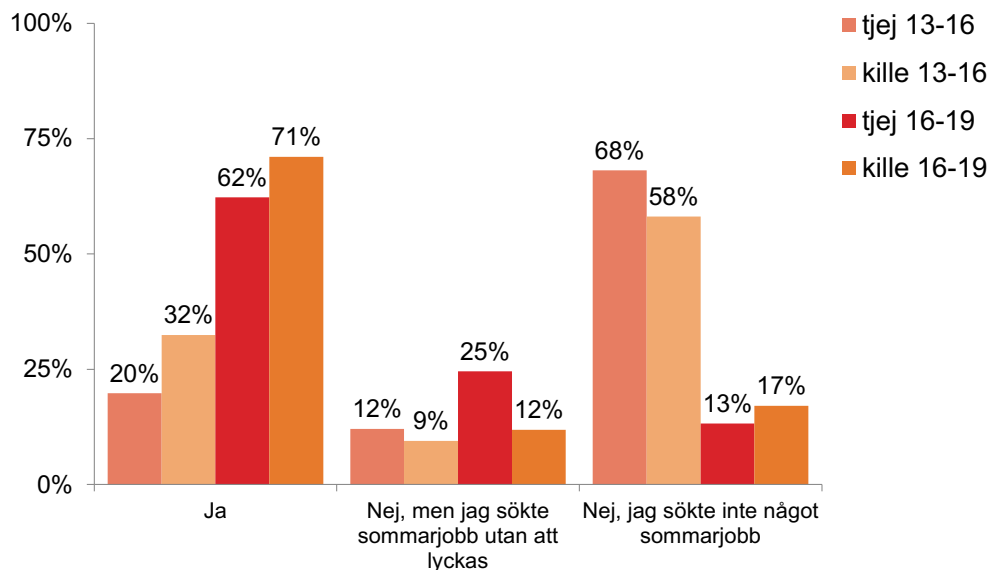
G1b. Andel med extrajobb just nu: Jämförelse över tid

Andelen högstadieungdomar som har haft ett sommarjobb den senaste sommaren är 25%. Motsvarande andel bland gymnasieungdomarna är klart högre, 67%. Andelen gymnasieungdomar som haft ett sommarjobb senaste sommaren har dock minskat sedan 2017 då 86% hade haft ett sommarjobb. För högstadiet har andelen som haft ett sommarjobb däremot ökat något. Jämfört med rikssnittet har ungdomarna i Östhammars kommun i högre grad haft ett sommarjobb.

Majoriteten av högstadieungdomarna fick sitt sommarjobb genom någon i den egna familjen, se diagram G2c på nästa sida. Det vanligaste svaret bland gymnasieungdomarna är att man fått jobbet genom att själv kontakta arbetsplatsen (tjejerna) eller på annat sätt (killarna).

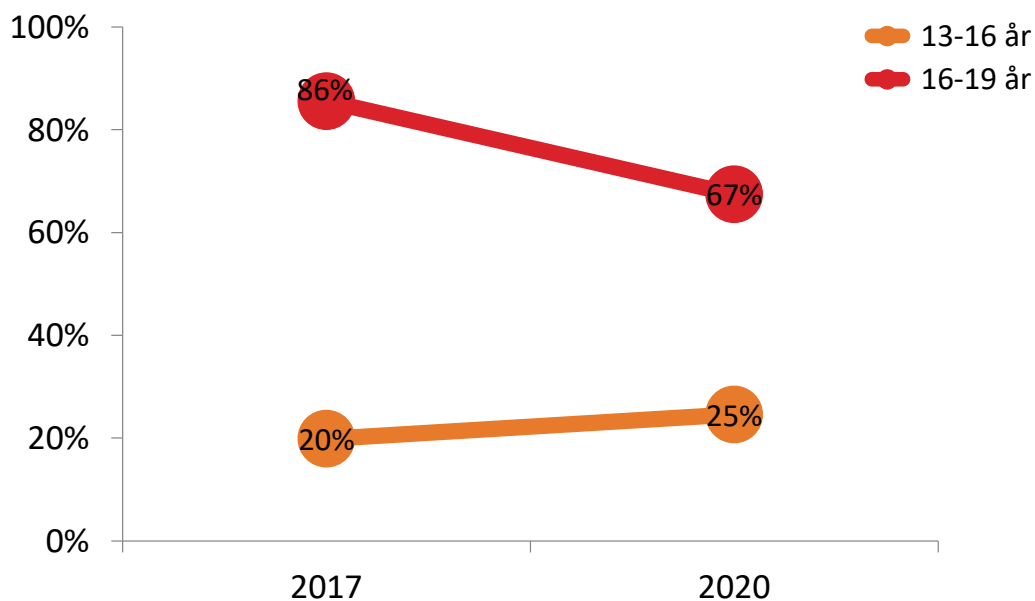
G2. Hade du ett sommarjobb i somras?

G2a. Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse till rikssnittet

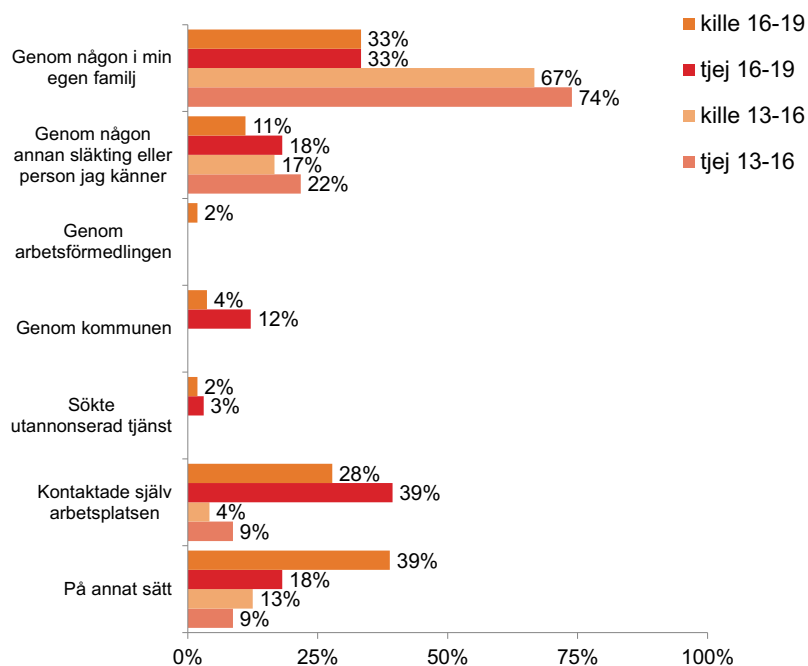
Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
25%	16%	67%	60%

G2b. Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse över tid

G2c. Hur fick du ditt sommarjobb?

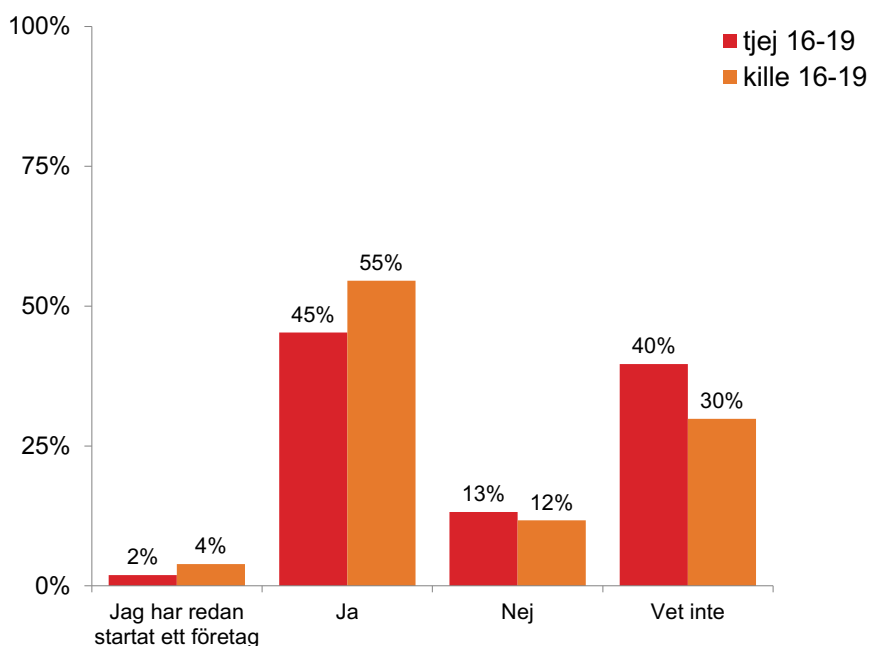
Besvarades endast av de som hade ett sommarjobb i somras

Inställning till eget företagande

Gymnasieungdomarna fick svara på en fråga om deras inställning till att starta eget företag. 45% av tjejerna och 55% av killarna svarar att de skulle kunna tänka sig att starta eget i framtiden. Därutöver svarar 4% av killarna och 2% av tjejerna att de redan har ett företag. Andelen som skulle kunna tänka sig att starta eget företag i framtiden är på en något lägre nivå för Östhammars kommun än för rikssnittet.

G3. Skulle du kunna tänka dig att starta eget företag i framtiden?

G3a. Skulle du kunna tänka dig att starta eget företag i framtiden? Andel "Ja" Jämförelse till rikssnittet

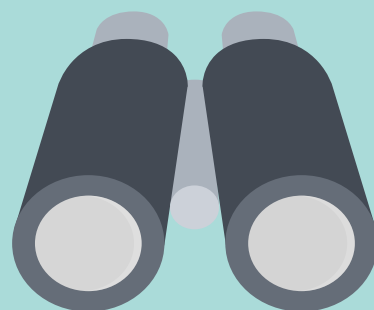
Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
51%	58%

H. Framtid

I det sista avsnittet i Lupp-enkäten ställs frågor om hur ungdomarna ser på framtiden, vad de vill göra och huruvida de planerar att flytta från kommunen.

Som tidigare nämnts i avsnittet om arbete så oroar sig många ungdomar över framtiden. I rapporten "Unga röster 2016" svarar hela 4 av 10 att de känner oro för framtiden. I samma studie framkommer det att oron ökar i takt med ungdomarnas ålder.¹

Tjejer tror i klart högre grad än killar att de kommer läsa vidare efter gymnasiet

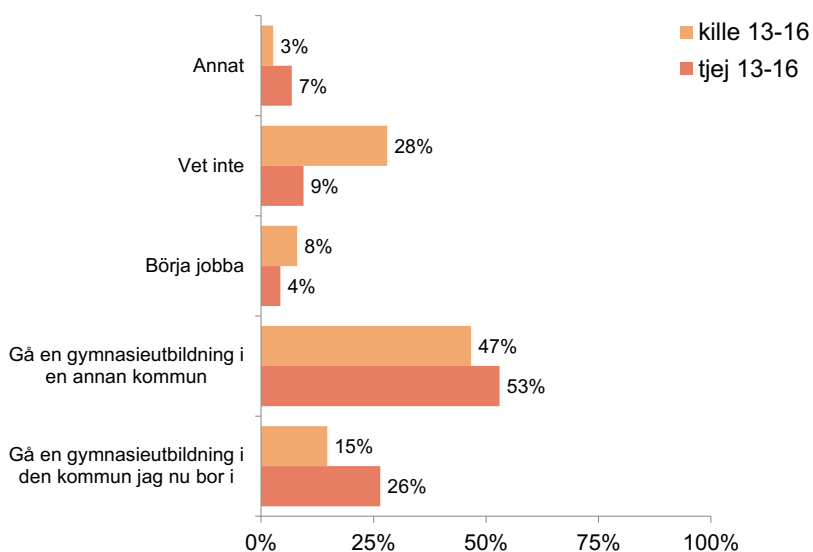
¹ Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

Vad unga i högstadiet vill och tror de kommer göra

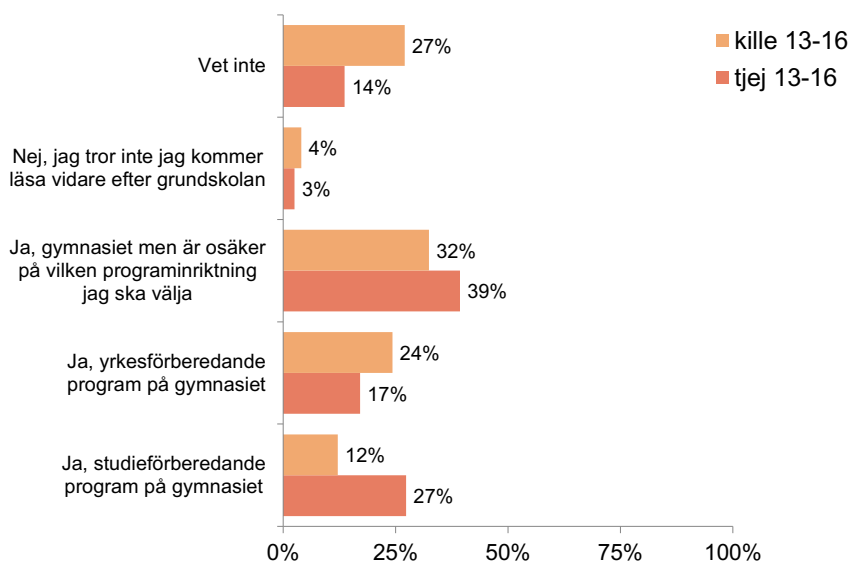
En stor majoritet av tjejerna i högstadiet skulle helst gå en gymnasieutbildning (i kommunen eller på annan ort) efter grundskolan, se diagram H1a. Även majoriteten av killarna vill helst gå en gymnasieutbildning. 28% av killarna uppger dock att de inte vet och 8% vill börja jobba.

Som det framgår i diagram H1b svarar en stor majoritet av högstadieungdomarna att de kommer läsa vidare på gymnasiet, direkt eller senare. 27% av killarna vet dock inte om de kommer att läsa vidare.

H1a. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter grundskolan?

H1b. Tror du att du kommer läsa vidare efter grundskolan (direkt eller senare)?

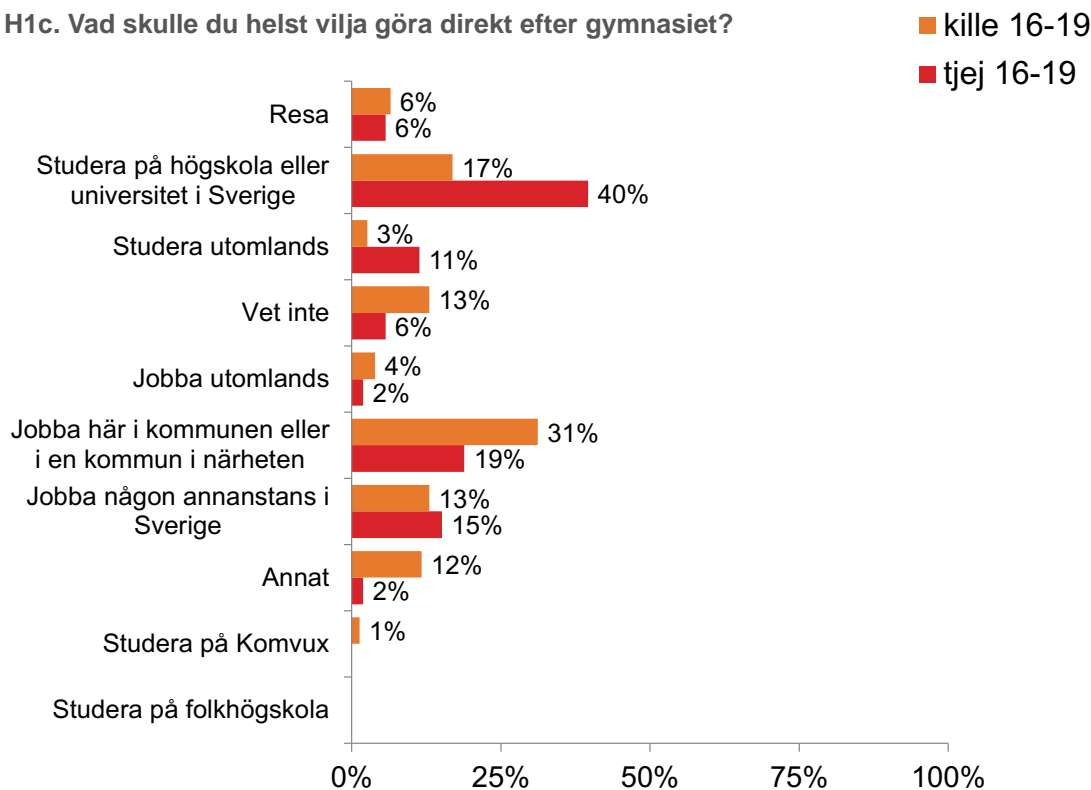

Vad unga i gymnasiet vill och tror de kommer göra

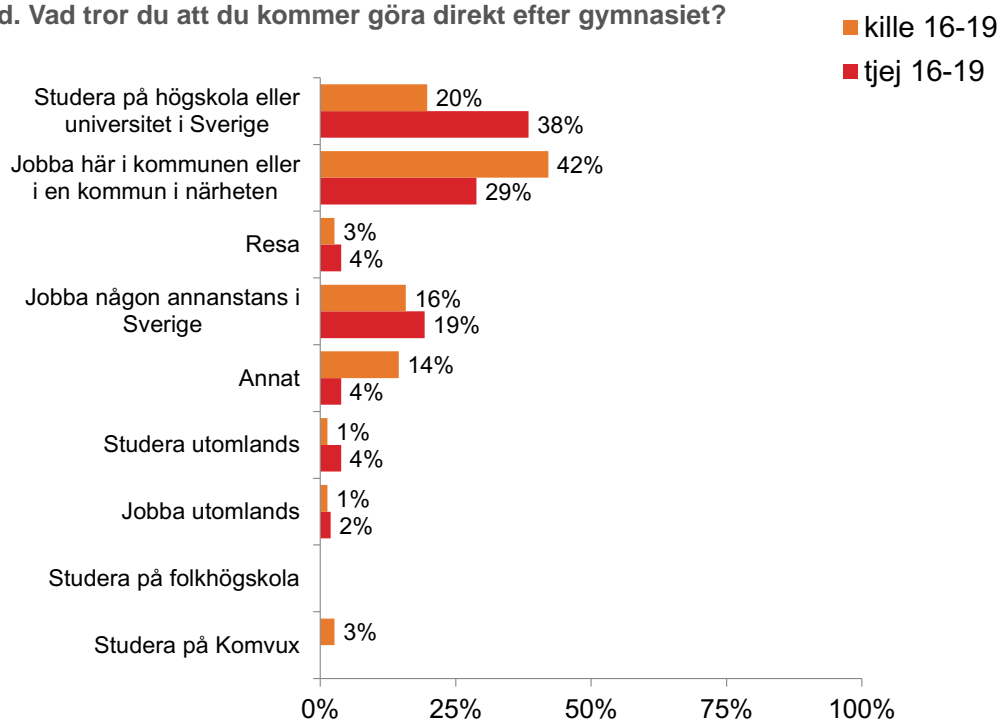
Det vanligaste svaret bland tjejerna i gymnasiet är att de vill studera på högskola eller universitet i Sverige efter gymnasiet, se diagram H1c. Bland killarna är det däremot vanligast att vilja börja jobba (i kommunen eller i en kommun i närheten). 13-15% av både tjejerna och killarna vill jobba någon annanstans i Sverige.

De flesta ungdomar tror att de kommer att jobba eller studera på högskola eller universitet i Sverige direkt efter gymnasiet. En mycket större andel tjejer än killar svarar att de tror att de kommer studera och en större andel killar svarar att de tror att de kommer att jobba.

H1c. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter gymnasiet?

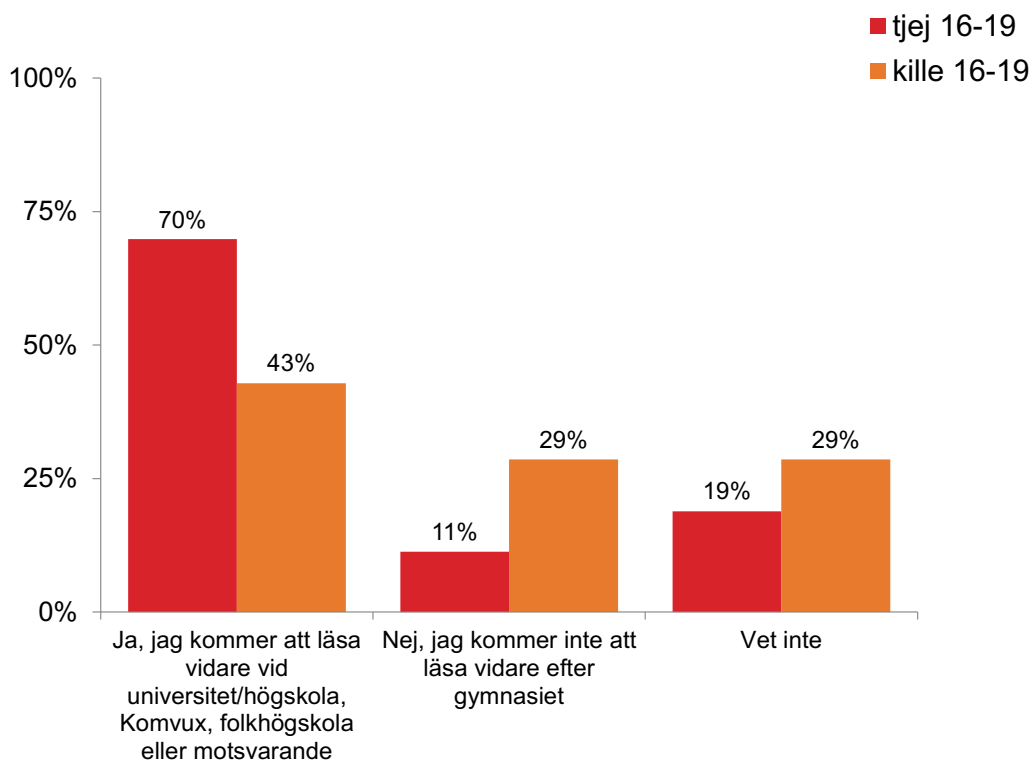

H1d. Vad tror du att du kommer göra direkt efter gymnasiet?

Drygt hälften av gymnasieungdomarna svarar att de tror att de kommer läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare, och resultatet är på en lägre nivå än rikssnittet. Andelen tjejer som tror att de kommer läsa vidare är större än andelen killar och har även ökat över tid medan andelen killar som tror det minskat.

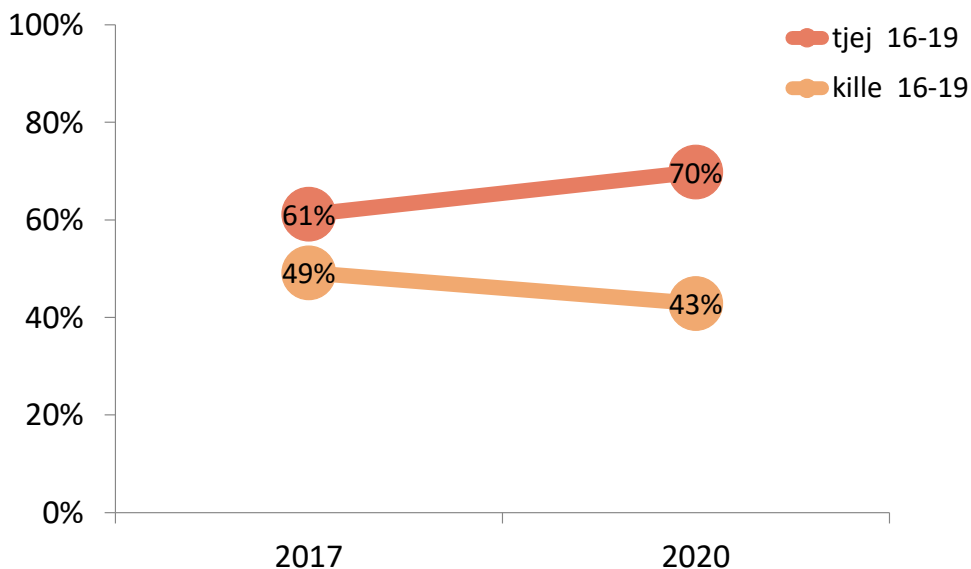
H2. Tror du att du kommer läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare?

H2a. Tror du att du kommer läsa vidare? Jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun	Riket gymnasiet
Ja	53%	64%
Nej	21%	14%
Vet inte	26%	22%

H2b. Tror du att du kommer läsa vidare? Jämförelse över tid

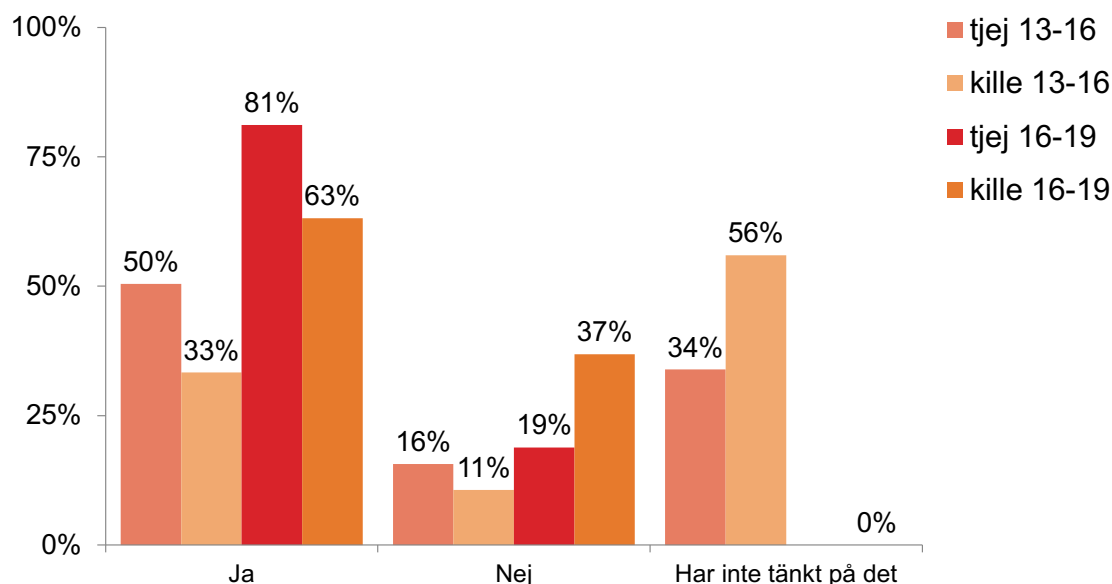

Flytta eller stanna i kommunen

Andelen som tror att de kommer att flytta från kommunen där de bor är högst bland gymnasieeleverna, och främst tjejerna. Även bland högstadieungdomarna tror tjejerna i högre utsträckning att de kommer att flytta.

Andelen som tror att de kommer flytta bland högstadieungdomarna i Östhammars kommun är högre än rikssnittet. Gymnasiets resultat är på en liknande nivå som rikssnittet.

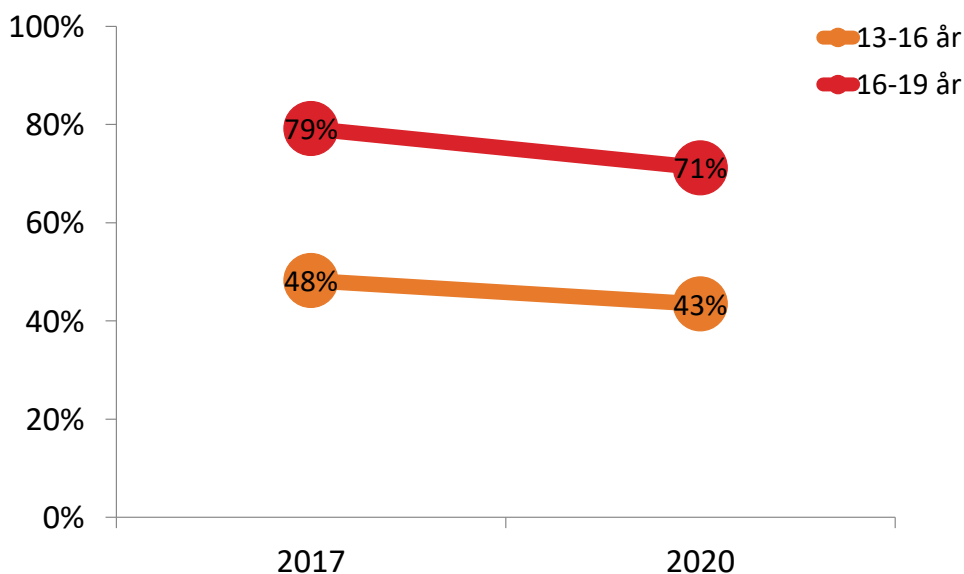
H4. Tror du att du kommer att flytta från kommunen där du bor?

H4a. Andelen som tror de kommer flytta: Jämförelse till rikssnittet

Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
43%	37%	71%	73%

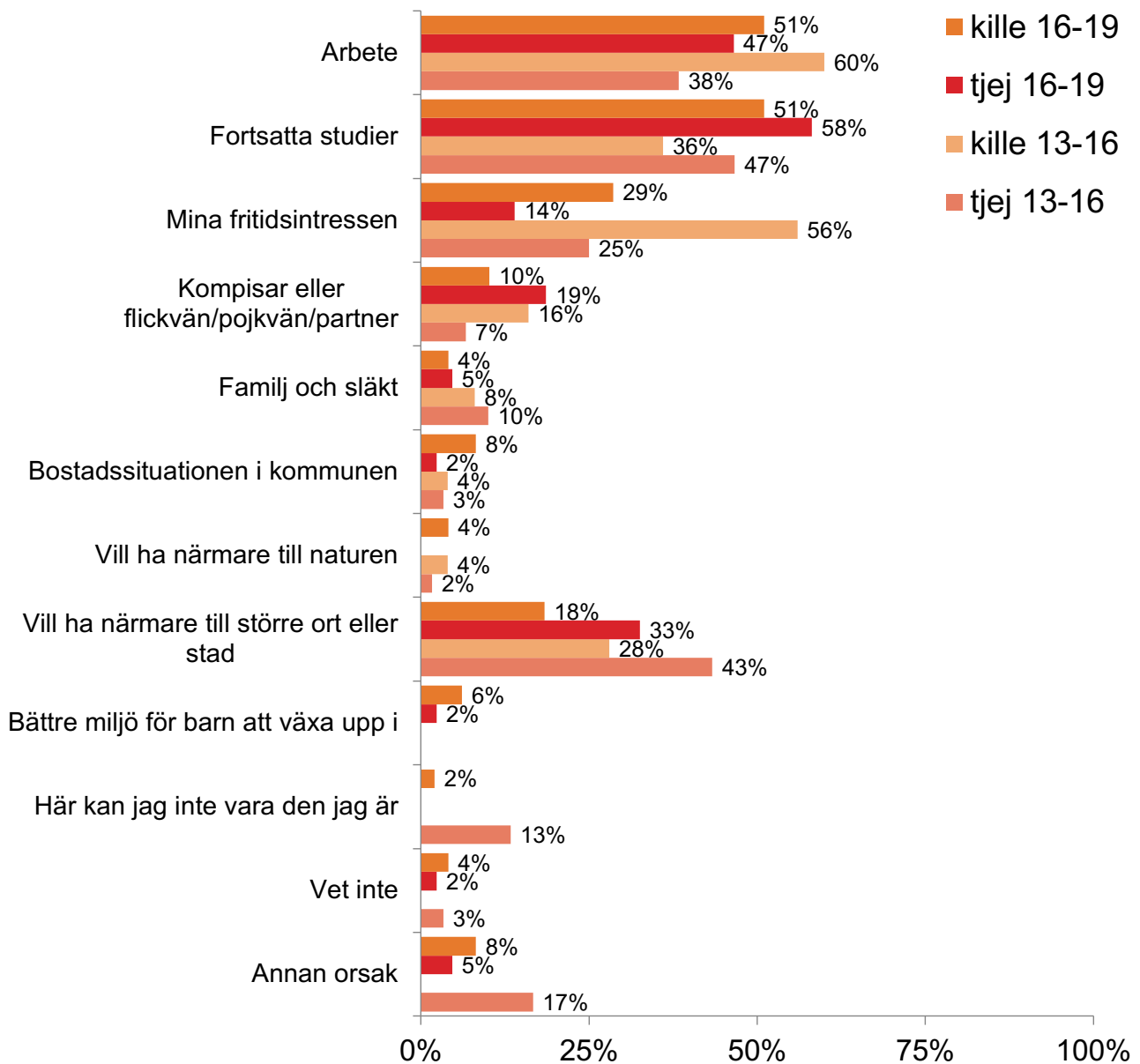
H4b. Andelen som tror de kommer flytta: Jämförelse över tid

De som svarade att de tror att de kommer flytta fick svara på en följdfråga om varför. Det vanligaste svaret bland tjejerna är på grund av studier. Bland gymnasiekillarna är det lika vanligt att tro att man kommer att flytta på grund av studier som på grund av arbete. Bland högstadiekillarna har däremot störst andel svarat att de tror att de kommer flytta på grund av arbete, följt av på grund av fritidsintressen.

H4c. Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen?

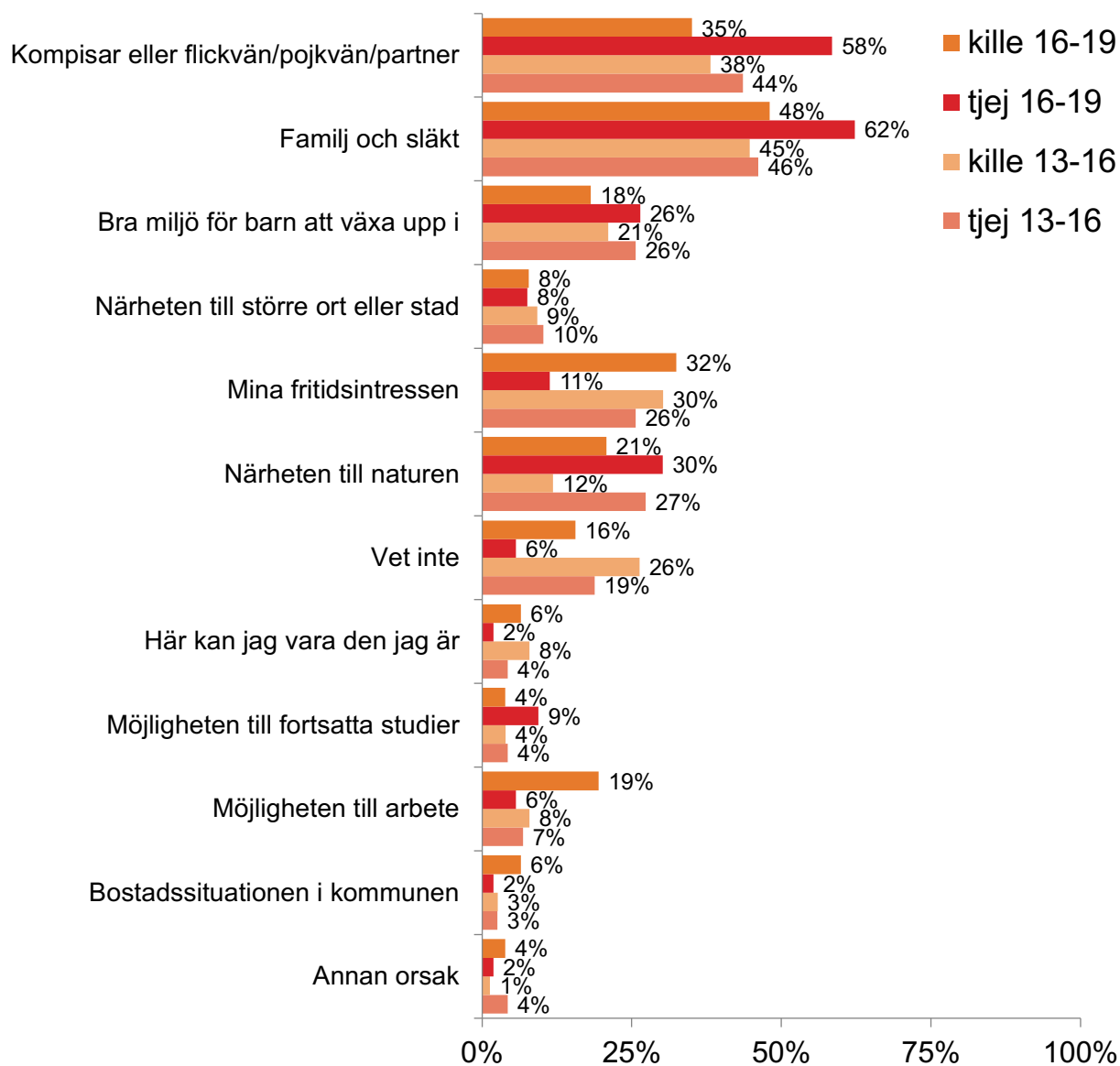
Besvarades endast av de som tror de kommer flytta

Det bästa med kommunen

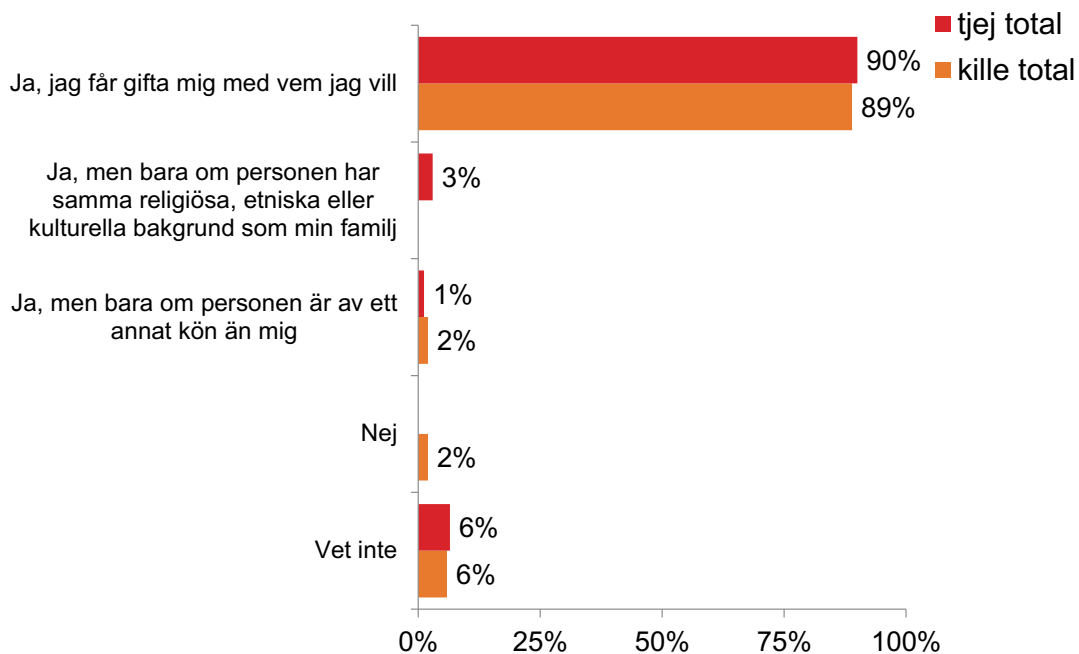
I Lupp-enkäten ställdes även en fråga om vad som är det bästa med att bo i Östhammars kommun. Familj och släkt samt kompisar och partner är det som flest anger. Gymnasiekillarna svarar i högre grad än övriga att möjligheten till arbete är det bästa med att bo i kommunen.

H5. När du tänker på hur det är att bo i din kommun, markera det eller de alternativ som du tycker är det bästa med att bo i din kommun?

I enkäten ställdes också en fråga om huruvida ungdomarna får gifta sig med vilka de vill. 90% av tjejerna och 89% av killarna svarar att de får det. 2% av killarna svarar att de inte får det och 3% att de får det men om personen har samma religiösa, etniska eller kulturella bakgrund som den egna familjen.

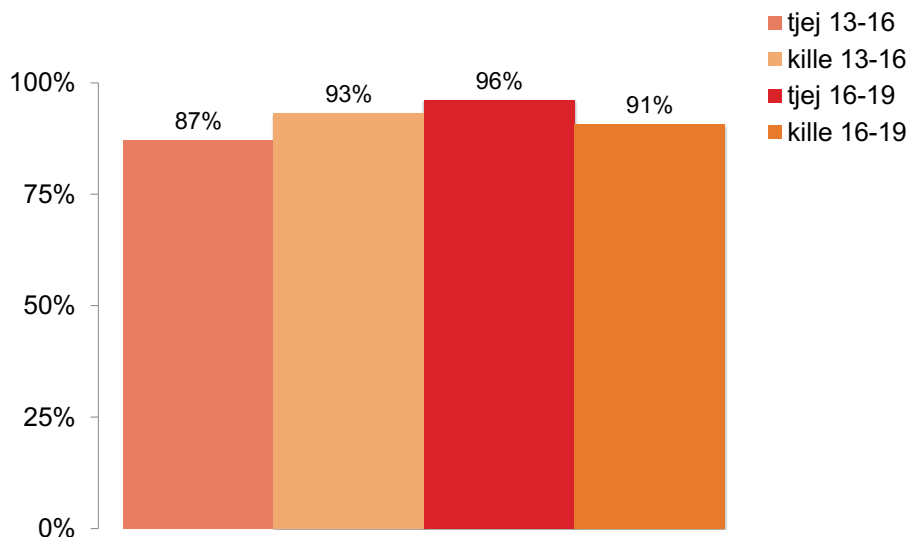
H6. Får du gifta dig med vem du vill?

Framtid

Som framgår i diagram H7 svarar en stor andel, 87-96% av ungdomarna, att de ser mycket eller ganska positivt på framtiden. Resultatet ligger på en liknande nivå som rikssnittet, se diagram H7a.

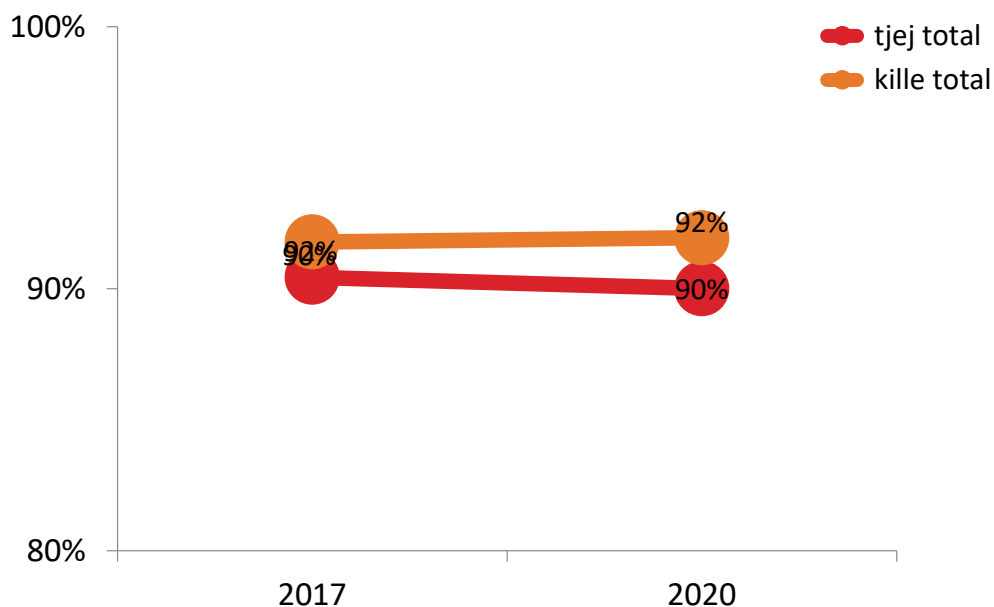
H7. Hur ser du på framtiden? Andel som svarat ganska positivt eller mycket positivt

H7a. Hur ser du på framtiden? Jämförelse till rikssnittet

	Östhammars kommun högstadiet	Riket högstadiet	Östhammars kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Mycket + ganska positivt	90%	90%	93%	90%

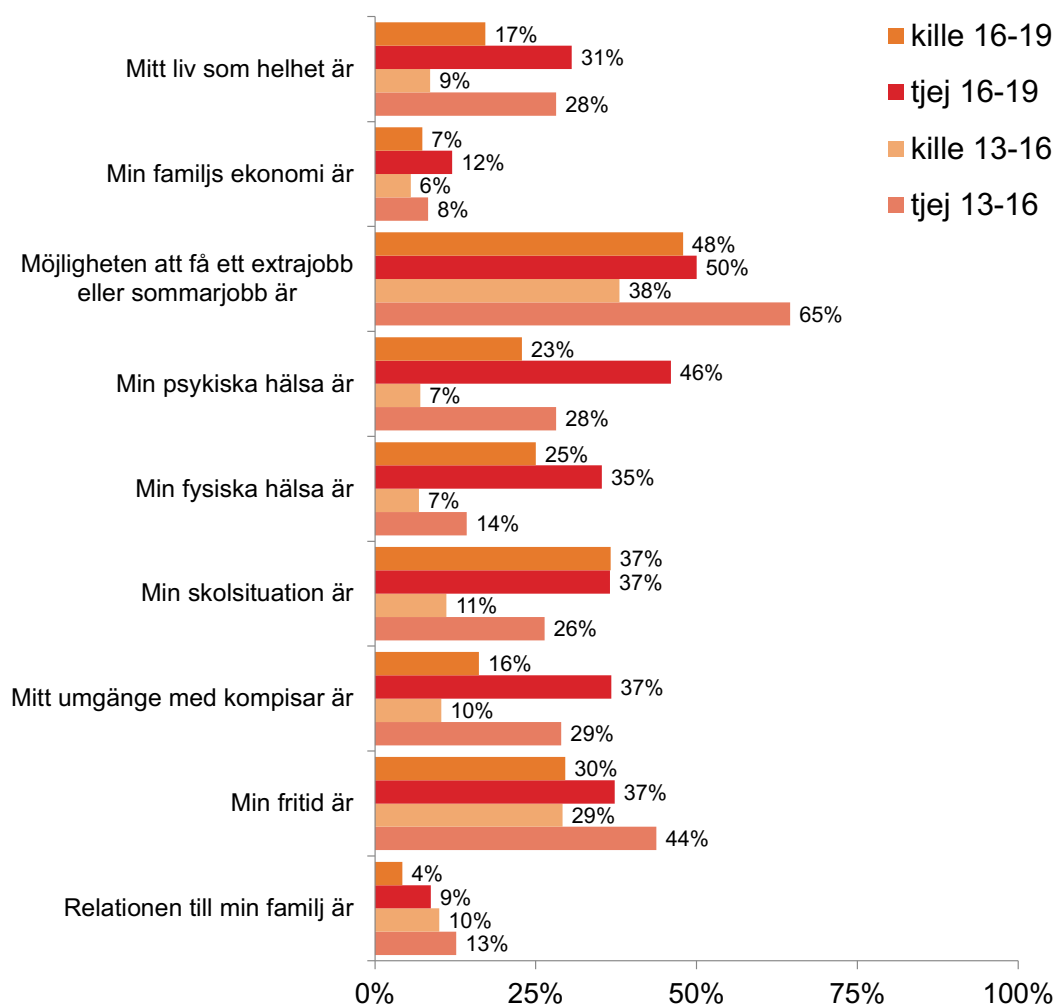
H7b. Hur ser du på framtiden? Jämförelse över tid

COVID-19

I årets Lupp-enkät ställdes en fråga om hur ungdomarnas liv förändrats på grund av Corona-pandemin. Nedan redovisas andelen som svarat att deras liv förändrats lite eller mycket till det sämre gällande olika aspekter. Störst andel, 38-65%, svarar att möjligheten att få ett extrajobb eller sommarjobb påverkats negativt av pandemin. Tjejer i högstadiet svarar detta i högst grad. En relativt stor andel svarar även att fritiden påverkats negativt. Vad gäller den psykiska och fysiska hälsan sticker resultatet ut för tjejer i gymnasiet genom att de i högre grad än övriga grupper har påverkats negativt. Tjejer i respektive årskurs svarar i högre grad än killar i samma årskurs att deras liv påverkats negativt på olika sätt. Vad gäller skolsituationen har dock en lika stor andel av gymnasietjejerna och gymnasiekillarna svarat att de påverkats negativt. Gymnasieungdomarnas skolsituation har även påverkats negativt i högre grad än högstadieelevernas.

**H11a Om du tänker på hur det är nu och hur det var innan Corona-pandemin började – På vilket sätt har ditt liv förändrats på grund av Corona-pandemin?
Andel som svarat "Lite sämre" eller "Mycket sämre".**

Skillnader mellan skolor

I följande avsnitt följer en övergripande sammanfattning om skillnader i resultatet mellan skolor. Vad som framgår är att det finns vissa skillnader, både bland högstadieskolorna och gymnasieskolorna. Observera dock att svarsfrekvensen i viss utsträckning skiljer sig mellan de olika skolorna, se tabellen nedan.

	Högstadiet	Frösåkersskolan	Olandsskolan	Vallonskolan	Österbyskolan
Antal elever	229	96	57	44	32
Antal svarande	193	86	47	34	26
Svarsfrekvens	84%	90%	82%	77%	81%

	Gymnasiet	Bruksgymnasiet	Wilhelm Haglund	Forsmarksskola
Antal elever	169	123	27	19
Antal svarande	133	87	27	19
Svarsfrekvens	79%	71%	100%	100%

Högstadiet

Vad gäller högstadiet är det framförallt tydligt att eleverna på Vallonskolan är mindre nöjda gällande flera områden. Exempelvis är eleverna på Vallonskolan minst nöjda med skolan, sina kompisar, familjen, sin fritid och med livet i sin helhet. De uppger även i högre grad än övriga att de tycker att det saknas fritidsaktiviteter, och att det finns ganska lite eller väldigt lite/ingenting att göra på fritiden. Eleverna på Vallonskolan trivs även i lägst grad med stämningen i skolan och uppger i högst grad att mobbning förekommer. De uppger även i lägst grad att skolans personal lyssnar på elevrådet/elevkåren och tar dem på allvar och uppger i lägre grad än eleverna på Österbyskolan och Frösåkersskolan att skolan uppmunttrar dem att aktivt delta i elevråd. Eleverna på Olandsskolan uppger dock detta i lägst grad och har överlag också en lägre nöjdhet i frågorna om skolan.

Frösåkersskolan sticker däremot ut genom att vara mest nöjda med flertalet aspekter om skolan. Exempelvis instämmer en klart högre andel av eleverna på Frösåkersskolan än övriga i att elever och lärare bemöter varandra med respekt. Vad gäller olika problem som förekommer i skolan sticker Österbyskolan ut genom att i klart lägre grad än övriga svarat att våld, rasism, mobbning och sexuella trakasserier förekommer. Eleverna på Österbyskolan instämmer även i högst grad i att lärarna behandlar killar och tjejer lika och trivs även med stämningen i högst grad. Sammanfattningsvis är alltså nöjdheten högre och problem i skolan mindre förekommande för Österbyskolan och Frösåkersskolan, men nöjdheten lägre och olika problem förekommer i högre grad på Olandsskolan och Vallonskolan.

Liknande mönster syns även i andra delar av undersökningen. Vad gäller trygghet sticker eleverna på Vallonskolan ut genom att vara mindre trygga på olika platser. Exempelvis känner sig 77 % av eleverna på Vallonskolan oftast eller alltid trygga i skolan, jämfört med 92-97 % bland övriga. Eleverna på Vallonskolan har även i högst grad utsatts för mobbning och orättvis behandling. Eleverna på Vallonskolan skattar även sin hälsa som sämre än övriga.

Vad gäller psykiska och somatiska problem upplever eleverna på Vallonskolan och Olandsskolan i högre grad än eleverna på Österbyskolan och Frösåkerskolan flertalet besvär. Exempelvis har de problem med stress, huvudvärk och nedstämdhet i högre grad. Eleverna på Vallonskolan och Olandsskolan har även en mindre positiv syn på framtiden än övriga, och framförallt eleverna på Vallonskolan.

Gymnasiet

Vad gäller gymnasiet så är skillnaderna små avseende nöjdhet med utbildningen och livet i sin helhet. Eleverna på Bruksgymnasiet är dock något mindre nöjda med utbildningen. Vad gäller nöjdhet med skolan sticker Forsmarks skola ut med en hög nöjdhet, där 100 % svarar att de är ganska eller mycket nöjda jämfört med 85-88 % bland övriga. Eleverna på Forsmarks är även i högst grad nöjda med familjen och fritiden. Eleverna på Bruksgymnasiet sticker ut genom att i lägre grad än övriga vara nöjda med sin ekonomi. Eleverna på Bruksgymnasiet tycker även att det finns mindre att göra på fritiden, medan eleverna på Wilhelm Haglunds däremot i högst grad tycker att fritidsaktiviteter saknas.

Vad gäller trivsel och nöjdhet med olika aspekter i skolan sticker Forsmarks skola ut genom att vara mer nöjda än övriga gällande flertalet aspekter. 100 % av eleverna på Forsmarks svarar exempelvis att det stämmer helt eller till stor del att de trivs med stämningen i sin skola, jämfört med 93 % på Bruksgymnasiet och Wilhelm Haglunds. Bruksgymnasiet sticker däremot ut genom att vara mindre nöjda med olika aspekter i skolan. Exempelvis instämmer 64 % av eleverna på Bruksgymnasiet i att skolan agerar om en lärare kränker en elev, jämfört med 76 % på Wilhelm Haglunds och 100 % på Forsmarks skola. 64 % av eleverna på Bruksgymnasiet instämmer även i att skolan agerar om en elev mobbar en annan elev, jämfört med 93-95 % bland övriga. Eleverna på Bruksgymnasiet instämmer även i något högre grad i att mobbning förekommer.

Detta speglas även i delen av trygghet, där eleverna på Bruksgymnasiet i högst grad svarar att de utsatts för mobbning eller trakasserier enstaka gånger eller under en längre period de senaste sex månaderna. Eleverna på Bruksgymnasiet känner sig även mindre trygga på nästan samtliga platser. Undantag gäller dock frågan om trygghet på internet, där eleverna på Wilhelm Haglunds känner sig minst trygga. Eleverna på Forsmarks är den skola där samtliga i högst grad alltid eller oftast trygga på olika platser, som på träningen, på väg till eller från skolan och i sitt bostadsområde.

Även vad gäller hälsa sticker Bruksgymnasiet ut och eleverna där upplever i högst grad samtliga psykiska och somatiska problem. 44 % av eleverna på Bruksgymnasiet har till exempel känt sig stressade flera gånger i veckan eller i stort sett varje dag de senaste sex månaderna. Motsvarande andel bland eleverna på Forsmarks skola är 31 % och på Wilhelm Haglunds är det 24 %. Vad gäller den självskattade hälsan är Bruksgymnasiets resultat dock mer likt Wilhelm Haglunds. 64 % av eleverna på Bruksgymnasiet skattar sin hälsa som bra eller ganska bra, medan motsvarande andel på Wilhelm Haglunds skola är 67 %. Eleverna på Forsmarks skola skattar sin hälsa som bra i högst grad, 85 %.

Vad gäller planer på att läsa vidare efter gymnasiet sticker eleverna på Forsmarks skola ut genom att i klart högre grad än eleverna på både Bruksgymnasiet och Wilhelm Haglunds tro att de kommer göra det. Eleverna på Bruksgymnasiet svarar i högst grad att de inte tror att de kommer läsa vidare medan en stor andel, 41 %, av eleverna på Wilhelm Haglunds svarar att de inte vet. När det kommer till framtidssyn finns inga större skillnader totalt sett. Eleverna på Wilhelm Haglunds sticker dock ut genom att i högst grad ha en **mycket** positiv framtidssyn.

Referenslista

- Amnå Erik, Ekström Mats & Stattin Håkan 2016: Ungdomars politiska utveckling
- Barnombudsmannen 2015: Könsskillnader i skolresultat och psykisk ohälsa. Temarapport Max18
- Brottsförebyggande rådet 2009: Grövre våld i skolan
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning: Skolelevers drogvanor 2018
- Folkhälsomyndigheten 2018: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017-2018
- Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?
- Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet
- Länsstyrelsen Västerbotten 2015: Idrott och normer
- Mentor & Ungdomar.se 2016: Unga röster 2016. Tema: integration
- Mind 2018: En rapport om ungas psykiska hälsa
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2010: Fokus 10: Om ungas inflytande
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2013: Fokus 13: Unga och jämställdhet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2019: Fokus 19: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Ung idag 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid
- Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa
- Regeringens proposition 2013/14:191. Med fokus på unga - en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande
- Rädda Barnen 2008: Vems röst väger mest? Barn och vuxna om elevinflytande i skolan
- SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige
- Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen
- Skolverket 2009: Grövre våld i skolan
- Skolverket 2011: Utvärdering av metoder mot mobbning
- SOU 2009:64 Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det?
- SOU 2016:5 "Låt fler forma framtiden" del A
- SOU 2016:55 Det handlar om en jämlik hälsa
- Sveriges Kommuner och Landsting 2014: Ungas inflytande och delaktighet
- Sveriges Kommuner och Landsting 2015 Utbildning - Nyckeln till arbete
- Sveriges Kommuner och Landsting 2018: Maskulinitet och jämställd skola: Arbete för ökad trygghet och bättre studieresultat.
- Sveriges Ungdomsråd 2012, Medborgarprojektet: Ni kan bättre

Åtgärdsstrappa för trygga idrotts- och fritidsmiljöer

I Östhammars kommun ska idrotts- och fritidsverksamhet bedrivas tryggt och jämlikt. Kommunen ska tillsammans med RF SISU Uppland stötta föreningarna i deras arbete.

Barn- och ungdomsverksamhet ska utgå från Barnkonventionen och trygga idrottsmiljöer ska säkras på ett systematiskt sätt. Idrotts- och fritidsverksamheten ska vara fri från mobbning, trakasserier, sexuella övergrepp samt våld.

Åtgärdsstrappan följer Riksidrottsförbundets riktlinjer för en trygg idrott. RF riktlinjer ger vägledning och stöd i vilka åtgärder, när och av vem de ska tas. Genom att utforma åtgärder beroende på händelse kan rätt förväntningar skapas hos föreningen. Tydlighet hur kommunen arbetar med incidenter och åtgärder tillsammans med RF-SISU Uppland och föreningar är viktigt för såväl tjänstepersoner som föreningsfunktionärer.

Åtgärdsstrappan ska kunna tillämpas på alla typer av föreningar och händelser.

Vid allvarigare händelser ska andra instanser kontaktas via orosanmälan eller Polisanmälan

Åtgärdsstrappans steg

Första steget innebär att hitta lösningar när något inträffat. Ta reda på bakgrund till händelsen. Om det gäller en idrottsförening startas dialog mellan tjänstepersoner på kommunen och RF SISU Uppland. Föreningen kallas till möte med kommunen, RF SISU Uppland och eventuellt Specialdistriktsförbund eller Specialförbund. Föreningens representanter bör vara Ordförande och ledare utefter aktuell händelse. Vid mötet dokumenteras förslag till lösningar så att incidenten inte upprepas.

Andra steget gäller avstämningsmöte som bokas in ca 2 månader efter första mötet med samma representanter. Om föreningens signaler är positiva fortsätter arbetet, om föreningen inte startat åtgärdsarbetet påminns föreningen om vilka konsekvenser det kan innebära om inget görs.

Tredje steget redovisar föreningen vidtagna åtgärder skriftligt och en handlingsplan eller liknande för att förebygga nya incidenter. Den skriftliga redovisningen ska vara kommunen och RF-SISU Uppland tillhanda senast 2 månader efter avstämningsmötet om inte annat överenskommits. Om överenskomna åtgärder är genomförda kan nu föreningen erbjuda en trygg och jämlik idrott. Om åtgärderna inte utförts har kommunens Fritidschef rätt att upphäva beslut om föreningsbidrag, bokning av kommunal lokal eller andra bidragsbeslut.

Behovsanalys

Friluftspolitisk plan

Bakgrund

2012 beslutade regeringen anta tio friluftspolitiska mål framtagna av Naturvårdsverket. Kultur- och fritidsförvaltningen ska utifrån de tio friluftspolitiska målen upprätta en friluftspolitisk plan vilken ska föregås av en inventering av friluftsområdena. Projektet kommer inrikta sig åtta av de tio målen.

Den friluftspolitiska planen blir ett styrdokument för kommunens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag och kommer fungera som ett tillägg till översiktsplanen, som i sin tur beräknas bli klar i oktober-november 2021. Den friluftspolitiska planen tas fram i bred samverkan i syfte att förstå kommunens centrala vilja med friluftslivet och dess utveckling.

Att vistas i naturen stärker folkhälsan oavsett graden av fysisk aktivitet. Ett rikt friluftsliv med vacker natur och biologisk mångfald bidrar till en kommun som är attraktiv att besöka, leva och bo i. Att ta vara på och säkra befintliga ekosystemtjänster är rationellt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. En brett förankrad plan för friluftslivet möjliggör ett gemensamt arbete med gemensamma mål och med god framdrift.

Ett attraktivt, tillgängligt och hälsofrämjande kultur- och fritidsliv ökar boendeattraktiviteten och kan bidra till en nettoökning av befolkningen och därmed ett ökat skatteunderlag. En befolkningsökning ökar kundunderlaget för det lokala näringslivet och underlättar rekryteringen av kompetent arbetskraft.

En hållbar verksamhet identifierar friluftsområden och biotoper av särskild betydelse och skyddar dem från exploatering.

Relation till lagstiftning och nationella eller regionala styrdokument?

Tio friluftspolitiska mål

Beslutades och antogs av regeringen 2012.

Utifrån de tio friluftspolitiska målen ska en referensgrupp, främst med tjänstepersoner under Kultur- och Fritidsnämnden, ta fram en friluftspolitisk plan för Ök. Detta sker i samarbete med tjänstepersoner från andra sektorer.

Agenda 2030

Mål 3	God hälsa och välbefinnande
Mål 10	Minska ojämlikheter mellan och inom olika länder
Mål 11	Hållbara städer och samhällen
Mål 15	Eko-system och biologisk mångfald

Barnkonventionen

Enligt princip 6 kan vi se hur barn och unga som vistas i naturen får möjlighet att utvecklas.

Enligt princip 12 där alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

Barn och unga bidrar med sin delaktighet exempelvis till bevarandeplaner för tätortsnära miljöer där barn och unga vistas.

Friluftsplänen tar hänsyn till miljöbalken kommunala områdesskydd.

Värdegrund

Öppenhet – Planen samverkas brett med medborgare, markägare, föreningar och besökare.

Engagemang & Tillsammans – Planen är hela tiden ett levande dokument, således bidrar den med systematisk delaktighet hos invånare. I och med den återkommande revideringen kommer invånare förstå vikten av engagemanget och för att få ta del av förbättringsåtgärder och förändringar genom hela planen.

Tillsammans - Delaktighet hos kommuninvånare. Vi gör detta tillsammans.

Ansvar – Summan av delaktigheten blir också ansvarigt nyttjande. I och med respektives inflytelsemöjlighet medföljer också ett ansvarstänk.

Strategiskt inriktningsområde

Lärande – Vi är ständigt lärande, såväl politiker som tjänstepersoner, i framtagandeprocessen. Vid eventuellt antaget dokument kommer också en ökad kunskapsbild om rådande områden delges kommuninvånare.

Att erbjuda ett attraktivt fritidsliv.

En hållbar kommun. – Tillgängliggöra och kommunicera en attraktiv fritidsverksamhet.

Vad är relationen till andra styrdokument i kommunen?

Kultur- och Fritidsnämndens reglemente:

- Aktivt friluftsliv
- Kulturarvsfrågor
- Hälsöfrämjande och förebyggande arbete inom folkhälsa
- Regional och statlig samverkan inom kultur- och fritidsområdet.

Tilllägg till Översiktsplanen vilken är under framtagande.

Policy för hållbar utveckling:

I syfte att bevara och utveckla goda miljöer för både människa, växter och djur nu och i framtiden ska vi ta hänsyn till natur- och kulturvärden samt värden för friluftsliv och folkhälsa.

Tillväxtstrategi:

- Besöksnäring

Det nya dokumentet har tidigare inte funnits.

Planen är att dokumentet ska revideras årsvis.

Vad ska det ge politiken?

Genom delaktighet och inflytande får politiken ta del av listade förbättringsåtgärder för att sedan prioritera. Det kan vara allt från reviderade skötselplaner till investeringsåtgärder.

Genom inventering och klassificering av friluftsområden får politiken genom den friluftspolitiska planen, en tydligare bild av vårt friluftsliv. Vår idé, bland annat utifrån den självskattande enkäten om vårt friluftslivsarbete, är att vi precis som kommuner med redan antagna planer behöver fokusera på

marknadsföring och kommunikation av våra friluftsområden och på att skapa friluftaktiviteter för olika målgrupper i kommunen. T ex projektet Friluftskompis för nyanlända i samband med friluftslivets år 2021 och genom att ordna resor och utflykter med unga och gamla Brunnen; personer med funktionsvariationer.

Projektdirektiv 32 (se bilaga) "Inventera friluftsområden och upprätta en friluftspolitisk plan" sätter upp tre effektmål

Ökat välmående – Mätmetod: NRI (nöjd regionindex) fritid

Ökad boendattraktivitet- Mätmetod: Nettoökning av befolkningen

Förbättrad hälsa – Mätmetod: Självs kattad hälsa i Kolada (utifrån statistik från SCB)

Vilka resurser krävs?

Personella resurser och mindre budgetbelastning i framtagandeprocessen.

Vilken verksamhet?

Sektorsöverskridande i framtagandeprocessen. Ägs och förvaltas Attraktivitet (Fritidsenheten).

Ekonomisk konsekvens?

Vi behöver investera i hållbar utveckling

Vi behöver tillgänglig- och offentliggöra smultronställen och andra attraktiva områden inom friluftslivet för utökad rekreativ möjlighet för gemene medborgare. Det är allt från toaletter, soptunnor, slyröjning m.m.

Vi ser gärna ett nära samarbete med civilsamhället där avsikten i ett längre perspektiv är ett lokalt engagemang som främjas med små ekonomiska medel. Skötselbidraget är tillämpligt på många av de områden som inventerats och klassificerats.

Genom små medfinansierade insatser kan möjligheter ges att utveckla listade områden genom Lokala Naturvårdsprojektet som Länsstyrelsen administrerar. Genom aktivt deltagande i sökandeprocesser ökar vi hela tiden möjligheten att utveckla särskilda områden.

Dokument
Projektdirektiv

Datum

Dnr

1 (11)

Upprättat av:	Peter Bender	Kultur- och fritidsförvaltningen
Godkänd av:	Styrgrupp HEA	Kultur- och fritidsförvaltningen Tekniska förvaltningen
Dokumentversion:	1.0	

Projektdirektiv

Projekt: Inventera friluftsområden och upprätta en friluftspolitisk plan

Innehåll

1	BP1-beslut	4
2	Grundläggande information	5
2.1	Bakgrund.....	5
2.2	Idé	5
2.3	Syfte	5
2.4	Koppling till verksamhetsstrategi.....	5
2.5	Kopplingar till andra projekt och verksamheter.....	6
2.6	Lag- och myndighetskrav samt övriga tvingande krav	6
3	Mål	6
3.1	Effekt mål.....	6
3.2	Projektmål.....	6
3.3	Avgränsningar	7
3.4	Prioritet	7
4	Kostnads- och nyttoanalys	7
5	Förväntat resultat av Etableringsfasen	8
6	Krav på projektet	8
6.1	Förutsättningar	8
6.2	Hållbarhetsaspekter.....	8
6.3	Tekniska aspekter	9
6.4	Patientsamverkan (för projekt där detta är relevant)	9
7	Tidplan	9
7.1	Grov tidplan för hela projektet.....	9
7.2	Tidplan för Etableringsfasen	9
8	Resurser	9
8.1	Styrgrupp	9
8.2	Projektresurser under Etableringsfasen	10
8.3	Icke-personella resurser under Etableringsfasen.....	10
9	Projektbudget	10
9.1	Grov kostnadsbudget för hela projektet.....	10
9.2	Kostnader för Etableringsfasen.....	10
9.3	Projektfinansiering	10
10	Övergripande risker och hantering av dessa	10
11	Överlämnande	10

Dokument
Projektdirektiv

Datum

Dnr

3 (11)

Referenser

Ref	Dokument ID	Dokument
[1]		
[2]		

Definitioner och förkortningar

Begrepp/förkortning	Förklaring

Revisionshantering

Version	Datum	Summering av förändringar i förhållande till föregående version	Ändringar markerade (j/n)

Dokument
Projektdirektiv

Datum

Dnr

4 (11)

Projektägare:

Elin Dahm

Projektledare:

Peter Bender

1 BP1-beslut

Checklista inför beslut, BP1	Ja	Nej
Projektägare är utsedd.	x	
Projektledare, styrgrupp och mottagare av resultaten är utsedda och införstådda med åtagandena.	x	
Resurserna för Etableringsfasen och det fortsatta projektet är säkrade.	x	
Det förväntade resultatet för Etableringsfasen och projektet är dokumenterat och kopplat till verksamhetens mål och strategier.	x	
Effektmålen är definierade för projektet.	x	
Övergripande risker (inkluderande hållbarhetsaspekter) samt åtgärdsförslag för projektet och slutprodukten är dokumenterade.	x	
En ansvarig för diarietföring är utsedd och en akt är upprättad för projektet.	x	
Skyddsvärda informationstillgångar är identifierade.	x	

Kryssa i rutan för vilket alternativ som gäller

Beslut att starta Etableringsfasen, BP1

Beslut att bordlägga beslutet

Ja Nej Kommentar

Ja	Nej	Kommentar
x		

Datum och underskrift av projektägare

Namnförtydligande

Organisation

2 Grundläggande information

Denna information (punkt 2.1 t o m 2.6) kan hämtas från Idébeskrivningen, och uppdateras vid behov med ny tillkommen information.

2.1 Bakgrund

2012 beslutade regeringen anta tio friluftspolitiska mål framtagna av Naturvårdsverket. Kultur- och fritidsförvaltningen ska utifrån de tio friluftspolitiska målen upprätta en friluftspolitisk plan vilken ska föregås av en inventering av friluftsområdena. Projektet kommer troligtvis inrikta sig på sex till sju av de tio målen.

2.2 Idé

Den friluftspolitiska planen blir ett styrdokument för kommunens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag och implementeras i översiktsplanen. Den friluftspolitiska planen tas fram i bred samverkan i syfte att förstå kommunens centrala vilja med friluftslivet och dess utveckling.

Beskriv kortfattat själva idén. Beskriv vilken "typ" av idé det är, exempelvis om idén effektiviserar verksamheten, minskar kostnaderna, förbättrar kvaliteten på verksamhetens resultat eller på annat sätt förbättrar verksamhetens arbetsposition.

2.3 Syfte

Att vistas i naturen stärker folkhälsan oavsett graden av fysisk aktivitet. Ett rikt friluftsliv med vacker natur och biologisk mångfald bidrar till en kommun som är attraktiv att besöka, leva och bo i. Att ta vara på och säkra befintliga ekosystemtjänster är rationellt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. En brett förankrad plan för friluftslivet möjliggör ett gemensamma arbete med gemensamma mål och med god framdrift.

Beskriv den effekt som förväntas uppnås genom att förverkliga idén. Hur kan verksamheten tjäna på idén (förbättrad kvalitet, bättre arbetsprocesser eller minskade kostnader osv.).

2.4 Koppling till verksamhetsstrategi

Ett attraktivt, tillgängligt och hälsofrämjande kultur- och fritidsliv ökar boendattraktiviteten och kan bidra till en nettoökning av befolkningen och därmed ett ökat skatteunderlag. En befolkningsökning ökar kundunderlaget för det lokala näringslivet och underlättar rekryteringen av kompetent arbetskraft.

En hållbar verksamhet identifierar friluftsområden och biotoper av särskild betydelse och skyddar dem från exploatering.

Beskriv hur projektet förhåller sig till och stöder verksamhetens strategi och mål.

2.5 Kopplingar till andra projekt och verksamheter

Grönstrukturplanen. Upplandsstiftelsen som äger, driver och förvaltar delar av friluftslivet i regionen och i Östhammars kommun.

Beskriv kopplingar och beroenden till andra projekt och/eller andra förhållanden utanför projektets mandat som kan påverka projektets resultat.

Beskriv relationerna mellan detta projekt och andra uppdrag/projekt/processer. Specificera speciellt om man delar resurser eller om resultaten är beroende av varandra.

2.6 Lag- och myndighetskrav samt övriga tvingande krav

Kommunala områdesskydd. Miljöbalken.

Ange om projektet drivs av lag- eller myndighetskrav. Ange om det finns andra tvingande krav, exempelvis Patientsäkerhet, end-of-life m.m.

3 Mål

3.1 Effektmål

Effektmål beskriver den nytta som projektet åstadkommer för verksamheten långsiktigt. Effektmål uppnås alltid efter projektets avslut, annars är det ju projektmål.

Det är viktigt att följa upp effektmålen. Detta görs en bestämd tid efter projektets slutförande. Det är därför viktigt att dokumentera hur effektmålen ska följas upp samt av vem.

Effektmålen kan t ex beskrivas uttryckta som kundnytta, ekonomisk effekt, verksamhetsnytta, regelstyrd satsning (satsning som är tvingande, t.ex. som en konsekvens av ett politiskt beslut eller nya/förändrade lagar, förordningar och regler) mm.

Effektmål	Mätmetod	Målvärde	Tidpunkt för effektmätning	Ansvarig för effekthemtagning
Ökat välmående	NRI fritid			
Boendeattraktivitet	Nettoökning befolkning			
Förbättrad hälsa	Självskattad hälsa, Kolada			

3.2 Projektmål

Beskriv det förväntade, mätbara resultatet som ska föreligga vid projektets leverans. Projektmålet ska vara specifikt för projektet, mätbart, realistiskt och tidsatt.

Projektmål	Mätmetod	Målvärde
Kommungemensam förvaltning och utveckling av friluftslivet	Workshops med kommunaktörer knutna till respektive friluftslivsmål	Konkreta kommungemensamma planer utifrån kommunens friluftspolitiska mål

3.3 Avgränsningar

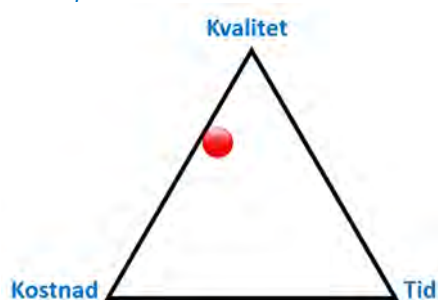
Grönstrukturplan. Avgränsning sker också genom att vi definierar vilka områden som i projektet ska räknas som friluftsområden eller inte.

Beskriv vad som inte ingår i projektet. Det är viktigt att tydliggöra projektets mål genom att ange vad som inte ingår i detta projekt. Eventuellt kan sådant ingå i andra projekt och/eller verksamheter istället.

3.4 Prioritet

Kostnaden är prioriterad och projektet genomförs inom budget. Tiden är också prioriterad då projektet bör avslutas november 2020 för att den friluftspolitiska planen ska implementeras i ÖP dec. Under rådande budget- och tidsram påverkas kvaliteten mest av antal arbetade timmar i projektet tillsammans med projektledarens förmåga att samordna nämnder, förvaltningar och bolag i olika workshops knutna till friluftslivsmålen.

Här anges vilken prioritering som gäller mellan projektets huvudparametrar – Kvalitet, Kostnad och Tid – så att projektgruppen kan hantera konflikter mellan dessa på ett konsistent sätt. Ett bra hjälpmedel för att kommunicera prioriteringen är prioriteringstriangeln. Ju närmare "fokuspunkten" är ett hörn, desto viktigare är denna parameter.

4 Kostnads- och nyttoanalys

Kostnadsanalys: Arbetstidsinvestering som tar personella resurser från verksamhet.

Nyttoanalys: Kommunen tar ett gemensamt grepp kring friluftslivet och hur det ska förvaltas och utvecklas. Nyttan på sikt är fler som tar till vara ekosystemtjänsterna i kommunen och de samhällsekonomiska vinsterna kopplade till detta.

Redovisa en Kostnads- och nyttoanalys för projektet. Kostnads- och nyttoanalysen ska följa den struktur som beskrivs i dokumentmallen för Kostnads- och nyttoanalyser och ska utgöra bas för den fördjupade nyttokalkyl som tas fram inför BP2. Följande är av väsentlig betydelse för en kostnads- och nyttoanalys:

- *En tydlig och gemensam struktur som gör olika alternativ jämförbara*
- *Tydligt beskrivna avgränsningar som visar vad som beaktats i kalkylen och vad som inte beaktats.*
- *Kostnader och nyttor redovisas över en tidsskala*
- *Strukturerade antaganden som möjliggör en konstruktiv diskussion om nyttokalkylens resultat*
- *Känslighetsanalys som visar hur utfallet påverkas av förändringar av ingående antaganden*

5 Förväntat resultat av Etableringsfasen

Att vi initialt definierar våra friluftsområden; vilka naturområden definierar vi som friluftsområden? Vi börjar med de självklara områdena och jämför dem med andra.

Att vi gör en klassificering utifrån var människor rör sig, vad de använder friluftsområdena till och vad de vill göra i naturen som de inte gör idag?

Tanken är att vi i projektet fokuserar på de friluftsområden människor använder idag, t ex genom enkäter, och de områden vi tror att de vill besöka mer och att vi i framtiden kan utvidga antalet friluftsområden: Eftersom det primära är att vi vill att fler ska vistas i naturen är utgångspunkten att vi sätter kvalitet framför kvantitet, t ex med bakgrund av att vi ska marknadsföra friluftsområdena och skapa kartor över dem och att det arbetet inte ska bli för omfattande.

Specificera det förväntade resultatet av Etableringsfasen, vanligtvis en Projektplan jämte annan information avseende genomförandet av projektet.

6 Krav på projektet

6.1 Förutsättningar

Kommunfullmäktiges strategiska inriktningsområden som har direkt koppling till projektet. Även Kultur- och fritidsnämndens mål för Kultur- och fritidsförvaltningens verksamheter.

Indikera vilka förhållanden och villkor som råder för projektet och som inte är påverkbara exempelvis verksamhetspolicy, lagar och förordningar.

6.2 Hållbarhetsaspekter

Något av det i särklass hälsosammaste är att vistas i naturen. Det stärker hela människan. Tillsammans med ansvarig för grönstrukturplan ska vi samtidigt säkra hållbarheten för naturen eftersom målet är att fler ska vistas i naturen och att det kan leda till ökat slitage av känsliga områden. Idag har inget av våra naturreservat tillträdesförbud.

Ekosystemtjänsterna är i princip gratis och ett inkluderande och tillgängligt friluftsliv som organiseras, kommuniceras och marknadsförs kan leda till en mer välmående och hälsosammare befolkning och gynna turistnäringen. Ett ökat nyttjande av våra naturresurser ställer högre krav på förvaltning av desamma. Det i sig tar personella och ekonomiska resurser i anspråk vilket bör beaktas.

Beskriv om, och hur, projektet har konsekvenser för miljö och social hållbarhet. Beskrivningen ska gälla bedömda konsekvenser av projektets slutprodukt men kan också beskriva konsekvenser under själva projekttiden om dessa är väsentliga.

6.3 Tekniska aspekter

Ändamålsenliga möteslokaler. Digitala mötesplatser som Skype och Teams.

Beskriv eventuella tekniska aspekter eller krav som projektet måste ta hänsyn till. Det kan exempelvis röra sig om lösningsarkitektur, end-of-life för produkter eller system mm.

6.4 Patientsamverkan *(för projekt där detta är relevant)*

Beskriv kortfattat hur projektet har för avsikt att samverka med patienter, t ex samverkan med patientföreträdare, samverkansråd och patientorganisationer.

7 Tidplan

7.1 Grov tidplan för hela projektet

2020-11-30

Beskriv en grov tidplan med hänsyn till färdigdatum för hela projektet.

7.2 Tidplan för Etableringsfasen

2020-10-01.

Tidplan för Etableringsfasen med viktigaste aktiviteter, milstolpar och leveranser.

8 Resurser

8.1 Styrgrupp

Elin Dahm, Helen Åsbrink, Anna Lidvall-Gräll.

Ange vilka som skall ingå i projektets styrgrupp. Där skall ingå personer som har befogenhet att besluta om projektets styrning och som kan förse projektet med resurser och ledningsstöd. Styrgruppen har ansvar för att projektet ges förutsättningar att uppnå förväntat resultat. Projektägaren är ordförande i styrgruppen.

8.2 Projektresurser under Etableringsfasen

Camilla Andersson, miljöskunnig. Tidsåtgång 40 timmar.

Peter Jansson, utvecklingsledare. Tidsåtgång 40 timmar.

Visit Roslagen och Turistbyrån. Tidsåtgång 20 timmar

Sara Beckman, folkhälsa och tillgänglighet, Upplandsstiftelsen. Tidsåtgång: 20 timmar.

Lista den kompetens som behövs för projektet. Föreslå om möjligt vilka individer som knyts till projektet. Gör en uppskattning av tidsåtgången per resurs.

8.3 Icke-personella resurser under Etableringsfasen

Lista eventuella icke-personella resurser som projektet behöver, t ex utrustning, datorprogram/licenser, fasta lokaler mm.

9 Projektbudget

9.1 Grov kostnadsbudget för hela projektet

Inom befintlig budget. Eventuella resor och kostnad för arbetsmaterial.

Gör en grov kostnadsbudget för hela projektet baserat på så realistiska antaganden som möjligt.

9.2 Kostnader för Etableringsfasen

Inom befintlig budget.

Specificera kostnaderna för Etableringsfasen, inklusive resurser.

9.3 Projektfinansiering

Genom befintlig budget.

Beskriv hur projektet finansieras.

10 Övergripande risker och hantering av dessa

Pandemin kan göra att arbetet går långsammare då vi kan förhindras att träffas och att vi då delvis kan bli hänvisade till digitala möten.

Beskriv här de övergripande risker som identifierats för genomförandet av projektet och hur dessa skall hanteras.

11 Överlämnande

Projektet överlämnas till styrgruppen HEA: Helene Åsbrink, Elin Dahm och Anna Lidvall-Gräll.

Ange hur överlämnande av projektets resultat ska ske och vem som är projektresultatets mottagare.

Dokument
Projektdirektiv

Datum

Dnr

11 (11)

Kommunstyrelsen
Socialnämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Bygg- och miljönämnden
Barn- och utbildningsnämnden

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

Uppföljande granskning av 2018 års genomförda granskningar

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att följa upp 2018 års revisionsrapporter. Syftet med uppföljningen var att studera och bedöma de eventuella åtgärder som vidtagits med anledning av revisorernas rekommendationer i 2018 års revisionsgranskningar. Följande granskningar från 2018 har följts upp:

- Granskning av budgetprocessen och prognossäkerheten
- Granskning av konsulttjänster
- Granskning av lokalförsörjning och fastighetsunderhåll
- Granskning av tillsynsverksamheten inom bygg- och miljönämnden
- Granskning av förtroendekänsliga poster

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen och nämnderna till stor del hörsammat de bedömningar och rekommendationer som revisionen lämnade i samband med 2018 års verksamhetsrevisionsgranskningar. Efter genomförd uppföljning lämnas ett antal rekommendationer som presenteras nedan.

Vi rekommenderar kommunstyrelsen att:

- stärka den interna kontrollen av budget- och prognosarbetet genom att löpande utvärdera risker kopplade till processerna,
- säkerställa att den reviderade budgetprocessen inklusive tillhörande beskrivningar tydligt kommuniceras ut samt att dessa finns tillgängliga på kommunens intranät,
- säkerställa att upphandlingar tar höjd för eventuella överprövningar så att kommunen inte står utan avtal då behov av inköp föreligger,
- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll,
- se över möjligheten att ta fram egna nyckeltal för drift och underhåll med syfte att jämföra med andra kommuner,
- överväga risker kopplade till förtroendekänsliga poster i samband med arbetet med intern kontroll,
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Vi rekommenderar barn- och utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden att:

- i likhet med socialnämnden, genomföra en inventering av befintliga avtal med syfte att säkerställa att samtliga avtal finns i kommunens avtalsdatabas,
- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll,
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Vi rekommenderar socialnämnden att:

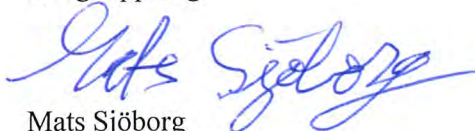
- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll,
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Vi rekommenderar bygg- och miljönämnden att:

- i likhet med socialnämnden, genomföra en inventering av befintliga avtal med syfte att säkerställa att samtliga avtal finns i kommunens avtalsdatabas,
- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll,
- se över hur förvaltningen på ett bättre sätt kan nyttja och höja kvaliteten vad gäller kvalitetshandboken,
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Kommunrevisionen översänder härmed granskningsrapport och missiv till kommunstyrelsen, socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden, bygg- och miljönämnden samt barn- och utbildningsnämnden för yttrande. Svar önskas senast den 30 juni 2021. Rapporten skickas även till kommunfullmäktiges presidium för kännedom.

Enligt uppdrag

Mats Sjöborg
Ordförande

Uppföljning av 2018 års granskningar

Rapport

Östhammars kommun

KPMG AB

2021-03-24

Antal sidor 13

Östhammars kommun
Uppföljning av 2018 års granskningar

2021-03-24

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	4
2.1	Syfte, avgränsning och revisionsfrågor	4
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Ansvarig nämnd/styrelse	4
2.4	Metod	4
3	Resultat av uppföljningen	5
3.1	Granskning av budgetprocessen och prognossäkerheten	5
3.2	Granskning av konsulttjänster	7
3.3	Granskning av lokalförsörjning och fastighetsunderhåll	9
3.4	Granskning av tillsynsverksamheten inom bygg- och miljönämnden	10
3.5	Granskning av förtroendekänsliga poster	10
4	Slutsats och rekommendationer	12

1 Sammanfattning

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att följa upp 2018 års revisionsrapporter. Syftet med uppföljningen var att studera om och bedöma de eventuella åtgärder som vidtagits med anledning av revisorernas rekommendationer i 2018 års revisionsgranskningar. Följande granskningar från 2018 har följts upp:

- Granskning av budgetprocessen och prognossäkerheten
- Granskning av konsulttjänster
- Granskning av lokalförsörjning och fastighetsunderhåll
- Granskning av tillsynsverksamheten inom bygg- och miljönämnden
- Granskning av förtroendekänsliga poster

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen och nämnderna till stor del hörsammat de bedömningar och rekommendationer som revisionen lämnade i samband med 2018 års verksamhetsrevisionsgranskningar. Efter genomförd uppföljning lämnas ett antal rekommendationer som presenteras nedan.

Vi rekommenderar kommunstyrelsen att:

- stärka den interna kontrollen av budget- och prognosarbetet genom att löpande utvärdera risker kopplade till processerna.
- säkerställa att den reviderade budgetprocessen inklusive tillhörande beskrivningar tydligt kommuniceras ut samt att dessa finns tillgängliga på kommunens intranät.
- säkerställa att upphandlingar tar höjd för eventuella överprövningar så att kommunen inte står utan avtal då behov av inköp föreligger.
- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll.
- se över möjligheten att ta fram egna nyckeltal för drift och underhåll med syfte att jämföra med andra kommuner.
- överväga risker kopplade till förtroendekänsliga poster i samband med arbetet med intern kontroll.
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Vi rekommenderar barn- och utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden att:

- i likhet med socialnämnden, genomföra en inventering av befintliga avtal med syfte att säkerställa att samtliga avtal finns i kommunens avtalsdatabas.
- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll.
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Vi rekommenderar socialnämnden att:

- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll.
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Vi rekommenderar bygg- och miljönämnden att:

- i likhet med socialnämnden, genomföra en inventering av befintliga avtal med syfte att säkerställa att samtliga avtal finns i kommunens avtalsdatabas.
- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll.
- se över hur förvaltningen på ett bättre sätt kan nyttja och höja kvaliteten vad gäller kvalitetshandboken.
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

2 Inledning/bakgrund

2.1 Syfte, avgränsning och revisionsfrågor

Syftet med uppföljningen är att studera om och bedöma de eventuella åtgärder som vidtagits med anledning av revisionens rekommendationer i 2018 års revisionsgranskningar.

Uppföljningen avser verksamhetsrevisionsrapporter som genomfördes under 2018 och inte bokslut och delårsbokslut. Uppföljningen avser de bedömningar och rekommendationer som lämnades i 2018 års granskningar. Följande granskningar från 2018 har följts upp:

- Granskning av budgetprocessen och prognossäkerheten
- Granskning av konsulttjänster
- Granskning av lokalförsörjning och fastighetsunderhåll
- Granskning av tillsynsverksamheten inom bygg- och miljönämnden
- Granskning av förtroendekänsliga poster

2.2 Revisionskriterier

Bedömningen har sin utgångspunkt i främst:

- Kommunallagen 6 kap.
- Tillämpningsbara interna regelverk, policyer och beslut

2.3 Ansvarig nämnd/styrelse

Ansvarig nämnd/styrelse framgår i respektive granskning.

2.4 Metod

Granskningen har genomförts genom avstämningar med ansvariga tjänstemän inom berörda förvaltningar/sektorer. En enkät har skickats ut med uppföljande frågor som har sin utgångspunkt i de bedömningar och rekommendationer som lämnades vid 2018 års granskningar. Vid behov har avstämning även genomförts via telefon. Granskning av viss dokumentation har genomförts i syfte att bekräfta genomförda åtgärder.

Samtliga berörda tjänstemän som deltagit vid arbetet med uppföljningen har givits möjlighet att faktagranska rapporten.

3 Resultat av uppföljningen

3.1 Granskning av budgetprocessen och prognossäkerheten

Syftet med 2018 års granskning var att bedöma om kommunens budgetprocess och arbetet med att säkerställa prognoser var anpassade till kommunens behov av att planera och följa upp verksamheten. Granskningen avsåg kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden.

Den sammanfattande bedömningen var att det inte fanns tillräckligt tydligt beskrivna processer för planerings- och budgetarbetet samt prognosarbetet. Följande rekommendationer lämnades i samband med granskningen:

Budgetprocesser

- Kommunens övergripande budgetprocess bör beskrivas och finnas på intranätet med länkar till respektive styrelse/nämnds budgetprocess. Detta ger möjlighet till bra information om budgetprocessen och allt som hör till denna i form av krav på planering, budgetering, upprättande av olika dokument som årsbudget och delårsberättelse, användning av teknikstöd med mera.
- Kommunen bör överväga att ta fram en beskrivning hörande till budgetprocesserna, där koppling finns till beskrivningar av risker och internkontrollplaner.
- Barn- och utbildningsförvaltningen bör utnyttjas för att delge sin erfarenhet till övriga förvaltningar gällande beskrivningar och innehåll i styrmodeller och processer, samt kommunikation rörande detta.
- Det bör ske en avstämning mellan nämnderna/förvaltningarna efter att de satt sina nämndmål och styrtal så att alla har kännedom om varandras planering.
- Kommunen bör bedöma om tidpunkten för delårsrapportering bör skjutas fram till slutet av augusti med hänsyn till främst barn- och utbildningsnämndens verksamhet. Skolan slutar i mitten av juni och tre veckor senare ska delårsberättelsen vara klar. Det betyder att all väsentlig information inte hinns med.

Prognosprocesser

- Kommunen bör, som en del i en beskrivning av den övergripande budgetprocessen på intranätet beskriva den övergripande sammanlänkade prognosprocessen som avser respektive styrelse/nämnds prognosprocess och det prognosarbete som sker där. Detta förutsätter att styrelse/nämnd har beskrivit sin prognosprocess, till exempel som socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden.
- Förvaltningarna och dess ekonomer bör starta ett samarbete för utbyte av information om vilka underlag, kvalitetssäkrande metoder och teknikstöd som är lämpliga att använda på nämndnivå för prognosarbetet. Informationsutbytet bör innehålla omvärldsanalysernas roll i prognosarbetet.

3.1.1 Uppföljning av granskningen

Från januari 2021 arbetar kommunen i en ny organisation där stora delar av ekonomi- hanteringen finns samlad i en organisation med gemensam chef. Respektive nämnd och förvaltning/sector är kopplad till den centrala ekonomifunktionen genom bland annat månadsvisa ekonomiavstämningar. Uppdraget är att stärka samverkan och skapa ett mer robust ekonomiarbete.

Enligt uppgift pågår en revidering av kommunens budgetprocess och kommunfullmäktige väntas fastställa en ny processbeskrivning i april 2021. Enligt inkomna svar finns det två separata förslag på styrdokument: "Regler för budgetprocessen" och "Regler för budgetuppföljningsprocessen". I förslaget till regler för budgetuppföljningsprocessen beskrivs prognosprocessen generellt för kommunens samtliga nämnder. Syftet är att samtliga nämnder ska arbeta enhetligt. När reglerna är beslutade ska de enligt uppgift publiceras på intranätet.

Vid uppföljningstillfället har nämnder och förvaltningar/sectorer tillgång till anvisningar till årsredovisning 2020 i Stratsys, en tidplan för ekonomiprocessen och tidigare delårs- och årsbokslut på intranätet. Utöver det finns även mallar för resultaträkningen för respektive nämnd tillgänglig.

Enligt inkomna svar framgår det att internkontrollplaner inte ingår i den översyn av budgetprocessen som genomförts. Detta uppfattas som en fråga som bör diskuteras vidare.

Barn- och utbildningsförvaltningen har varit delaktiga vid framtagandet av den nya processen.

Målarbetet diskuteras enligt uppgift löpande i samband med kommunledningsgruppens sammankomster.

Utöver det har socialnämnden infört återkommande avstämningar utifrån styrmodellen och ekonomiprocessen. Enhetschefer med ekonomiska underskott har genomfört en budgetuppföljning till nämnden varje halvår. Utöver det har ekonomiuppföljningar även genomförts mellan enhets- och verksamhetschefer samt så kallade frukostmöten avseende ekonomi i balans.

Årsvisa möten hålls mellan socialnämndens- och barn- och utbildningsnämndens arbetsutskott och förvaltningsledningarna med fokus på bland annat den ekonomiska planeringen och nämndernas målstyrning.

Kultur- och fritidsnämnden beslutade om nya nämndmål sommaren 2019, som därefter kommunicerades ut till övriga nämnder.

Avseende tidpunkten för delårsrapporteringen bedömer sektor Bildning att nuvarande planering fungerar väl för nämndens verksamhet. En större uppföljning genomförs även i juni.

3.1.2 Bedömning

Vår bedömning är att en stor del av de rekommendationer som lämnades i samband med granskningen 2018 har lett till åtgärder. Vi kan konstatera att det vid uppföljningstillfället genomförs en revidering av kommunens budgetprocess. Vi ställer oss positiva

till att kommunens omorganisation kan möjliggöra en ökad samverkan och samarbete mellan nämnder och förvaltningar/sektorer.

Det har utifrån vad vi erfar inte genomförts några förändringar i arbetet för att stärka relationen mellan budget- och prognosarbetet och den interna kontrollen. Det arbetet bör enligt vår bedömning utvärderas vidare vid ett senare tillfälle.

Med bakgrund av detta bedömer vi att det fortfarande kvarstår arbete för att säkerställa tydligt beskrivna processer för planerings- och budgetarbetet, samt prognosarbetet. Vi rekommenderar kommunstyrelsen att:

- stärka den interna kontrollen av budget- och prognosarbetet genom att löpande utvärdera risker kopplade till processerna.
- säkerställa att den reviderade budgetprocessen inklusive tillhörande beskrivningar tydligt kommuniceras ut samt att dessa finns tillgängliga på kommunens intranät.

3.2 Granskning av konsulttjänster

Syftet med granskningen var att bedöma om den interna kontrollen avseende köpta konsulttjänster var tillräcklig. Granskningen omfattade inköpta konsulttjänster under perioden januari-oktober 2017 och avsåg kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden.

Den sammanfattande bedömningen var att den interna kontrollen avseende köpta konsulttjänster i huvudsak var tillräcklig. Följande rekommendationer lämnades i syfte att stärka den interna kontrollen:

- Det finns behov att uppdatera de skriftliga policyerna, riktlinjerna och rutinbeskrivningarna så att dessa till fullo återspeglar nu gällande lagstiftning kring upphandling.
- Vad gäller kommunens avtalsdatabas ska det säkerställas att samtliga av kommunens tecknade avtal finns med i databasen. I samband med granskningen framgår att arbetet med att lägga in avtal i databasen sker löpande.
- Det bör säkerställas att ramavtal löper på varandra då avrop sker, dvs. så att det inte förekommer perioder då ramavtal saknas.
- I samtliga fall då konsulter anlitas ska det genomföras någon form av upphandling. Efter upphandling ska ett skriftligt avtal tecknas med leverantören. Det ska finnas en tydlig dokumentation kring hur konsulter anlitas och kommunens riktlinjer avseende direktupphandling ska följas.
- Den upphandling som görs och de avtal som skrivs i samband med att konsulter anlitas ska täcka samtliga delar som kan bli aktuella i förhållandet mellan parterna.

3.2.1 Uppföljning av granskningen

Kommunens upphandlingsenhet, som bildades under 2018, ansvarar för att genomföra kommunens samtliga upphandlingar av varor, tjänster och entreprenader över 100 000 kronor. Enligt inkomna svar pågår vid uppföljningstillfället en revidering av kommunens inköpspolicy och av riktlinjerna för upphandling och direktupphandling. Inköps- och

upphandlingspolicy ska behandlas i kommunfullmäktige den 27 april 2021 och kommunens riktlinjer för upphandling behandlas av kommunstyrelsen 1 juni 2021.

Upphandlingsenheten ansvarar för kommunens avtalskatalog. Genomför verksamheter en upphandling där avtal tecknas ska det enligt interna rutiner lämnas till upphandlingsenheten för registrering i avtalskatalogen.

Enligt upphandlingsansvarig vid Verksamhetsstöd har en inventering av upphandlade avtal genomförts av upphandlingsenheten. Enligt uppgift bör dock ett fortsatt arbete genomföras för att säkerställa att det inte finns avtal, vid övriga nämnder, som inte lämnats in till upphandlingsenheten. Utifrån avstämningen framgår att socialnämndens verksamheter genomfört en inventering under 2019. Därefter har samtliga avtal som inkommit diarieförts enligt rutin.

Alla avtal i avtalsdatabasen följs upp med hjälp av systemstödet som påminner användaren om när det är dags att förlänga avtalet alternativt genomföra en ny upphandling. Utöver systemstödet genomförs löpande avstämningsmöten mellan förvaltningarna/sectorerna och kommunens upphandlingsenhet för att säkerställa behovet av nya upphandlingar. I samband med uppföljningen framkom att det vid exempelvis överprövning kan uppstå en period då avtal inte finns på plats vid avtalstidens slut.

Kommunens riktlinjer för upphandling och direktupphandling upplevs vara tydliga kring vad som gäller vid inköp. Riktlinjerna styrs utifrån beloppsgränser. Vid upphandling av konsulttjänster är rekommendationen att inköpet, oavsett belopp, ska dokumenteras samt att avtalet täcker samtliga delar som kan bli aktuella. Det har enligt uppgift inte genomförts någon uppföljning eller intern kontroll för att säkerställa att detta genomförs ändamålsenligt.

3.2.2 Bedömning

Vår sammanfattande bedömning är att granskade nämnder till stor del hörsammat revisorernas rekommendationer från 2018 års granskning. Vi ser det som positivt att socialförvaltningen/sector omsorg har genomfört en inventering av verksamhetens avtal för att säkerställa att samtliga avtal finns i kommunens avtalsdatabas.

Enligt uppgift kan det uppstå perioder då kommunen står utan avtal, på grund av till exempel en överprövning. Vår bedömning är att ansvariga upphandlare måste tillse att upphandlingsprocessen tar höjd för en eventuell överprövning för att försäkra sig om att kommunen inte står utan avtal och tvingas att genomföra otillåtna direktupphandlingar. Vi rekommenderar kommunstyrelsen och nämnderna att:

- säkerställa att upphandlingar tar höjd för eventuella överprövningar så att kommunen inte står utan avtal då behov av inköp föreligger.
- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll.

3.3 Granskning av lokalförsörjning och fastighetsunderhåll

Syftet med 2018 års granskning var att bedöma kommunens system för att tillgodose och identifiera behovet av verksamhetslokaler, samt om kommunens underhåll av fastigheter är tillräckligt eller om det innebär risker för kommunen i ett ekonomiskt perspektiv. Granskningen avsåg kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden.

Följande rekommendationer lämnades till kommunstyrelsen:

- Ta fram nyckeltal för såväl drift som underhåll, som möjliggör jämförelser med andra kommuner och/eller branschnyckeltal.
- Ta fram styrdokument som tydligt anger vad som ska prioriteras av underhållsåtgärder.
- Upprätta långsiktiga underhållsplaner i fastighetssystemet för att underlätta prioriteringar och beräkning av underhållsskulden.
- Upprätta en plan/strategi om hur underhållsskulden ska hanteras, antingen om den ska kvarstå eller hur den ska elimineras och i så fall under vilken tidshorisont.

3.3.1 Uppföljning av granskningen

Uppföljningen visar att kommunen inte arbetat fram några nyckeltal som hänvisas till i revisorernas första rekommendation. Utifrån avstämningen framgår att sektorerna löpande använder sig av bland annat REPAB¹ och Kolada² för jämförelse och uppföljning.

Enligt uppgift pågår ett arbete med att ta fram centrala styrdokument avseende kommunens underhållsåtgärder. Arbetet pågår och ska enligt uppföljningen vara färdigt under våren 2021. I samband med uppföljningen har vi erhållit regler för investeringsprocessen (KF 2021-03-02 §6) samt utkast/arbetsmaterial som ännu inte behandlats av kommunstyrelsen.

Det finns, vid uppföljningstillfället, inget fullödigt fastighetssystem³ på plats. En förstudie som syftade till att undersöka marknad och kostnader genomfördes vinter 2019/vår 2020. Kostnaden för att köpa in ett nytt fastighetssystem bedömdes vara för stor just vid tillfället. Kommunen har ett felanmälningssystem, Incit. Detta är dock inte ett heltäckande fastighetssystem utan används primärt för felanmälan. Enligt Verksamhetsstöd finns långsiktiga underhållsplaner framtagna. Granskarna har inte erhållit exempel på dessa i samband med uppföljningen.

Riktlinjer för kommunens strategiska lokalförsörjningsarbete har enligt uppgift beslutats av kommunstyrelsen. Granskarna har inte erhållit datum eller protokoll för beslutet i samband med uppföljningen. Vid uppföljningstillfället pågår ett arbete med att färdigställa kommunens lokalförsörjningsplan som ska vara färdig under 2021. Målet är att planen ska inarbetas i budgetprocessen inför 2022.

¹ REPAB Fakta Årskostnader är hjälpmedel för den som vill jämföra egna nyckeltal för drift- och underhåll med andras.

² I Kommun- och landstingsdatabasen (Kolada) finns underlag för analyser och jämförelser utifrån över 4 500 nyckeltal.

³ Fastighetssystem – heltäckande system där all fakta kopplat till mark och fastigheter finns. Till detta system kan även felanmälningskopplas.

3.3.2 Bedömning

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen delvis hörsammat de rekommendationer som lämnades i 2018 års granskning. Det är positivt att kommunen avser att besluta om en plan för underhållsskulden. Vi bedömer det även som positivt att det pågår ett arbete för att ta fram centrala styrdokument kopplade till lokalförsörjning och fastighetsunderhåll. Efter genomförd uppföljning rekommenderas kommunstyrelsen att:

- se över möjligheten att ta fram egna nyckeltal för drift och underhåll med syfte att jämföra med andra kommuner.

3.4 Granskning av tillsynsverksamheten inom bygg- och miljönämnden

Syftet med granskningen var att bedöma om kommunen har erforderlig kontroll över tillsynsverksamheten, samt om gällande riktlinjer på området efterlevs. Granskningen omfattade bygg- och miljönämndens tillsynsverksamhet.

Den sammanfattande bedömningen var att organiseringen av tillsynen bedömdes som ändamålsenlig. I samband med granskningen lämnades följande rekommendationer:

- Fortsätta arbetet med att skapa rutiner och processbeskrivningar att samla i kvalitetshandboken.
- Försök planera mer än 700 timmar per inspektör och år för tillsyn.

3.4.1 Uppföljning av granskningen

Uppföljningen visar att ansvarig nämndsförvaltning fortsatt arbetet med att ta fram rutin- och processbeskrivningar under 2019–2020. Användningen av kvalitetshandboken uppges fortfarande vara bristfällig. Bland annat nämns rutiner för uppdatering och introduktion för nyanställda som några av de områden som behöver utvecklas.

Vid uppföljningstillfället har varje inspektör inplanerat mellan 800–850 timmar per år avsett för tillsyn beroende på verksamhet.

3.4.2 Bedömning

Vår sammanfattande bedömning är att bygg- och miljönämnden hörsammat 2018 års rekommendationer i tillräcklig utsträckning. Efter genomförd granskning rekommenderar vi nämnden att:

- se över hur förvaltningen på ett bättre sätt kan nyttja och höja kvaliteten vad gäller kvalitetshandboken.

3.5 Granskning av förtroendekänsliga poster

Syftet med granskningen var att bedöma om den interna kontrollen avseende hanteringen av förtroendekänsliga poster i kommunen var tillräcklig. Granskningen avsåg kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden.

Den sammanfattande bedömningen var att kommunens interna kontroll inte var helt tillräcklig. Revisorerna bedömde att det fanns utrymme för vissa förbättringar som kan stärka den interna kontrollen. I samband med granskningen lämnades följande rekommendationer:

- Stärka kommunens kontrollarbete och vidta åtgärder i syfte att minimera antalet felkonteringar.
- Ta fram mallar för utgifter vid representation och konferenser i syfte att stödja medarbetarna i arbetet och säkerställa att tillräckliga underlag finns till de förtroendekänsliga posterna.
- Säkerställa att samtliga medarbetare har kunskap om momsreglerna vid representation.

3.5.1 Uppföljning av granskningen

Uppföljningen visar att kommunens centralt styrda kontrollarbete inte upplevs ha förändrats sedan 2018 års granskning. Samtidigt uppges att respektive sektor arbetar löpande med sina interna kontrollplaner. Barn- och utbildningsnämndens intern kontrollplan 2020 innehöll bland annat kontroll av representation. Även sektor samhälle har genomfört stickprovskontroller för att säkerställa att det inte gjorts några felkonteringar.

En lathund avseende kontering av moms vid representation har arbetats fram. Utöver det har ekonomisystemet en inbyggd kontroll som säkerställer att vissa konton kräver kompletterande underlag vid kontering.

Det har inte genomförts några utbildnings- eller informationsinsatser avseende momsregler sedan 2018 års granskning. I avstämningen framgår att framtagna lathund har varit ett visst stöd i fortsatt arbete. Samtidigt framgår uppfattningen att eftersom samtliga medarbetare inte är involverade i handläggningen av förtroendekänsliga poster, är det därmed inte aktuellt att informera om momsregler till samtliga medarbetare.

3.5.2 Bedömning

Vår bedömning är att granskade nämnder inte hörsammat revisionens rekommendationer i tillräckligt hög utsträckning. Vi bedömer att det kvarstår arbete med den övergripande interna kontrollen för att säkerställa en minskning av felkonteringar. Vi bedömer det som positivt att två nämnder genomfört kontroller under 2020.

Samtliga medarbetare har inte användning för regler för momshantering vid representation. De medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster bör enligt vår bedömning möjliges löpande utbildning och information kring reglerna för att minska risken för fel.

Efter genomförd uppföljning rekommenderar vi kommunstyrelsen och nämnderna att:

- överväga risker kopplade till förtroendekänsliga poster i samband med arbetet med intern kontroll.
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

4 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen och nämnderna till stor del hörsammat de bedömningar och rekommendationer som revisionen lämnade i samband med 2018 års verksamhetsrevisionsgranskningar. Efter genomförd uppföljning lämnas ett antal rekommendationer som presenteras nedan.

Vi rekommenderar kommunstyrelsen att:

- stärka den interna kontrollen av budget- och prognosarbetet genom att löpande utvärdera risker kopplade till processerna.
- säkerställa att den reviderade budgetprocessen inklusive tillhörande beskrivningar tydligt kommuniceras ut samt att dessa finns tillgängliga på kommunens intranät.
- säkerställa att upphandlingar tar höjd för eventuella överprövningar så att kommunen inte står utan avtal då behov av inköp föreligger.
- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll.
- se över möjligheten att ta fram egna nyckeltal för drift och underhåll med syfte att jämföra med andra kommuner.
- överväga risker kopplade till förtroendekänsliga poster i samband med arbetet med intern kontroll.
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Vi rekommenderar barn- och utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden att:

- i likhet med socialnämnden, genomföra en inventering av befintliga avtal med syfte att säkerställa att samtliga avtal finns i kommunens avtalsdatabas.
- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll.
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Vi rekommenderar socialnämnden att:

- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll.
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Vi rekommenderar bygg- och miljönämnden att:

- i likhet med socialnämnden, genomföra en inventering av befintliga avtal med syfte att säkerställa att samtliga avtal finns i kommunens avtalsdatabas.
- överväga risker kopplade till inköp av konsulttjänster inom ramen för arbetet med intern kontroll.
- se över hur förvaltningen på ett bättre sätt kan nyttja och höja kvaliteten vad gäller kvalitetshandboken.
- säkerställa att de medarbetare som är involverade i processen vad gäller handläggning av förtroendekänsliga poster, löpande får information och utbildning i syfte att minska risker för fel.

Datum som ovan

KPMG AB

Anders Petersson
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Anna Hammarsten
Granskare

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

SVAR TILL IRMELI BELLANDER (L) GÄLLANDE INRÄTTANDE AV TJÄNST SOM ÄLDRE- OCH BRUKAROMBUD.

Socialnämnden har i yttrande DNR 2020-82 yttrat sig i frågan om inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud.

Undertecknad föreslår att kommunfullmäktige antar yttrandet som sitt eget och även avslår motionen från Irmeli Bellander.

Östhammar 20200908

Jacob Spangenberg (C)

Ordförande i kommunstyrelsen

Socialförvaltningen
Oskar Johansson

Kommunstyrelsen

Yttrande över inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud

Irmeli Bellander (L) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som ska bevaka intresseområdena för äldre och personer med funktionsvariationer.

Uppgiften att tillvarata den enskildes intressen hanteras genom möjligheten för den enskilde att i enlighet med myndigheternas serviceskyldighet få hjälp att tillvarata sina rättigheter. Som myndighet ska socialförvaltningen garantera att kontakterna blir smidiga och enkla. Denna hjälp ges idag främst av Östhammar Direkt, dit enskilda alltid kan vända sig för att få svar på frågor eller vägledning i vart de ska vända sig.

Den dialog som efterfrågas med brukarorganisationer och intresseföreningar förekommer redan idag inom förvaltningens verksamhet och representanter för ledningen träffar återkommande representanter för dessa organisationer.

Uppdraget att skapa bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna åligger ytterst socialnämnden och hur detta kan åstadkommas är subjektivt. Det som anses vara bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna får därför bestämmas politiskt och här har politiken en viktig uppgift i att väga dessa intressen mot andra intressen som också faller inom nämndens ansvarsområden. Att driva på hur frågor prioriteras bör därför främst åligga politiken. Uppdraget att se över utvecklingspotentialen åligger socialchefen. Att som externt ombud driva utvecklingsfrågor kan vara svårt om frågan ska hanteras ur ett helhetsperspektiv som beaktar politisk inriktning, budget och regelverk. Det är också ur ett ansvarsutkrävande perspektiv problematiskt att ge formell befogenhet till ombudet och avsaknad av detta riskerar det att göra ombudets möjligheter att driva förändring begränsade.

Socialförvaltningen
Oskar Johansson

Den föreslagna uppgiften att skapa sig en bild av förutsättningarna att leva i Östhammars kommun görs årligen i form av data som verksamheten och brukare rapporterar till Socialstyrelsen. Dessa data sammanställs i form av Öppna jämförelser och presenteras på hemsidan Kolada.se. Allmänheten kan där ta del av resultaten och jämföra dessa med andra kommuner. Resultaten av jämförelserna ger därutöver Östhammars kommun möjlighet att följa upp, analysera och utveckla förutsättningarna för äldre och personer med funktionsvariationer att leva i Östhammars kommun

Socialnämnden bedömer att målgruppernas behov redan är tillgodosedda genom nuvarande organisation och föreslår kommunstyrelsen att avslå motionen.

Motion angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

En av huvudpunkterna i Liberalernas valplan 2018 handlade om inrättande av en från socialförvaltningen fristående tjänst som äldre/brukarombud i kommunen. Vi har genom åren efter samtal med brukarorganisationer och enskilda individer sett ett stort behov av en sådan tjänst. I dessa tider med smittspridning inom äldreomsorg i stort sett hela landet finner vi behovet akut. Det ska vara en tjänst som bevakar de äldres respektive personers med funktionsvarianter intressen i ett generellt mer allmänt perspektiv, en tjänst som genom kontakter med förvaltning, enskilda personer, brukarorganisationer och frivilligorganisationer ser över utvecklingspotential för att skapa bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna. Tjänsten ska ligga under kommunstyrelsen. Innehavaren ska ha tystnadsplikt men inte handlägga enskilda individärenden utan ska genom sitt arbete skaffa sig en allmän bild av förutsättningarna för att leva ett gott liv hela livet i Östhammars kommun.

Yrkande

Liberalerna yrkar att man i Östhammars kommun snarast inrättar en tjänst som äldre/brukarombud enligt ovan beskrivna inriktning.

Medel till tjänsten ska skapas inom kommunstyrelsens budget.

Österbybruk den 3 juni 2020

För Liberalerna i Östhammar

Irmeli Bellanderhitt

Enkät om organisatorisk och social arbetsmiljö

Samlat resultat för Attraktiv kommun Q1 2021

Enkäten är nu besvarad. Här ser du det samlade resultatet för gruppen. Skriv gärna ut och spara det. 23 st har svarat på enkäten.

> Arbetsorganisation

85

> Arbetsbelastning och krav

81

> Handlingsutrymme och kontroll

82

> Ledarskap

83

> Stöd

90

> Kunskaper och utveckling

92

> Återhämtning

82

> Säkerhet och hälsa

83

> Arbetsorganisation

85

1

Det finns tydliga **mål** för min organisation.

80

2

Det finns tydliga mål för min arbetsgrupp.

80

3

Vi har regelbundna **arbetsplatsträffar**.

91

4

Jag vet precis vilka arbetsuppgifter jag har.

90

5

Jag vet vilka resultat som jag ska uppnå med mitt arbete.

87

6

Jag vet precis hur arbetet ska utföras.

80

Bra/mycket bra resultat

Nuläget visar att det mesta fungerar bra. Tänk på att om ikonen med utropstecken visas betyder det att en eller flera personer satt ett väldigt lågt värde på frågan. Det är ett tecken på att frågan kan behöva tas om hand. Bedöm även frågeområdet ihop med helheten för att hitta bakomliggande orsaker.

Tips och råd

Arbeta vidare med resultatet med hjälp av länken under Läs mer.

Läs mer

- www.prevent.se/osa-arbetsorganisation

> Arbetsbelastning och krav

81

1

Min arbetsbelastning är acceptabel.

77

2

Mitt arbete är omväxlande.

97

3

Jag vet precis vad som krävs av mig i arbetet.

80

4

Andras krav på mig är acceptabla (kunder, användare, patienter etc.).

76

5

Jag har tillräckligt med tid för att utföra mina arbetsuppgifter.

77

6

Jag hinner med mina arbetsuppgifter inom min normala arbetstid.

78

Bra/mycket bra resultat

Nuläget visar att det mesta fungerar bra. Tänk på att om ikonen med utropstecken visas betyder det att en eller flera personer satt ett väldigt lågt värde på frågan. Det är ett tecken på att frågan kan behöva tas om hand. Bedöm även frågeområdet ihop med helheten för att hitta bakomliggande orsaker.

Tips och råd

Arbeta vidare med resultatet med hjälp av länken under Läs mer.

Läs mer

- www.prevent.se/osa-arbetsbelastning

> Handlingsutrymme och kontroll

82

1

Jag har tillräckligt med **befogenheter** för att kunna utföra mina arbetsuppgifter.

85

2

Jag har de **resurser** som behövs för att kunna utföra mina arbetsuppgifter.

77

3

Jag kan påverka beslut som rör mina arbetsuppgifter.

86

4

Jag kan prioritera i vilken ordning mina arbetsuppgifter ska utföras.

88

5

Jag kan själv bestämma min arbetstakt.

78

6

Jag kan påverka beslut om deadlines.

75

Bra/mycket bra resultat

Nuläget visar att det mesta fungerar bra. Tänk på att om ikonen med utropstecken visas betyder det att en eller flera personer satt ett väldigt lågt värde på frågan. Det är ett tecken på att frågan kan behöva tas om hand. Bedöm även frågeområdet ihop med helheten för att hitta bakomliggande orsaker.

Tips och råd

Arbeta vidare med resultatet med hjälp av länken under Läs mer.

Läs mer

- www.prevent.se/osa-handlingsutrymme

> Ledarskap

83

1

Jag får vid behov tillräcklig handledning i mitt arbete.

78

2

Jag får vid behov hjälp av min chef att prioritera mina arbetsuppgifter.

82

3

Min chef ingriper om jag har allt för mycket arbete att utföra.

82

4

Min chef ger mig återkoppling på hur jag utför arbetet.

78

5

Min chef uppmuntrar till delaktighet.

88

6

Min chef behandlar mig med respekt.

95

7

Min chef hanterar konflikter på ett bra sätt.

80

Bra/mycket bra resultat

Nuläget visar att det mesta fungerar bra. Tänk på att om ikonen med utropstecken visas betyder det att en eller flera personer satt ett väldigt lågt värde på frågan. Det är ett tecken på att frågan kan behöva tas om hand. Bedöm även frågeområdet ihop med helheten för att hitta bakomliggande orsaker.

Tips och råd

Arbeta vidare med resultatet med hjälp av länken under Läs mer.

Läs mer

- www.prevent.se/osa-ledarskap

90

1

Jag vet vem jag ska vända mig till för att få stöd och hjälp med att utföra arbetet.

87

2

Jag trivs med mina kollegor.

98

3

Mina kollegor bemöter mig med respekt.

98

4

Vi kan öppet diskutera svårigheter på min arbetsplats.

81

5

Jag ger uppskattning till mina kollegor för goda arbetsinsatser.

93

6

Mina kollegor visar uppskattning för mina goda arbetsinsatser.

92

7

Jag får tekniskt och administrativt stöd vid behov.

85

Bra/mycket bra resultat

Nuläget visar att det mesta fungerar bra. Tänk på att om ikonen med utropstecken visas betyder det att en eller flera personer satt ett väldigt lågt värde på frågan. Det är ett tecken på att frågan kan behöva tas om hand. Bedöm även frågeområdet ihop med helheten för att hitta bakomliggande orsaker.

Tips och råd

Arbeta vidare med resultatet med hjälp av länken under Läs mer.

Läs mer

- www.prevent.se/osa-stod

92

1

Mina kunskaper och färdigheter är till nytta i mitt arbete.

93

2

Jag har tillräckligt med kunskap för att kunna utföra mina arbetsuppgifter.

92

3

Jag har möjlighet att lära mig nya saker när arbetsuppgifterna kräver det.

94

4

Min chef har regelbundna medarbetarsamtal med mig.

89

5

Jag har möjlighet till kompetensutveckling i mitt arbete.

92

Bra/mycket bra resultat

Nuläget visar att det mesta fungerar bra. Tänk på att om ikonen med utropstecken visas betyder det att en eller flera personer satt ett väldigt lågt värde på frågan. Det är ett tecken på att frågan kan behöva tas om hand. Bedöm även frågeområdet ihop med helheten för att hitta bakomliggande orsaker.

Tips och råd

Arbeta vidare med resultatet med hjälp av länken under Läs mer.

Läs mer

- www.prevent.se/osa-kunskaper

> Återhämtning

82

1

Jag har arbetstider som passar mig.

96

2

Jag kan använda raster till att koppla av från arbetet.

87

3

Jag har möjlighet att arbeta i lugnare takt efter arbetsintensiva perioder.

75

4

Jag har tid för reflektion över hur jag har utfört arbetet.

84

5

Jag har ork kvar för att göra andra saker efter arbetsdagens slut.

80

6

Jag kan lägga tankar på arbetet åt sidan på min lediga tid.

72

Bra/mycket bra resultat

Nuläget visar att det mesta fungerar bra. Tänk på att om ikonen med utropstecken visas betyder det att en eller flera personer satt ett väldigt lågt värde på frågan. Det är ett tecken på att frågan kan behöva tas om hand. Bedöm även frågeområdet ihop med helheten för att hitta bakomliggande orsaker.

Tips och råd

Arbeta vidare med resultatet med hjälp av länken under Läs mer.

Läs mer

- www.prevent.se/osa-aterhamtning

83

1

Mitt arbete är fritt från allvarliga olycksfallsrisker.

92

2

Mitt arbete är fritt från hot och våld.

83

3

Mitt arbete är fritt från påfrestande konflikter.

71

4

Mitt arbete är fritt från trakasserier och kränkande särbehandling.

91

5

Mitt arbete är fritt från starkt psykiskt påfrestande arbetsuppgifter och arbetssituationer.

86

6

Mitt arbete är fritt från störande ljud.

85

7

Mitt arbete är fritt från störande avbrott.

72

8

Mitt arbete är fritt från riskfyllt ensamarbete.

82

Bra/mycket bra resultat

Nuläget visar att det mesta fungerar bra. Tänk på att om ikonerna med utropstecken visas betyder det att en eller flera personer satt ett väldigt lågt värde på frågan. Det är ett tecken på att frågan kan behöva tas om hand. Bedöm även frågeområdet ihop med helheten för att hitta bakomliggande orsaker.

Tips och råd

Arbeta vidare med resultatet med hjälp av länken under Läs mer.

Läs mer

- www.prevent.se/osa-sakerhet

> Viktiga friskfaktorer

91

1

Jag har en positiv känsla när jag kommer till jobbet.

92

2

Stämningen på arbetsplatsen är bra.

90

3

Jag är stolt över att arbeta på min arbetsplats.

88

4

Kvinnor och män behandlas jämlikt på min arbetsplats.

94

5

Jag känner mig trygg inför framtiden på min arbetsplats.

91

Bra/mycket bra resultat

Nuläget visar att det mesta fungerar bra. Tänk på att om ikonen med utropstecken visas betyder det att en eller flera personer satt ett väldigt lågt värde på frågan. Det är ett tecken på att frågan kan behöva tas om hand. Bedöm även frågeområdet ihop med helheten för att hitta bakomliggande orsaker.

Tips och råd

Arbeta vidare med resultatet med hjälp av länken under Läs mer.

Läs mer

- www.prevent.se/osa-friskfaktorer

Uppföljning tertial 2021 - Kultur- och fritidsnämnden

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
S-742 21 Östhammar	Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	PlusGiro
	www.osthammar.se	kommunen@osthammar.se		SE212000029001	1 31 70-6

2 (10)

Innehållsförteckning

1	Nämndens sammanfattning	3
2	Väsentliga personalförhållanden	3
3	Kvalitet	5
4	Ekonomiskt utfall T1	7
5	Prognos helår	8
6	Investeringsprognos, helår	8
7	Fördjupad information från enheter och/eller verksamheter	9

3 (10)

1 Nämndens sammanfattning

Under årets första fyra månader har majoriteten av nämndens lokaler hållits stängda, evenemang och aktiviteter har inte kunnat genomföras pga av restriktioner och förvaltningens område har haft mycket stora utmaningar att erbjuda en attraktiv fritid för kommunens invånare. Digitala aktiviteter samt filmer och information om kommunens friluftsmöjligheter har varit ett sätt att mildra den situation som råder.

2 Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för man)

Sjukfrånvaron hos kvinnor är hög även om den minskat. Under delar av föregående år, när förvaltningens lokaler fortfarande var öppna, var oron för stor hos en del medarbetare.

Nämnden är liten med drygt 40 medarbetare. Under det senaste året har ett antal längre icke arbetsrelaterade sjukskrivningar påverkat siffrorna. Då sjukskrivningarna sannolikt kommer att fortsätta kommer siffrorna även fortsättningsvis att vara påverkade.

Sjuktal

Nämnd	Q1 2020	Q2 2020	Q3 2020	Q4 2020	Q1 2021
Kommunstyrelsen	7,80	6,99	5,26	6,64	4,97
- kvinna	8,93	7,95	5,52	7,54	6,30
- man	4,88	4,70	4,69	4,44	1,63
Bygg och miljö	3,65	5,69	2,93	1,59	1,03
- kvinna	3,66	9,13	1,67	2,61	1,42
- man	3,63	2,37	4,03	0,72	0,75
Socialnämnden	10,29	10,72	7,37	9,27	9,60
- kvinna	10,69	11,40	8,17	9,92	10,24
- man	7,36	6,09	2,61	5,12	5,31
Kultur- och fritid	9,44	9,02	6,70	10,80	6,82
- kvinna	13,18	13,07	10,17	14,14	10,38
- man	2,75	2,27	0,41	4,51	1,10
Barn- och utbildning	8,88	8,20	7,43	7,87	6,30
- kvinna	8,96	8,37	7,48	8,16	6,33
- man	8,52	7,31	7,10	6,47	6,14
Östhammars kommun	9,39	9,21	7,23	8,49	7,56
- kvinna	9,88	9,92	7,81	9,13	8,22
- man	7,04	5,89	4,60	5,60	4,59

3 Kvalitet

Att erbjuda ett attraktivt kultur- och fritidsliv

Prognosen är att nämndmålet ej kommer att uppnås under året. Målet har fyra styrtal varav två saknar satta måltal för året och där de övriga två inte kommer att mätas på samma sätt som tidigare år. Det finns en mycket stor utmaning att under rådande pandemi erbjuda aktiviteter. Anläggningar och bibliotek håller stängt, Storbrunns kan pga rådande restriktioner inte erbjuda föreläsningar, evenemang etc. Förutsättningarna att nå målet är mycket små. Friluftsliv, uteaktiviteter samt digitala erbjudande kan minska den upplevda påverkan i viss mån.

Att erbjuda en hälsofrämjande, inkluderande och tillgänglig kultur- och fritidsverksamhet

Prognosen är att nämndmålet ej nås under året. Nämndmålet bedöms på grundval av styrtalet *Medellivslängd*. Under rådande Corona-pandemi är det mycket svårt att sja om i vilken riktning medellivslängden utvecklar sig. Under 2021 kommer bemanningen och budgeten för hälsofrämjande arbete att dubblas. Målsättningen under året är att kompensera pandemiläget som givit hög grad av ofrivillig ensamhet, stillasittande och rastlöshet. Utomhusaktiviteter för alla målgrupper är en prioritering och nya typer av aktivitet kommer att testas. Kartläggning av kommunens friluftsområden är genomfört och ska kommuniceras. Många av de traditionella aktiviteter och evenemang som nämnden ansvarar för genomförs ute eller digitalt. Biblioteksverksamheten går allt mer över till att inspirera via digitala medier. Informationsfilmer om kommunens erbjudanden publiceras.

Att erbjuda och främja arenor för bildning och lärande samt upplevelser som vidgar vyer, inspirerar och ger nya perspektiv.

Prognosen är att nämndmålet ej kommer att uppnås under året. Målet har två styrtal varav ett saknar måltal. Det styrtal som har ett måltal, *Antal evenemang där hälsa, samhällsfrågor eller vetenskap är tema*, kommer ej att uppnås under året då alla fysiska evenemang är skjutna på framtiden. För att ge inspiration för kommunens invånare att uppleva sin närmiljö och det utbud av friluftsmöjligheter kommunen har så har filmer från kommunens vandringsleder tagits fram, träningsfilmer producerats och utegymmen lyfts i digitala media.

Att erbjuda en kultur- och fritidsverksamhet som präglas av delaktighet och uppmuntrar till engagemang

Nämndmålet kommer ej att uppnås under året. Målet mäts genom ett styrtal, *Andel unga som svarat på LUPPen*. Mätvärdet är redan känt, 89%. Måltalet för året var 90%. Trots att målet inte nås är resultatet över förväntan då enkäten distribuerades under den period då eleverna hade hemundervisning. Det var då inte möjligt för ungdomssamordnaren att genomföra de klassrumsbesök som planerats.

Skapa en lärande inre organisation genom samarbeten och omvärldsspaning

Prognosen är att nämndmålet kommer att uppnås under året. Dock saknar målet saknar styrtal och måltal. Målet tar sikte på att organisationen utvecklas i takt med sin samtid genom samarbeten och erfarenhetsutbyten dels internt dels externt. Omorganisationen i

6 (10)

sig leder till bättre förutsättningar för erfarenhetsbaserat kunskapsutbyte bland de yrkesgrupper som återfinns i verksamhetsstödet. Utöver det så har ett större antal aktiviteter planerats i målets riktning inom alla förvaltningens fyra sektorer där särskilt sektor samhälles arbete för att stärka samarbetet med kommunerna i regionen kan omnämnas. Sektor verksamhetsstöd kommer under året att öka sin kunskap om kollegialt lärande.

8 (10)

Nämnden håller budget för de första fyra månaderna. Detta trots minskade intäkter på grund av Corona. Att budget kan hållas förklaras med lägre kostnader både vad gäller personal men även kostnader för evenemang.

5 Prognos helår

Prognos

Prognosen för helåret är ett underskott. Underskottet består i befarade lägre intäkter på grund av minskad aktivitet i våra sportanläggningar. Detta underskott tror vi kommer balansera mot lägre kostnader i verksamheten. Vi har redan sett att vi har lägre kostnader än budget men tycker det är för tidigt att räkna hem denna kostnadsbesparing redan efter första tertialet.

Den andra delen av underskottet består i extra föreningsbidrag som ska betalas ut på grund av Corona. Detta extra bidrag har vi just nu ingen täckning för i budget.

Åtgärder

Då vi ser att kostnaderna understiger de budgeterade kostnaderna samt att osäkerheten i hur stora intäkter vi kommer få från våra anläggningar vidtar vi inga särskilda åtgärder just nu. Dock kommer vi följa utvecklingen noga för att se hur både våra kostnader och intäkter utvecklas för att se om åtgärder behöver vidtas. Värt att poängtera att stor del av vår budget är uppbounden i lokalkostnader vilket är svårt för att inte säga omöjligt att minska på kortsiktigt.

Målsättningen är att vi ska ha budgeten i balans vid bokslutet

Åtgärd	Tkr

6 Investeringsprognos, helår

Investeringsprognos, helår

Vilka projekt avviker

Tabell

Projekt	Avvikelse Tkr

